SADHANA KALA KENDRA

NEPAL'S NO.1 MUSIC & DANCE SCHOOL

Phone No: 4440228, 4440168, 4416566
Email: sadhananepal25@gmail.com
Web: www.sadhanakalakendra.com.np

Govt. Registered No.: 191982

Milan Moktan
Founder/ Music Director

Established in 1991 A.D. with an acute insight to preserve Nepalese art, culture and civilization, Sadhana Kala Kendra a government registered and recongnized music school which has experienced so far 29 years Springs in serving the rays of knowledge in the various fields of music, song and dance to the thousand of minds by the expert hands and eye in dedicating varieties of colorful programes to the various parts of country has been able to enjoy the name, fame and a wide range of collection of modern musical ideas and instruments as well.

CLASSES

Vocal
Modern, Folk & Classical

Alternate Class
Special Class

Dance
Modern, Folk & Classical

Regular Class
Special Class

Modern- Hip-Hop, Contemprary, Salsa, Jazz, B-Boying, Free Style
Folk- Geographical & Ethinical
Classical- Banarasi Gharana, Bharat Natyam, Kuchupari, Chariya
Dance Composition:

Guitar/ Keyboard
Basic & Advance

Alternate Class
Regular Class
Special & Advance Class

* Band Formation
* Style Study of Blues, Rock, Jazz, Pop etc.
* Using Electric Guitar with Digital Gadgets, Amplifiers
* Ear Training

Violin **Flute** **Tabla** **Sarangi** **Madal**

Basic & Advance

Alternete Class
Regular Class
Special Class

Remember us:

1. Indigenous Cultural & Varities Programme
2. Cultural & Modern Dress
3. Stage
4. Sound
5. Light Effects
6. Event Management
7. Music Instruments Hire & Sales
8. Home Tutions (Music & Dance) etc.

सफलताको एक मात्र रहस्य ? "साधना"

सांस्कृतिक संस्थान (राष्ट्रिय नाचघर) द्वारा मासिक रूपमा प्रस्तुत नियमित कार्यक्रमहरू
नियमित कार्यक्रमहरू
वाद्य-वन्दना
(प्रत्येक महिनाको दोस्रो विहिवार)
एकल वादन कार्यक्रम
स्रष्टा र सिर्जना
(प्रत्येक महिनाको तेस्रो विहिवार)
एकल कविता वाचन कार्यक्रम
सुर-साधना
(प्रत्येक महिनाको अन्तिम विहिवार)
एकल गायन कार्यक्रम
गजल सन्ध्या
(प्रत्येक महिनाको मसान्त)
युगल गजल वाचन कार्यक्रम
सांस्कृतिक संस्थान
(राष्ट्रिय नाचघर)
जमल, काठमाडौं
Web:- sanskritiksansthan.org.np
E-mail:- info@sanskritiksansthan.org.np

तदर्थ समिति २०६७

प्रा. डा. कृष्णहरि बराल
अध्यक्ष

खगेन्द्र मणि दाहाल
उपाध्यक्ष

विजय सिवाकोटी
उपाध्यक्ष

संजय बराल
महासचिव

विपिन किरण
सचिव

उत्तम भौकाजी
कोषाध्यक्ष

राम भट्टराई
सदस्य

राजकुमार बगर
सदस्य

ललिता कुवर
सदस्य

एकनारायण भण्डारी
सदस्य

कुमार विवाहित
सदस्य

कार्य समिति २०६९-२०७१

योगेन्द्रमणि दाहाल
अध्यक्ष

विजय सिवाकोटी
उपाध्यक्ष

तुलसी बस्नेत
उपाध्यक्ष

विपिन किरण
महासचिव

राम भट्टराई
सचिव

कुमार विवाहित
कोषाध्यक्ष (२०६९/५/३० बाट २०७०/१/६ सम्म)

शुभ मुकारङ
सदस्य (२०६९/५/३०बाट २०७०/५/४ सम्म)
कोषाध्यक्ष (२०७०/५/५ बाट)

बि. पाण्डे
सदस्य

तिमा विवश राई
सदस्य

गोपिकृष्ण ढुगांना
सदस्य

जानकी पन्थ
सदस्य

प्रमिला थपलिया
सदस्य (२०७०/५/५ बाट)

कार्य समिति २०७१-२०७३

योगेन्द्रमणि दाहाल
अध्यक्ष

विपिन किरण

शुभ मुकारुङ
महासचिव

राम भट्टराई
सचिव

सुशीला पौडेल
कोषाध्यक्ष

भरत बमजन
सदस्य

बसन्त वित्यासी थापा
सदस्य

प्रतिमा राई
सदस्य

धरारानी
सदस्य

गोविन्द गिरी
सदस्य

दिलेन्द्र मुकारुङ राई
सदस्य

कार्य समिति २०७३-२०७५

चूडामणि देवकोटा
अध्यक्ष

भरत बमजन
उपाध्यक्ष

शुभ मुकारुङ
महासचिव

बसन्त वित्यासी थापा
सदस्य

सुशीला पौडेल
कोषाध्यक्ष

दिलेन्द्र मुकारुङ राई
सदस्य

गोविन्द गिरी
सदस्य

धरारानी
सदस्य

बालक गुरुङ
सदस्य

अमृत सुनार देवकोटा
सदस्य

चन्द्रा चाम्लिङ
सदस्य

सूचना

संस्थामा आवद्ध सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरुले तोकिएको समयभित्र आफ्नो सदस्यता नविकरण गरिदिनुहुन हार्दिक अनुरोध गर्दछौं ।

गीतकार सङ्घ नेपाल

प्रकाशकीय

गीतकार सङ्घ नेपाल नवौं वर्ष पुरा गरी दशौं वर्षमा प्रवेश गरेको छ। कुनै पनि सामाजिक सङ्घ संस्थाको आयु जति जति थपिदै जान्छ त्यति त्यति उसका विगत कोट्याइन्छ र भविष्यको निरन्तरता र स्थायित्वप्रति प्रश्नवाचक चिन्नहरु उभिइरहन्छन्। अतः गीतकार सङ्घ नेपालको भविष्य सुनिश्चित गर्न यो कार्य समिति सधै कम्मर कसेर लागिपरेको छ। यो कार्यलाई होस्टेमा हैंसे गर्ने सम्पूर्ण सदस्य एवम् शुभचिन्तकज्यूहरु प्रति आभार प्रकट गर्दछौं।

हाम्रो मूल उद्धेश्य सम्पूर्ण गीतकार स्रष्टाहरुलाई एउटै छातामा गोलवद्धगरी उनीहरुका आर्थिक र नैतिक अधिकार सुनिश्चत गराउने तर्फ उनीहरुलाई नै जागरुक गराउनु हो र नेपाली गीतिकारिकामा विगत, वर्तमान र भविष्य प्रति छलफल र बहस गर्दै गुणस्तरीय गीत रचना गर्ने गराउने तर्फ अभिप्रेरित गरानु पनि हो। यसका साथै स्रोत र साधनले भ्याएसम्म विभिन्न सिर्जनात्मक कार्यहरु गर्दै आइरहेका छौं।

हामीले यो अङ्कलाई १ नं. प्रदेश विशेषको रुपमा प्रकाशन गरेका छौं। **'नलेखिएका गीतहरु अव लेख्नु पर्छ, गाऊँ बस्तीका स्रस्टाहरु अब जुट्नु पर्छ'** भन्ने मूल नाराका साथ प्रदेश स्तरिय गीतकार भेला तथा गीत शिविर कार्यक्रम इलाममा सम्पन्न गरेका छौं। यस कार्यक्रममा १ नं. प्रदेशका सबै जिल्लाका गीतकार/स्रष्टाहरुलाई एउटै मञ्चमा भेला पारी गीत माथि छलफल वहस र अन्तक्रिया गरेका थियौं। सोहि कार्यक्रममा सहभागी १४ जील्लाका ४१ जना गीतकार स्रष्टाहरुको रचना गीतलाई हामीले यो अङकमा प्रकाशन गरेका छौं। हामीलाई विश्वास छ, यो र यस्ता कार्यहरुले स्रष्टा/गीतकारहरुको सिर्जनालाई फस्टाउन प्रोत्साहन मिल्नेछ। हामी आगामी दिनमा अन्य प्रदेशहरुमा पनि यहि प्रकृतिको कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै अघी बढ्ने छौ।

अन्त्यमा संस्थालाई आजको यो दिनसम्म ल्याई पुर्‍याउन प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण शुभचिन्तक तथा सदस्यज्यूहरुप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दै आगामी दिनमा पनि यस्तै साथ र सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं।

प्रकाशन समिति

प्रकाशक
गीतकार सङ्घ नेपाल
काठमाडौं

प्रधान सम्पादक
चूडामणि देवकोटा

कार्यकारी सम्पादक
शुभ मुकारुङ

उपसम्पादक
वसन्त वित्यासी थापा
सुशीला पौडेल

सम्पादन सहयोगी
अमृत सुनार देवकोटा
बालक गुरुङ
रमेश कोइराला
वसन्त थाम्सुहाङ
जे.वी. समयोगी
चन्द्रा चाम्लिङ
सुवास संगम राई

डिजाइन
बिमला महर्जन

मुद्रण
सनराईज प्रिन्ट्रिङ प्रेस
बुद्धनगर, काठमाडौं

मूल्य
रु १९९/-

विषय-सूची

१) पूर्व कार्य समिति	१
२) प्रकाशकीय	४
३) वर्तमान कार्यसमितिको परिचय	६
४) सम्मानित स्रष्टाहरु	१३
५) पुरस्कृत स्रष्टाहरु	१४
६) व्यक्तित्व परिचय	१५
७) संस्थाको गतिविधि	२३
८) प्रदेश नं. १ विशेष	३१
क) चूडामणि देवकोताको दस्तावेज	३३
ख) डा. महेश पौडेलको कार्यपत्र	३४
ग) भक्त राईको समिक्षा	४०
घ) गंगाराज मुकारुङ राईको संस्मरण	४४
ङ) भक्ति शर्माको संस्मरण	४९
च) सुशीला पौडेलको संस्मरण	५१
छ) शुभ मुकारुङको संस्मरण	५५
ज) रमेश प्रसाद कोइरालाको आलेख	६०
झ) सङ्गीत रोयल्टी संकलन सम्बन्धी दस्तावेज	६४
९) गीतहरु	६८
१०) तस्वीरमा इलाम कार्यक्रम	८७
११) सदस्यहरुको नामावली	९०
१२) आजीवन सदस्यहरु	९९

वर्तमान कार्यसमितिको परिचय

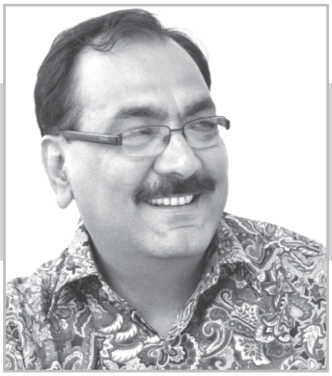

r8fdl0f b]j sf]6f

जन्म : परमानन्द देवकोटाका ७ भाई छोरा मध्येका जगन्नाथ गोरखा फुजेलका दुवाडिकि छोरी जगुमायासँग विवाह गरि लिगलिगे छाडे । सरकारी कामको सिलसिलामा महोत्तरी जिल्लाको जलेश्वरमा सपत्नी पुगेर त्यहि उनिहरुको पहिलो र एक मात्र सन्तान लिलाधरको वि.सं. १९६४ मा जन्म भयो।

उनै लिलाधर देवकोटा र माया देवी देवकोटाको ६ छोरी र ५ छोरा जन्मिए। ११ जना मध्ये आठौँ र दाजुभाइ मध्येका कान्छा छोरा २०११ साल जेठ १६ गते शनिवारका दिन चूडामणि देवकोटाको जन्म गोरखा जिल्लाको फुजेलमा भयो।

शिक्षा : अक्षरारम्भ घरमै भए पनि ७ बर्षको उमेरमा व्रतवन्ध पश्चात बक्राङ पुराना गाउँस्थित पण्डित गणेश अर्याल (जो दृष्टि-विहिन हुनुहुन्थ्यो) को गुरुकुलमा आफ्ना दाजुहरुका साथ लघुकौमुदी र व्याकरणको अध्ययनमा १ वर्ष बिताएछि पुनःजन्म थलो फुजेल मै फर्किएर गुरु राजेन्द्र भण्डारीको व्यक्तिगत प्रयासबाट संचालित चौतारामा पढाई हुने (भवन विहिन) स्कुलमा अंग्रेजीका कोरा अक्षर खारेर २०२० चैत्रमा आधुनिक शिक्षाको प्रारम्भ काठमाडौंको लैनचौर स्थित शान्ति विद्यागृह स्कूलमा कक्षा ६ मा भर्ना भै सुरु भयो। कक्षा ६ बाट सुरु भएको औपचारिक शिक्षा त्रि.वि .बाट डिग्री र बेलायतको लिभरपुल विश्वविधालयबाट सन् १९८६ मा एम.पि.ए. गरे पछी पूर्णविराम लाग्यो।

बाल्यकाल : गोरखा , काठमाडौं र चितवनको रत्ननगरमा आंशिक रुपमा बित्यो भने जीवनयापनको कार्यक्षेत्र काठमाडौं बन्यो।

नोकरि : २०३० सालमा नेपाल राष्ट्र बैकबाट जागिर खाने अभ्यास गर्दै ४ वर्ष राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकको अधिकृत र पेशा बदलेर २०३७ जेठमा नेपाल सरकारको शाखा अधिकृत पदमा प्रवेश गरि २०६९ जेष्ठमा जागिर मैजारो गरि सेवा निवृत हुनु भयो।

लेखन : आई.ए. प्रथम वर्ष वीरेन्द्र बहुमुखी क्याम्पस भरतपुरमा पढ्न पुग्दा कलेजको छैटौ बार्षिकोत्सवको उपलक्ष्यममा आयोजित प्रतियोगितामा कवितामा दोश्रो भै प्रमाण पत्र पाएपछि लेखनमा रुची बढ्न थाल्यो । २०२७ सालमा प्रकाशित 'दियो' नै प्रथम मुद्रित कविता थियो। लेखनमा पैला देखि कलम चल्दै आए पनि गीतको रेकर्ड भने २०५६ सालमा मात्रै हुन सक्यो। 'आकाश रोए पानी पर्छ' रामकृष्ण ढकालको आवाजमा उहाँको पहिलो गीत रेकर्ड हो। हाल सम्म १०० जति गीत रेकर्ड भएका छन्। राष्ट्रिय भावका गीत लेखनमा विशेष चाख राख्ने उहाँका ७ वटा एकल एल्बम 'धरती धुन', 'भूगोल र भावना' , 'माटो र मुटु ', 'मेरो देश मेरै गीत', 'स्पन्दन', 'स्मृतिशेष', र 'स्वदेश र सपना' प्रकाशित छन । यस बाहेक संयुक्त एल्बमहरु 'सपना', 'वाचा कसम', 'आगत', 'फूलको खबर', 'सम्झनाको तरेली' जस्ता एल्बममा उहाँका गीतहरु

समावेश छन् । उहाँका गीतमा प्रेम ध्वज प्रधान, रुबी जोशी, योगेश बैध, सि. पी लोहनी, प्रकाश श्रेष्ठ, दिपक खरेल, स्वरूपराज आचार्य, यम बराल, मिलन अमात्य, अन्जु पन्त, सपना श्री, आनन्द कार्की, उदय सोताङ, कर्ण दास, जगदिश समाल, शिशिर योगी तथा सुमित खड्का आदि वरिष्ठ देखि नयाँ पुस्ताका गायक गायिकाले स्वरवद्ध गरेका छन् । 'मनका हरफ' नामक ९७ गीत समेटिएको पुस्तक २०६९ सालमा प्रकाशित भै सकेका छन् । उहाँका कृति र व्यक्तित्व बारे त्रि. वि. वि. स्नातकोत्तर तहका छात्रा टीकामाया खरेलबाट अध्यन भै शोध-पत्र समेत तयार भएको छ।

पारिवारिक जीवन : चूडामणि देवकोटाको बिबाह बझाङकी सुष्मा रानी संग २०३६ सालमा भयो । त्रि. वि. वि बाट स्नातकोत्तर उहाँ राष्ट्रिय बाणिज्य बैंकमा सेवारत हुनुहुन्छ । उहाँको २ कुल दीप मध्ये जेठा प्रतीक अष्ट्रेलियाको सिड्नीमा विगात १३ वर्ष देखि सपरिवार हुनुहुन्छ भने कान्छो छोरो स्प्रीश्प अमेरिकाको सान फ्रान्सिस्को , क्यालिफोर्नियामा हुनुहुन्छ।

विबिध : गीतकार सङ्घ नेपाल , नेपाल रेड क्रस सोसाइटी, हर्ट फाउन्डेसं , वाणी प्रकाशन जस्ता थुप्रै सङ्घ संस्थामा आजीवन तथा साधारण सदस्यता लिनु भएको उहाँले बेलायत, फ्रान्स, जर्मनी, स्विजरल्याण्ड, नेदरल्याण्ड, डेनमार्क, अष्ट्रिया, पोल्याण्ड, हंगेरी, बेल्जियम, इटली, लिथुनिया आदि युरोपियन देश तथा दक्षिणपूर्ण एसियाका थुप्रै देशहरुको भ्रमण गर्नु भएको छ । काठमाडौंको ज्ञानेश्वर स्थायी बसोबास गर्दै आउनु भएका देवकोटा २०७३ पौष ३० को साधारण सभाबाट गीतकार सङ्घ नेपालको अध्यक्षमा २ बर्षे कार्यकालको लागि निर्विरोध निर्वाचित हुनु भएको थियो भने दोस्रो कार्यकालका लागि २०७५ पौष ३० मा पुन निर्विरोध निर्वाचित हुनु भएको छ।

zÉe d'sf?ª
-pkfWoIf_

वि.सं. २०२८ साउन १३ गते भोजपुर जिल्लाको दिल्पा, अन्नपूर्णमा जन्मिएका शुभ मुकारुङ (शुभचन्द्र राई) का गीतहरु २०४७/४८ देखि रेडियो नेपालबाट प्रसारणमा आएका हुन् । गीत रचनामा निरन्तर कलम चलाई रहेका मुकारुङका **शायद**-२०५२, **संवेग**-२०५९ र **स्वीकृति** २०६३ क्यासेट र सिडीहरु प्रकाशन भएका छन् भने **'पुग्नु कहाँ थियो'** २०६१ गीत संग्रह प्रकाशित छन् । बाल गीत, राष्ट्रिय गीत र केही चलचित्रका गीत गरी उहाँद्वारा रचित गीतहरु ६ दर्जन माथि रेकर्डिङ भएका छन् । उहाँले नेपाली आधुनिक सङ्गीतका अग्रज पुस्तादेखि वर्तमान पिढिका सङ्गीतकार, गायक, गायिकाहरुसँग काम गरिसक्नु भएको छ।

झन्डै दशक समय छापा पत्रकारितामा सक्रिय रहेका मुकारुङले रेडियो र टेलिभिजन कार्यक्रम निर्माणको समेत अनुभव संगाल्नु भएको छ। गीतको अलावा कथा र नियात्रामा समेत कलम चलाउने मुकारुङ लोक साहित्य, संस्कृति र पुरातत्व विषय माथि चासो राख्नुहुन्छ। उहाँद्वारा संकलित, सम्पादित ती विषयका विभिन्न पुस्तकहरु समेत प्रकाशित भएका छन्।

गीतिकारिताको अलावा संस्कृतिमा निरन्तर काम गरिरहेका मुकारुङ देश विदेशका विभिन्न पुरस्कार र सम्मानबाट सम्मानित हुनुहुन्छ। उहाँका कृति र व्यक्तित्व बारे त्रि. वि. वि. स्नातकोत्तर तहका छात्र रमेस मादेनबाट अध्यन भै शोध-पत्र समेत तयार भएको छ । नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानबाट प्रकाशित हुने लोक संस्कृति र बाल साहित्य सम्बन्धि बहुभाषिक त्रैमासिक पत्रिका 'सयपत्री' को सम्पादन मण्डलमा समेत रहेर काम गरिसम्नु भएका मुकारुङ गीतकार संघ नेपालको सदस्य, कोषाध्यक्ष, महासचिव (२ कार्यकाल) हुदै हनल उपाध्यक्ष हुनुहुन्छ।

a;Gt ljTof;L yfkf
-dxf;lrj_

तनहुँ जिल्लाको मनपाङ्ग गाविस वडा नं. ९ अर्चलेमा जन्मनु भएका गीतकार बसन्त वित्यासी थापा (बसन्त बहादुर थापा) ले गीति लेखन वि.सं. २०४३/४४ साल देखि थाल्नु भएता पनि वि.सं. २०४८ र ४९ साल देखि गीत रेकर्डिङ गराउनु भएका थापाका प्रतिविम्व-३ अवीरल (वि.सं. २०४९साल), प्रतिविम्ब-४ अनुरोध (वि.सं. २०५६ साल), मित्रता (वि.सं. २०५९ साल) दशक (वि.सं. २०७० साल), कोहि छन् कि ? (२०७४) लगायतका गीति एल्बम छन् साथै खुसी रम्ने ओठभरी (२०७५) गीतिसंग्रह प्रकासन्मा छन्।

रित्तो सडकमा, नजरको दोषी बनी, पहिलो भेटको, भिज्यो है भिज्यो, कसको आँखा लाग्यो बरै, विन्ती, हिड्दा कहिले ठेस लाग्छ लगायत उहाँका चर्चित आदि गीतहरु हुन् भने केही चलचित्रहरुमा पनि उनले गीत लेखेका छन्। उनका गीतमा आनन्द कार्की, सुनिता सुब्बा, लोचन भट्टराई, रिमा गुरुङ, रामकृष्ण ढकाल, देवराज आलेमगर, तारा श्रीष, यम बराल, पुनम् प्रधान,जोन, नविन के भट्टराई, सविता खरेल, पुनम गुरुङ आदि गायक गायिकाहरुले स्वर दिएका छन् भने विजय सिंह मुनाल, राजु सिहं, सचिन सिहं, सुरेश अधिकारी, महेश खड्का, अशोक राई, कल्याण सिहं, निराश मगर आदिले सङ्गीतवद्ध गरेका छन्।

गीतकार थापाका तिमी मेरो साथी र लोक तथा संस्कृतिका गीति एल्बम प्रकाशोन्मुख छन् हुरीपेक्स, आईका-नेपाल, घाँसी आदर्श नेपाल आदि सामाजिक सङ्घ संस्थामा क्रियाशील एवम् आबद्ध छन् भने 'द बेष्ट टोन म्यूजिक' तथा 'भकारी म्यूजिक डेभलभमेन्ट कम्पनी' का सञ्चालक हुन् । उहाँले साङ्गीतिक कार्यक्रमको सिलसिलामा हङकङ, चिन र भारतको पनि भ्रमण गर्नुभएको छ । बाबा भू.भू. सैनिक मीनबहादुर मश्राङ्गीमगर र आमा स्व. विनिसरा मश्राङ्गीमगरको छोरा गीतकार थापाका तिन दिदि बहिनी र चार दाजुभाई मध्ये उनी साहिलो छोरा हुनुहुन्छ। थापा हाल श्रीमती रुपा र छोरा महिम सहित टोखा न.पा. ९ गोगंबुमा बस्नु हुन्छ। थापा सचिव भई हाल महासचिव हुनुहुन्छ।

;zLnf kf}8]n
-;lrj_

नेपाली साहित्य क्षेत्रकी उदाउँदो नक्षत्र गीतकार सुशीला पौडेल हाल गीतकार सङ्घ नेपालमा कोषाध्यक्ष हुनुहुन्छ । उहाँको जन्म सर्लाहीको लालबन्दीमा पिता फणिन्द्र प्रसाद पौडेल र माता राधा पौडेलको कोखबाट वि.सं. २०३८ साल बैशाख १७ गते भएको हो । नेपाली साहित्यमा स्नाकोत्तर गर्नुभएकी गीतकार शिक्षण पेसामा आवद्ध हुनुहुन्छ । उहाँ सानै उमेरदेखि लेखनप्रति झुकाव राख्नुहुन्थ्यो । उहाँले २०४८ सालदेखि गीत तथा फुटकर कविता लेख्न थाल्नु भएको हो । स्थानीय पत्रिका गोलसिमलमा उहाँको पहिलो रचना २०५१ सालमा प्रकाशित भएको थियो । पछिल्लो समयमा उहाँ गजल, मुक्तक र आख्यान लेखनमा पनि सक्रिय हुनुहुन्छ।

नेपाली गीत सङ्गीतको क्षेत्रमा क्रियाशील स्रष्टाको हाल सम्म करिब तीन दर्जन गीतहरु रेकर्ड भै सकेका छन् । उहाँको एकल गीतिसंग्रह 'संसार' (२०७१) बजारमा आई सकेको छ । त्यसैगरी गीतकार दिनेश सुवेदीसँगको संयुक्त लेखनमा गीति एल्बम 'उमङ्ग' पनि बजारमा आईसकेको छ । लेखनसँगै सँगै विभिन्न साहित्यको श्रीवृद्धिमा क्रियाशील सुशीला हाम्रो मझेरी साहित्य प्रतिष्ठान, विशिष्ट आजिवन सदस्य, प्यास राष्ट्रिय गजल पत्रिका आजीवन सदस्य, सर्लाही साहित्य समाज सल्लाहकार, विश्वनारी साहित्य सम्मेलन सर्लाही जिल्ला अध्यक्ष, लगायत अन्य साहित्यिक गतिविधिमा पनि संलग्न हुनुहुन्छ।

शिक्षण पेसामा आबद्ध हुनुभएकी स्रष्टाका यी प्रतिनिधि गजल, हैसियत गजल संग्रह जस्ता संयुक्त कृतिमा करिब तीन दर्जन गजल प्रकाशित भएका छन् । त्यसैगरी 'मुक्तक चौतारीमा' मुक्तकहरु समेटिएका छन् । उहाँ त्रिमूर्ति साहित्य सेवा पदक २०७१ र कपन जेसीस सम्मान २०७४बाट सम्मानित हुनुहुन्छ। यसका साथ साथै विभिन्न साहित्यिक पत्रपत्रिकामा उहाँले साहित्यिक लेखहरु पनि लेख्दै आउनु भएको छ। २०६६ सालमा गायिका अञ्जु पन्तले गाएको 'तिमी त माया गर्ने मान्छे' बोलको गीत उहाँको पहिलो चर्चित गीत हो । नेपाली चलचित्र 'विजयपथ' र 'अक्सरमा' पनि उहाँले गीत लेख्नु भएको छ। पौडेल सदस्य, कोषाध्यक्ष हुदै हाल सचिव हुनुहुन्छ।

cd[t ;gf/ b]jsf]6f

-sf]ffWolf_

वि.सं. २०३१ जेष्ठ ६ गते कालिका न.पा.-६, शान्तिचोक चितवनमा जन्म भई हाल कालिमाटी काठमाडौं बस्दै आउनुभएको अमृत लाल सुनार (देवकोटा) का आमा देवीमाया सुनार र बाबा सिताराम सुनार हो । बाल्यकालदेखि नै साहित्य र संगीत प्रति चासो राख्ने सुनारको हाल सम्मको प्रकाशित एल्बम कृतिहरुमा 'आधा तस्विर' एल्बम २०६८ , कलेक्सन एल्बम 'फलामे खिल बनेर' २०६९, 'यो सम्झिने मन छ' लगायत केही फिल्ममा गीत लेखिसक्नु भएको छ।

सानैदेखि कला, साहित्य, गीत सङ्गीत, समाज सेवामा रुचि राख्ने अमृत साहित्यका अलावा लामो समयदेखि विभिन्न औद्योगिक प्रतिष्ठान तथा व्यापार व्यवसाय सञ्चालनमा समेत संलग्न हुनुहुन्छ। सुन चाँदी व्यवसाय सङ्घ लगायत अन्य विभिन्न संघ संस्थाहरुमा सक्रिय रुपमा काम गर्दै आइरहनु भएका अमृत सुनार गीतकार सङ्घ नेपालको आजीवन सदस्य तथा वर्तमान कार्यसमितिको सदस्य हुनुहुन्छ।

afns u?ª

-;b:o_

जन्म हङकङमा भएका गीतकार बाल कुमार गुरुङ (बालक) को पुर्ख्यौली घर भोजपुर मोरङ, सुनसरी हुँदै हाल बसुन्धरा काठमाण्डौंमा स-परिवार बस्नु हुन्छ। कानुन शास्त्र स्नातक तह अध्ययन गर्दा गर्दै वैदेशिक रोजगारमा होमिनु भएका गुरुङ वि.सं. २०४७ - २०६८ सालसम्म कुवेतमा कार्यरत रही, साउदी अरब, ईमारत, कतार, बहराईन, ईराक, टर्की, ईटली जस्ता राष्ट्रहरुका समेत विदेश भ्रमण गरिसक्नु भएको छ।

विद्यार्थी जिवन देखि नै कविता, निबन्ध र गीत सिर्जनामा सक्रिय रहेका बालक गुरुङ प्रवासमा रहेर पनि लेखन क्षेत्रमा लामो समयदेखि कलम चलाई रहदा उहाँले 'पर्खाल' समसामयिक साहित्यिक संगालो २०४६ धरान, 'स्टार' लोक पप गीति एल्बम प्रकाशन (२०६५) कुवेत कर्म...... नेपाली लोक आधुनिक गीति संग्रह (२०६८), उपन्यास 'ओईली झरेछ सयपत्री' (२०७०) काठमाण्डौं 'सुर सुगन्ध' लोक आधुनिक गीति संग्रह (२०४७) जस्ता कृतिहरु प्रकाशनमा ल्याउनु भएको छ।

प्रवासमा रहेर पनि नेपाली भाईचाराको समृद्ध चाहने गुरुङ, माउण्ट एभरेष्ट स्पोर्टि क्लब काठमाडौं कुवेत, अन्तराष्ट्रिय नेपाली साहित्य समाज कुवेत च्याप्टर, एन आर एन ए - एन सि सि कुवेत, तमु समाज कुवेत आदि सामाजिक सङ्घ संस्थाहरुमा क्रियाशिल एवम् आबद्ध रहनु भएका गुरुङ हात पौरखी नेपालको आजिवन सदस्य र गीतकार सङ्घ नेपालको आजिवन सदस्य सहित दोस्रो कार्यकालको निम्ति सदस्य हुनुहुन्छ।

प्रवासमा रहेर नेपाली गीत संगीत र भाषा साहित्यमा सिर्जनात्मक काममा कलम चलाई रहने बालक गुरुङ सामाजिक परिवर्तन र वैदेशिक रोजगारमा रहेका कामदरहरुको सहयोग र उद्धारमा सक्रिय हुनुहुन्थ्यो । फलस्वः उहाँ प्रवासमा रहँदा, उत्कृष्ट साहित्यकार वर्ष पुरस्कार २०६५, आजीवन सेवा समानज २०६६-कुवेत नेपाल डट कम अनलाईन मिडिया एवं छापा म्यागजिन मरुभूमिको कोसेली कुवेतबाट सम्मानित हुनु भएको छ भने वैदेशिक रोजगारलाई बिट मार्दै २०६८ साल देखि स्वदेश फर्किएर नेपाली गीत संगीत क्षेत्रमा एक सक्रिय स्रष्टाको रुपमा सिर्जनात्मक काम गर्दै क्रियाशील हुनुहुन्छ ।

/d]z sf]O{/fnf

-;b:o_

सानै उमेरदेखि देखीगीत संगीतमा अभिरुचि राख्ने कोइराला २०४५ सालमा आफ्नो पहिलो गीतरेकर्ड गराई आफुलाई गीतकारको रुपमा सार्वजनिकीकरण गरेका हुन् । भोजपुरको काफ्लेमा जन्म भै सोको चार वर्ष पछि झापा गौरीगंज तथा कोरोवारीमा आई स्थायी रुपमा रहेका कोईराला हाल काठमाडौंको वत्तिसपुतलीमा स्थायी वसोवास गरी आएका छन् । झापाको कोरोवारी, खजुरगाछीमा निम्न माध्यामिक तथा गौरीगंज हाई स्कूलबाट स्कुले पढाइ सकी जनताकानुन क्याम्पसहुँदै नेपाल ल क्याम्पस काठमाडौंबाट कानुनको अध्ययन गर्दै विगत २०४५ साल देखि नै आफ्नो कानुन व्यवसायमा आवद्ध रहका कोइराला पेसाले अधिवक्ता हुन् ।

कानुनको क्षेत्रमा किताव तथा लेख रचना समेत प्रकासित गरेका कोइरालाले गिती लेखनको क्षेत्रमा पनि २०४३/४४ साल देखि नै निरन्तरता दिदै आइरहेका छन् र हाल उनका सयौ कालजयी गीतहरु रेकर्ड भै सकेका छन् । उनका गितहरुमा रत्नवहादुर, दीप श्रेष्ठ, ओमविक्रम विष्ट, दिनेश सुव्वा, मधुकर लोहनी, मणिकमल क्षेत्री, शेखर प्रधान, संगिता राना प्रधान, आनन्दकार्की, उदय सोतान, कुमार कान्छा, कुमार सानु(भारत), प्रदीपराज पाण्डे, नरेन्द्र प्यासी, किशोर खतिवडा, शुशील विश्वकर्मा, लास्मीत राई, एम वराल, लगायत दर्जनौ कालाकारले गीतमा गाउने तथा संगीत दिएका छन् भने घात, अभिलाष, अभिलेख, विधाता, दिलदिल उनीद्धारा रचित एलवमहरु हुन ।

अधिवक्ता तथा गीतकार कोइराला उच्च अदालत पाटन वार एशोसिएसनको कार्य समितिमा समेत रहेर आफ्ना कार्य सम्पादन गरी सकेका छन् भने सोहीबारको पार्षदमा समेत रहेर आफ्ना कार्य दक्षता प्रस्तुत गरेका छन् । हाल सोही बारसँग आवद्ध रही आफ्ना महत्वपूर्ण भुमिकाहरु निर्वाह गर्दै आइरहेका उनी कानुन तथा गिति लेखनमा उति कै ससक्त कलम चलाउन सक्ने गुणत्मक गीतकारको रुपमा आफूलाई स्थापित गरेका छन् भने तत्कालीन अवस्थामा रमेश कोइराला यस गीतकार सङ्घ नेपालका सशक्त भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने कार्य समितिका सदस्यभित्र पर्दछन् ।

j;Gt yfD;Xfª

-;b:o_

बुवा स्व. गणेश वहादुर थाम्सुहाङ र आमा स्व. किराँत नोमाको कोखबाट वि.स. २००४ सालमा पाँचथरमा जन्मिएका वसन्त थाम्सुहाङका रचनाहरु पचासको दशकबाट प्रकाशनमा आएका हुन् । कविता र गीत विधामा कमल चलाउदै आएका थाम्सुहाङको **अवशेष र यायावर** नामक सिडी प्रकाशन छन् ।

इलाममा बसेर साहित्य सिर्जना गरि रहेका थाम्सुहाङको सय भन्दा माथिको संख्यामा गीत र पाँच दर्जन कविताहरु प्रकाशित छन् । क्वान्टीटी होइन क्वालिटीमा ध्यान दिने कवि र गीतकारका रुपमा चिनिएका थाम्सुहाङ खेलकुदमा समेत संग्लनता राख्दछन् । माइ भ्याली फुटबल क्लब इलामका उपाध्यक्ष समेत रहेका थाम्सुहाङ व्याडमिटनका कुशल खेलाडी समेत हुन । गीतकार सङ्घ नेपालबाट प्रदान गरिने वर्ष गीत पुरस्कारबाट समेत पुरस्कृत भएका थाम्सुहाङ वर्तमान कार्यसमिति सदस्य हुनुहुन्छ ।

hlj ';dofuL

-;b:o_

पिता विष्णु प्रसाद घले र माता मनसरा देवि घलेको चौथो सन्तानको रुपमा गोरखा जिल्लाको वारपाक शुलिकोट गा.पा. २ पुर्ख्यौली घर भएता पनि चितवन भरतपुर म.न.पा. १६ रामपुरमा जन्मनु भएका गीतकार जे.वी समयोगी घले (जित बहादुर घले) ले बाल्यकाल देखि नै गीत संगीत र नृत्यमा आफ्नो रुचि देखाउँदै आउनु भएता पनि गीति लेखनको क्षेत्रमा भने २०४३ साल देखि प्रवेश गर्नु भयो । सरकारी जागिरमा प्रवेश गर्नु पूर्व सांस्कृतिक संस्थापनमा (राष्ट्रिय नाचघर) केहि महिना नृत्यकारको रुपमा रहेको घलेले सर्वप्रथम २०५० सालमा संगीतकार तोरण तोशाकको संगीत र गायक कृष्णमान डंगोलको स्वरमा "नसम्झेमा कस्तो कस्तो, माया मारे जस्तो" बोलको गीत रेकर्ड गराउनु भयो र २०५६ सालमा आफ्नै रचना, स्वर र संगीतमा "हे कान्छी, हे कान्छी नानी हो" गीत लगायत आठवटा अन्य गीतकार र संगीतकारहरुको गीतमा स्वर दिएको "अफर (हे कान्छी)" एल्वम निकाल्नु भएको थियो । यसैगरी २०६२ सालमा संगीतकार नरेन्द्र प्यासीको एकल संगीतमा जे.वी. घलेले संयुक्त एल्वम "मुटु छोएर" निकाले जसमा "कुन गाउँ कि ए सुन्दरी", "सधैँ म एक्लो भएर बसें" र "मैले त ठानिन तिमीले माया मारेको" गीत थिए।

तेश्रो एल्वमको रुपमा २०६३ सालमा भारतिय गजल गायक श्री जगजित सिंहको एकल स्वर र आलोक श्री को संगीतमा जे.वि समयोगीको "संयोग" एल्वम आएको छ, जसमा "कुन माया सदर भो मेरो माया बदर भो", "दिल चोरेर बदनाम भाको", "झुल्केको घाम सरी छु" लगायतको गीतहरु चर्चित छन्।

हाल चौथो एल्वमको रुपमा "संयोग-२" ल्याउने तयारीमा रहेका गीतकार जे.वि. समयोगीका गीतहरुमा बरिष्ठ गायक उदित नारायण, दिपक लिम्बु, जगदिश समालका स्वर समावेस छन् । धेरै चर्चित गीतका गीतकार जे.वि. समयोगी हाल गीतकार संघको नेपालको सदस्यका रुपमा कार्यरत हुनुहुन्छ भने हालै मात्र राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागको प्रमुख अनुसन्धान अधिकृत (डि.एस.पि.) पद बाट सेवा निवृत (रिटायर्ड) भई गीति क्षेत्र लगायत अन्य सामाजिक संघ, संस्थामा सल्लाहकारको भूमिकामा रहनु भएको जे.वि. समयोगी एक छोरी सम्पदा, एक छोरा विवेक र श्रीमती बिना घलेको साथ हुनुहुन्छ।

rGbf| rfldnª

-;b:o_

वि.स. २०४३ चैत्र ११ गते सङ्खुवासभा जिल्लाको धुपू - ५, भोगटेनीमा जन्मिएकी चन्द्रा चाम्लिङका प्रकाशित कृति 'प्रेमको तस्बिर' (गजल सङ्ग्रह, २०७५) रहेका छन्।

विश्व नेपाली साहित्य महासंघ नेपाल, किरात राई चाम्लिङ खाम्बातिम, काठमाडौं, किराँत उत्थान समाज झापा, मेची साहित्यिक मञ्च संथापक आदिजस्ता सामाजिक सङ्घ संस्थामा आवद्ध चन्द्रा चम्लिङ गीतकार संघ नेपालको वर्तमान कार्य समितिको सदस्य हुनुहुन्छ। उहाको यो दोस्रो कार्यकाल हो । गीत रचनामा निरन्तर कलम चलाई रहेकी चाम्लिङको संख्यात्मक रुपमा थोरै संख्यामा गीतहरु रेकर्ड भएका छन् । उहाँ विश्वव्यापी अनलाइन देशभक्ति गीत लेखन प्रतियोगिता २०६९, कविता प्रतियोगिता (पद्मकन्या कलेज, २०७०) बाट समेत पुरस्कृत हुनुहुन्छ।

;'jf; ;ªd /fO{

-;b:o_

सोलुखुम्बुको लोखिममा २०४७ सालमा जन्मिएका सुवास संगम राई स्कूले जीवनदेखि नै कविता र गीतमा कलम चलाउँदै आएका प्रतिभा हुन् । वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा केही वर्ष परदेश खेपेर पनि साहित्य सिर्जनालाई निरन्तरता दिई नै रहे । जस्को प्रमाण स्वरुप उनीद्धारा रचित ‘यात्रामा छुँ आफैं’ (गीत सङ्ग्रह २०६८) , ‘सुदूर लालिमा’ (गजल सङ्ग्रह २०७०) र ३, ‘नेप्चीको लय’ (कविता सङ्ग्रह ०७३) सङ्ग्रहका रुपमा प्रकाशित छन् भने , दर्जनौं गीत र गजलहरु फुटकर रुपमा प्रसारित छन् ।

आपा, डम्बर बहादुर राई तथा आमा हस्त कुमारी राईका छोरा सुवास संगम हाल अस्थाई रुपमा काठमाडौंमा बसोबास गरिरहेका छन् । उनी साहित्य सिर्जनाका अलवा सामाजिक कार्यकर्ताका रुपमा सामाजिक कार्यहरुमा सम्लग्नता राख्छन् । गीतकार सङ्घ नेपालबाट प्रदान गरिने वर्ष गीत पुरस्कार अन्तर्गत नगद रु ५१ हजार सहितको वर्षगीत पुरस्कार २०७३ (संयुक्त रुपमा, नृपध्वज खड्का) प्राप्त गर्न सफल भएको थियो ।

गीतकार सङ्घ नेपालको आजीवन सदस्य समेत रहेका राई विभिन्न प्रतियोगिताहरुमा पुरस्कृत भै सकेका छन् भने विभिन्न सामाजिक संस्थाहरुबाट सम्मानित समेत भै सकेका छन् । गीतकार सङ्घ नेपालबाट प्रदान गरिने वर्ष गीत पुरस्कारबाट पनि पुरस्कृत भएका थाम्सुहाङ वर्तमान कार्यसमिति सदस्य हुनुहुन्छ ।

सूचना

संस्थामा आवद्ध सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरुले तोकिएको समयभित्र आफ्नो सदस्यता नविकरण गरिदिनुहुन हार्दिक अनुरोध गर्दछौं ।

गीतकार सङ्घ नेपाल

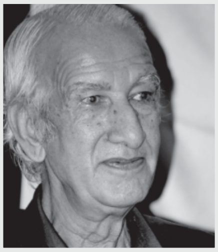

रत्नशम्सेर थापा

राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०६९
बाट सम्मनित

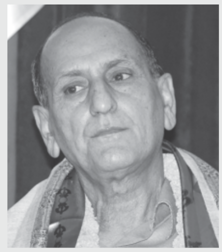

किरण खरेल

राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७०
बाट सम्मनित

यादव खरेल

राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७१
बाट सम्मनित

भैरवनाथ रिमाल “कदम”

राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७२
बाट सम्मनित

राजेन्द्र थापा

राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७३
बाट सम्मनित

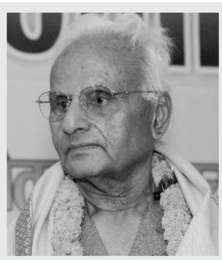

कालीप्रसाद रिजाल

राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७४
बाट सम्मनित

k'/:s[t ;|6fx?

सुदिप रेग्मी

वर्ष गीत २०६९ बाट पुरस्कृत

भावेश भुमरी

वर्ष गीत २०७० बाट पुरस्कृत

वसन्त थाम्सुहाङ

वर्ष गीत २०७१ बाट पुरस्कृत

दीलिप पिया

वर्ष गीत २०७२ बाट पुरस्कृत

सुवास संगम राई

वर्ष गीत २०७३ बाट पुरस्कृत

नृपध्वज खड्का

वर्ष गीत २०७३ बाट पुरस्कृत

जीवन मुकारुङ

वर्ष गीत पुस्तक पुरस्कार २०७२
बाट पुरस्कृत

जानुका राई

डायस्पोरा गीतकार सम्मान २०७३
बाट पुरस्कृत

राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७४ बाट सम्मनित

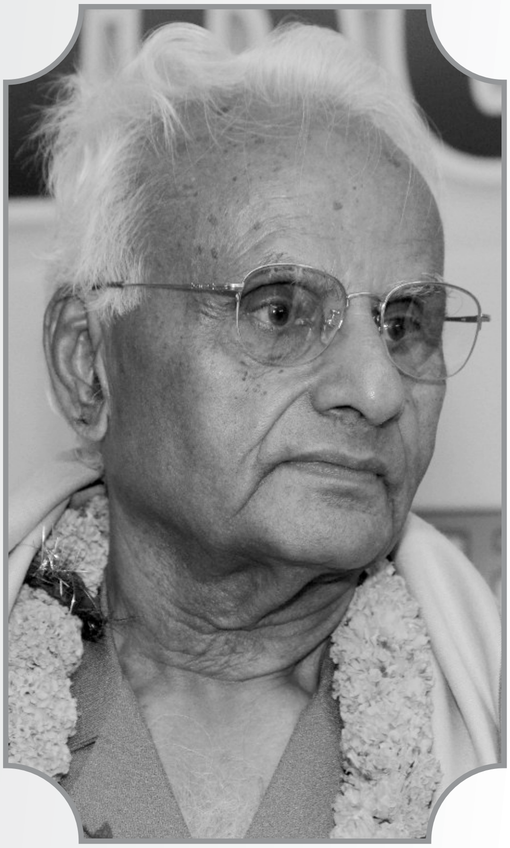

काली प्रसाद रिजाल

जीवन संगै जन्मिन्छन सपनाहरु, सपनाहरुसंगै चलिरहन्छ जिन्दगी । कसैलाई जिन्दगीले उभ्याइदिन्छ रङगमञ्चको पर्दा अगाडि त कसैलाई पुर्याइदिन्छ पर्दा पछाडि । यस रङगमञ्चको सुकिलो पर्दा अगाडि समयले उभ्याएको एउटा नाम हो कालीप्रसाद रिजाल । मानिस भोग गर्नका लागि मात्रै जन्मेका हुँदैनन्, मानिसकै सिर्जनाले संसार यति रमाईलो भएको छ ।

विक्रम संवत १९९६ साल चैत्र १० गते धरानमा पिता रुद्र प्रसाद रिजाल तथा माता कृष्णमाया रिजालको साहिलो छोराको रुपमा उहाँको जन्म भएको हो । आफ्नी आमाले बाल्यकालमा सुनाएका लयवद्ध कविताहरु सुनेर उहाँमा कविता लेख्ने रहर पलायो । नौ वर्षकै कलिलो उमेरदेखि रिजालका औंलाहरु आजसम्म पनि अनवरत चलिरहेका छन् । भाव र बिषयको गहनतालाई सरल र सरसरुपमा प्रस्तुत गर्न सक्ने शक्ति छ उहाँको कलममा ।

२०१३ सालमा एस एल सी पास गरेर उच्च शिक्षा हासिल गर्न काठमाडौं भित्रिएपछि उहाँको संगत लेखनाथ, देवकोटा, सम, सिद्धिचरण जस्ता स्वनामधन्य कविसंग भयो र कविताको सुन्दर संसारमा रमाउन थाल्नुभयो । राजनीति अर्थ शास्त्रमा स्नातकोत्तर र कानुनमा स्नातक गर्नु भएपछि डिग्री कलेजको प्राचार्य, भूमिसुधार अधिकारी सूचना विभागको निर्देशक हुदै सञ्चार मन्त्रालयको सचिवसम्म पुगेर २०४८ सालमा उहाँको जागीरे जीवन टुगिंयो ।

गीत र संगीतले जीवन सुन्दर बनाउँछ, जीवनको सुवास बढाउँछ । रिजालको जीवनमा नारायण गोपालसंगको भेट पछि ठुलो मोड लिन्छ । नारायण गोपालले गाएका उहाँका गीत ३० को दशकदेखि चर्चाको शिखरमा छन् र आम नेपाली संगीत प्रेमीहरुको मन मुटुमा सजिएका छन् ।

ज्वारभाटा, के छ र जिन्दगी बिताईदिन्छु , आँखा छोपी नरोऊ भनी, यो प्रश्न को सित सोधौं, केही गीत केही गजल, आफैंलाई हराएपछि, समयका पदचापहरु, यशोधरा जस्ता उहाँका अनेकौ सिर्जनाहरुमा मानवीय चिन्तन, दार्शनिकता, विसंगति प्रतिको व्यंग्य, प्रेम, अनुराग, मिलन, विछोड अर्थात सम्पूर्ण समाज र जीवन पोखिएका छन् । उहाँका गीतहरु कालजयी छन् ।

आफ्नो साधना र सिर्जनामा लगनशील रिजाल एकेडेमी पदक, छिन्नलता पुरस्कार, ईमेज लाइफ टाईम अवार्ड, नातिकाजी विशिष्ट संगीत सम्मान, ऐश्वर्य कलानिधी पुरस्कार, महाकवि देवकोटा पुरस्कार, पहलमानसिंह साधना सम्मान जस्ता थुप्रै पुरस्कार तथा सम्मानबाट सम्मानित भैसक्नु भएको छ । यस्ता मूर्धन्य स्रष्टा तथा दीर्घ साधक श्री कालीप्रसाद रिजाललाई गीतकार सङ्घ नेपालले अमर भावना राष्ट्रिय श्रष्टा सम्मान २०७४ बाट समेत अभिनन्दन गरेको छ ।

वर्ष गीत पुरस्कार २०७४ बाट पुरस्कृत

पवित्र राई

बुवा धनश्वर राई र आमा भागीरत्न राईको दुई छोरी र एक छोरा मध्ये ठूली छोरीको रुपमा सिद्धिचरण न. प. -३ ओखलढुङ्गामा जन्मिएकी हुन् पवित्रा राई।

स्कुले जीवनदेखि नै साहित्य र खेलकुद प्रति लगाव राख्थिन। साहित्यको विधागत रुपमा उनी कविता, गीत र गजलमाथि कलम चलाउछिन्। उनीद्वारा रचित 'तरेली', 'पिरतीको परिभाषा', 'आफ्नो मान्छे', 'तिम्रै सम्झनामा' र 'मेरो मुटु मेरो धड्कन' नामक एल्बमहरु प्रकाशनमा आएका छन

दुवई, कतार, कुवेत, वहराइन, जर्मन, वेलायत जस्ता मुलुकहरुको भ्रमण गरिसकेकी राई, कुशल भलिबल खेलाडी र कुशल धावका समेत हुन।

खेलकुद र साहित्य क्षेत्रमा केही थान पुरस्कारहरु समेत प्राप्त गरिसकेकी राई गीतकार सङ्घ नेपालको आजीवन सदस्य समेत रहेकी राईद्वारा रचित 'अभिनय गर्दै' बोलको गीतबाट गीतकार सङ्घ नेपालबाट प्रदान गर्ने वर्षगीत पुरस्कार २०७४ संयुक्त रुपमा सुमन बैरागी संग पुरस्कृत भएकी छिन्।

वर्ष गीत पुरस्कार २०७४ बाट पुरस्कृत

सुमन बैरागी

बुवा कुलबहादुर पण्डित र आमा चित्रकुमारी पण्डितको कोखबाट गोर्खाको सिरानीचोक, हमीठानेखारामा जन्मिएका सुमन वैरागी गीत कविताको विधामा कलम चलाउँछन्। पत्रकारिताको पेशामा आवद्ध छन्। 'आशुको तलाउ', 'सम्झना साथी' जस्ता एल्बम तथा 'सर्वहारा सुकुम्वासी', कबिता संग्रह उनका प्राकशित कृतिहरु हुन्।

धेरै सामाजिक र व्यवसायिक सङ्घ - संस्थाहरुसंग आवद्ध रहेका वैरागीले केही राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय अवार्डहरु समेत प्राप्त गरेका छन्। गीतकार सङ्घ नेपालको सदस्य समेत रहेका वैरागीद्वारा रचित 'प्रवासको पीडाभित्र ' बोलको गीतले गीतकार सङ्घ नेपालबाट प्रदान गरिने वर्ष गीत २०७४ संयुक्त रुपमा पवित्रा राईसँग पुरस्कृत भएका छन्।

डायस्पोरा गीतकार सम्मान २०७४ बाट पुरस्कृत

राखि गौचन

वि.स. २०३३ जेष्ठ ४ गते बुबा कृष्णप्रसाद गौचन र आमा लालकुमारी गौचनको कोखबाट पोखरामा जन्मिएकी राखी गौचन साहित्य र सङ्गीतमा सानैदेखि अभिरुचि राख्ने भएरै नेपाली साहित्य र सङ्गीतको क्षेत्रमा क्रियाशील हुनपुगिन्। कविता, गीतमा कलम चलाई रहेकी गौचनका फुटकर कविता , लेखहरु प्रकाशनमा छन् भने गीतका एल्वम र सिडीहरु संङ्गहका रुपमा प्रकाशनमा आएका छन्। जापान, द. कोरिया, सिङ्गापुर, थाइल्याण्ड ,मलेशिया, युरोप आदि देशका भ्रमण गरेकी गौचन हाल अमेरिकामा वसोवास गर्दै आइरहेकी छिन। गीत साहित्य र समाजसेवामा क्रियाशील गौचन गीतकार सङ्घ नेपालको आजीवन सदस्य समेत हुन । यिनै शसक्त नारी हस्ताक्षर गीतकार राखी गौचन गीतकार सङ्घ नेपालले प्रदान गर्ने डायस्पोरा गीतकार सम्मान २०७४ बाट सम्मानित भएकिछिन्।

वर्ष गीत पुस्तक पुरस्कार २०७४ बाट पुरस्कृत

सुमन श्रापित

बागलुङ्गको तित्याङ्गमा बुवा भक्तबहादुर सुनुवार र आमा बालकुमारी सुनारको कोखबाट २०३४ सालमा जन्मिएका सुमन श्रापित हाल पोखरामा वसोबास गर्दै साहित्य र संङ्गीतको क्षेत्रमा क्रियाशील छन् । श्रापितले साहित्य र सङ्गीतको अलवा केही समय पत्रकारितामा समेत संलग्नता रहे । उनी विभिन्न सामाजिक सङ्घ संस्थाहरुमा आवद्ध रही सामाजिक कार्यमा समेत सक्रिय रहेका छन

सुधा, सङ्कल्प, सुभयात्रा, घुमघाम, पुर्णिमाको रात, फूलपाती, देवी-देउतालाई आदि नामक एल्बम तथा सिडी प्रकाशनमा ल्याएका श्रापितको बिछोडको बेदना, भावनाको खेती नामक कविता र गीतका पुस्तकहरु, पोखरामा फुलेका सुनाखरीहरु गीत-गजल, सम्पादन प्रकाशन भएका छन्।

श्रापितद्धारा रचित गीतहरु केही चलचित्रहरुमा समेत समावेश छन्।

केही राष्ट्रिय र क्षेत्रीय पुरस्कार तथा सम्मानबाट सम्मानित श्रापित गीतकार सङ्घ नेपालका आजीवन सदस्य समेत हुन् । गीतकार सङ्घ नेपालले प्रदान गर्ने वर्षगीत पुस्तक पुरस्कार अन्तर्गत 'भावनाको खेती' पुस्तक मार्फत (संयुक्त, जानुका राई संग) २०७४ मा उनी पुरस्कृत भएका छन्।

वर्ष गीत पुस्तक पुरस्कार २०७४ बाट पुरस्कृत

जानुका राई

खोटाङ जिल्लाको बाम्राङमा जन्मिएकी जानुका राईले उदयपुर जिल्लाको जोगीदहमा आफ्नो स्कुले जीवन बिताईन । स्कुल पढ्दा खेलकुद र नृत्यमा पारङ्गत उनी कलेज पढ्न सुरु गरेपछि भने सहित्यमा लिप्त भईन् । साहित्यकी विद्यार्थी उनी धरान, विराटनगर हुँदै कीर्तिपुबाट नेपालीमा स्नाकोत्तर गरिन।

एस.एल.सी. पास नगरिकनै उनी ब्रिटिश सैनिकसंग वैवाहिक जीवनमा बाधिए पनि पढाईलाई पुरा नगरी परदेश पसिनन् । पढाई सकिनासाथ श्रीमानेसँगै बेलायत पुगिन् र लेख्न थालिन् गीत, गर्न थालिन पत्रकारिता र समाज सेवा। मूलत : जानुका गीतकार हुन्। उनीद्वारा रचित 'धर्तीको जन्म' २०६९ र 'आमा' २०७४ प्रकाशित गीत सङ्ग्रह हो । यसै गरी 'समर्पण' ०६९, 'समय' ०७४ र 'सन्दर्भ' ०७४ श्रव्य गीति एल्बम सी.डीहरु हुन्।

जानुका राई बेलायत र नेपालका विभिन्न साहित्यिक र सामाजिक सङ्घ संस्थामा आबद्ध छिन्। कुनै कुनै सस्थाको आफै नेतृत्व गरिरहेकी उनी BFBS रेडियो बुनाईमा रेडियो कर्मीका रुपमा केही समय रहिन् भने हाल नेपाल पत्रकार महासंघ बेलायत शाखासंग आबद्ध छिन् । यिनै बहु प्रतिभाशाली व्यक्तित्व जानुका राई गीतकार सङ्घ नेपालले प्रदान गर्ने वर्षगीत पुस्तक पुरस्कार अन्तर्गत 'आमा' पुस्तक मार्फत (संयुक्त, सुमन श्रापित संग) २०७४ मा उनी पुरस्कृत भएकी छिन्।

अक्षयकोष दाता

अमर सिंह राई (अमर बान्तु)

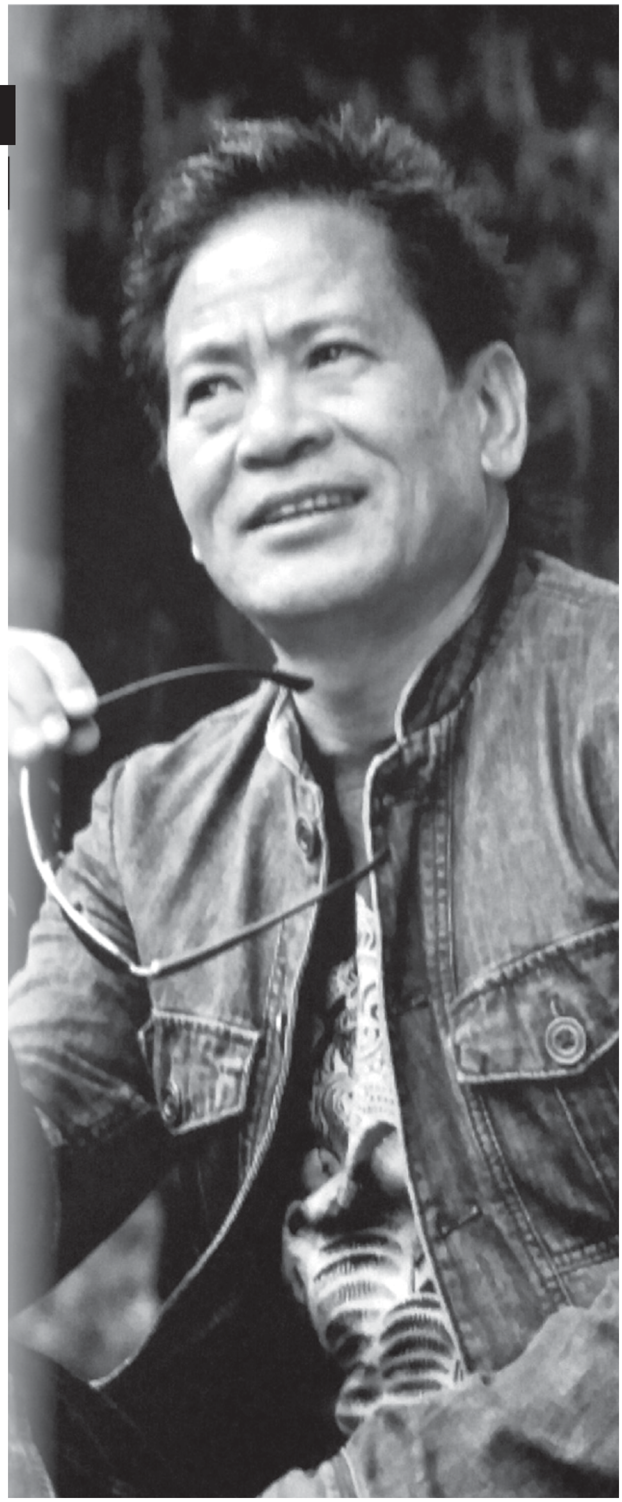

भोजपुर जिल्लाको हाल, टेम्के मैयुङ गाउँपालिका वडा नं.४ नागी अर्न्तगत तत्कालीन नागी गाउँपञ्चायत वडा नं . ३, मा बुवा लक्ष्मी प्रसाद राई र आमा बृन्दा लक्ष्मी राईको छ छोरा १ छोरी मध्येकाईला छोराको रुपमा वि.सं . २०२३ असोज ९ गते जन्मिएका अमर सिंह राई (उहाँको साहित्यीक नाम : अमर बान्तु) ले स्थानीय चण्डेश्वरी नि.मा.वि. नागीबाट प्रारम्भिक शिक्षा प्राप्त गरेका हुन्भने , अन्नपूर्णमा.वि. बाट २०४३ सालमा एस.एल.सी. पास गरी धनकुटा बहुमुखी क्याम्पसबाट आई.ए.सम्मको औपचारीक शिक्षा हासिल गरेका छन् । २०४५ सालमा काठमाडौं प्रवेश गरेपछि शिक्षण पेसामा संलग्न भई केही बर्ष गुजारा गरे। आदर्शकन्या मा.वि. मंगलबजारमा २०५२ साल सम्म शिक्षण गरेपछि व्यापार क्षेत्रमा प्रवेश गरे । रेष्टुराँ, किराना पसल, साइबर कम्युनिकेशन, बुटीक, बोर्डिङ स्कुल सञ्चालन गर्दै, घरजग्गा र हाउजिङको व्यापारमा संलग्न छन् ।

२०४९ भदौमा भावना राईसँग वैवाहिक सम्बन्धमा बाँधिएका बान्तुका एक छोरी इमन वान्तवा जर्मनीमा अध्ययनरत छिन्भने , एक छोरा एलेन वान्तवा काठमाडौँमा नै स्नातक अध्ययनरत छन्।

यीनै अमर सिं राई (अमर बान्तु) ले गीतकार सङ्घ नेपालको अक्षयकोष निर्माणका निम्ति एकमूष्ट रु. १५ लाख प्रदानगरी संस्थामा पहिलो अक्षयकोष दाता बन्नुभएकोछ, र उहाँ लाई गीतकार सङ्घ नेपालले अभिनन्दन गरेको छ।

अक्षयकोष दाता

j;Gt rf}w/L

विनम्र स्वभाव, भावुक मन र शिष्ट व्यवहार उहाँको व्यक्तित्वका विशेषता हुन् । उहाँसँगको पहिलो साक्षत्कारबाटै कुनै पनि व्यक्तिमा उहाँका यी गुणहरू सञ्चारित हुँदै क्रमशः गाढा र समुधुर हुँदै जान्छन् । यस अतिरिक्त मिलनसारिता, परोपकारिता र सहयोगी भावना उहाँका थप विशेषताहरू हुन् । यो उहाँले आफ्नी आमा गङ्गादेवी चौधरीबाट सिकेका दिव्य पाठ हुन् । गङ्गादेवी परोपकारी भावनाले ओतप्रोत महिला हुनुहुन्थ्यो ।

बसन्त चौधरीको जन्म २१ चैत्र, २०१३ साल बुधबारका दिन काठमाडौंको खिचापोखरीमा माता गङ्गादेवी र पिता लूनकरणदास चौधरीको माइला पुत्रका रूपमा भएको हो । उहाँ जन्मेको घर आज पनि खिचापोखरीमा त्यो बाल्यकालको स्मृति बोकेर सबुत उभिएको छ । पिता लूनकरणदास चौधरीले उहाँको लालनपालनमा कुनै कमी हुन दिनु भएन। उहाँले सामान्य स्कुलमै पढ्नुभयो र साधारण जीवन नै निर्वाह गर्दै आइरहनु भएको छ ।

किनभने पिता लूनकरणदास आफ्ना सन्तानको लालनपालन र शिक्षामा एउटा सामान्य आमनेपाली नागरिकका छोराछोरी सरहकै व्यवहार गर्न चाहनुहुन्थ्यो । र, आफ्नै रेखदेखमा उहाँ सन्तानको परिपोषण गर्न चाहनु हुन्थ्यो । त्यसैले बसन्त चौधरीलाई पनि २०२४ सालमा काठमाडौं क्षेत्रपाटीको सामान्य स्कुल आदर्श विद्या मन्दिरमा भर्ना गरिदिनु भयो । पछि उहाँ सानोठिमी, भक्तपुरको आदर्श वहुद्देश्यीय विद्यालयमा अध्ययन गर्न थाल्नुभयो । र त्यहीँबाट उहाँले २०३१ सालमा प्रवेशिका परीक्षा उत्तीर्ण गर्नुभयो । र क्षेत्रपाटीको पब्लिक युथ क्याम्पसमा भर्ना भई, त्यसै क्याम्पसबाट स्नातकसम्म शिक्षा हासिल गर्नुभयो ।

एउटा मानिसमा बहुआयमिक प्रतिभा हुनसक्छन् । तर सबै मानिमा यो कुरा हुँदैन । यस्तै बहुआयमिक प्रतिभाशाली थोरै मानिसमध्ये पर्नुहुन्छ बसन्त चौधरी । यो प्रतिभा बसन्तमा सर्वप्रथम समाजसेवी भावनाबाट अङ्कुरित भयो । आमा गङ्गादेवी भन्नुहुन्थ्यो- "बसन्तले धेरैचोटि स्कुलमा फिस तिर्न दिएको पैसा आफ्ना आर्थिक अवस्था कमजोर भएका सहपाठीहरूमा खर्च गरेको छ ।" हो, दीनदुःखी र अभावग्रस्थ मानिसलाई देख्नासाथ उहाँको मनमा एक किसिमको करुणा जागृत हुन्थ्यो । हुन त उहाँसँग पनि खल्तीमा त्यस बेला यथेष्ट पैसा हुँदैनथ्यो । तर मन त सबैमा हुन्छ नि ! मन धनी भयो भने मानिस स्वतः उदार भइदिन्छ । हो, त्यही उदार मनका कारण उहाँ त्यस्ता मानिसलाई आफ्नी आमाले दिएको पकेटखर्च कटौती गरेर सहयोग गर्नुहुन्थ्यो । उहाँलाई कसैप्रति सहयोग गर्दा आत्मसन्तुष्टि मिल्थ्यो- चाहे त्यो निकटको आत्मीय होस्, चाहे अपरिचित ।

उहाँ बाल्यकालदेखि नै संवेदनशील र भावुक प्रकृतिका व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो । पछि यही सहयोगी र सद्भावी गुण विकसित हुँदै समाजसेवाका क्षेत्रमा रूपान्तरित हुनपुग्यो । संस्थागतरूपमै उहाँ समाजसेवामा लागेको वर्ष थियो- २०३१ । यसै वर्ष उहाँ लियो क्लब अफ काठमाडौंसँग आवद्ध हुनुभयो । र त्यसको तीन वर्षपछि, २०३४ सालमा त उहाँ आफ्नो सक्रियता र लगनशीलताका कारण त्यसको सर्वोच्च पद 'अध्यक्ष' मै मनोनित हुनभयो ।

उहाँ यस क्लबसँग आवद्ध भएपश्चात् राजधानी वरपर रहेका काँठका बासिन्दाहरूलाई लक्षित गरी शिवरात्रिको अवसर पारेर पनि अनकौं स्वास्थ्यशिविरहरू सञ्चालन गर्नुभयो । यही आधारभूमिमा उभिएर पछि २०५२ सालमा सुनसरीको दुहबीमा 'श्री लूनकरणदास-गङ्गादवी चौधरी च्यारिटी अस्पताल' को स्थापना भएको हो।

यतिबेलाम्म उहाँले समाजिक सेवाका क्षेत्रमा पुऱ्याएको महत्त्वपूर्ण योगदान राजधानीका प्रतिष्ठिति व्यक्तित्वदेखि दरबारका मानिसहरूसम्मका आँखा र कानसम्म ठोकिन पुगिसकेका थिए । त्यहीताका अर्थात् २०३८ सालमा तत्कालीन बडामहारानी ऐश्वर्यको अध्यक्षतामा सामाजिक सेवा समन्वय परिषद्को स्थापना भयो । त्यस परिषद्को कोषाध्यक्षजस्तो प्रतिष्ठित पदमा मानोनित गरिन्।

बसन्त चौधरीले सामाजिक सेवाका क्षेत्रमा पुऱ्याएका योगदानहरू यतिमै मात्र सीमित हुँदैनन्। उहाँ त पदका लागि काम गर्ने मानिस नै हुनुहुन्न थियो। उपलब्धि र परिणाममुखी काम गर्न रुचाउनु हुन्थ्यो । यसैले उहाँ नेपाल रेडक्रस सोसाइटीमा समतेत आवद्ध भई यसमार्फत समाज सेवाका विविध गतिविधिहरूमा मन, वचन र कर्मले सक्रियतापूर्वक लाग्नु भयो र यथेष्ट योगदानहरू खन्याइरहनु भयो । उहाँकै पहल र प्रयासमा राजधानीमा रेडक्रसको सहयोगार्थ पाकिस्तानका दुई महान् गजलगायक मेहन्दी हसन र गुलाम अलिको एकल गायनको आयोजना भयो । भारतीय गजल हस्ती जगजित-चित्र सिंहले पनि यसै प्रयोजनाका लागि राजधानीका गाए । यी आयोजनाहरू नेपालका लागि आफैँमा उम्दा र प्रंशसनीय ठहरिए।

बसन्त नेपाल अर्बुदरोग निवारण सस्थाको महासचिव हुँदा अर्को अपूर्व आयोजना भयो। उहाँले २०४५ सालमा स्वर-सम्राट नारायणगोपालजस्ता अद्वितीय गायकको एकल गायनको आयोजना गर्नुभयो- 'स्वर्णिम सन्ध्या' । यो स्वर-सम्राटको एकलगायनको पहिलो कार्यक्रम थियो। आज यो 'स्वर्णिम-सन्ध्या' आफैँमा एउटा इतिहास हुनपुगेको छ।

त्यति बेलासम्म उहाँ समाजसेवाका विज्ञ नै भइसक्नु भएको थियो। त्यसैले यति नै बेला उहाँलाई अर्को महत्त्वपूर्ण जिम्मेवारी सुम्पियो। र बसन्त चौधरीलाई रानी ऐश्वर्यले पशुपति विकास कोषको सदस्य-सचिवमा मनोनित गरिन् । र बसन्तले आफ्नो कार्यकालमा त्यस क्षेत्रको सर्वाङ्गीण विकाका लागि गुरुयोजना बनाएर लागू गर्नुभयो । अहिले त्यस मन्दिर परिसरमा भएको विस्तार, जीर्णोद्धार र स्वच्छता बसन्तको त्यही योगदानको परिणाम हो भन्दा अत्युक्ति हुँदैन।

पशुपति क्षेत्र विकास कोषको सदस्य-सचिव हुँदा उहाँद्वारा त्यहाँ स्थापित अवधारण होस् या त्यहाँबाट निवृत्त भएपछि 'बसन्त चौधरी' फाउन्डेसनको स्थापना गरी यसमार्फत् दूरदराजका गाउँबस्तीमा समाजसेवा, शिक्षा र स्वास्थ्यको क्षेत्रमा पुऱ्याएको योगदानका करण हुन्- यस्ता गतिविधिले बसन्त चौधरीभित्रको बहुआयमिक व्यक्तित्व अनि राष्ट्र र जनताप्रतिको अक्षुण्ण निष्ठाभाव र समर्पणको अनुकरणीय उदाहरण प्रस्तुत गर्छन्।

अझ २०७२ सालको महाभूकम्पबाट पीडित जनसाधारणको उद्धार र पुनर्स्थापनको लागि यस फाउन्डेसनले प्रधानमन्त्री राहतकोषमार्फत् पुऱ्याएको आर्थिक योगदान अझ सान्दर्भिक र समयसापेक्षित छ । यसबाहेक उहाँको व्यक्तिगत प्रयासमा भएका सम्पूर्ण योगदानहरूको लेखाजोखा गर्ने हो भने यो सीमित आलेखमा असम्भव नै हुन्छ।

उहाँको नर्भिक इन्टरनेसनल हस्पिटलले दुर्गम भेगहरूमा सञ्चालन गरेको बृहत् निःशुल्क स्वास्थ्य शिविरहरूले आफ्नै इतिहास बोल्छन् भने २०५२ सालमा सुनसरीको दुहबीमा स्थापित श्री लूनकरणदास-गङ्गादेवी चौधरी च्यारिटी अस्पतालले त्यस भेगका करिब एक लाख जनतालाई पुऱ्याएको निःशुल्क स्वास्थ्यसेवा निजी तबरबाट स्वास्थ्यसेवाका क्षेत्रमा भएको अतुलनीय योगदान मानिन्छ । यी यावत् क्रियाकलापहरूका कारण बसन्त चौधरी- एक विशुद्ध व्यापारी वा उद्योगपति मात्र नभएर उदारमना समाजसेवी तथा निष्काम मानवतावादी चरित्रका रूपमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिवेशमा परिचित, स्थापित र सम्मानित हुन पुग्छन्।

यी त भए बसन्तले सबैले देख्न गरेका सामाजिक कार्यहरू कामहरू । तर प्रकाशमा नआएका यस्ता अङ्ख्य गतिविधिहरू छन्, जसको विवरणात्मक विश्लेषण गर्दा यी सीमित पङ्क्तिहरूमा अटाउन सम्भव छैन। शिक्षाका लागि गरेका उहाँका कार्यहरू त्यतिकै गहन र गरिमायुक्त छन् । व्यक्तिगत तबरमा स्कुल, क्याम्पसका जेहेन्दार तर आर्थिक विपन्न यति धेरै विद्यार्थीहरू उहाँले प्रदान गरेको

छात्रवृत्तिबाट लाभान्वित भएका छन् कि तिनको सङ्ख्या र नाम आज उहाँलाई समेत कण्ठ छैन । समष्टिमा उहाँले सहयोग माग्न आउने सबैलाई यथासम्भव सहयोग पुऱ्याइ नै रहनु भएको छ । परत्रहित र परोपकारका लागि उहाँले आफ्नो मुटठी कहिल्यै कस्नु भएन् । वास्तकवमा परोपकार त उहाँको स्वभाव नै बनिसकेको छ । उहाँका नसानसामा बग्ने रक्तकणसँगै यो भावना र यो सद्भाव बगि नै रहेको छ र बगि नै रहने छ- सतत् ।

बसन्त चौधरीले पत्रकारिता क्षेत्रमा पुऱ्याएको योगदानलाई पनि आँखा चिम्लिन सकिँदैन । रियलम र उर्वशी मासिकजस्तो आफ्नो समयको एक्लो म्यागजिनको प्रकाशन । उहाँद्वारा प्रकाशित दी इन्डिपेन्डेन्टजस्तो त्यस बेलाको अङ्ग्रेजी भाषाको सर्वाधिक चर्चित ट्याल्वाइट साप्ताहिकमार्फत् पुऱ्याएको योगदान होस् या त्यसबेला कल्पनासम्म नगरिएको विज्ञापन संस्था- ग्रुप थ्री एड्भरटाइजिङ् एजेन्सीको स्थापना र सञ्चालन होस् या रेकर्डिङ् स्टुडियो चलाउने कुरा हुन् । यी आफैँमा त्यस युगका लागि कोसेढुङ्गा थिए, मार्गदर्शक कार्य थिए र अग्रगामी परिकल्पना थिए । र थिए समयभन्दा गतिशील कल्पनामा बुनिएको कार्य । आज त्यही बाटोलाई पछ्याउँदै दर्जनौँ विज्ञापन-संस्थाहरू खोलिएका छन् । सयौँ स्टुडियोहरू सञ्चालन गरिएका छन् ।

०००

बसन्त चौधरी जीवनवृत्तिका दृष्टिले एक उद्योगी-व्यापारी नै हुनुहुन्छ । आफ्नो परिवार र उहाँसँग आश्रित वर्गका लागि उद्योग-व्यापार गर्नु उहाँको मूल कर्त्तव्य हो । उहाँको व्यावसायिक यात्राको आरम्भ २०३१ सालबाट भएको हो, जतिखेर उहाँ मात्र १८ वर्षमा पाइला चाल्दै हुनुहुन्थ्यो । खिचापोखरीमा खुलेको त्यस बेलाको प्रसिद्ध अरुण इम्पोरियममा उहाँ बिक्रेताको रूपमा काम गर्नुहुन्थ्यो । उहाँले त्यहाँ बसेर बिस्तारबिस्तार उद्योग-व्यापारको सूत्रहरू बुझ्नुभयो र पिताजीका पछि लागेर उद्योग-व्यापारको महासागरमा गोता लगाउन थाल्नु भयो । आज उहाँ पिताजीबाट सिकेका यिनै कला र सीप सिञ्चन गर्दै उद्योग-व्यापारको क्षेत्रमा एउटा सम्मानित र स्थापित नाम हुन पुग्नुभएको छ ।

०००

बसन्तको अर्को सर्वाधिक महत्त्वपूर्ण पाटो हो- साहित्य-सिर्जना ।

माथि नै उल्लेख गरिसकियो बसन्त चौधरी विनम्र, भावुक र सहृदयी व्यक्ति हुनुहुन्छ । त्यसैले उहाँका अधिकांश गीत र कवितामा अभिव्यक्त सन्दर्भ र भावहरूले कवि बसन्तभित्र अन्तर्निहित यही सुकोमल मानवीय भावनालाई उजागार गर्छन् । उहाँका मनमा प्रेम छ, प्रेमसँगै स्नेह र सद्भाव छन् । उहाँ गीत र कवितामार्फत् नेपाली जनजनमा यही मायालु सद्भाव र सहिष्णुताको बीउ छर्दै हिँड्न चाहनुहुन्छ ।उहाँका गीतहरूले बन्दुकको युद्धले भन्दा कलमबाट निस्केको हार्दिकता र प्रेमले मानिसलाई जित्न सकिन्छ भन्ने सन्देश दिन्छन् र दिइरहेकै छन् । उहाँको अफ्नो मान्यता नै के छ भने जुन कुरा शान्तिबाट सहजरूपमा प्राप्त गर्न सकिन्छ, त्यही कुरा युद्धबाट असम्भव छ । अर्थात् मानिसको मन प्रेमले मात्र जित्न सकिन्छ । त्यसैले उहाँका अधिकांश गीत या कविताहरूमा शिष्ट र सुन्दर प्रेमअभिव्यक्ति पाइन्छन् ।

मानिस भन्छन्, व्यवसायको यस्तो व्यस्त दिनचयर्नमा पनि बसन्त कसरी यस्ता सुन्दर सिर्जना उमार्न सक्षम हुन्छन् ?खाने मुखलाई जुँगाले छेक्तैन भनेझैँ सिर्जनशील हातहरूलाई जति नै व्यस्त दिनचर्यामा पनि फुर्सदको क्षण निस्किन्छ । उहाँ जब व्यापार र व्यावसायको व्यस्त दिनचर्याबाट मस्तिष्कले अलिकति विश्राम लिन्छ अनि उहाँको मन अर्थात् हृदय सक्रिय हुनथाल्छ । उहाँभित्रको सिर्जना-चक्र जागृत हुन्छ र हृदयले भावना र अनुभूतिसँग वार्तालाप गर्न थाल्छ । त्यसपछि उहाँका कलमबाट जीवन र जगत्लाई बुझ्ने र व्यक्त गर्ने अर्कै आयाम सुरु हुन्छ । सिर्जनाको मीठो र अनुभूतिपूर्ण आयाम ।

२०४४ सालमा 'उर्वशी' मासिक पत्रिकामार्फत् 'तुषारोलाई पिउँदै' गीत लिएर देखापरेपछिउहाँ २०४८ सालमा कृतिगत रूपमा पहिलो कोसेली स्वरूप एकल गीति एल्बम 'माया बल्झेछ' लिएर साङ्गीतिक दुनियाँमा पनि प्रवेश गर्नुभयो । त्यसपछि भने उहाँले पाठक-श्रोताका मनमा गीत र कविताले निरन्तर माया बल्झाइ नै रहनुभयोर आज यो क्रम अझ गतिशील र गम्भीर सिर्जनाहरूमा देखा पर्न थालेको छ ।

यो क्रम अविरल गतिमा बग्दै जाँदा उहाँ गद्य र पद्य दुवै विधामा एकनास कलम चलाउँदै सिर्जनाको मूलधारामा प्रवाहित हुनथाल्नु भयो । अनि नेपाली वाङ्मयमै एक सशक्त हस्ताक्षरका रूपमा स्थापित हुन पुग्नुभयो उहाँ । काव्यमार्फत् सिर्जना सुरु गरे तापनि उहाँ पुस्तकाकारका रूपमा सार्वजनिक हुँदा भने सर्वप्रथम गद्य

विधामार्फत् नै देखापर्नु भयो । त्यही समयमा हो उहाँका दुइटा प्रबन्ध-सङ्ग्रह 'राष्ट्रियता नदुखोस्' (वि.सं २०६३) र 'संवाद' (वि.सं. २०६५) प्रकाशनमा आएका।

तर बसन्त चौधरीले आफूलाई पहिला गीतकारका रूपमा नै आफूलाई स्थापित गराउनु भयो । यस क्रममा उहाँका दर्जनौं गीत सुरवद्ध र स्वराङ्कित हुनपुगे । उहाँका हृदयबाट निस्केका गीतहरू मानिसको अन्तस्करणलाई स्पर्श गर्दै लोकप्रिय भए।

यस क्रममा उहाँका .माया बल्भ्रेछ,तिम्रो नाममा,रिफ्लेक्सन अफ लभ,वन्ली लभ,लभ फरएभर र वसन्तबेला नामक छओटा नेपालीका र मुमेन्ट्स् अफ लभ र कुछ ख्वाहिशें कुछ बंदिशें नामक दुइटा हिन्दीका गरी जम्मा आठवटा एकल गीतिएल्बमहरू प्रकाशन भइसकेका छन्।

यसबाहेक पछिल्लो समय नेपालीसँगसँगै हिन्दी भाषामा पनि कलम चलाउन थाल्नुभएका स्रष्टा बसन्त चौधरीको पहिलो काव्यकृति नेपाली र हिन्दी दुवै भाषामा प्रकाशित मेघा(वि.सं. २०६८) हो । त्यसपछिमेरा कविताहरू (वि.सं.२०७१) मा प्रकाशित भयो । यसलगत्तै हिन्दी भाषामा सिर्जित पहिलो काव्यकृति आँसुओं की सियाही से, (वि.सं. २०७२) मा प्रकाशित भयो।

त्यसपछि उहाँ एकैचोटि नौवटा काव्यकृतिहरू लिएर पाठकसमक्ष देखा पर्नु भयो ।यो कृति हो, कविता-सङ्ग्रह वसन्त। यी कृतिहरू नेपाली बाहेक अङ्ग्रेजी, हिन्दी, नेवारी, तामाङ, मैथिली, भोजपुरी, मारवाडी र बङ्गाली भाषामा अनुवाद भएर पाठकसमक्ष पुगिसेका छन् । यसै वर्ष उहाँको अर्को हिन्दी र अङ्ग्रेजी कविताहरूको सङ्ग्रह पनि प्रकाशित भएको छ- 'चाहतों के साये में'।

साहित्यप्रतिको यही अगाध श्रद्धा र मायाका कारण उहाँले आफ्ना पिता लूनकरणदास चौधरी र आमा गङ्गादेवी चौधरीलाई संरक्षक राखेर २०५२ सालमा आफ्नै अध्यक्षतामा श्री लूनकरणदास-गङ्गादेवी चौधरी साहित्य-कला मन्दिरको स्थापना गर्नुभयो। र यस संस्थाका गतिविधिले उहाँलाई समग्र नेपाली वाङ्गमयकै समृद्धिमा चिन्तिनशील एवम् क्रियाशील एक समर्पित स्रष्टाका रूपमा परिचित गरायो । साहित्य-कला मन्दिरले अहिलेसम्म साहित्य, कला र संस्कृति क्षेत्रमा १०३ जना हस्तीहरूलाई सम्मानित गरिसकेको छ। यो आफैँमा एक स्तुत्य कार्य मानेका छन् यी क्षेत्रले । र बसन्त चौधरीको सिर्जना-यात्रासँगै साहित्य, कला र संस्कृति क्षेत्रलाई प्रतिष्ठित र समुन्नत बनाउनुपर्छ भन्ने अवधारणको पुष्ट्याइँ पनि भएको छ।

प्रकाशनका क्षेत्रमा पनि उहाँले व्यक्तिगत तथा संस्थागतरूपमा ठूलो योगदान पुऱ्याउँदैआउनु भएको छ। उहाँ आवद्ध श्री लूनकरणदास-गङ्गादेवी चौधरी साहित्यकला मन्दिरले मात्र नेपाली भाषा, साहित्य, इतिहास-अनुसन्धानका आठवटा कति प्राकशित गरिसकेको छ।

एकल विश्वकाव्य-यात्रा उहाँको अर्को उदाहरणीय पाटो हो । नेपाली भाषा, साहित्य एवम् संस्कृतिलाई विश्वव्यापी रूपमा प्रचार-प्रसार गर्ने तथा प्रवासमा बसेका नवोदित पुस्तालाई आफ्नो भाषा-संस्कृतिका बारेमा सचेत गराउने पवित्र उद्देश्यले सन् २०१२ अगस्त १२ मा अमेरिकाको न्युयोर्कबाट सुरू भएको बसन्तको एकल 'विश्व काव्ययात्रा' हालसम्ममा विश्वका एघारवटा देशका सत्रवटा सहरमा पुगिसकेको छ ।यी स्थानमा उहाँले आफ्ना कविताहरूको प्रस्तुतिका माध्यमबाट नेपाली कविताको समकालीन धारलाई समेत प्रस्तुत र परिचित गराउने काम गरिरहनु भएको छ । सँगसँगै देशभित्र पनि उहाँका एकल काव्ययात्रा बाक्लै हुनथालेका छन्।

साहित्य-कला मन्दिरमार्फत् उहाँले पुऱ्याइरहेको अर्को उल्लेखनीय अभियान हो- 'हामी : कवि र कविता' । सर्वनाम नाट्य संस्थासँगको सहकार्यमा २०६९ सालमा आरम्भ गरिएको यस शृङ्खलामा पुराना र नयाँ पुस्ताका कविहरूले आफ्नो साधना अभिव्यक्त गर्ने मञ्च पाएका छन् । प्रत्येक महिनाको १ गते सर्वनाम नाट्यशालामा दुईजना कविहरूले आफ्ना कविता पाठ गर्छन् । र आजसम्म यो निरन्तर छ । यसबाहेक नवोदित कविहरूलाई प्रोत्साहन गर्न सांस्कृतिक संस्थानसँगको सहयात्रामा प्रत्येक महिनाको १५ गते 'काव्याङ्कुर' नामक कार्यक्रम पनि सुरु भइसकेको छ।

यसरी व्यापारसँगसँगै समाजसेवा र साहित्यको सिर्जनामा लागिरहनु भएको छ बसन्त चौधरी । र, उहाँ व्यापार-व्यवसायमा जति सक्रिय हुनुहुन्छ, समाजसेवा र सिर्जनामा पनि त्यति गतिशील हुनहुन्छ । समय सबैका लागि २४ घन्टाकै हुन्छ तर आश्चर्य लाग्दो कुरा के छ भने यही २४ घन्टामा बसन्त चौधरी एक साथ एक उद्यमी, समाजसेवी र सर्जकका रूपमा सक्रिय हुन सकिरहनु भएको छ।

०००

गीतकार सङ्घको गतिविधिहरु

१) कार्यालय स्थापना :

संघको स्थापनाको लामो समय देखी कार्यालय विहिन रहदै आएकोले कार्य सम्पादनमा असर परिरहेको अवस्थालाई ध्यानमा राखी का.म.न.पा.-३२ अनामनगरमा २०६९।०६।११ मा संघको कार्यालय स्थापना गरियो।

२) कार्यालय उद्घाटन :

संघको नयाँ कार्यालय मिति २०६९।०६।१९ गतेका दिन वरिष्ठ गीतकारहरु श्री रत्न शमशेर थापाज्यू र किरण खरेल ज्यूले संयुक्त रुपमा उद्घाटन गर्नु भयो।

३) शुभकामना तथा बधाइ ज्ञापन :

क) शुभ-विजयादशमी तथा शुभ-दिपावली को शुभकामना आदान प्रदान :

शुभ विजयादशमी तथा शुभ दिपावलीको उपलक्ष्यमा शुभकामना आदान प्रदान कार्यक्रम संघको कार्यालय अनामनगरमा सम्पन्न भयो। उक्त कार्यक्रममा वरिष्ठ गीतकारहरु रत्न शमशेर थापा, किरण खरेल ,राजेन्द्र थापा,कृष्णहरी बराल लगायत करिब ४०/५० जना स्रष्टाहरुको उपस्थिति रहेको थियो

ख) प्रस्तोता समाजलाई बधाई :

प्रस्तोता समाज नेपालमा चयन भएर आएको नया कार्यसमितिलाई शुभ कामना तथा बधाइ ज्ञापन कार्यक्रममा संघका अध्यक्ष श्री योगेन्द्र मणि दाहाल ज्यूले नया कार्यसमितिलाई शुभ कामना दिदै संघका तर्फबाट मायाको चिनो प्रदान गर्नुभएको थियो।

ग) सङ्गीत रोयल्टी संकलन समाजको कार्यसमितिलाई स्वागत :

सङ्गीत रोयल्टी संकलन समाजको रिक्त रहेको अध्यक्ष र ३ सदस्यमा विशेष साधारण सभाबाट चुनिएर आउनुभएको सदस्यहरुलाई बधाई र शुभकामना कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

घ) माननिय अर्थ उधोग,वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्री ज्यूलाई बधाइ कार्यक्रम :

संविधान सभाको दोस्रो निर्वाचन सम्पन्न गर्न तत्कालीन प्रधानन्यायाधीश ज्यूको अध्यक्षतामा गठीत मन्त्री परिषद्मा यस संघका सदस्य तथा प्रसिद्ध गीतकार श्री शंकर प्रसाद कोइराला अर्थ उधोग,वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रीमा नियुक्त हुनु भएका दिन अनामनगर स्थित संघको कार्यालयमा बधाइ तथा शुभकामना कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

४) कार्यदलमा प्रतिनिधि :

पछिल्लो समयमा रोयल्टी विषयमा सरोकारवाला विभिन्न पक्ष विच बढ्दै गएको विवादलाई ध्यानमा राखि प्रतिलिपि अधिकार रजिस्टारको कार्यालयबाट सरोकारवाला सम्पूर्ण पक्ष एउटै थलोका रहने गरी रोयल्टि व्यवस्थापन संयुक्त कार्यदलको गठन गरियो र उक्त कार्यदलमा प्रतिनिधिका रुपमा महासचिव विपिन किरण ज्यूलाई पठाईयो।

५) ऐक्यबद्धता र सहभागिता

क) चलचित्र विकास वोर्डको आन्दोलन :

राष्ट्रिय चलचित्रको पक्षमा गरिएको संयुक्त आन्दोलन २०६९ मा संघको तर्फवाट भौतिक रुपमा उपस्थित भई सक्रिय सहभागिता जनाउदै ऐक्यवद्धता जनाइयो।

ख) वौद्धिक सम्पति दिवश

APRIL 26 DFF पर्ने विश्व बौद्धिक सम्पत्ति दिवशको दिनमा आयोजना गरिएको कार्यक्रमहरुमा संघको सक्रिय सहभागिता जनाउदै सम्पूर्ण साधारण सदस्यहरुलाई जानकारी गराई उपस्थिति गराउने कार्य गरियो।

६) एल्बम विमोचन :

क) काफिया :

गीतकार संघ नेपालका साधारण सदस्यहरु मनोज न्यौपाने , जीवन पानी,वियोगी बुढाथोकी र विष्णु ब.सिंहले संयुक्तरुपमा निकाल्नु भएको गजल एल्बमको विमोचन कार्यक्रम संघको कार्यालयमा सम्पन्न भयो। आमा : गीतकार संघ नेपालका साधारण सदस्य तथा गीतकार टेक ब.तामाङको क्यासेट एल्बम आमाका भृकुटीमण्डप स्थित नेपाल पुलिस क्लबको हलमा विमोचन कार्यक्रम सम्पन्न भयो।

७) बृहत् स्रष्टा सम्मान :

श्रष्टाहरुको आर्थिक र नैतिक विकासका लागि भने न्यून कार्य रहेको देखिन्छ र श्रष्टाहरुलाई आर्थिक ,सामाजिक र नैतिक रुपमा पनि सबल बनाउनु पर्छ भन्ने मान्यतालाई आत्मासात गर्दै स्रष्टा सम्मान कार्यक्रम २०६९ सम्पन्न गरियो। २०७०।०२।१२ गते कमलादीमा सम्पन्न भयो। उक्त कार्यक्रममा राष्टिय स्रष्टा सम्मान २०६९ बाट वरिष्ठ गीतकार श्री रत्नशमशेर थापालाई नगद रु १,००,०००। र ताम्रपत्र सहित सम्मान गरियो। भने वर्षको गीत २०७० बाट सुदिप रेग्मीले लेख्नुभएको 'भन के के गर्नुपर्छ तिम्रो साथ पाउनलाई 'भन्ने गीतलाई नगद रु

१,००,०००।- र ताम्रपत्र सहित पुरस्कृत गरियो।

८) स्रष्टा सहयोग :

गीतकार संघ नेपालको पहलमा नेपाली साङ्गीतिक क्षेत्रमा आफनो छुटै पहिचान बनाउन सफल स्रष्टा श्री दिपक जंगम ज्यूलाई स्वास्थ्य उपचार सहयोगार्थ रु ५लाख रकम नेपाल सरकार। स्वास्थ्य मन्त्रालयबाट प्राप्त भयो। उक्त रकम निकासाको लागि गीतकार तथा तत्कालीन अर्थ,उद्योग,वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्री श्री शंकर प्रसाद कोइराला ज्यूले बिशेष सहयोग पुऱ्याउनु भएको थियो।

९) नेपाल सरकारबाट सहयोग प्राप्त

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उडड्यन मन्त्रालय अर्न्तगत आ.ब. २०७०।७१ मा गीतकार सङ्घ नेपाललाई १० लाख रुपैया प्राप्त भयो । यो बजेट विनियोजन गर्न महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउनुहुने स्रष्टाहरू एस्पी कोइरालाज्यू र चूडामणि देवकोटाज्यूलाई सङ्घ धन्यवाद ज्ञापन गर्दै नेपाल सरकारप्रति सङ्घ आभार प्रकट गर्दछ।

१०) वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न

मिति २०७०।११।१७ गते शनिबारका दिन यस गीतकार सङ्घ नेपालको वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न भयो। उक्त साधारण सभाले महत्वपूर्ण विषयहरु , विधान संसोधन ,लोगो परिवर्तन गर्ने निर्णय गऱ्यो।

११) बृहत स्रष्टा भेला कार्यक्रम

यस संस्थाको आयोजना र संगीत साधना प्रतिष्ठान इटहरीको संयोजनमा सुनसरीको इटहरीमा २०७० चैत्र ८ गते बृहत् स्रष्टा भेला कार्यक्रम सम्पन्न भयो। उक्त कार्यक्रम तीन चरणमा सम्पन्न गरिएको थियो।

१२) भित्ते पात्रो तयार

यस संस्थाको २०७१ सालको सांगीतिक सन्देशमूलक भित्तेपात्रो तयार पारियो । उक्त भित्तेपात्रो तयार गर्ने क्रममा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण सङ्घ,संस्था तथा व्यक्तिप्रति हामी आभार प्रकट गर्दछौं।

१३) विधान प्रकाशन

२०७०/११/१७ मा सम्पन्न साधारण सभाबाट संशोधित विधान एक हजारप्रति प्रकाशित गरियो । उक्त विधान संस्थाका सदस्य महानुभावहरूलाई सङ्घको कार्यालयबाट उपलब्ध गराइदै आइरहेका छौं।

१४) ब्याच निर्माण

यस संस्थाको लोगोअंकित ब्याच निर्माण गरि सदस्यहरुलाई वितरण गरिएको छ।

१५) बौद्धिक सम्पत्ति दिवस

वैशाख १३ (अप्रिल २६) मा गीतकार सङ्घ नेपालसमेत सह–आयोजक रहेर विश्व बौद्धिक सम्पत्ति दिवस मनाइयो। उक्त अवसरमा यस संस्थाको लोगोअंकित टिसर्ट तयार गरियो । उक्त टिसर्ट प्रयोग गरी संस्थाको ब्यानरसहित प्रभातफेरीमा सहभागी भइयो।

१६) श्रद्धाञ्जली कार्यक्रम

नेपाली गीति लेखनको क्षेत्रमा उल्लेख्य योगदान पुऱ्याउने वरिष्ठगीतकार श्री क्षेत्रप्रताप अधिकारीज्यूको २०७०।१२।३० गते भएको असामयिक निधनप्रति दुःख व्यक्त गर्दै १३ औं दिनको पुण्यतिथिमा संस्थाको कार्यालयमा श्रद्धाञ्जली कार्यक्रमको आयोजना गरियो।

१७) वार्षिकोत्सव कार्यक्रम

गीतकार सङ्घ नेपालको चौथौ वार्षिकोत्सव कार्यक्रम २०७१ जेठ १४ मा सम्पन्न भयो । स्रष्टा र भव्यरूपमा सम्पन्न उक्त वार्षिकोत्सव कार्यक्रममा वरिष्ठ गीतकार र राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०६९ बाट पुरस्कृत श्री रत्नशमशेर थापाज्यूको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न उक्त वार्षिकोत्सवमा निम्न कार्यक्रमहरू सम्पन्न गरियो :

क) पुरस्कार वितरण

नेपाली गीति लेखनका क्षेत्रमा आफ्नो जीवन समर्पण गरी विशेष योगदान पुऱ्याउनुहुने वरिष्ठ गीतकारलाई प्रदान गर्दै आइरहेको स्रष्टा सम्मान कार्यक्रमअन्तर्गत राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७० बाट यसपटक गीतकार किरण खरेलज्यूलाई नगद एक लाख एक रुपैयँ र ताम्रपत्रसहित सम्मान गरियो । त्यस्तै, २०७० सालको वर्षगीततर्फ भने गीतकार श्री भावेश भुमरीद्धारा रचित "धनका लागि परदेशिए"बोलको गीतले नगद एक लाख रुपैयँ र ताम्रपत्र सहितको पुरस्कार जित्न सफल भएको थियो।

ख) प्रमाणपत्र वितरण

वार्षिकोत्सव कार्यक्रममा प्रमुखअतिथिबाट यस संस्थाको आजीवन सदस्यता लिनुहुने सम्पूर्ण सदस्यहरूलाई आजीवन सदस्यताको प्रमाण पत्र प्रदान गरियो।

ग) कदरपत्र वितरण

वार्षिकोत्सव कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि श्री रत्नशमशेर थापाज्यूबाट यस संस्थालाई सहयोग पुऱ्याउनुहुने विभिन्न संघसंस्था तथा व्यक्तिलाई कदर पत्र प्रदान गरियो।

घ) पुरस्कार घोषणा

गीतकार सङ्घ नेपालका सदस्यहरू मध्येबाट किताब (गीति सङ्ग्रह) प्रकाशन गर्नु हुने स्रष्टाहरू मध्येबाट एक उत्कृष्ट किताब (गीति संग्रह) छनोट गरी आगामी वार्षिकोत्सवबाट पुरस्कृत गर्न सुरुआत गरिने छ।

१८) देउसी भैलो कार्यक्रम

नेपालीहरूको महान् चाड शुभ दिपावलीका अवसरमा देउसी भैलो कार्यक्रमको आयोजना गरियो। दुई दिनसम्म चलेको उक्त कार्यक्रममा सहभागी बनिदिनु हुने सम्पूर्ण सदस्यहरूप्रति आभार प्रकट गर्दछौं।

१९) वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न

मिति २०७१।०८।१३ गते शनिबारका दिन यस गीतकार सङ्घ नेपालको चौथो वार्षिक साधारण सभा सम्पन्न भयो। बागबजार स्थित पद्मकन्या क्यामपसमा सम्पन्न उक्त साधारण सभा सङ्गीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठानका सदस्य सचीव श्री गणेश रसिक ज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न भएको थियो।

२०) बिदाई /बधाई तथा शुभकामना कार्यक्रम :

मिति २०७१।०८।२० का दिन संस्थाकै सभा हलमा संस्थाका पूर्व पदाधिकारीहरु तथा सदस्यहरुलाई विदाई तथा प्रस्तोता समाज नेपालका नयाँ निर्वाचीत कार्य समितीका पदाधिकारी र सदस्यहरुलाई बधाई तथा शुभकामना प्रदान गर्ने कार्यक्रम गरियो।

२१) वनभोज कार्यक्रम :

मिति २०७१।१०।१७ गतेका दिन संगीतकार सङ्घ नेपालसँगको सहकार्यमा स्रष्टा वनभोज कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

२२) बृहत स्रष्टा भेला कार्यक्रम

मिति २०७१ फागुन १६ गते.नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिस्ट्रारको कार्यालय, संगीत रोयल्टि संकलन समाज, प्रस्तोता समाज नेपाल, नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठानको सह-आयोजनामा मध्य तथा सुदूर पश्मिाञ्चलका गीतकार/स्रष्टाहरु भेला गरी दाङ जिल्लाको घोराहीको न.पा.को सभा हलमा भेला पारी गीतकार/स्रष्टाहरुको आर्थिक र नैतिक अधिकार माथि सचेतना जगाउने कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो। उक्त कार्यक्रममा सन्तोष श्रेष्ठ द्धारा मध्य तथा सुदूर पश्मिाञ्चल क्षेत्रमा आधुनिक गीत संगीत क्षेत्रको अवस्था विषयमा कार्यपत्र प्रस्तुत गरेका थिए भने दोश्रो चरणको कार्यक्रम कपीराईट र रोयल्टि माथि छलफल गरिएको थियो। प्रतिलिपी अधिकार सम्बन्धी रजिस्ट्रार बाबुराम गौतमले आफनो कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभएको थियो भने रोयल्टिका विषयमा अध्यक्ष सुरेश अधिकारीले आफ्नो धारणा राख्नु भएको थियो। नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठानका कुलपति प्राज्ञ शरुभक्तको प्रमुख आतिथ्यतामा उक्त कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो।

२३) आर्थिक सहयोग :

मिति २०७१ चैत्र ७ गते प्रसिद्ध गायीका तथा तत्कालीन नेपाल सांगीतिक संघका अध्यक्ष श्रीमती तारा थापाको उपचारका लागि सङ्घको तर्फबाट रु ५०,०००।-(पचास हजार) सहयोग प्रदान गरियो।

२४) बधाई तथा शुभकामना कार्यक्रम :

मिति २०७१ चैत्र २० गते संघकै सभाहलमा,सङ्घका सदस्य श्री श्रीपुरुष ढकाल नेपाल सरकारको संवैधानिक निकाय लोक सेवा आयोगको सदस्य पदमा नियुक्ति हुनु भएको र अर्का सदस्य श्री महेश आचार्य रेडियो नेपालद्धारा आयोजित राष्ट्रव्यापी आधुनिक गीत प्रतियोगितामा प्रथम स्थान हासील गरी पुरस्कृत हुनु भएकाले उहाँहरुलाई बधाई कार्यक्रमको आयोजना गरियो।

२५) भित्ते पात्रो तयार

यस संस्थाको २०७२ सालको सांगीतिक सन्देशमूलक भित्तेपात्रो तयार पारियो।

२६) वार्षिकोत्सव कार्यक्रम र राहत वितरण :

गीतकार सङ्घ नेपालले हरेक बर्ष जेष्ठ १४ लाई आफनो स्थापना दिवसको रुपमा मनाउँदै आईरहेको छ। यसरी मनाउन थालिएको आफ्नो स्थापना दिवसलाई वार्षिक उत्सवको रुपमा मनाउँदै सोही दिन "राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान र बर्ष गीत पुरस्कार "वितरण गर्दै आईरहेको छ तर यो वर्षको शुरुमै देशमा आईपरेको विपत भूकम्पका कारण विगतका बर्षहरुमा झैं जेष्ठ १४ मा आफ्नो बार्षिकोत्सव सम्पन्न गर्न असमर्थ रह्यौ। तथापी आफनो स्थापना दिवसकै दिन पारेर र अगाडि एक चरण (मिति २०७२।०२।४) र पछि दोस्रो चरण जेठ १४ गते का दिन नुवाकोट जिल्लाको ओखरपौवा गा.वि.स वडा नं.१ का दुई टोलका ६८ घर परिवार भूकम्प पिडीतहरुलाई लगभग तीन लाख रुपैयाँ बराबरको खाद्य सामाग्री ,झुल लगायत दैनिक उपभोग्य बस्तु राहत स्वरुप वितरण गरियो। यस पून्य कार्यमा व्यक्तिगत रुपबाट हामीलाई सघाउनु हुने सम्पूर्ण स-हृदय शुभचिन्तकहरु प्रति संस्था धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ भने हङकङ नेपालीज टेनिस सोसाइटीलाई विशेष धन्यवाद।

२७) मन्त्रीलाई बधाई ज्ञापन :

मिति २०७२।०२।२६ गते संघकै सभा हलमा नव नियुक्त संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री श्री कृपा शुर शेर्पा ज्यूलाई बधाई ज्ञापन गर्ने कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

२८) एल्बम विमोचन :

मिति २०७२।०३।२८ गते संस्थाको आयोजनामा संस्थाका आजीवन सदस्य श्री रविन्द्र आशिष शैलीद्धारा रचित गीति एल्बम "मायाले बोलाउँछ-२" नामक सीडिको अनामनगर स्थिति, मिडिया ईन्टरनेशनलको हलमा विमोचन कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

२९) सम्मान र पुरस्कार वितरण

२०७२ जेठ १४ गते सम्पन्न गर्नु पर्ने राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान तथा वर्ष गीत पुरस्कार २०७१ लाई मिति २०७२ भदौ ११ गतेका दिन कमलादि स्थित सी.डब्लु.रेष्टुराँको सभाहलमा भव्य कार्यक्रम गरी सम्मान तथा पुरस्कार हस्तान्तरण गरियो। पूर्व प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईको प्रमुख आतिथ्य र पूर्व अर्थमन्त्री एवम् संस्थाका आजिवन सदस्य शंकर प्रसाद कोईरालाको बिशेष आतिथ्यतामा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा राष्टिय स्रष्टा सम्मान-२०७१ : यादव खरेल र बर्ष गीत पुरस्कार-२०७१ : बसन्त थाम्सुहाङलाई प्रदान गरिएको थियो । यसै गरी विशेष सम्मान- प्रसिद्ध गीतकार श्याम तमोटलाई प्रदान गरिएको थियो।

➡ **प्रमाण पत्र वितरण :**

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि पूर्वप्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराई ज्यूबाट यस संस्थाको आजीवन सदस्यता लिनुहुने सम्पूर्ण सदस्यहरुलाई आजीवन सदस्यताको प्रमाणपत्र प्रदान गरियो।

➡ **कदर पत्र र प्रशंसा पत्र वितरण :**

कार्यक्रममा बिशेष अतिथी पूर्व अर्थमन्त्री एवम् संस्थाका आजिवन सदस्य शंकर प्रसाद कोईराला ज्यूबाट गीतकार सङ्घ नेपाललाई सहयोग पुऱ्याउनुहुने विभिन्न संघसंस्था तथा व्यक्तिहरुलाई कदर पत्र र प्रशंसा पत्र प्रदान गरियो।

३०) देउसी भैलो कार्यक्रम :

नेपालीहरूको महान् चाड शुभ तिहारको अवसर पारेर मिति २०७२ कार्तिक २३, २५ र २६ गते देउसी भैलो कार्यक्रमको आयोजना गरियो । संस्थागत रुपमा विभिन्न स्रष्टा महानुभावहरुको घर-दैलोमा देउसी खेली केही आर्थिक संकलन गरियो । संस्थाकै कार्यालयमा तिहारको शुभकामना आदन प्रदान गरी शुभारम्भ गरिएको देउसी भैलो कार्यक्रम तीन दिनसम्म चलेको थियो।

३१) गीति सङग्रह विमोचन :

मिति २०७२।०८।२६ गते संस्थाका सदस्य श्री लक्ष्मीदास मुस्कानको गीति सङग्रह "म फेरि आएँ "ललितपुर जिल्लाको लुभु गाउँको महालक्ष्मी नगरपालिका-८ को प्राङग्राणमा गीति सङग्रह विमोचन गरियो।

३२) प्रतिलिपि अधिकार र रोयल्टि व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्तरक्रियामा सहभागिता :

मिति २०७२ पौष ९ गते संगीत रोयल्टि संकलन समाज नेपाल र प्रतिलिपि अधिकार रजिस्ट्रारको कार्यालयको संयुक्त आयोजनामा " प्रतिलिपि अधिकार र रोयल्टि व्यवस्थापन " सम्बन्धी बाग्लुङमा आयोजित अन्तरक्रिया कार्यक्रममा संस्थाको तर्फबाट संस्थाका पदाधिकारी र सदस्यहरुको सहभागिता जनाईएको थियो।

३३) उत्पादकहरुको रोयल्टि व्यवस्थापन सम्बन्धी गोष्ठीमा सहभागिता :

मिति २०७२ माघ ५ गते नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिस्ट्रारको कार्यालय र संगीत उत्पादक समाज नेपालको संयुक्त आयोजनामा सम्पन्न भएको " प्रतिलिपि अधिकार कानुनको क्षेत्राधिकार र उत्पादकहरुको रोयल्टि व्यवस्थापन " सम्बन्धी कार्याशाला गोष्ठीमा संस्थाका पदाधिकारी र सदस्यहरुको सहभागिता जनाईएको थियो।

३४) पाचौं बार्षिक साधारण सभा :

मिति २०७२ माघ २३ गते संस्थाको पाँचौ बार्षिक साधारण सभा संस्थाको कार्यालय रहेकै भवनको तेस्रो तल्लाको सभाहलमा सम्पन्न गरियो। उक्त साधारण सभामा डा. रामविक्रम सिजापति , जगतमर्दन थापा , राजेन्द्र थापा , विश्व वल्लभ , दिनेश अधिकारी लगायत गीत सङ्गीतसँग आबद्ध सघं संस्थाहरुका प्रतिनिधिहरुको सहभागिता रहेको थियो।

३५) राय सुझाव पेश :

नेपाल सरकार उद्योग मन्त्रालय अन्तर्गत ' बौद्धिक सम्पत्ति निति २०७२ ' तयार भई सो सम्बन्धी राय-सुझाव माग भई आएकोले सो सम्बन्धी सरोकारवाला , विज्ञ एवं अग्रज स्रष्टा -गीतकारहरुसँग मिति २०७२ चैत्र २९ गतेका दिन छलफल गरि प्राप्त 'राय सुझाव' सम्बन्धित निकायमा पठाइयो।

३६) भित्ते पात्रो २०७३ प्रकाशन :

विगतका बर्षहरुमा झैँ संस्थाले प्रकाशन गर्दै आइरहेको सांगीतिक सन्देश मुलक भित्तेपात्रो (क्यालेन्डर) २०७३ प्रकाशन गरियो। भित्तेपात्रो (क्यालेन्डर) प्रकाशन गर्ने क्रममा विज्ञापन उपलब्ध गराएर सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण सघं-संस्था एवं महानुभावहरु प्रति आभार प्रकट गर्दछौं।

३७) विशेषाङक प्रकाशन :

आफ्नो स्थापनाकालदेखि संस्थाले गर्दै आएको गतिविधिलाई लिपीबद्ध गरि अभिलेखका रुपमा सुरक्षित राख्नु पर्छ भन्ने मान्यता लाई आत्मासाथ गरि 'गीतकार' नामक बिशेषाङ्क -२०७३ प्रकासन गरिएको छ । उक्त बिशेषाङ्क तयार पार्न दिन-रात खट्नु हुने संस्थाका साथीहरु र विज्ञापन उपलब्ध गराएर सहयोग गर्नुहुने संघ संस्था र व्यक्तिहरु प्रति आभार प्रकट गर्दछु।

३८) सहयोग र सहकार्य :

नेपाल साङ्गीतिक सङ्घले 'अन्तराष्ट्रिय सङ्गीत दिवस'को अवसर पारेर मिति २०७३ असार ७ गते आयोजना गरेको कार्यक्रममा संस्थाको तर्फबाट रु ५००० आर्थिक सहयोग गरियो साथै उक्त कार्यक्रममा सहभागिता समेत जनाइयो।

३९) राय सुझाव पेश :

मिति २०७३ साउन ५ गतेका दिन 'स्रष्टा, कलाकार र प्रस्तोताको परिचय पत्र वितरण सम्बन्धि कार्य विधि २०७३ ' माथि छलफल गरि प्राप्त सुझावहरुलाई संस्थाको तर्फबाट नेपाल सङ्गीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठानमा पेस गरियो।

४०) स्रष्टा सम्मान तथा पुरस्कार वितरण २०७२ :

संस्थाले प्रत्येक बर्ष जेष्ठ १४ गते आफनो स्थापना दिवसको अवसर पारेर प्रदान गर्दै आएको राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७२ तथा बर्ष गीत पुरस्कार र बर्ष गीत पुस्तक पुरस्कार २०७२ विविध कारणले जेष्ठ १४ कै दिन प्रदान गर्न नसकि स्थगितगरिएको थियो । अत एवं सोही सम्मान र पुरस्कारहरु मिति २०७३ साउन १४ गतेका दिन कमलादि स्थित सि.डब्लु. रेष्टुराको सभाहलमा नेपाल सङ्गीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठानका कुलपति सरुभक्त ज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न भयो। उक्त कार्यक्रममा राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७२ बाट भैरवनाथ रिमाल कदम सम्मानित हुनु भयो भने बर्ष गीत पुरस्कार दिलीप पिया र बर्ष गीत पुस्तक पुरस्कार २०७२ बाट जीवन मुकारुङ पुरस्कृत हुनुभयो।

➡ **प्रमाण पत्र तथा कदर पत्र वितरण :**

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि नेपाल सङ्गीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठानका कुलपति सरुभक्त ज्यूबाट यस संस्थाको आजीवन सदस्यता लिनुहुने सम्पूर्ण सदस्यहरुलाई आजीवन सदस्यताको प्रमाणपत्र प्रदान गरियो साथै गीतकार सङ्घ नेपाललाई सहयोग पुर्‍याउनुहुने विभिन्न संघसंस्था तथा व्यक्तिहरुलाई कदर पत्र र प्रशंसा पत्र समेत प्रदान गरियो।

४१) देउसी -भैलो कार्यक्रम :

मिति २०७३ कार्तिक १२ गते विगतका बर्षहरुमा झैं यो बर्षको तिहारको अवसर पारेर संस्थाकै कार्यालयमा १ दिन देउसी -भैलो खेल्ने कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

४२) छैठौं बार्षिक साधारण सभा :

मिति २०७३ पुष २९ गते संस्थाको छैठौं बार्षिक साधारण सभा तथा तेस्रो अधिवेशन नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान कमलादिमा सम्पन्न गरियो । उक्त साधारण सभामा डा. रामविक्रम सिजापति , जगतमर्दन थापा , राजेन्द्र थापा , विश्व वल्लभ , दिनेश अधिकारी लगायत गीत सङ्गीतसँग आबद्ध सघं संस्थाहरुका प्रतिनिधिहरुको सहभागिता रहेको थियो।

४३) धन्यवाद बिदाई बधाई तथा शुभकामा कार्यक्रम :

मिति २०७३ माघ १५ गते सङ्घकै कार्यालयमा निवर्तमान कार्यसमितिलाई नव निर्वाचित कार्यसमितिको तर्फबाट धन्यवाद सहित स-सम्मान बिदाई गरिएको थियो।

४४) संगठन विस्तार :

संस्थाले आफ्नो संगठन बिस्तार गर्ने सन्दर्भमा संस्थाका आजीवन सदस्य श्री ज्ञानेन्द्र गदालज्यूलाई अमेरिकाको लागि सम्पर्क समितिका निम्ति संयोजक बनाई संस्थाले अमेरिकामा आफ्नो संगठन खोलेको छ।

४५) भित्ते पात्रो २०७४ प्रकाशन :

विगतका बर्षहरुमा झैँ संस्थाले प्रकाशन गर्दै आइरहेको सांगीतिक सन्देश मुलुक भित्तेपात्रो(क्यालेन्डर) २०७४ प्रकाशन गरियो।

४६) ब्रोसर (परिचय पुस्तिका) प्रकाशन :

संस्थाले आफ्नो परिचय र उद्देश्य संक्षिप्त रुपले हरेक जनमास , जनसमुदायको घर घरमा पुयाउने उद्देश्य संस्थाले ब्रोसर प्रकाशन गरेको छ। उक्त ब्रोसर प्रकाशन गर्ने क्रममा ब्रोसरको सम्पूर्ण खर्च बेहोरी सहयोग गर्ने ग्रामर कलेज कोटेश्वरलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं।

४७) वेवसाइट कार्यान्वयन :

नेपाली गीत लेखनमा जटिल समसयाका रुपमा देखापरेको छ , अभिलेखको अभाव। यस विषयलाई ध्यानमा राखी संघले वेवसाइट निर्माणको कार्य समपन्न गरेको छ।जुन वेवसाइट गीति लेखनका विषयमा जानकारी , रोचक त्थ्य साथै यसको ईतिहास, विकास क्रमका बारेमा जानकारी र हाम्रा समपूर्ण सदसयहरुको समपूर्ण विवरण समावेश गर्ने गरी गत बर्षबाट सञ्चालनमा आएको संस्थाको वेवसाईट www.geetkarsanghnepal.com का निम्ती आवश्यक पर्ने आफ्नो सम्पूर्ण विवरण सदस्यज्यूहरुले संस्थाको कार्यालयमा उपलब्ध गराईदिएर वेवसाईट संचालनका निम्ती सहयोग पुर्‍याईदिनु हुन अनुरोध गर्दछौं।

४८) पुरस्कार स्थापना :

संस्थाले आफ्नो बार्षिक स्थापना दिवसको अवसर पारेर प्रदान गर्दै आइरहेको राष्टिय स्रष्टा सम्मान, बर्ष गीत पुरस्कार र बर्ष गीत पुस्ताक पुरस्कारको अलवा यसै बर्षबाट परवासमा रहेर गीत लेखिरहेका सदस्यलाई

सम्मान गर्दै यसै बर्ष २०७३ बाट डायस्पोरा सम्मान नगद रु ११,००१ स्थापना गरी प्रदान गर्न थालिएको छ।

४९) श्रद्धाञ्जली कार्यक्रम :

संस्थाका आजीवन सदस्य एवं महासेनानी पाइलट कैलाश गुरुङज्यूको मिति २०७४।०२।१६ गते मंगलबार असमायिक निधन भएकोले संस्थाको तर्फबाट मिति २०७४।०२।३१ गते बुधबार सङ्घकै कार्यालयमा श्रद्धाञ्जली सभा कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

५०) स्रष्टा सम्मान तथा पुरस्कार वितरण २०७३ :

संस्थाले प्रत्येक बर्ष जेष्ठ १४ गते आफनो स्थापना दिवसको अवसर पारेर प्रदान गर्दै आएको राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७३ तथा बर्ष गीत पुरस्कार विविध कारणले जेष्ठ १४ कै दिन प्रदान गर्न नसकि स्थगित गरिएको थियो। अत एवं सोही सम्मान र पुरस्कारहरु मिति २०७४ भाद्र १३ गतेका दिन कमलादि स्थित नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानको सभाहलमा तत्कालिन उप प्रधान तथा शिक्षा मन्त्री गोपालमान श्रेष्ठज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न भयो। उक्त कार्यक्रममा राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७३ बाट राजेन्द्र थापा सम्मानित हुनु भयो भने बर्ष गीत पुरस्कार २०७३ बाट नृपध्वज खड्का र सुवास संगम राई र यसै बर्ष स्थापना गरिएको पुरस्कार डायस्पोरा गीतकार सम्मान २०७३ बाट बेलायति निवासी जानुका राईलाई प्रदान गरियो।

➡ **प्रमाण पत्र तथा कदर पत्र वितरण :**

कार्यक्रममा तत्कालिन उप प्रधान तथा शिक्षा मन्त्री गोपालमान श्रेष्ठज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा यस संस्थाको आजीवन सदस्यता लिनुहुने सम्पूर्ण सदस्यहरुलाई आजीवन सदस्यताको प्रमाणपत्र प्रदान गरियो साथै गीतकार सङ्घ नेपाललाई सहयोग पुऱ्याउनुहुने विभिन्न संघसंस्था तथा व्यक्तिहरुलाई कदर पत्र र प्रशंसा पत्र समेत प्रदान गरियो।

५१) विशेषाङ्क प्रकाशन :

आफ्नो स्थापनाकालदेखि संस्थाले गर्दै आएको गतिविधिलाई लिपीबद्ध गरि अभिलेखका रुपमा सुरक्षित राख्नु पर्छ भन्ने मान्यता लाई आत्मासाथ गरि 'गीतकार' नामक बिशेषाङ्क -२०७४ प्रकासन गरिएको छ। उक्त बिशेषाङ्क तयार पार्न दिन-रात खट्नु हुने संस्थाका साथीहरु र विज्ञापन उपलब्ध गराएर सहयोग गर्नुहुने संघ संस्था र व्यक्तिहरु प्रति आभार प्रकट गर्दछु।

५२) एल्बम विमोचन :

मिति २०७५।०५।३० गते संस्थाको आयोजनामा संस्थाका अध्यक्ष तथा आजीवन सदस्य श्री चूडामणि देवकोटाज्यूद्धारा रचित गीति एल्बम "स्वदेश र सपना" नामक गीति एल्बमको भृकुटीमण्डप स्थित नेपाल पर्यटन बोर्डमा विमोचन कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

५३) सुक गुरुङ उपचार्थ सहयोग :

मिति २०७४।०६।२४ गते मंगलबारका दिन सङ्घकै कार्यालयमा पत्रकार भेटघाट कार्यक्रम गरी , साधना अनलाईन संगीत समुह र गीतकार संघ नेपालको सहकार्यमा बिगत तिन बर्ष देखी उपचार गराई रहेका गीतकार तथा संगीतकार सुक गुरुङलाई १ लाख ३६ हजार ६ सय ४५ रुपैंया सहयोग गरियो।

५४) एल्बम विमोचन :

मिति २०७५।०६।३० गते संस्थाको आयोजनामा संस्थाका आजीवन सदस्य श्री कृष्ण बहादुर थापा क्षेत्री द्वारा रचित गीति पुस्तक "मनभित्रको मन" नामक गीति पुस्तकको अनामनगर स्थित बिनायो क्याफेमा विमोचन कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

५५) एल्बम विमोचन :

मिति २०७४।०९।०७ गते संस्थाको आयोजनामा संस्थाका आजीवन सदस्य तथा कार्यसमिति सदस्य श्री बालक गुरुङद्धारा रचित गीति एल्बम "सुर सुगन्ध" नामक सीडिको नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान कमलादिमा विमोचन कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

५६) सातौं बार्षिक साधारण सभा :

मिति २०७४ पुष २९ गते संस्थाको सातौं बार्षिक साधारण सभा नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान कमलादिमा सम्पन्न गरियो। उक्त साधारण सभामा यादव खरेल ,रत्नशमशेर थापा,जगतमर्दन थापा , राजेन्द्र थापा , विश्व वल्लभ , दिनेश अधिकारी लगायत गीत सङ्गीतसँग आबद्ध सघं संस्थाहरुका प्रतिनिधिहरुको सहभागिता रहेको थियो। र साथै सोही विधान संसोधन गरियो।

५७) अक्षय कोष स्थापना :

मिति २०७४, चैत १८ गते कवि तथा गीतकार अमर बान्तुले यस संस्थाकोअक्षयकोषका लागि १५ लाख रुपैयाँ प्रदान गर्नु भएको थियो। भोजपुर दिल्पा नागीँ जन्म भै हाल ललितपुर मानभवन बस्ने गीतकार संघ नेपालका आजिवन सदस्य श्री अमर बान्तु (अमर सिहं राई) ले गीतकार संघको अक्षयकोष स्थापना गर्नका लागि १५ लाख रुपैयाँ प्रदान गरेका छन्। गीतकार संघ नेपालको कार्यालय विजुलीवजार काठमाण्डौमा आयोजित एक कार्यक्रममा संघका अध्यक्ष चूडामणि देवकोटालाई उक्त रकमको चेक

हस्तारन्तरण गरेको हो।

५८) एल्बम विमोचन :

मिति २०७५।०१।०२ गते संस्थाको आयोजनामा संस्थाका आजीवन सदस्य श्री बसन्त थाम्सुहाङद्वारा रचित गीति एल्बम “यायावर” नामक सीडिको बागबजार स्थित हार्दिक होटलमा विमोचन कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

५९) भित्ते पात्रो २०७५ प्रकाशन :

विगतका बर्षहरुमा झैँ संस्थाले प्रकाशन गर्दै आइरहेको सांगीतिक सन्देश मुलुक भित्तेपात्रो (क्यालेन्डर) २०७५ प्रकाशन गरियो।

६०) ब्याच निर्माण

यस संस्थाको परिमार्जित लोगो अंकित ब्याच निर्माण गरि सदस्यहरुलाई वितरण गरिएको छ।

६१) संगठन विस्तार :

संस्थाले आफ्नो संगठन बिस्तार गर्ने सन्दर्भमा संस्थाका आजीवन सदस्य श्री जानु काम्बाङ लिङ्देन ज्यूलाई बेलायतको लागि सम्पर्क समितिका निम्ति संयोजक बनाई संस्थाले बेलायतमा आफ्नो संगठन खोलेको छ।

६२) सल्लाहकार समिति गठन :

यस संस्थाको लागि सल्लाहकार आवश्यकता महसुस भएको हुँदा यस संस्थाका सल्लाहकार रहने गरी बरिष्ठ गतिकार यादव खरेल , बरिष्ठ गीतकार विमल कोइराला र बरिष्ठ गीतकार एस्पी कोइरालाज्यू रहने गरी तनि सदस्य सल्लाहकार समिति गठन गरियो।

६३) सङ्गीतकार सङ्घ नेपाललाई बधाई :

मिति २०७५।०२।१२ गतेको सम्पन्न भएको सङ्गीतकार सङ्घ नेपालको अधिवेशनबाट चयन भएर आएको नया कार्यसमितिलाई सङ्घको तर्फबाट सङ्घकै सभाकक्षमा शुभ कामना तथा बधाइ ज्ञापन कार्यक्रममा सम्पन्न गरियो।

६४) स्रष्टा समान पुरस्कार तथा पुरस्कार वितरण २०७४

संस्थाले प्रत्येक वर्ष जेठ १४ आफ्नो स्थापना दिवसको अवसर पारेर प्रदान गर्दै आएको राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान २०७४ तथा वर्ष गीत पुरस्कार, वर्ष पुस्तक विशेष कारण वश जेठ १४ स्थगित गरी सोहि कार्यक्रम मिति : २०७२/२/२६ शनिबार नेपाल प्रज्ञा - प्रतिष्ठानको सभा हलमा सम्माननीय पूर्वराष्ट्रपति डा. रामवरण यादवको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न गरियो । उक्त कार्यकममा अमर भावना गीत राष्ट्रिय स्रष्टा सम्मान -२०६४ बाट वरिष्ठ गीतकार श्री काली प्रसाद रिजाललाई सम्मान गरियो । भने डायस्पोरा सम्मान अमेरिकाका निवासी गीतकार राखी गौचनलाई प्रदान गरियो। वर्षगीत पुरस्कार बाट सुमन वैरागी र पवित्रा राई पुरस्कृत हुनुभयो । त्यसै गरी वर्ष गीत पुस्तक पुरस्कार २०७४ बाट गीतकार सुमन श्रापित र जानुका राई पुरस्कृत हुनु भयो।

प्रमाण-पत्र तथा अभिनन्दन :

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि पुर्व राष्ट्रपति डा. रामवरण यादवको हातबाट संस्थाका आजीवन सदस्यहरु संस्थालाई सहयोग गर्ने व्यक्ति तथा सङ्घ संस्थालाई आजीवन सदस्यताको प्रमाण पत्र तथा कदर पत्र प्रदान गरियो।

उक्त कार्यकममा गीतकार सङ्घका अक्षयकोष स्थापनामा सहयोग गर्ने व्यक्ति संस्थाका आजीवन सदस्य गीतकार श्री अमर वान्तु राईलाई अभिनन्दन गरियो।

६५) विशेषाङ्क तथा क्यालेण्डर प्रकाशन

आफ्नो स्थापनाकाल देखि संस्थाले गर्दै आएको गतिविधिलाई लिपिबद्ध गरी अभिलेखका रुपमा सुरक्षित राख्नु पर्छ भन्ने मान्यतालाई आत्मसाथ गरी गीतकार नामक विशेषाङ्क २०७५ प्रकाशन गरियो। साथै विभिन्न स्रष्टाका गीति एल्बमको विज्ञापन सहित गीतकार सङको विविध जानकारी राखेर संघको आफ्नै क्यालेन्डर -२०७५ प्रकाशन गरियो। उक्त विशेषाङ्क र क्यालेन्डर तयार पार्न दिनरात खट्नुहुने संस्थाका साथीहरु र विज्ञापन उपलब्ध गराएर सहयोग गर्नुहुने संघ, संस्था र व्यक्तिप्रति आभार प्रकट गर्दछौं।

६६) प्रदेश स्तरीय कार्यक्रम

क्षेत्रगत रुपमा सकिय रहेका तथा गीत लेखनमा रुचि राख्ने गीतकारहरुलाई गीत लेखनको मुलधारमा ल्याउने र स्थानीय भाषा शैलीको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले मिति २०७५ असोज ११ र १२ गते गीतकार स्रष्टा भेला, अन्तरक्रिया तथा गीत शिविर प्रदेश नं. १ इलाममा सम्पादन गरियो।

सम्मान

प्रदेश नं. १ इलाम कार्यक्रममा गीत लेखनमा योगदान पुऱ्याउनु हुने प्रसिद्ध गीतकार डा. जसयोञ्जन प्यासीलाई सम्मान गरियो।

आर्थिक सहयोग

इटहरी स्थित सङ्गीत साधना प्रतिष्ठानलाई भवन निर्माण सहयोगार्थ स्वरुप नगद रु. तिस हजार एक सय ३०,१००) प्रदान गरियो।

गीत शिविर

प्रदेश नं. १ का सहभागी स्रष्टाहरुले आफ्ना आफ्ना रचना आफैँले वाचन गर्नुभयो। त्यस कार्यक्रममा वाचन गरिएका गीतहरुलाई समेटेर गीतकार विशेषाङ्क -२०७६ मा राखिने छ।

कार्यक्रम प्रस्तुत

समकालीन नेपाली गीतः प्रवृत्ति र बजारीकरण शीर्षकमा कवि तथा समालोचक महेश पौड्याललेकार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभयो। उक्त कार्यपत्र माथि डा. भक्त राई र कमल रेग्मीले टिप्पणी गर्नु भयो तथा सहभागी गीतकारले प्रस्तुत भएको कार्यपत्र माथि प्रश्नहरु राख्नुभयो

६७) अक्षयकोष

मिति २०७५/९/९ मा यस सङ्घको अक्षयकोष श्रीवृद्धिका लागि वरिष्ठ गीतकार कवि तथा समाजसेवी वसन्त चौधरीले नगद रु एघार लाख (११,००,०००) प्रदान गर्नुभयो।

६८) आठौं वार्षिक साधारण सभा

मिति २०७५ पुस २१ गते संस्थाको आठौं वार्षिक साधारण सभा नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान कमलादीमा सम्पन्न गरियो । उक्त साधारण सभामा यादव खरेल, एस्पी कोइराला, विमल कोइराला, रत्नशम्शेर थापा, किरण खरेल, विश्व वल्लभ, राजेन्द्र थापा, जगतमर्दन थापा तथा गीत सङगीत सँग आबद्ध व्यक्तिहरुको उपस्थिति रहेको थियो। उक्त साधारण सभाले वर्तमान कार्यसमिती चयन गऱ्यो।

६९) स्वागत तथा बिदाई

आठौं वार्षिक साधारण सभाबाट निर्वाचित पदाधिकारीलाई स्वागत तथा निवर्तमान पदाधिकारीलाई बिदाई र मायाको चिनो प्रदान गरियो । उक्त अवसरमा संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठानका नव नियुक्त सदस्य सचिव गीतकार श्याम तमोटलाई बधाई तथा शुभकामना ज्ञापन गरियो।

७०) सल्लाहकार समिति गठन

यस सङ्घका लागि सल्लाहकार आवश्यकता महसुस भएको हुँदा यस सङघका सल्लाहकार रहने गरी वरिष्ठ गीतकार यादव खरेल, विमल कोइराला तथा एस्पी कोइराला ज्यू रहने गरी तीन सदस्यीय सल्लाहकार समिति गठन गरियो।

७१) फागु साँस्कृतिक भेटघाट तथा वनभोज कार्यक्रम

यस सङघका सदस्यहरु बिच तथा गीत सङगीतसँग प्रत्यक्ष परोक्ष आबद्ध व्यक्तिहरुका बिचमा आपसी सद्भाव तथा आत्मीयता बढाउने उद्देश्यले मिति २०७५/१२/२ गते शनिबार हर्षोल्लासपूर्ण तरिकाले फागु खेल्ने तथा वनभोज खाने कार्यक्रम बालाजु पार्कमा सम्पन्न गरियो।

७२) एल्बम विमोचन

मिति २०७६/१/१८ गते संस्थाका सदस्य गीतकार युवराज अधिकारी द्धारा लिखित गीतहरुको एल्बम देउरालीका फूल विमोचन गरियो।

७३) सहभागिता

सङगीतकार सङ्घले आयोजना गरेको स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रममा सङघका पदाधिकारीहरुको सहभागिता रहेको थियो।

गीतकार सङ्घ नेपालबाट विगत वर्षहरुमा झैं यो पर्ष गरिने सममन तथा पुरस्कारहरुबाट सम्मानित तथा पुरस्कृत हुनुहुने सम्पूर्ण गीतकार स्रष्टाज्यूहरुमा हार्दिक बधाई ज्ञापन गर्दछु ।

प्रेम वहादुर लम्साल
समाजसेवी

निलकण्ठ न.पा. ९ धाडिङ, हाल काठमाडौ महानगर पालिका वडा नं. १४
मो. नं. ९८४९३१६१७५

प्रदेश नं. १ विशेष

गीतकार सङ्घ नेपालको मुखपत्र

गीतकार

गीतकार सङ्घ नेपाल
२०६७

१ नं. प्रदेश विशेषाङ्क

www.geetkarsanghnepal.com / geetkarnepal2067@gmail.com

kb]z g+! :t/Lo ultsf/ e]nf tyf ult lzlj/ sfo{qmddf ultsf/ ;ª\3 g]kfnsf cWoIf r8fdl0f b]jsf]fn] ;efdf JoQm ug{ePsf]dGtJo ;f/ ;+lks/0f

कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि पूर्व सभामुख माननीय सुवास नेवाङ्ज्यूले गीतकार सङ्घको आग्रह स्वीकार गरी कार्यक्रममा पाल्नु भएकोमा आभार प्रकट गर्दै सम्पूर्ण सहभागीलाई स्वागत अभिवादन गर्नु भयो।

कार्यक्रमका लागि इलामनै किन छानियो भन्ने विषयमा प्रकाश पार्दै उहाँले भन्नु भयो 'प्रदेश नं १ भनेको प्रतिभाको थलो हो । यस भेगमा मजदुर , किसान देखि लिएर सचिव , मुख्य सचिव , सांसद , मन्त्री र प्रधानमन्त्रीसम्म गीत कवितामा साधनारत हुनुहुन्छ। गीत र कविताको माध्यमबाट नेपाली भाषा र संस्कृतिको संरक्षण र संवर्द्धनमा योगदान पुर्याइ रहनु भएको छ ।' उहाले नाम लिएरै भन्नुभयो पूर्व प्रधानमन्त्री झलनाथ खनाल, सांसदहरु डा. विजय सुब्बा , राजन राई त्यस्तै पूर्व मन्त्री एस. पि. कोइराला , पूर्व मुख्य सचिवहरु डा. बिमल कोइराला र डा. भोजराज घिमिरे यसै प्रदेशका हुनु हुन्छ। सौभाग्य वस झलनाथ खनालज्यू बाहेक सबै गीतकार सङ्घका सदस्य हुनु हुन्छ । सार्वजनिक जीवनमा ख्याती कमाएका धेरै प्रसिद्ध गीतकारहरुको नाम जसलाई यो धर्तीमा उभिंदा विर्सन सकिंदैन जस्तो गणेश रसिक , हिरण्य भोजपुरे, शिव शंकर थापा, बुद्धवीर लामा , श्याम तमोट, मन्जुल, रामेश, रायन, बिरेन्द्र राई, गंगा राज मुकारुङ, डा. विष्णु राई, भुपाल राई, श्रवण मुकारुङ, जीवन मुकारुङ, बुलु मुकारुङ, जे. वि राई , वसन्त थाम्सुहाङ आदि धेरै हुनुहुन्छ। सबैको नाम यहाँ लिन भ्याउन्न पनि।

यो प्रदेशमा कति स्रष्टा छन् हिसाब छैन । राज्यले अभिलेख राख्ने काम सम्म गरेको छैन । हाम्रा महाकविले के नेपाल सानो छ ? भन्ने निबन्धमा पोखेका भाव मलाई यस भेगलाई हेरेर लेखेका हुन जस्तो लाग्छ।

''यहाँ वाग्नर कोदाली खनिरहेछन, शेक्सपियर हलो जोत्ता हुँन, टिसियन र टर्नर भेडा चराउँदा हुन, सोक्रेटिस गुफामा घोत्ली रहेका होलान, कालीदास आषाढको पन्ध्रमा धारा प्रवाह गीत गाईरहेका होलान, म कहाँ सान्डोले दाउराका भारी बोकेर ल्याउँछन , मेरो वनमा हेलेन केलरहरु गीत गाउँछन , यहाँ कति सावित्रीहरु जस्का कथा संसारले सुनेको छैन , यहाँ कति साहित्य छ जो लेखिएकै छैन।''

यो प्रदेश त्यस्तो प्रदेश हो, यहाँका सांस्कृतिक र परम्परागत जातीय भाषाहरु अनुपम छन । परम्परा र संस्कृतिको सुगन्ध छ! माटोको सुगन्ध भन्छौं नि , यहि हो । यहि सुगन्धका कारण गीतकार सङ्घ नेपालले यस प्रकारको कार्यक्रमको लागि इलाम छानेको हो।

सभालाई स्रष्टा (सदन भनेर सम्बोधन गर्दै अध्यक्षले गीत सिर्जनाका विविध आयाम र गीतको समाजमा पर्ने सकारात्मक प्रभावबारे चर्चा समेत गर्नु भयो।

गीत लेखनका विषय अनेकन हुन्छन् र मानव मनमा प्रभाव पनि सोही अनुरुप पर्दछ । गीत, कविता भनेको चेतनाको भ्रुण पनि हो र त्यो भ्रुण समाजमा जन्मिन्छन, हुर्किन्छ र समाज परिवर्तनको कारक बन्दछ।

स्रष्टाहरु आत्म-अनुशासनमा बस्नु अनिवार्य छ। शब्दको शक्ति बुझेर लेख्न र गाउन पर्छ। चाँडै पपुलर हुने लोभमा सृजनाले ट्र्याक छोड्न लागेको चर्चा बाक्लै चल्न थालेको छ । मानोरञ्जनका नाममा यौन पस्कन थालेका आरोप पनि व्यहोर्नु परिरहेकै छ। हो, स्रष्टाहरु केही अराजक हुन्छन,हुनु पनि पर्छ तर यो अराजकताले समाजको सकारात्मक उत्थानमा योगदान पुर्याउनु पर्छ , पतनमा होइन।

स्रष्टाहरु कहिल्यै भूतपूर्व हुँदैनन् सदा अमर रहन्छन । तर यस्ता स्रष्टाहरुको प्रोफाइल तयार गर्न राज्यले चासो दिएको भने पाइएन । यो काम प्रज्ञा-प्रतिष्ठानले गर्नु पर्ने हो । हामीले आवाज उठाउँदै आएका पनि छौं। संघीय सरकारले गर्दैन भने यो काम प्रदेश सरकारहरुले गरुन भन्ने माग गर्दै गीतकार सङ्घ नेपाल हर सहयोगका लागि तयार रहेको बताउनु भयो।

यो कार्यक्रमका लागि हामीले स्लोगन पनि बनाएका छौं। 'नलेखिएका गीतहरु अब लेखिनु पर्छ, गाउँ बस्तीका स्रष्टाहरु अब जुट्नु पर्छ।'

स्रष्टाहरुको कलम नरोकियोस् । कलमको नीव अझ तेज बनोस् । गीत, सङ्गीत र कलाले जीवन सुन्दर बनाउँछ, जीवनको सुवास बढाउँछ। मानिसकै सिर्जनाले संसार यति रमाइलो छ। यसलाई अझ रमाइलो बनाऊँ भन्दै वहाँले कार्यक्रम सफल बनाउन नैतिक , आर्थिक र भौतिकरुपमा सहयोग गर्ने सबैमा धन्यबाद दिनु भएको थियो।

;dsfnLg gkfnL uLt kj[Q / ahf/Ls/0f

डा. महेश पौड्याल

लोक जीवनको लय तथा शास्त्रीय सङ्गीतको स्पर्शबाट निस्रित नेपाली सङ्गीत कति पुरानो हो, त्यसको आकलन सायद कुनै पनि अनुसन्धाताले गर्न सक्दैन । यसभित्रको विविधतालाई पनि सायद कसैले कुनै एक निश्चित सूत्रमा बाँध्न सक्तैन । गीतकार नवराज लम्साल भन्छन्, “हाम्रो सङ्गीत महासङ्गीत हो र हाम्रो बाजा-दुनियाँ पनि महाबाजा हो” (मुकारुङद्वारा पृ. १४ मा उद्धृत) । हामी भित्रको विविधतालाई नै मूल्याङ्कन गरेर उनले यसो भनेको हुनुपर्छ।

व्यवसायिक नेपाली सङ्गीतको प्रस्थान विन्दु भने सन् १९१० (वि.सं २०६७) लाई मानिन्छ (सायमी, पृ. २) । सेतुरामले कलकत्ता पुगेर सातवटा नेवारी र सातवटा नेपाली गीत रेकर्ड गराएपछि नेपाली सङ्गीतको व्यवसायिक प्रवर्द्धन सुरु गरेका हुन् । सगैं, मेलावा देवीको “सवारी मेरो रेलैमा” को रेकर्डिङ लगभग यसैबेला कलकत्तामा भएको हो (रिमाल, पृ. १) । हरिप्रसाद रिमालको आवाजमा रेडियो नेपालमा पहिलोपल्ट शङ्कर लामिछनेको गीत “मेरो दिल टुक्रा भएर एक दिन आँसुको बाटो बहनेछ” २००७ सालमा प्रशारण गरिएको मानिन्छ । नेपाली सङ्गीतमा रानू देवीको प्रवेश पनि यसै समयमा भयो । यस अर्थमा, नेपालभित्र रेडियो नेपालको स्थापनाले आधुनिक नेपाली सङ्गीतको विकासमा सबैभन्दा महत्वपूर्ण आधारस्तम्भको काम गऱ्यो । यसरी हेर्दा, व्यवसायिकतामा प्रवेश गरेको नेपाली सङ्गीतले करिब एक शतक पूरा गरिसकेको छ।

तर, यस कार्यपत्रको सीमाका कारण, पछिल्लो एक दशकमा देखिएको नेपाली सुगम सङ्गीतको स्वरूपलाई यहाँ केलाउने कोशिस गरिएको छ । साथै, फेरिँदो बजार मनोविज्ञानका कारण नेपाली सङ्गीतमा देखापरेको परिवर्तनलाई पनि यहाँ यथासक्य सैद्धान्तीकृत गर्ने कोशिस गरिएको छ। गायान र सङ्गीतभन्दा पनि गीत लेखनलाई प्रमुखताका साथ यहाँ हेरिएको छ।

जनआन्दोलन २०६२-६३ को ऐतिहासिक सफलतापछि २०६५ सालमा नेपाल औपचारिक रूपमा गणतन्त्रको युगमा प्रवेश गऱ्यो । यस परिवर्तनलाई २०७२ सालमा आएको नेपालको संविधानले संस्थागत गऱ्यो । यस परिवर्तित समयको एउटा सबैभन्दा बलियो प्राप्ति के भयो भन्दा, अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रताका सन्दर्भमा यसले नेपाललाई इतिहासमै सबैभन्दा खुल्ला क्षेत्र बनाइदियो । विविध भाषा, जाति, वर्ग र पेशामा मानिसहरूसँग आआफ्ना मनका कुरा खुलस्त भन्ने र लेख्ने साहस बढ्यो । एउटामात्रै वर्गको दबदबा रहेको विगतको सापेक्षतामा अब नेपालका विविधताको स्वर पनि मुखिरत हुन थाल्यो । यसको प्रभावबाट नेपाली गीत लेखन पनि अछुतो रहन सकेन।

गणतन्त्रको घोषणापछिको परिवर्तित सन्दर्भका आएका परिवर्तनको चर्चा गर्दा नेपाली सङ्गीतको अतीतलाई पनि साक्षी राख्नुपर्ने हुनाले यहाँ अलिकति चर्चा प्रशारणमा आएको नेपाली सङ्गीतको पनि गरिएको छ।

२००७ सालको मध्यतिर रेडियो नेपालको स्थापनापछि, लाइभ बाजासहितमात्रै रेकर्डिङ हुने समय रहँदासम्म नेपाली सुगमसङ्गीत साधना र समर्पणको द्योतक रह्यो । यसै बेला नेपाली सङ्गीतमा “स्वर्ण युग” भनेर चिनिने समय पनि आयो । यो समयले नेपाली सङ्गीतलाई केही कालजयी गायक, गीतकार र सङ्गीतकार दियो । किरण खरेल, यादव खरेल, भैरवनाथ रिमाल कदम, कञ्चन पुडाशैनी, नगेन्द्र थापा, लक्ष्मण लोहनी, कालीप्रसाद रिजाल, भीम बिराग, मबिबि शाह, रबिन्द्र शाह, रत्न शमसेर थापा, राममान तृषित, हरिभक्त कटुवाल आदि गीतकारले यसै समयका आफ्नो सिर्जनकर्मको उत्कर्ष छोए । रेडियो नेपालको अनिवार्य स्वीकृति तथा एकप्रकार प्रत्यक्ष अथवा परोक्ष सेन्सरसिपबाट गुज्रिएका यी गीतहरू शब्दमा मर्यादित र

शालिन, र चिन्तनमा उन्नत, दार्शनिक र जीवनबोधी थिए। लाइभ रेकर्डिङको समय भएकोले गीतकारहरू गायक र सङ्गीतकारको सामीप्यमा रहेरै काम गर्थे। तसर्थ, उनीहरू कुनै आलेख गीत हुनु वा नहुनुको संरचनागत व्याकरणका बारेमा जानकार थिए। त्यसैले, त्यो बेलाका गीत कालजयी बने। अम्बर गुरुङ, गोपाल योञ्जन, नारायण गोपाल, बच्चु कैलाश, तारा देवी, नातिकाजी, फत्तेमान आदि सङ्गीतकार र गायकले यसै युगलाई नेपाली संगीतको स्वर्ण युग बनाइदिए।

यस स्वर्ण युगको पटाक्षेपपछि पनि नेपाली गीत लेखनमा यसको प्रभाव जारी नै रह्यो, तर विविध कारणले यसअघिको युगको उचाइ छुन सकेन। चालीस र पचासको दशकभरि प्रतिभाशाली गीतकार राजेन्द्र थापा, दिनेश अधिकारी, विश्वम्भर प्याकुरेल, क्षेत्रप्रताप अधिकारी, श्रीपुरुष ढकाल, सुवासचन्द्र ढुङ्गेल, कृष्णहरि बराल, तीर्थ श्रेष्ठ, श्रवण मुकारुङ, आनन्द अधिकारी, विप्लव प्रतीक, नवराज लम्साल र रमेश क्षितिजजस्ता गीतकारले यस धरोहरलाई निरन्तरता दिए, तर यो बेला स्वतन्त्र सुगम संगीतभन्दा फिल्मी गीतको पिटारा नेपाली बजारमा देखियो। त्यसैले, यो बेला लेखिएका गीत सुन्दर भएर पनि लोकप्रियताको कसीमा लामो समय टिक्न सकेनन्, अपवादबाहेक। फिल्मी गीत र दृश्याङ्कन गरिएका गीतमा अपेक्षाकृत दार्शनिक गहिराइ र कालजयी विषयवस्तु खासै नभेटिनु स्वाभाविकै पनि हो । त्यसैले, छायाङ्कनको प्रविधिबारे टिप्पाणी गर्दै प्रकाश सायमी भन्छन्, "यस प्रविधिले गायनका साथै गीत-सङ्गीतलाई दृश्याङ्कन गर्ने परम्परा थालनी भयो। त्यही परम्परामा आग्रज पुस्ता अलि ओझेल परेको र नयाँ पुस्ताले सही बाटो तय गर्न नसकेको भान हुन्थ्यो।" (६६)

यो बेलासम्म आउँदा गीत र स्वर दुवै सेन्सर र स्वरपरीक्षाबाट मुक्त भइसकेको थिए । अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रताको हिसाबले यो महत्वपूर्ण उपलब्धि त हो, तर यसले जसलाई पनि गीतकार र गायक बनाइदियो, र असली गीतकार र गायक क्रमशः नेपथ्यमा पर्दै गए । गीतमार्फत् गायकहरू चिनिए, र गीत सङ्गीत-संयोजनका कारण बढी सम्प्रेष्य भयो। तर गीतकारहरू नेपथ्यमा परे। यस बेला लोकप्रियताको चरमचुली चुमेका गायक रामकृष्ण ढकाल, यम बराल, राजेश पायल राई, उदित नारायण झा, कर्णदास आदिका सर्वाधिक लोकप्रिय गीतका गीतकार को हुन् भनेर सोध्दा अधिकांश सङ्गीत पारखीहरू बताउन सक्दैनन्।

पछिल्लो दशकमा नेपाली गीतसङ्गीतको स्तर र अवस्था के छ, त्यो धेरैलाई थाह छ। नेपाली गीतसङ्गीत र परिवर्तित समयबीच केकस्तो तालमेल रह्यो, त्यसको आकलन पनि यस कार्यपत्रको सीमाभित्र छ।

शास्त्रीय सङ्गीत दक्षिण एसियाली भूभागको विशेष साझा साङ्गितिक आधार तथा पपलाई पाश्चात्य सङ्गीतको एउटा अपभ्रंशित रूप मानेर पृथक अध्यन गर्ने हो भने बाँकी रहेको नेपाली सङ्गीतलाई लोक र आधुनिक सङ्गीत भनेर दुई प्रभेगमा विभाजन गर्ने चलन छ, र सङ्गीतको स्वरूपका आधारमा देशभक्तिका गीतलाई पनि कि लोक र कि आधुनिक सङ्गीतभित्र गाभ्नुपर्ने हुन्छ । नेपाली सङ्गीतलाई लोक र आधुनिक सङ्गीतको रूपमा परिभाषित गर्ने काममा पनि रेडियो नेपालकै भूमिका प्रमुख देखिन्छ। डेबिड हण्डर्सन (२००२-०३) भन्छन् :

➡ रेडियो नेपालले सङ्गीतका दुई प्रभेग परिभाषित गऱ्योः आधुनिक गीत र लोक गीत । यी अन्तरसम्बन्धित प्रभेग, एकपल्ट परिभाषित भइसकेपछि, सन् साठीको दशकतिर अधिकांश रेडियोका साङ्गितिक कार्यक्रमका आधार बने। यीमध्ये प्रत्येक गीतले श्रोतामा राष्ट्रिय गौरव र अपतन्व विकास गर्ने कोशिस गरे । आधुनिक गीत नवनिर्मित, अथवा कहिलेकाहीँ लोक धुनमा आधारित भएर अगाडि बढे भने तथा लोक गीतले सधैँ लोकमा रहेको धुन र भाका, तर नयाँ सङ्गीत संयोजन सहित विकसित भएर आए।

कार्यपत्रको अबको अंशमा यिनै तीन विधाको प्रवृत्ति र विकासलाई केलाउने प्रयास गरिएको छ।

नेपाली लोकगीत

नेपाली सङ्गीतको मूल भँगालोमा लोकगीतको आफ्नै विशिष्ट र महत्वपूर्ण उपस्थिति छ । लोकगीत नेपाली सङ्गीतको आदिमतम स्वरूप हो । संस्कृतिविद् चूडामणि बन्धु भन्छन्, "लोकगीत लोक साहित्यको सबैभन्दा महत्वपूर्ण अङ्ग हो । यसमा लोक जीवनका सुख-दुःख, आँसु-हाँसो, आशा-निराशा साथै लोकको सम्पूर्ण चित्र प्रस्तुत भएको हुन्छ। लोकको संस्कृति यसैमा अभिव्यक्त भएको हुन्छ। (बन्धु, २०५८: पृ. ११५)

लामो समयसम्म नेपाली गीत भन्नु नै नेपाली लोकगीत रह्यो । रेडियो नेपालको उदयपछि सुगम सङ्गीतको भँगालो विकसित भएर आउँदा पनि लोक गीत आफ्नै लयमा बाँचिरह्यो, बगिरह्यो। जागरण गीतहरूमा पनि लोक सङ्गीतको छाप बढी, र सुगम सङ्गीतको छाप न्यून देखिन्छ। कारण, यो बेलासम्म पनि नेपालको ग्रामिण भेगलाई नै नेपाली सङ्गीतको श्रोतकेन्द्र मान्ने चलन चलिरह्यो। तर पछिल्ला दुई दशकका यो ठ्याम्मै हराएको छ। फाट्टफुट्ट गरिएको बाहेक आजभोलि सङ्कलकहरू गाउँ पस्तैनन् । चाहे लोक गीत होस् अथवा दोहोरी, गीतहरू सहरमै बन्छन् । उत्पादनकेन्द्रको यो परिवर्तनको ठूलो असर सङ्गीतको स्वरूप र बोल दुवैमा परेका छ।

पछिल्लो एक दशकमा नेपाली गीतसङ्गीतको उत्पादन केन्द्र गाउँबाट सहरतिर केन्द्रित भएकोले सङ्गीतको ग्राह्यता बढेको होला, तर यसबाट नेपाली बाजाको मौलिकता हराएको छ । साथै लोकसङ्गीतको विकासलाई चरमचुलीमा पुऱ्याउने ओरिजिनल श्रष्टाहरूलाई क्रमशः नेपथ्यमा धकेल्दै लगेको छ । सत्यमोहन जोशी, तुलसी दिवस, जेबी टेहुरे, धर्मराज थापा, रायन, मञ्जुल, अदिहरूले गाउँगाउँ पुगेर सङ्कलन गरेका शब्द र सङ्गीत बिस्तारै नेपथ्यमा पर्दै गएका छन् । धर्मराज थापा, पुष्प नेपाली, तीर्थ कुमारी, लालबहादुर खाती, कुमार बस्नेत, गणेश रसिक, गङ्गा राणा आदिका स्वरमा संरक्षित लोक गीत खासै अचेल बज्दैनन् । अचेल, कुनै गीतकारले कल्पनाबाट कुँदेका, र सहरको स्टुडियोमा आधुनिक डिजिटल बाद्यवादनसहित रेकर्ड गरिएका गीतहरूले लोकगीतको ठाउँ लिएको देखिन्छ । तीनदेखि पाँच मिनटका एकल अथवा युगल लोकगीतको उत्पादन बन्द भएको छ । यसको ठाउँ कि लोक दोहोरीले लिएको छ, कि फिल्महरूमा प्रयोग गरिने नृत्यगीत शैलीका स्वनिर्मित गीतसङ्गीतले लिएको देखिन्छ । यसै कारण हुनुपर्छ, नेपाली सङ्गीतका पारखीको पछिल्लो पुस्ताले तीर्थ कुमारी र लालबहादुर खातीलाई चिन्नु त के, नाम पनि सुनेको देखिँदैन । यो अवस्था आउनुमा सञ्चारमाध्यम पनि जिम्मेवार छन् । उनीहरूका गीत अचेल बजाउँदैनन् । लोक गीतको एउटा स्वर्णीम भँगालो, त्यसैले पनि आज मरणासन्न भएको, र यसका सर्जकहरू क्रमशः नेपथ्यमा जाँदै गरेको दुःखद यथार्थ हामी सबैका अगाडि विद्यमान छ।

जहाँसम्म दोहोरी गीतको प्रश्न छ, पछिल्लो दुई दशकमा तिनले सङ्गीतको स्वरूप अक्षुण्ण राखेका छन्, तर सन्देशको हकमा ती सबैभन्दा बढी परिवर्तनकारी र आधुनिक देखिएका छन् । वास्तवमा नेपालमा भएका सामाजिक राजनैतिक परिवर्तन अथवा विकृतिलाई सबैभन्दा बढी आत्मसात गरेको भनेकै दोहोरी गीतहरूले हो । समालोचक अन्ना स्टिर (२००८) भन्छिन् :

➡ दोहोरी गायनका नयाँ सन्दर्भले नयाँ सामाजिक सीमा बनाए, तर पुरानोलाई परिवर्तन गर्ने सवालमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेले । नेपाली जीवनका विविध पक्षमा दोहोरीको उपस्थितिले यो प्रभेग सजिलै लोप हुँदैन भन्ने कुरा स्पष्ट पारेको छ । सबै तप्काका नेपालीहरू नेपाल राष्ट्रको भविष्यप्रति उत्तिकै चिन्तिन देखिएकाले पनि दोहोरी गीतले नयाँ नेपालका विविध स्वरहरूका बीचमा चलिरहेको सम्वादमा पनि महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नेछ" (३४)

पप र आधुनिक सङ्गीतले बिरलै उठाएको परिवर्तनको बेडा लोकदोहोरीले उठाएको सत्य हो । राजनैतिक तथा सामाजिक वृत्तमा उठेका आवाजहरू सहजै लोकदोहोरीभित्र छिरे । महिला हक, रहस्य र वेदनाका कुरा एउटा उदाहरण हुन सक्छ । यसै सन्दर्भमा बेनी जङ्गम रावल भन्छन्, "लोक दोहोरीले विगत दुई दशकमा राजनैतिक तथा सामाजिक क्षेत्रमा आएका परिवर्तन र विक्रितिलाई पनि सम्बोधन गरेका छन् । नेपाली समाजमा विद्यमान विभिन्न जातजातिको आफ्नो धर्म, संस्कृति, रीतिरिवाज, चालचलन र संस्कार रहेको छ । ती सबै नै हरेक जनजातिका महिला कण्ठद्वारा गाइएका लोकगीतको माध्यमबाट समाजको सामाजिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, आर्थिक सबै स्वरूपको सरल ढङ्गले व्यक्त भएको पाइन्छ । (बेनी जङ्गम रावल, पृ. ३१) । हक, हित र स्वतन्त्रताको कुरामात्रै होइन, संस्कृतिका विविध पक्षहरू पनि लोक दोहोरीहरूमा अटाएकै पाइन्छ । जङ्गम फेरि भन्छन्, "जहाँसम्म नेपाली नारीवर्गले गाइने लोकगीतको सन्दर्भ छ, नेपाली नारीका जीवनमा विभिन्न संस्कार, रीति-तिथिदेखि चाडपर्वका उल्लास र उमङ्गदेखि विधिविधान, व्रतपूजा, आदि धेरै कुरा आउँछन् । गर्भधारणदेखि अत्येष्टिसम्ममा पर्ने यस्ता संस्कारमा न्वारन, पास्नी, बेलविहे, व्रतबन्ध, गुफा राख्नेदेखि विवाह आदि महत्त्पूर्ण पक्ष हुन्" (बेनी जङ्ग रावल, पृ. ३२)।

लोक दोहोरीको सन्दर्भमा यी सकारात्मक कुरा हुन् । पोखरा र सौराह लगायतका, धेरै पर्यटक आउने स्थानहरूमा पश्चिमा गीतको गुञ्जन क्रमशः कम हुँदै गएको, र लाइभमै कलाकारहरूले दोहोरी गाउने प्रचलन बढेको सत्य हो । यस प्रचलनले स्टुडियोको कृत्रिमताअगाडि लोक दोहोरीको मौलिक स्वरूपलाई पुनरजीवित गराएको छ । यी रेष्टुराँ र दोहोरी साँझका अतिरिक्त सिनेमामा पनि अचेल लोकगीत र दोहोरीको लोकप्रियता बढ्दैछ, जुन सकारात्मक पक्ष हो । संस्कृतिविद् तुलसी दिवस भन्छन्:

➡ समकालीन नेपाल सङ्गीत सम्बन्धी मौलाउँदै गरेको नवीन अवराधणा अनुसार लोकगीतले सिनेमा सङ्गीतमा पनि स्थान पाउँदै आएको छ भने लोकगीतका लोकतत्वहरू आधुनिक गीत र अत्याधुनिक गीयतहरूमा पनि सामेल गराइँदै छ । बिस्तारै राजधानी र बाहिरका प्रमुख सहरहरूमा गजलले लिएको स्थान लोकदोहोरीले लिँदै छ । यस खालका विविध गीत र सङ्गीतहरू बजारमा विस्तारिक र लोकप्रिय बन्दै गएका छन् । (पृ. ४)

तर, समग्रमा व्यापारिक र बजार मनोविज्ञानको दृष्टिकोणबाट हेर्ने हो भने लोकगीतमा आधुनिकता र उत्तर आधुनिकताको प्रभावले केही नकारात्मक असर पारेको

देखिन्छ । आजभोलि कतिपय लोकदोहोरीको शब्दपक्षले मर्यादा गुमाउँदै गएको, अश्लीलातिर उन्मुख भएको, विदेशी शब्द बिना रोकटोक भित्र्याएको र भडकाउ सन्देश प्रवाह गरेको देखिएको छ, जुन दुखद कुरा हो । संस्कृतिविद् दिवस भन्छन्, "लोकगीतको नाममा नक्कली लोकगीतहरूको बोलबाला पनि बजारमा देखिएको छ । त्यसैले लोकगीतलाई फस्टाउन, माथि उठाउन र लोकगायक-गायिकाहरूलाई प्रोत्साहन दिनका लागि बृहत् राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय बजारको खोजी गर्नु आवश्यक छ । (तुलसी दिवस, ४) । गीतकार संघ नेपालका अध्यक्षसमेट रहेका चूढामणि देवकोटाले स्पष्टै न्यूजलयलाई दिएको एउटा अन्तरवार्तामा कतिपय समकालीन गीतहरूमा "शब्दको दुरुपयोग, आमादिदी बहिनीहरूको शोषण, मनोरञ्जनका नाममा यौन" पस्किने परिपाटी भएको कुरा स्वीकार गरेका छन् र भनेका छन्, "युवाहरूमा गीतको नामका उछृङ्खलता" आएको छ (१)॥

नेपाली लोकगीतको मौलिकता क्रमशः धरापमा पर्दै जानुको अर्को पनि एउटा कारण छ। नेपाली सङ्गीतको उत्पादन केन्द्र गाउँबाट सहर पसेपछि यसको मौलिकता अलि हराएको पनि सत्य हो । हान्स वेइजिथौनेटले सन् १९९७ मा निर्माण गरेको नेपाली गन्दर्भ सङ्गीतको डिस्कमा राखिएका गीतहरूलाई, नेपालको ग्रामिण भेगका रेकर्ड गरिएकै कारण "नेपालको असली लोक सङ्गीत" भनेका छन् । यसै सङ्कलमाथि टिप्पणी गर्दै सङ्गीत समीक्षक डेभिड हेन्डसएन भन्छन्, "सहरमा बस्ने धेरै नेपालीलाई लाग्छ, सहरसँग परम्परालाई मेटाउने अथवा परिवर्तन गरिदिने प्रवृत्ति हुन्छ, र गाउँहरूलाई देशको साङ्गितिक सम्पदाको समृद्ध श्रोत मान्छ । सहरियाहरूका लागि सुदूर सम्झनाको एउटा अवयव तथा नेपाली ग्रमीण जीवनको एक अनिवार्य परिचायकका रूपमा नेपाली लोक संगीतलाई वेवास्ता गर्न सकिँदैन ।" (पृ १६१-६२) । यसतर्फ सबै गीतकार र संगीतकर्मी सचेत हुनु जरुरी छ।

पप सङ्गीत

सङ्गीतको उत्पादनकेन्द्र गाउँबाट सहर पसेपछि सङ्गीतको स्वरूपमा आएको सबैभन्दा ठूलो परिवर्तन पप गीत र रिमिक्स सङ्गीतमा देखिन्छ। नेपाली रिमिक्स र पप सङ्गीतका पारखीहरू अधिकंश सहरकेन्द्रित छन् । अनुसन्धाता पल ग्रिनी (२००१) ले काठमाडौँका युवा र विद्यार्थीलाईमात्रै यसका पारखी माने तापनि काठमाडौँबाहिर पोखरा, नारायणघाट, बिराटनगर, बुटवल र हेटौडाजस्ता सहरहरूमा पनि यस्ता युवा विद्यार्थी यथेष्ठ सङ्ख्यामा रहेको पाइन्छ । सहरमा यसो हुनुको कारण नै सहरको सांस्कृतिक विविधता हो, जहाँ हरेक ठाउँ र जातबाट आएका मान्छे बस्छन् । ग्रिनी भन्छन्, "नेपालको मिश्रित सङ्गीतलाई विशुद्ध नेपाली परिस्थितिको सापेक्षतामा बुझ्नुपर्छ, जुन मुलुकका पारम्परिक संस्कृतिहरू र नयाँ वैश्विक संस्कृतिको स्पर्शबाट विकसित भएर आएको हुन्छ ।" (पृ. १७३)

परिवर्तित सन्दर्भमा विकासित नेपाली पप संगीत, अथवा पपको प्रभाव परेको सुगम सङ्गीतमा पश्चात्य सैन्य ब्रास बाजाहरूको प्रभाव छ, र पार्टीहरूमा नाच्न प्रयोग गरिने सङ्गीतको प्रभाव छ, जुन क्रमिक रूपमा बेलायती सङ्गीतको जगबाट भारत हुँदै एसियाका अन्य ठाउँहरूमा फैलियो । तर जाजजस्ता, अथवा रोक एण्ड रोजस्ता, अथवा भनौँ पश्चिममा लोकप्रियता कमाएका सन्ताना, बब डिलन, रोलिङ स्टोन, जिमी हेन्ड्रिक्सजस्ता व्यक्ति वा समूहले प्रयोग गर्ने सङ्गीतको प्रभाव भने निकै कम छ । तर भारतीय पप सङ्गीतको प्रभाव भने भ्याप्पै परेको देखिन्छ । अनुसन्धाताहरू रोबर्ट टी. एन्डर्सन तथा एड्ना एम. मिचेल भन्छन्, यो राजनीतिक कारणले भएको हो । सरकारी व्यवस्थाले नै पश्चिमी संस्कृतिको तद्रूप सिकोलाई निरुत्साहित गरेको, तर भारतसँग सांस्कृतिक पारस्कपरितकता धेरै भएकोले यसो भएको हो । उनीहरू भन्छन्, "यस प्रकारको परिणति आउने दिशामा सरकारद्वारा नियमन गरिएका सञ्चार माध्यमले ठूलो भूमिका खेलेका छन् ।" (२५९)॥ पप गीत यसै पनि नेपाली आत्माको गीत होइन । कतिपय पपगीत नेपाली युवामाझ अत्यन्त लोकप्रिय रहे पनि तिनीहरूले मौलिक नेपाली संगीतबाट युवापुस्तालाई क्रमशः अलग्याउँदै र्‍यापजस्ता पश्चिमा शैलीतिर बढी आकर्षित गरिरहेको छ, जुन सांस्कृतिक दृष्टिले सकारात्मक कुरा होइन ।

नेपाली आधुनिक गीत

नेपाली आधुनिक गीत भनिरहँदा यसको "आधुनिकता" सँग कथ्यगत सम्बन्ध छैन । रेडियो नेपालको स्थापनापछि, लोकबान्कीबाट पृथक रहेर, आधुनिक बाद्यवादनसहित सुगम सङ्गीतको धारमा निर्मित गीतलाई नै आधुनिक गीत भनिएको हो ।

आधुनिक गीतमा गुणात्मकताको दृष्टिले हेर्दा पछिल्लो दुई दशक औसत रह्यो । यसका केही कारणहरू छन् । पहिलो, आधुनिक गीतका पारखीले यस समयलाई यसअघिका करिब ३ दशकको सापेक्षतामा हेरे, जुन बेला नेपाली अधुनिक सङ्गीत विकासको चरमचुलीका पुगेको थियो । २० को दशकदेखि नै सुरु भएको उस उर्द्धगामी समयभित्र नेपाली आधुनिक सङ्गीतका आदर्श गायक, गीतकार र सङ्गीतकार उदाए । यसै समयलाई प्रकाश सायमीले नेपाली सङ्गीतको स्वर्णयुग पनि भने । उनी लेख्छन्, "यस समयका स्रष्टाका सिर्जनाहरू सदाबहार

गीतका रूपमा हरेका छन्, अजम्मरी गीतका रूपमा रहेका छन्....त्यतिबेला हिन्दी गीत सेनेर रमाइरहेका दर्शकलाई त्यस युगले बाटो नै बद्लिदियो।" (१२१)

तर, नारायण गोपाल, गोपाल योञ्जन र अरुणा लामा संगीतको परिदृष्यबाट ओझेल परेपछि नेपाली सङ्गीतको यो स्वर्ण युग अक्षुण्ण रहन सकेन। यो बेलासम्म आधुनिक नेपाली सङ्गीतमा लाइभ रिकोर्डिङको प्रचलन हटेर ट्रेकमार्फत् डिजिटल रेकर्डिङ भित्रियो । लाइभ र डिजिटल रेकर्डिङको दोसाँधका कलाकार सायद रामकृष्ण ढकाल हुन्, जसमा आफू अघि र पछि दुवै समयको प्रभाव स्पष्टै देखिन्छ। उनको लोकप्रियता पनि एउटा प्रायोगिक लोकप्रियता रह्यो, जसले छोटो समयमा चरमचुली छोयो, र फेरि छोटो सामयमै ग्राफ क्रमशः ओरालो लाग्न पनि बेरा लाएन । उनको सुरुको एलबमको दाँजोमा पछि आएका गीत खासै नचलेको सत्य हो । उनी नेपालले गणतन्त्रमा प्रवेश गर्नुपूर्वको रिक्त समयका नेपाली आधुनिक सङ्गीतका नायक थिए।

गणतन्त्रको आगमनपछि, अर्थात्, हामीले आज बाँचेको समयमा नेपाली सुगम सङ्गीत प्रयोगको एउटा दौरबाट गुज्रिइरहेको देखिन्छ। गीत लेखनमा दार्शनिकता र जीवनबोध निकै कम छ, र कर्मसियल विषय अथवा घटना, परिघरटना र परिवर्तनका विषयहरूले बढी प्रवेश पाइरहेका छन् । विदेश जानुपरेको पीडा, आधुनिकताले भित्र्याएको विकृति, उपभोक्तावाद, सञ्चार-क्रान्ति आदि विषयका गीतहरू बढी आइरहेका छन्। र कुनै पनि "हिट" भनिएको गीतको आयु एकवर्षको हाराहारी देखि बढ्दा देखिँदैन। बरु लोकलयमा आधारित गीतहरू बढी लोकप्रिय भएको देखिएको छ।

राष्ट्रभक्ति तथा जागराण गीतले पनि आनुनिक सङ्गीतकै परिपाटी रोजे। तर आजभोलि आउने राष्ट्रभक्ति अथवा जागरण गीत धेरै हदसम्म नयाँ छन्। पहिलेपहिले नेपालकै गरिमामण्डन गरिने परम्परामा परिवर्तन ल्याउँदै गीतकारहरू अचेल सामजिक अन्तर्सम्बन्ध, विदेशबाट हेर्दा देखिने नेपाल, अथवा नेपालभित्रको चरम विकृतिलाई पनि खुलेआम लेखिरहेका छन् । रेडिकल धारबाट शोषकहरू बिरुद जे पापीले लेखेको गीत "यो देशको काट्टो खानेहरूलाई" एउटा उदाहरण हो भने, डा. विश्वनाथ बरालको गीत "यो देशमा एउटा मानिस खोजिरहेछु" हालको अक्षम नेतृत्वको विकल्पको खोजीमा लेखिएको गीत हो। डा. भोला रिजालको गीत "मेरो देश डुब्न लाग्यो, किनार लगाइदेऊ" आजको समयको चरम आलोचनामा केन्द्रित राष्ट्रभक्तिको गीत हो । परिवर्तित सन्दर्भमा राष्ट्रियताको द्योतकहरू पनि फेरिएर आएको देखिएको छ। मूलधराले वास्ता नगरेको तर युवा पुस्तामा धेरै नै लोकप्रिय गरहेका एउटा आस्था राउतले गाएको गीत, "चौबन्दीमा पटुकी बाँध्या छैन भन्दैमा, पखेरीमा घाँस काट्न जान्या छैन भन्दैमा, मलाई नेपाली होइन भन्न कहाँ पाइन्छ र" जस्ता वैकल्पित राष्ट्रियता बोकेका गीत पनि आए, जसले चिन्तन र अभिव्यक्ति दुवैको स्वतन्त्रताको वकालत गरेका छन्।

नेपाली सङ्गीतमा प्रदेश नम्बर १

धानकुटा, भोजपुर, ताप्लेजुङ, पाँचथर, इलाम, संखुवासभा, तेह्रथुम, खोटाङ, सोलुखुम्बु, ओखलढुङ्गा, उदयपुर र झापा जिल्लाको योगबाट निर्मित प्रदेश नम्बर १ लाई पूर्वी नेपाल भने पनि हुन्छ। यो क्षेत्र सधैँ नै नेपाली सङ्गीतका लागि एउटा अत्यन्तै उर्वर क्षेत्र हो । दार्जिलिङसँग पनि सीमा जोडिएका कारणले यसमा उताको पनि अलिअलि प्रभाव परेको हुन सक्छ। यो क्षेत्रको अधिकांश हिस्सा पहाड भएकोले नेपाली पहाडबाट निस्रित सङ्गीत नै यहाँको संगीतको प्राणतत्व हो । किरात सभ्यतासँग निकटस्थ रहेको लोक सङ्गीतमा पालम र हाक्पारे, मारुनी, मुन्धुम सङ्गीत आदि भाका, तथा स्वतन्त्र रूपमा विकसित सँगिनीजस्ता भाका पूर्वका देन हुन् । पछिल्लो चरणमा केही पछि परेको यी र यस्तै पूर्वी पहाडको मौलिक सङ्गीतको सम्बर्धनमा झुमा लिम्बूको योगदान महत्वपूर्ण साबित भएको छ।

आधुनिक र सुगम सङ्गीतमा पनि यस भेगको प्रभावशाली उपस्थिति नेपाली सङ्गीतको क्षेत्रमा छ । तुलसी दिवसजस्ता संकलक, हिरण्य भोजपुरेजस्ता लेखक र संगीतज्ञ, गणेश रसिकजस्ता संगीतकार र गायक, संगीतज्ञ बुलु मुकारुङ, तथा शिवशङ्कर थापाजस्ता गीतकारहरूले बनाएको धरातलबाट अगाडि बढेको पूर्वेली सङ्गीतलाई पछि प्रतिभाशाली गीतकार बुद्धवीर लामा, डा. भोजराज घिमिरे, श्रवण मुकारुङ, भूपाल राई, श्याम तमोट, विमल कोइराला, शङ्कर कोइराला, रमण घिमिरे, शुभ मुकारुङ, दिपेन्द्र खडका, व्याकुल माइला, विपिन किरण, गङ्गाराम मुकारुङ, जीवन मुकारुङ, अमर बान्तु, टीका चाम्लिङ, प्रमोद श्रेष्ठ, बीरेन्द्र राई, भगवती रोक्का, दधी सुवेदी, किरण चेम्जोङ, इन्दिरा चेम्जोङ, सुवास सङ्गम राई, महेन्द्रदीप राई, सुमित्रा थुलुङ, चन्द्र रानाहाँछा, बबीन्द्र नेम्बाङ, शान्त केरुङ, कृष्ण अविरल, पुष्पा खनाल, सन्देश सोङमेन राई, महेश आचार्य, बसन्त थाम्सुहाङ, मुकेश राई, कृशु क्षेत्री, प्रविण श्रेष्ठ, चक्रबहादुर लिङदम, सन्तोष भक्तराज, कोमल निरौला, मुकारुङ गोविन्द, डिआर, राधश्याम लेकाली, यल्जी विवश, कल्पना आङबुहाङ लिम्बू, भद्रकला राई, दिनेश थपलिया, देव बाँस्कोटा, विष्णुकुमार इङनाम, पारसमणि बराल, दिपेश प्रसाईँ, सङ्गीता राई वायुङ, इन्द्र न्यौपाने, धर्मेन्द्र खडका, किरण के उप्रेती, वीरेन्द्र राई, सन्देश सोङमेन राई, भविन लिम्बू, बबिन्द्र

नेम्बाङ, सुरेश सुवेदी, ईश्वर श्रेष्ठ, बिमल गौतम, सचित राई, प्रेम अधिकारी, भूपेन राई, भिजन निरौला, डा. विष्णे राई, विजय सुब्बा, ज्ञानेन्द्र गदाल, दिलेन्द्र मुकारुङ राई, गङ्गा बस्नेत आदि गीतकारहरू आजको मितिमा पूर्वाञ्चलको मात्र होइन देशकै शान बन्न पुगेका छन्।

सुगम सङ्गीतका अतिरिक्त पूर्वी नेपालको मौलिक लोक सङ्गीतले पनि नेपाली सङ्गीतको ढिकुटी भरेकै देखिन्छ। पूर्वेली भाकाहरू नेपाली लोकसङ्गीतका अनिवार्य घटक हुन्। पूर्वका सँगिनी, मुन्दुम संगीत, पालम, चण्डी, हाक्पारे, असारे आदि भाकाहरू यस क्षेत्रका परिचायक हुन्। दिलेन्द्र राई लेख्छन्, "पूर्व क्षेत्रमा प्रचलित गीतहरूमा सालमाया, विरहनी, मारुनी, रसिया, होम्माछाम, सकेवाछाम (किरात राई गीतहरू) चुड्के, बस है माया, सँगिनी, झ्याउरे गीतहरू प्रचनलनमा छन्" (७६)।

प्रविधि, विकास र बजारीकरण

अचेल गीत सम्प्रेषणको माध्यम युट्युब बनेको छ, र युट्युबमा बढी युवा पुस्ताको पहुँच छ। त्यसैले, गीत लेख्दै गीतकारले भिडियोको परिकल्पना गरेर लेख्छन् । भिडियोले प्रतिबिम्बित गर्न नसक्ने विषयमा गीतै लेखिँदैनन्। पछिल्लो समय धेरै नै चर्चामा रहेका मानस राजको "भाइरल भो" तथा हरिहर तिमस्लिनाको गीत "खल्तीमा दाम छैन" यसका उदाहरण हुन् । सामान्य र चलनचलतीको विषय वस्तु माथि व्यङ्ग्यचेत राखेर लेखिएका यी र यस्ता गीत फेरिँदो बजार मनोविज्ञानका उपज हुन्।

यी परिवर्तनका पछाडि केही सम्भावित कारणहरू छन् । अचेल गीत निर्माण साधना कम र प्राविधिक बढी भएको छ । एकअर्कासँग देखाभेटै नभई, गीतकारको गीत गायकले गाउँछ, वाद्याबाधकले बजाउँछन् र एउटा प्राविधिकले मिक्सिङ गर्छ । नागरिक दैनिकलाई दिएको एउटा अभिमतका वरिष्ट गीतकार यादख खरेल भनेका छन्, "एक एकजना गरेर आउँछन्, काम सकेर जान्छन् । कम्प्युटरका सबैका काम मिसाएर रेकर्डिस्टले एल्बम दिन्छ" (१)।

अर्को कारण, अचेल राष्ट्रियताको परिभाषामा कसैको पनि पकड छैन, र कतै पनि नियमन गर्ने निकाय छैन। गीत, सङ्गीत र गायनको गुणस्तरलाई नियमन गर्ने कुनै निकाय छैन। जोसँग पैसा छ, ऊ तुरुन्तै गीत निकाल्न सक्छ। तर गुणस्तरीय शब्द भएर पनि पैसा नहुने गीतकार अथवा सङ्गीतकर्मी खुम्चिएर बसेका देखिन्छन् । गीत होहल्ला, सतही अभिव्यक्ति र बजार-नियन्त्रित भङ्गिमाबाट बढी प्रेरित भइरहेको देखिन्छ। कुनै उल्लेख्य र दिशा नै मोड्दिने खाल्को परिवर्तन देखिँदैन । सबैतिर प्रयोगवादकै बिगबिगी देखिन्छ। अचेल प्राइभेट मिडियाको पनि विकास धेरै भएको छ, र उनीहरू आफूअनुकूलका, अथवा अफूलाई विज्ञापन दिन सक्ने अथवा परोक्ष कुनै हिसाबले फाइदा पुऱ्याउन सक्ने गीतलाई प्रवर्द्धन गरिरहेका भेटिन्छन् । नागरिक दैनिकको एउटा स्तम्भका लेखक सन्तोष रिमाललाई दिएको एक अभिव्यक्तिमा वरिष्ठ गायक प्रेमध्वज प्रधानले भनेका छन्, "अहिले यत्तिका एफएम रेडियो छन्, टिभी पनि त्यत्तिकै खुलका छन् । तै पनि गीत बजाउन पैसा बुझाउनुपर्छ भन्ने पो सुन्छु। यो त झन मोनोपोली भएर र?"

यी तमाम समस्या भए तापनि नेपाली सङ्गीतको बजार उर्वर छ । पाइरेसी, कपीराइटका समस्या, रिमिक्सिङको बिगबिगी, बिना अनुमति कभर बनाएर प्रचार गर्ने काम, पैसा लिएर बजाउने, रोयल्टी नलिई बजाउने, पैसा भएका अगाडि र प्रतिभा भएका पछाडि पार्ने अथवा पारिने, सरकारी हात भएका ठाउँमा सत्ताधारीका निकटस्थलाई काखी च्लाप्ने र अरुलाई वेवास्ता गर्ने आदि कुप्रथा हट्नु हो, र गुणवत्ता र मौलिकतामा ध्यान दिनु हो भने नेपाली सङ्गीतले नयाँ उचाइ छुन सक्छ। नेपाली मौलिकतातिर फर्कनु त अनुवार्य नै हुन आएको छ । समीक्षक राप्रउ पोखरेल भन्छन्, "नेपाली संगीतलाई पनि देशभित्रकै विभिन्न भाषाका लोकधुनहरूलाई साधना, शोध र अभ्यासबाट स्तरीय बनाउन सकिन्छ। हाम्रा अग्रज कलाकारहरू मेलवादेवी, हिनादेवी, मा.रत्नदास, अम्बर गुरुङ, नारायणगोपाल गुरुवाचार्य, गोपाल योञ्जनहरूले केही त्यस्तै काम गरेका थिए र उनीहरूको प्रेरणा र मार्ग निर्देशले नेपाली संगीत विकासको यो ठाउँमा आउन सकेको हो।" (१)

सन्दर्भ सामग्री

आङदेम्बे, दिलविक्रम. "लिम्बू समुदायभित्र प्रचलित हाक्पारे साम्लो". लोकसंस्कृति. वर्ष ६, अङ्क १, पूर्णाङ्क ९, २०६७साउन - २०६७ पुस. काठमाडौँः नेपाल म्युजिक सेन्टर. पृ. ४६-५३.

दिवस, तुलसी. "नेपाली लोकसङ्गीतः मेरो निरीक्षण". लोकसंस्कृति. वर्ष २, अङ्क १, पूर्णाङ्क २ (२०६३ माघ-२०६४ असार). काठमाडौँः नेपाल म्युजिक सेन्टर. पृ. १-४.

देवकोटा, चूडामणि. "युवाहरूमा गीतको नाममा उच्छृङ्खलता छ". अन्तरवार्ता. न्यूजलय (६ असोज २०७५.

पराजुली, कृष्णप्रसाद. लोकगीतको आलोक. काठमाडौँः वीणा प्रकाशन प्रालि., २०५७.

पोखरेल, राप्रउ. "नेपाली संगीत हिँडेको बाटो". अन्नपूर्ण पोष्ट, "फुर्सद". १५ असोज २०७३.

बन्धु, चूडामणि. नेपाली लोकसाहित्य. काठमाडौँः एकता

बुक्स, २०५८.
मुकारुङ, बुलु. नेपाली सङ्गीतको अभिलेख । काठमाडौँ: पाल्पा बुक्स, २०७१.
यात्री, पूर्णपकाश नेपाल. भेरी लोकसाहित्य. काठमाडौँ: नेराप्रप्र, २०४१.
राई, दिलेन्द्र. "लैबरी, हियारी र हाक्पारे". लोकसंस्कृति । प. ७३-७६. वर्ष ४, अङ्क २, पूर्णाङ्क७२ (२०६३ साउन-पुस). काठमाडौँ: नेपाल म्युजिक सेन्टर.
रावल, बेनी जङ्गम. "लोकसाहित्य र सङ्गीतमा नारीकण्ठको उपादेयता". लोकसंस्कृति ५.१ (२०६६ माघ-२०६७ असार) नेपाल म्युजिक सेन्टर, काठमाडौँ. पृ. ३१-४२.
रिमाल, सन्चोष. "संगीत शताब्दी". नागरिक दैनिक. ३ फाल्गुन २०७०. <http://archive.nagariknews.com/nagarik-sanibar/story/13706.html>
सायमी, प्रकाश. नेपाली सङ्गीतको एक शतक. काठमाडौं:

भावक अभियान, २०६६.
Anderson, Robert T and Edna M. Mitchell."The Politics of Music in Nepal."Anthropological Quarterly Vol. 51, No. 4 (Oct., 1978), pp. 247-259.
Greene, Paul. "Mixed Messages: Unsettled Cosmopolitanisms in Nepali Pop." Popular Music Vol. 20, No. 2 (May, 2001), pp. 169-187.
Henderson, David. Rev. of æThe Real Folk Music of Nepal: The Nepalese Blues by Hans Weisethaunet and Jan Erik Kongshaug."Asian Music Vol. 30, No. 2 (Spring - Summer, 1999), pp. 161-163.
Henderson, David. "Who Needs 'The Folk'?" A Nepali Remodeling Project.Asian Music Vol. 34, No. 1 (Autumn, 2002 - Winter, 2003), pp. 19-42.
Stirr, Anna. Dohori Song in the "New Nepal."World Literature Today Vol. 82, No. 1 (Jan. - Feb., 2008), pp. 30-34.
[mahesh.kathmandu@gmail.com
Phone: 9851245100

;ldIff

sfo{qdfly ;Hfkt ;dLIff

डा. भक्त राई

गीतकार सङ्घ नेपालले एक नं. प्रदेशमा पर्ने सुन्दर पहाडी नगर इलाम जिल्लामा असोज, ११-१२-२०७५ मा दुई दिने "प्रदेश नं. १ स्तरीय गीतकार/स्रष्टा भेला अन्तर्क्रिया तथा गीत शिविर" नामक कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ। उक्त कार्यक्रम नेपाली गीतकारहरुको लागि खास गरेर एक नं. प्रदेशमा रहेर गीत सिर्जना र साधनामा क्रियाशील स्रष्टाहरुको लागि ठूलो उत्सव थियो, सम्मेलन थियो र कुम्भमेला थियो । यद्यपि यस सम्मेलनमा के-कति गीतकारहरुले उपस्थिति जनाउन पाए वा लाभान्वित हुन पाए त्यो फरक विषय हो परन्तु गीतकार सङ्घ नेपालद्वारा आयोजित उक्त गीत शिविर भने साँच्चिकै एउटा महत्वपूर्ण अभियान थियो।

इलाम सदरमुकामको एउटा भव्य हलमा दुई दिनसम्म सञ्चालित उक्त गीतकार सम्मेलनको पहिलो दिन उद्घाटन सत्रको अध्यक्षता गीतकार संघ नेपालका अध्यक्ष गीतकार चूडामणि देवकोटाले गर्नु भएको थियो भने कार्यक्रम सञ्चालन गीतकार संघ नेपालका महासचिव शुभ मुकारुङ र सदस्य दिलेन्द्र मुकारुङले गर्नुभएको थियो । प्रमुख अथितिको रुपमा पूर्व सभामुख माननीय सुवास नेम्वाङ उपस्थिति हुनु भएको थियो । यसैगरी अन्य अतिथिहरुमा वरिष्ठ गीतकारहरु क्रमशः रत्न शमशेर थापा, राजेन्द्र थापा, एस.पी. कोइराला, भोजराज घिमिरे, विश्वबल्लभ, शीवशङ्कर थापा यसैगरी अन्य अतिथिहरुमा माननीय राजन राई, माननीय धिरेन्द्र शर्मा, माननीय राम राना, माननीय खिलु लङ्वा, माननीय काजीमान कागते, गणेश बराल-जिल्ला समन्वय समितिका महेश बस्नेत- मेयर इलाम नगरपालिका, आर बि. राई- मेयर सूर्योदय नगरपालिका, तारा पराजुली - उपमेयर बेलबारी नगरपालिका, श्रवण कुमार तिमिल्सिना-प्रमुख जिल्ला अधिकारी इलाम, महेश खड्का- महासचिव सङ्गीत रोयल्टी सङ्कलन समाज, पारस मुकारुङ, महासचिव-सङ्गीतकार संघ नेपाल, भीषण मुकारुङ- सचिव प्रस्तोता संघ नेपाल, भक्ति शर्मा - सिक्किम, कमल रेग्मी दार्जिलिङ, पुष्प कमल

निरौला, प्राज्ञ राम धामी आदि रहेको थियो।

सम्मेलनको दोस्रो सत्र कार्यपत्र प्रस्तुति, टिप्पणी, छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रमको थियो । यस सत्रको अध्यक्षता वरिष्ठ गीतकार रत्नशमशेर थापाले गर्नुभएको थियो भने अन्य अतिथिहरुमा राजेन्द्र थापा, विश्वबल्लभ, शिवशङ्कर थापा, एस.पी. कोइराला, भोजराज घिमिरे, गंगाराज मुकारुङ रहेका थिए । उक्त सत्रमा महेश पौडेलद्वारा "समकालीन नेपाली गीत : प्रवृत्ति र बजारीकरण" शीर्षकको कार्यपत्र प्रस्तुत भएको थियो भने उक्त कार्यत्रपत्रमाथि कमल रेग्मीले टिप्पणी गरेका थिए । त्यसपछि कार्यपत्रमाथि अन्तर्क्रिया गर्नका लागि सम्पूर्ण सहभागीहरुलाई खुल्ला बहस गरिएको थियो। कार्यपत्रमाथि विभिन्न गीतकार, सङ्गीतकार तथा अन्य लेखक अध्यताहरुले समेत आ-आफ्ना विचार, सुझाव र टिप्पणी प्रस्तुत गरेका थिए र कार्यक्रमको अन्तमा डा. भक्त राईद्वारा कार्यपत्र, टिप्पणी र फ्लोरमा उठेका बहस र अन्तर्क्रियाको समेत समीक्षा प्रस्तुत गरेका थिए। अन्तमा आफ्ना गहन विचार सहित यस सत्रका सभापतिले कार्यक्रम सम्पन्न गरेका थिए । सोही दिन तेस्रो सत्र अन्तर्गत साँझमा नेपाल तथा दार्जिलिङ, सिक्किमबाट आएका कलाकारहरुद्वारा सांगितीक प्रस्तुति पस्केका थिए।

यसरी नै उक्त स्रष्टा भेला तथा गीत सम्मेलनको दोस्रो तथा अन्तिम दिन इलाम जिल्लाको ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थल भालुढुङ्गामा साँस्कृतिक भ्रमण गरिएको थियो । सोही कार्यक्रममा स्वदेशी तथा विदेशी सर्जक, कलाकारहरुलाई सम्मान गरिनुको अतिरिक्त गीत-सङ्गीत सम्बन्धी अन्तर्क्रिया समेत गरिएको थियो भने सोही अवसरमा प्रदेश नं. १ स्तरीय गीतकार/श्रष्टा भेला "अन्तर्क्रिया तथा गीत शिविर" कार्यक्रम विधिवत रुपमा सम्पन्न गरिएको थियो।

"समकालीन नेपाली गीत : प्रवृत्ति र बजारीकरण" शीर्षकको कार्यपत्रमाथि संक्षिप्त समीक्षा

कार्यपत्र प्रस्तोता महेश पौडेलले आफ्नो कार्यपत्रमा नेपाली गीत-सङ्गीतको प्रारम्भिक रुपरेखा, नेपाली लोकगीत, पप सङ्गीत, नेपाली आधुनिक गीत, नेपाली सङ्गीतमा प्रदेश नं. १ तथा प्रविधि, विकास र बजारीकरण जस्ता उपशीर्षकमा आवद्ध भएर नेपाली गीत-सङ्गीतको आँकलन गरेका छन् । कार्यपत्र प्रस्तोता पौडेलले लोकजीवनको लय अर्थात् परम्परागत रुपमा सर्जित लोकगीत र शास्त्रीय सङ्गीतको स्पर्शबाट आधुनिक नेपाली गीत-सङ्गीतको प्रादुर्भाव भएको कुरालाई जोड दिएका छन् । उनले नेपाली गीत-सङ्गीतको व्यवसायिक प्रस्थानविन्दु लगभग १०० वर्ष अघि सेतुरामले कलकत्ता पुगेर सातवटा नेवारी र सातवटा नेपाली गीत रेकर्ड गराएपछि भएको हो भन्ने ठहर गरेका छन् । त्यही आसपासमा मेलवादेवीको "सवारी मेरो रेलैमा" पनि कलकत्तामा रेकर्ड भएको तथ्य औल्याउँदै उनले नेपाली गीतसङ्गीतको महत्वपुर्ण आधारस्तम्भ भने रेडियो नेपालको स्थापनालाई मानेका छन्।

नेपालको बदलिँदो राजनैतिक परिवर्तन र यसले ल्याएको नयाँ चेतना, स्वतन्त्रता र जागरुकको कारण पनि सीमान्तकृत वर्ग र समुदायले समेत आफ्ना भाषा, साहित्यको विकास गर्ने मौका प्राप्त गरे भन्ने विचार समेत कार्यत्रपमा पोखिएका छन् । रेडियो नेपालको स्थापना पश्चात् लाइभ रेडर्क हुने ठाउँमा ट्र्याक सिष्टम भित्रिएको समयावधिसम्मलाई नेपाली गीतसङ्गीतको स्वर्णकाल भएको प्रसंग कार्यपत्रमा आएका छन्। त्यही लाइभ रेकर्ड गर्ने समयावधि नै नेपाली गीत-सङ्गीतको साधना र अभ्यासको युग भएको र त्यसै युगले किरण खरेल, यादव खरेल भैरवनाथ रिमाल 'कदम', कञ्चन पुडासैनी, नगेन्द्र थापा, लक्ष्मण लोहनी, कालीप्रसाद रिजाल, भीम विराग, म.वि.वि. शाह, रविन्द्र शाह, रत्नशमशेर थापा, राममान तृषित, हरिभक्त कट्वाल आदि गीतकारहरु जन्माए भन्ने ठहर कार्यपत्र प्रस्तोता पौडेलको रहेको छ। उनका अनुसार यसै समयमा नेपाली गीत-सगीतलाई सेन्सरसिप (निश्चित मापदण्ड पुरा गर्नुपर्ने नियम) गरिन्थ्यो, जसका कारण नेपाली गीतसङ्गीतले परिष्कार, परिमार्जन हुने मौका पायो । उनका अनुसार नेपाली गीत-सङ्गीतको इतिहासमा ४० र ५० को दशकमा पनि केही महत्वपुर्ण प्रतिभाशाली गीतकारहरु त जन्मिए तर अघिल्लो पुस्तालाई उछिन्न सकेन्। यो समयमा भएको नेपाली चलचित्रको विकास र चलचित्रको गीत लेखन वस्तुतः कथावस्तु, दृश्य र कथानकको आधारमा लेखिने हुँदा नेपाली गीत लेखन प्रविधिगत तर्फ अर्थात यान्त्रिक बन्न पुगे भन्ने उनको ठहर छ।

यस पछिको नेपाली गीत-सङ्गीतको अवस्था त झन सेन्सरसिप र स्वरपरीक्षा पास गर्नुपर्ने नियमबाट स्वतन्त्र ढङ्गले अघि बढेको हुँदा गुणस्तरका दृष्टिले निकै खस्किए । यसका अतिरिक्त गायक र सङ्गीतकारको तुलनामा नाम र दाम दुवैबाट गीतकार पछि पर्दै गए । कार्यपत्र प्रस्तोता पौडेलका अनुसार रेडियो नेपालको स्थापना पश्चात यसले नेपाली लोकगीत र आधुनिक गीत गरी नेपाली गीत-सङ्गीतलाई दुई प्रभागमा विभाजित गऱ्यो। उनले नेपाली लोकगीतलाई ग्रामीण जनजीवनबाट निसृत मौलिक एवं सङ्गीतको आधारस्तम्भ मान्दै वर्तमान

समयका लोकसङ्गीत भने सहरमुखी तथा आधुनिक यन्त्रमुखी बन्दै गएको गुनासो पोखेका छन्। उनका अनुसार वर्तमान समयका लोकगीतहरु अत्याधुनिक विद्युतीय वाद्यवादनमा प्रवेश गरेर होटल व्यवसाय, यातायात क्षेत्र, चलचित्र क्षेत्र आदिमा समेत प्रवेश गरेर व्यवसायिकतातर्फ धकेलिएको कुरालाई सकारात्मक मान्दै उनले नेपाली मौलिक लोकगीतमा विदेशी गीत सङ्गीतको प्रभाव र प्रयोग हुने कारण आफ्नो मौलिकताहरु हराउने खतरा तर्फ समेत औंला ठड्याएका छन्।

समालोचक महेश पौडेलले आफ्नो कार्यपत्रमा नेपाली गीत-सङ्गीतभन्दा फरक पप गीत र रिमिक्स गीतको समेत चर्चा गर्दै यसले पनि नेपाली गीत-सङ्गीतको तलाउमा नयाँ तरंग र प्रवाह ल्याएको तथ्य औंल्याएका छन् । उनले खास गरेर सहरका युवा जगतमा पप गीतले प्रभाव जमाउन सकेका विचार व्यक्त गर्दै यसले नेपाली युवाजगत नेपाली गीत-सङ्गीतबाट क्रमशः ओझेलमा पर्दै गरेको तीतो यथार्थ समेत व्यक्त गरेका छन्। यसरी नै उनले नेपाली आधुनिक गीतको चर्चा गर्दै रेडियो नेपालका स्थापना पश्चात लोकगीतको धारबाट पृथक भएर आधुनिक वाद्यवादन सहित सुगम सङ्गीतको धारमा निर्मित गीतलाई नै आधुनिक गीत हो भनेर परिभाषित गर्ने प्रयास समेत गरेका छन्। नेपाली आधुनिक गीत-सङ्गीतको स्वर्णकाल गणतन्त्रको स्थापना पश्चात क्रमशः आरोलो लाग्दै आएको बताउँदै पौडेलले गणतन्त्रको आगमन पश्चात भने नेपाली आधुनिक गीत-सङ्गीतले जीवन र जगत्को गाम्भीर्यताको विषयमा भन्दा पनि बदलिँदो नेपाली समाज, अस्थिर तथा असफल नेपाली राजनीति, भ्रष्टाचार एवं सामाजिक, साँस्कृतिक व्यथितिका विषयमा धेरै सिर्जना हुन थालेको विचार व्यक्त गरेका छन्। यसरी कार्यपत्र प्रस्तोता समालोचक महेश पौडेलको कार्यपत्र हेर्दा के देखिन्छ भने उनले प्रस्तुत प्राज्ञिक कार्यपत्र तयार गर्नका लागि सम्बन्धित विषयमा प्रकाशित पत्रपत्रिका, पुस्तक तथा अन्य प्रशस्त सन्दर्भग्रन्थहरुको अध्ययन गर्नुका अतिरिक्त सम्बन्धित क्षेत्रमा विभिन्न विज्ञहरुसँग समेत प्रशस्त भेटघाट छलफल र अन्तर्क्रिया गरेका छन् । "समकालीन नेपाली गीतः प्रवृत्ति र बजारीकरण" शीर्षकको एउटै कार्यपत्रमा यस्तो गम्भीर तथा गहन विषयलाई साङ्गोपाङ्गो बेलिविस्तार गर्नु कठिन मात्र होइन असम्भव नै हुन्छ । तर यस्तो कठीन कार्यलाई कार्यपत्र प्रस्तोता पौडेलले सहजताको साथ आफ्नो विज्ञता पोखेका छन् । यति हुँदाहुँदै पनि प्रस्तुत कार्यपत्रमा केही थप गर्न पाए विषयकेन्द्रित तथा अझ गहकिलो हुने थियो भन्ने अभिप्रायले केही सुझावहरु प्रस्तुत गरिएको छ -

कुनै पनि जात, वर्ग र समुदायमा प्रचलित गीत-सङ्गीत ती जाति, वर्ग र समुदायको संस्कृतिको आधारमा निर्माण भएको हुन्छ । त्यसैले गीत-सङ्गीत भनेको महत्वपूर्ण अमूर्त संस्कृति भएको हुँदा गीत-सङ्गीत संस्कृतिको प्राणभूत तत्व हो । नेपालमा मूलतः तीन प्रकारको गीत-सङ्गीतको प्रचलन पाइन्छ । पहिलो प्रकारको गीत-सङ्गीत भनेको ई.पु. छैटौ शताब्दीतिरका भरतमुनिद्वारा प्रतिपादित भरतनाटयम्को जगमा उभिएको शास्त्रीय सङ्गीत (शास्त्रमा उल्लेख गरिएको) को आधारमा निसृतःगीत-सङ्गीत, दोस्रो प्रकारको गीत-सङ्गीत भनेको नेपाल बाहिरबाट आयातित पप ज्याज, र्‍याप, रक, हिप पप, सुफी, कवाली आदिमा प्रभावित गीत-सङ्गीत र तेस्रो प्रकारको गीत-सङ्गीत भनेको नेपालको रैथाने जातजातिमा प्रचलित मौखिक परम्परामा जीवित यहाँको रैथाने गीत-सङ्गीत हो । हुन त पाश्चात्य जगत्बाट विश्वप्रसिद्ध बनेका र्‍याप, ज्याज, रक आदि सङ्गीत पनि त्यहाँका आदिवासीहरुका गीत सङ्गीतबाटै आएका हुन तर नेपालका आदिवासीहरुका रैथाने गीत-सङ्गीत भने दिनानुदिन लोप भइरहेका छन् र नेपालका सन्दर्भमा भन्ने हो भने मौखिक परम्परामा जीवित एवम् प्रचलित यिनै रैथाने गीत-सङ्गीत नै नेपाली सङ्गीत हो, नेपालको मूलधारको सङ्गीत हो। यस विषयमा पनि कार्यपत्रले खोज गरेको भए अत्यन्त राम्रो हुने थियो जुन हुन सकेको देखिँदैन । नेपालको वास्तविक गीत-सङ्गीत कुन हो ? र यी मौलिक गीत-सङ्गीतको वर्तमान अवस्था के कस्तो छ ? र ती गीत-सङ्गीतलाई कसरी बजारीकरण गर्न सकिन्छ, विश्वव्यापीकरण गर्न सकिन्छ र नेपाली गीत-सङ्गीतलाई विश्वप्रसिद्ध बनाई राष्ट्रलाई समेत समृद्धशाली बनाउन सकिन्छ भन्ने विषयमा कार्यपत्र मौन देखिन्छ । यसका अतिरिक्त कार्यपत्र मूलत : गीत लेखनमा केन्द्रित हुन सकेको देखिँदैन । गीतकारको भन्दा गायक र सङ्गीतकारको सापेक्षतामा कार्यपत्र अघि बढेको छ। चाहे लोकगीत होस् चाहे आधुनिक वा पप, ज्याज, रक, र्‍याप, अथवा भजनकीर्तन होस् ती गीत गाइनुपुर्व, छायाङ्कन हुनुपूर्व सर्वप्रथम रचना अर्थात् गीतको जरुरत पर्दछ । सङ्गीतकारले गीतको भावमा डुबुल्की मारेर सोही अनुरुपको लय (मेलोडी) तयार पार्दछ भने त्यही गीतको भाव, लय र विषयको आधारमा गीतको छायाङ्कन समेत हुने हुँदा कुनै पनि सङ्गीतको मूल आधार रचना (गीत) नै

हो । कार्यपत्रले यस विषयमा पनि गम्भीरतापूर्वक गीतकारको आवाज र महत्वबारे आवाज बुलन्द गर्न सक्थ्यो तर त्यसो हुन सकेको देखिँदैन । नेपाली गीत लेखनको अर्को महत्वपुर्ण बाटो र पाटो भनेको मातृभाषी गीत लेखन हो । नेपालको बद्लिँदो राजनैतिक परिवर्तनसँगै नेपालमा विभिन्न जातजातिहरुमा खास गरेर राज्यको मूल प्रवाहमा समाहित हुन नसकेका जाति, वर्ग र समुदायहरु आफ्ना मौलिक पहिचानलाई संरक्षण, संवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले आफ्नो भाषा, धर्म, संस्कृति, गीत-सङ्गीतप्रति जुर्मुराउन थालेका छन् । उनीहरुले आफ्नो भाषाको प्रयोग र संरक्षणका लागि आफ्नो मातृभाषामा साहित्य लेखनको प्रयास गर्न थालेका छन् । त्यसैले हाल नेपालमा लेखक, साहित्यकारहरुले आफनो मातृभाषाको गीत लेख्ने, स्वराङ्कन, प्रकाशन तथा छायाङ्कन समेत गर्न थालेका छन् । वास्तवमा नेपालका यिनै रैथाने भाषा र गीत-सङ्गीत नै नेपालको वास्तविक गीत-सङ्गीत भएको हुँदा कार्यपत्रमा यस विषयको खोजी गर्नु पर्थ्यो तर त्यसो हुन सकेको छैन । "अबको नेपाली गीत नेपाली माटो र मुटुको बारे लेखिनु पर्दछ" भन्ने गीतकार संघको अध्यक्ष चुडामणि देवकोटाको भनाई यहाँनेर सान्दर्भिक देखिन्छ । किनभने हामीले गाउने लय हाम्रै हुनु पर्दछ, हामीले गाउने विषय र भाषा पनि हाम्रै हुनुपर्दछ भने हामीले बजाउने बाजा पनि हाम्रै हुनुपर्दछ तब मात्र नेपाली सङ्गीत हाम्रो हुनेछ।

समग्रमा भन्दा चर्चित युवा समालोचक महेश पौडेलले आफ्नो प्राज्ञिक कार्यपत्र मार्फत नेपाली गीत-सङ्गीतको सर्वेक्षण र अवलोकन निकै गम्भीरतापूर्वक गरेका छन् । माथि नै भनियो एउटा कार्यत्रपमा यत्रो विषद् क्षेत्र र विषयमा सबै कुरा पर्गेल्नु चानचुने मेहनत र ज्ञानले सम्भव छैन परन्तु उनले यसमा निकै उपयोगी सूचना, तथ्य र विचार पस्केर हामी सबैलाई बाँडेका छन् जुन नेपाली गीत-सङ्गीतको क्षेत्रमा लागेका जोसुकैलाई निकै उपयोगी हुने कुरामा ढुक्क हुन सकिन्छ।

प्रस्तुत कार्यक्रमको समीक्षा लेखक
नेपाल प्राज्ञिक अनुसन्धान केन्द्रका अध्यक्ष हुनुहुन्छ

ult

lgd{h ljsn

यही शहरमा बस्छौ अरे बिसाऊँ प्रेम हाम्रो
कुन चौकको कुन गल्लीमा महल छ तिम्रो ।

गगनचुम्बक महल छन् शायद आकाश छोला
यिनै महल मध्ये तिम्रो कुनै एउटा होला
चिन्दिन होला देखे पनि सुन्दर रुप तिम्रो
कुन चौकको कुन गल्लीमा महल छ तिम्रो ।

सयौं कार गुड्दै छन् आफ्नै रफतारमा
यिनै कार मध्ये कुनैमा हौली सफरमा
भेटेपनि बोल्दिनौ होला शिर झुकाई तिम्रो
कुन चौकको कुन गल्लीमा महल छ तिम्रो ।

उर्लाबारी, मोरङ

/fhsdf/ v8\sf

रातो चन्द्र सूर्य यै हो हाम्रो प्राण
नेपाल मेरो अंश वण्डन यै हो हाम्रो प्राण

आकाश हाम्रो छाती शरीर हाम्रो सगरमाथा
वीरहरुको यही हो डण्डा यै हो हाम्रो प्राण

ढिंडो रोटी साग सिस्नु मकै भटमास मिठो
तरुल आलु सखरखण्ड यै हो हाम्रो प्राण
डाँफे मयुर मैना सुगा कोईली अझै राम्रा
माछा मासु दुध अण्डा यै हो हाम्रो प्राण
कला कौशलका धनी अनि निपूर्ण छौं हामी
सुन्दर झ्याल ढोका बरण्डा यै हो हाम्रो प्राण

काव्यघर, दमक

; k|f{0h lukm\6, 0nfdsf]

गंगाराज मुकारूङ राई

धवलागिरी हिमालको सौन्दर्यले मोहनी नै लगाएको थियो मलाई । बाग्लुङको उपल्लो चौरको शेराडिलबाट हेर्दा बडो गज्जबको स्वरूप देखिन्छ धवलागिरीको । ५/६ बर्ष मुस्ताङमा बस्दा मैले कहिले पनि यस्तो मोहनी रूप देखेको थिईन । बाग्लुङ बसाईको हरेक बिहान म कालिगण्डकीको खोंचबाट नियाल्थे धवलागिरीलाई र सहजै अनुमान लगाउथे त्यसदिनको अवस्था । हिमाललाई नियाली सकेपछि शुरू हुन्थ्यो मेरो मर्निङ वल्क । पैदल पुग्थे प्रसिद्द बाग्लुङ कालिका मंदिर र फर्किन्थे सेराडिल । यसरी शुरू हुन्थ्यो मेरो दैनिकी हरेक दिनको पहिलो काम ।

एक दिन मर्निङ वल्क सकेर बासस्थान फर्के । आंगनको दुबोको चौरमा हलुका शाररिक ब्यायम गर्दै थिए, मोबाईल बज्यो । खाना खाईरहेको बेला, काम गरिरहेको बेला, सुतिरहेको बेलामा कल आयो भने काम पुरागरि हत्तपत्त कल रिसिभ गर्दिन म । यो मेरो बानी नै हो । मेरो सहायक यम गुरूङले हेरेछ मेरो मोबाईलमा । शुभ भन्ने नामबाट कल आएको छ भन्यो मलाई । मैले यमको आवाज सुनेर पनि नसुने जस्तो गरेर चुपचाप एक्सरसाईज गरिरहें । यत्तिकैमा कल पनि बन्द भो ।

ब्यायमको कोर्स पुरा भएपछि पसिनाले भिजेको कपडा सहित मेचमा बसेर कलब्याक गरे शुभलाई । यही २०७५ असोज ११ र १२ गते ईलाम सदरमुकाममा प्रदेशनं १ स्तरीय गीतकार र स्रष्टाभेला, अन्तरकृया तथा गीतशिबिर हुदैछ र उक्त कार्यक्रममा सहभागी भैदिनको लागि हजुरलाई निमन्त्रणाको लागी कल गरेको थिए भन्ने जवाफ पाए शुभबाट । कार्यक्रममा सहभागी हुनको लागी आफ्नो केहि अफिसियल प्रावधानहरू रहेको जानकारी गराए उन्लाई । बिभागले स्विकृती दिए आफु अवश्य सहभागी हुने कुरा अवगत गराए । अन्य ब्याक्तिगत र घरायसी भलाकुसरि गरेर फोन काटें मैले । कागती पानी पिउदा पिउदै पहाडकी रानी इलामको सौन्दर्य हरियाली चियाका मुना भएर पलाए मनभरि । माईखोलाको छाल गुन्जिए कानभरि । राताम्मे गुरांस लटरम्म भएर फूले मनभित्र र माईस्थान, सिंहबाहिनी, पंचकन्या, पाथिभरा, गजुरमुखी, सेतिदेबी र माईपोखरी स्लाइड बनेर फनफनी घुमिरहे मेरो आँखाभरि ।

यस्तो गीतकारहरूको शिबिर जस्तो महत्वपूर्ण अवसरमा सहभागी हुने मौका गुमाउनु हुन्न भन्ने मेरो मनले सोच्यो र म अति उत्साहित भए । नित्यकर्म सकेर अफिस गए । इलाममा हुन गईरहेको प्रदेशनं १ स्तरिय गीतकार र स्रष्टाभेला, अन्तर्क्रिया तथा गीत शिबिर कार्यक्रममा सहभागी भैदिनुहुन भनि मलाई गीतकार सङ्घ नेपालबाट निमन्त्रणा भै आएको साथै आफु उक्त कार्यक्रममा सरिक हुन ज्यादै ईच्छुक रहेकोले स्विकृति पाउन भनी विभागमा पत्रचार गरें । हप्तादिन पछि मेरो माग बमोजिमको स्विकृती पत्र त आयो विभागबाट तर आफ्नो पदीय मर्यादा र सुरक्षाको ख्याल गर्नुपर्ने, संस्थाको गोपनीयता र सम्बेदनशिलतालाई बिशेष मनन् गरि सरिक हुनु पर्ने निर्देशन पनि संगै टांसिएर आएको थियो ।

बिदाको स्विकृती पनि लिएर असोज ६ गते शनिबार पोखरा हुदै काठमाडौं आए । आइतबार घर ब्यबहारको काम संगसंगै पुगे गीतकार संघ, नेपालको अफिस । ईलाममा संचालन हुनगईरहेको शिबिरबारे बृस्तितमा बुझे । असोज १० गते जानुपर्ने रहेछ ईलाम । युवागीतकार तथा रेडियोकर्मि संजय बरालको कारमा मलाई सिट मिलाईएको रहेछ । छोटो दुरिको यात्रा भएको भएत ठिकै हुने थियो कारको यात्रा । तर काठमाडौंबाट ईलाम त धेरै टाढापोत । राम, म जस्तो पाको र युरिकएसिड रोग पालेर बांचेको मानिसलाई कारको यात्रा सुखद नहुने ठान्यो मनले । ब्यावस्थापक संग कुरा गरेर मैले ह्यास र माईक्रो गाडीमा सिट साटे ।

असोज १० गते बिहान ५ बजेको समय दिईएको थियो मलाई भक्तपुरको सल्लाघारी बसस्टप पुग्ने । नभन्दै

दिएको समयमा म पुगें बस स्टपमा । रिमरिम अध्यारोमा एक्लै उभिएर प्रतीक्षा गरिरहे हाम्रो हाइस र माईक्रो गाडीको तर ६:३० बजे सम्म आईपुगेन । जिन्दगीमा कसैलाई पर्खिनु जस्तो गाह्रो मलाई अरू केही लाग्दैन र पनि जन्दिगीमा कति कति पर्खेर बस्न बाध्य भएको छु म । फोन बज्यो र हेरे बसन्त बित्यासीजीको रहेछ । लोकेसन सोध्नुभो । बताईदिए । मनमा टिम चांडै आईपुग्ने विश्वास बढ्यो । नभन्दै १०/१५ मिनेटमै उहाहरू आईपुग्नुभो सल्लाघारी बसस्टपमा ।

गाडीमा गीतकार बसन्त बित्यासी थापा (जो बर्तमान गीतकारसंघ, नेपालका महासचिव), गीतकार तथा रेडियो कर्मी भरतबमजन (जो त्यसबेलाका उपाध्यक्ष), गीत तथा गजलकार शुशीला पौड्याल (वर्तमान सचिव), गीतकार गोबिन्द गिरी (त्यस बेलाका सदस्य), गीतकार अमृतलाल सुनार देवकोटा (बर्तमान कोषाध्यक्ष), डा. भक्तराई PhD र सवारी चालक भाई हुनुहुदो रहेछ । त्यस समूहलाई अभिवादन गर्दै म पनि थपिए । कति पनि बेर नगरि हामी अगाडी बढ्यौ । सांगा / बनेपा/ धुलिखेल हुदै भकुण्डेबेंसी पुगेर खाजा खान रोकिंदा भेट भो अग्रज बरिष्ट स्रष्टाहरू गीतकार रत्न शम्सेर थापा, राजेन्द्र थापा, बिश्व बल्लभ, एस.पी.कोइरालाहरूसंग । सबैले खाजा खायौ र सम्झनाका लागी सामुहिक तस्बिर खिच्यौ ।

तिरोभारो गरेर हाम्रो यात्रा पुनः अघि बढ्यो । गाडी भित्र चलेको छ, दोहोरी, मुक्तक, गजल, चुटकिला, अन्ताक्षरी के के हो के के ? पटक्कै बोरफिल भएको छैन मलाई । यस रौनकको महानायक हुनुहुन्थ्यो डा. भक्तराई अनि सुशीला बैनी । अरू चाही उहाहरूको स्वरमा स्वर थप्ने र ताली पिट्ने सहायक मात्र थियौ हामी । सिन्धुलीगढीको भन्ज्याङ काटेर डरलाग्दो ओरालो हुदै सेल्फि डाडा, सदरमुकाम सिन्धुलि माडीबजार, बर्दिबास छिचोलियो । दिउँसोको गर्मी अनुभव संगै भेटियो पहिलाको महेन्द्र राजमार्ग । तर लोकतन्त्रले यस्को पुनर नामाकरण गरिदिएको छ पूर्वपश्चिम लोकमार्ग भनेर ।

लोकमार्गको पश्चिम तिर हेरेर मैले पुराना दिनहरू सम्झें हेटौडा, नारायणघाट र मुग्लिनलाई । उबेला बसमा गीत सुन्दै गरेका ती विगतका यात्राहरू । त्यतिबेला बर्दिबास / बनेपा सडक खुलेकै थिएन । उबेला धरानबाट बेलुका हिडेका यात्री भोलि पल्टको दिउसो तिर पट्यारलाग्दो यात्रा र थाकेको शरिर लिएर उत्रिन्थे सुन्धारामा ।

रातुको पुल तरेर पसिना निकाल्दै दिदी भेना होटलको छाप्रो भित्र पसिना पुछ्दै माछाको झोल र तातो खाना खाईयो । भोक मिठो थियो कि भोजन मिठो ? स्वादले खाईयो । त्यतै कता भेटिए संजय बराल भाईको टिम । कार भित्र रहेछन चर्चित युवा संगितकार महेश खड्का, पारस मुकारूङ, गीतकार बिपिन किरण, अनुप सुब्बा भेटभो । उनीहरू पनि साह्रै रमाईलो गर्दै आएका रहेछन् भन्ने अडकल काटें मैले ।

यात्रा फेरि अघि बढ्यो । भातेनिन्द्राले लट्ठाउन खोज्दै थियो मलाई । यसो नाडीको घडीमा हेरेको मनमा आत्तेस पो लागेर आयो । बाटो आधा पनि भाको छैन तर समय त खर्लप्पै गैपो सकेछ । हुन त अब समथर बाटो छ गुरूले राती ९/१० बजे तिर त पुर्याउलान् ईलाम । संजय बराल भाईको कारसंग कहिले अघि, कहिले पछि गर्दै हामी अगाडी बढिरह्यौ । जब बर्दिबास कटेपछि सवारी चालक भाईले याहाँबाट ईलाम पुग्न कति कि.मि. छ ? बाटो यस्तै छ कि कच्चि होला ? जस्ता आदी ईत्यादी प्रश्न सोध्न थालेपछि अब चाही चालक भाईका लागी अगाडीको यात्रा बिलकुल नौलो रहेछ भन्ने मैले सहजै अन्दाज लगाए । अगाडी बढ्दा जब दोबाटो रोड जंक्सन आउनासाथ चालक भाई सोध्थे सर अब दाईना बढ्ने हो कि बाँया होला ? चालक भाईलाई गाईड गर्दै गर्दै ४ बजे तिर हामी पुग्यौ कोशीब्यारेज । गाडी रोकेर हामी कोही दिशा-पिसाब गर्न, खैनी-चुरोट पिउन, तस्बिर लिन, कोशी नदिमा पैसा चढाउन, खाजा पानी र खुट्टा तन्काउन सबै झर्यौ । करिब आधा घण्टाको बिश्राम पछि ४:३० बजे तिर फेरि हामी बढ्यौं अगाडी । भन्टाबारी (ईनरूवा) झुम्का हुदै ईटहरि पुगियो ।

इटहरीमा संगीत साधना प्रतिष्ठानका अध्यक्ष राजु के.सि. र धरानका भाई प्रितिमान राई थपिए यात्रामा । गोठगांउ / सलकपुर / बिराटचोक / बेलबारी / लक्ष्मिमार्ग / कानेपोखरि / पथरी / उर्लाबारी हुदै दमक पुग्दा सांझ पर्न थालिसकेका थियो । त्यँहाबाट केरखा / झिलझिले हुदै माईधारनेर पुग्दा ईलामबाट फोनआयो कोल्बुङ, हर्कटे, कन्याम, फिक्कल तिर बेजोड भुईकुहिरो लागेकोछरे । सडक देख्न सकिन्न रे । मिलाएर तल तिरै बस्नु । चार आलीबाट माथि नआउनू भन्ने । हाम्रो टोलीलाई पर्यो फसाद । कोही जसरिनि जाने जाने इलाम भन्छन् । कोही सुरक्षाको हिसाबले तलै बसौ र बिहान सखारै जाउ भन्न लागे । लगभग सबै ईलाम नआएका नौला नै रहेछन् जस्तो माने मैले । किनकी काठमाडौबाट ईलाम कति टाढा पर्छ ? र कुन रफ्तारमा यात्राको गति कायम राख्नु पर्छ भन्ने कुराको ख्याल कोही कसैले राखेको जस्तो लागेको थिएन मलाई । बुढोबकुल्लाले ध्यान गरे जस्तो कुरा सुन्दै म बसिरहे सिटमा ।

इलामको यात्रा म बुढोले गरेको औला भांचेर पुग्दैन । कन्काई माईको पुल तर्दा फेरि मनमनै यात्रा सुरक्षित रहोस भनि माईलाई पुकार गरेंर अरूले नदेख्ने गरि अध्यारो मै एउटा डबल हुर्याए नदीतिर । बिर्तामोड पुग्दा पौनेसातको हाराहारी हुनुपर्छ समय । अदुवाखोलाको पुलनेर

हाम्रो गाडीमा चढ्नुभो वरिष्ट गीतकार शिवशंकर थापा दाजु । चाराली चोकबाट पूर्व/पश्चिम लोकमार्गलाई बिदागरेर हाम्रो गाडी उत्तरतिर मोडियो । खाजा खाने भोक लाग्यो भन्न थाले टोली । मान्द्रोहोटल अगाडि रोकियो हाम्रो गाडी । सबै जना भोकाएकोले छिरे होटल भित्र । अब केहिबेर पछि शुरू हुन्छ मानव जीवन जस्तै बटारिएको पहाडीबाटो । यँहाबाट लगभग ८० कि.मि. उत्तर माहोलाई लाम । मैले त पटक पटक देखेको स्वर्गको टुक्रा जस्तो ईलाम आज अरूले देख्न नपाउने भए भन्ने चिन्ता पनि मनमा लाग्यो ।

सबका फोन लगातार बजिरहेको छ । कोही बसौ यतै भन्छन्, केही जाउ ईलाम भन्छन्, कोही जाउ जाहा सम्म पुगिन्छ भन्छन् सब आ -आफ्ना सुरतालमा छन् पछि संजय बराल भाईको कार आएपछि संगसंगै अघि बढ्ने कुरा भो । खाजाको बिल पेमेन्ट गरेर लागियो शहरे डागी / पिपलडांगी / हडियाबुधबारे / बर्नेहुदै सुनमाई तिर । जब बर्नेबाट उकालो चढियो तब भुईकुहिरो सल्बलाउन थालिहाल्यो । मौषम खराब छ, रातको समय छ, चालक भाईलाई सडकको अवस्था र जमिनी बनावट बारे थाहा छैन । जति उकालो चढ्दै जान्छौ, उति नै बाक्लो भुईकुहिरोले सडक ढाकेर केहि देखि दैन । मन एकतमासले चिसिएको छ मेरो । पाथीभरा, पंचकन्या, माई भगवति मात्र पुकार्न थाल्यो मनले । लाग्छ सबको निद हराम गरिदियो कुहिरोले ।

संजय हिडीरहेको सडक भएकोले उनलाई पुरा थाहा थियो सजिलो अप्ठारो, के काहाँ छ भनेर । त्यसैले उन्ले कहिले हाम्रो गाडीको अगाडी गएर, कहिले पछाडी बसेर ईसारा गर्दै, कराउदै, हल्ला खल्ला गर्दै बिस्तारै बिस्तारै गाडी निकाले कन्याम । हाम्रो मात्र नभएर मेची राजमार्गमा अरू धेरै ट्रक, जिप, पिकअपहरू भुईकुहिरोले अल्मलाई राखेको रहेछ त्यो बेलुकी । ज्यान हत्केलामा राखेर बडा असहज अव्स्थामा हाम्रो गाडी बल्ल तल्ल पुग्यो फिक्कल रातीको १०:३० बजे तिर । हामी पुग्दा फिक्कल कुहिरो भित्र निदाई रहेको थियो । मानिसको चहल पहल थिएन र बिजुली पनि थिएन ।

वसन्तजीले टोली सकुसल फिक्कल आईपुगेको रिपोर्ट दिनुभो ईलाममा । अगाडी बढ्नन सकिने अवस्था र डिउटी प्रहरिको अनुरोध अनुसार फिक्कल मै बस्ने योजना बन्यो हाम्रो । संजय भाईको डटफट र उन्का नरनाताहरूको सकरात्मक सोचका कारण कोही कता, कोही कता गरेर हामीलाई राम्रो संग सुत्ने ब्यवस्था मिल्यो । म र प्रितीमान, डा. भक्त र शिबशंकर दाजुलाई १/१ कोठा र सुशीला बैनी घरपति दिदीसंग सुत्ने मिलाईयो । खाना चाहि सौभाग्यवश मान्द्रोमै खाईएछ, नत्र भोकै सुत्नु पर्ने रहेछ । फसादनै पर्ने थिएछ त्यँहा खाजा नखाएको भए । फिक्कलको चिसो मौसममा गम्लङ्ग सिरक ओडेर सुतियो ।

असोज ११ गते बिहान सबेरै हल्ला खल्ला भो । फिक्कलमा मानिसहरू उठेका थिएनन् भुईकुहिरो पनि थिएन सडकमा । फेरि हिजो राती जस्तै सडक छोपिपो हाल्ने होकि भन्ने डर पनि थियो सबका मनमा र टिम हिडिहाल्यो इलाम तिर । आइतबारे / तीनघरे / बाह्रगोलाई / गोदक / सिलपुर / राजदुवाली / गोलाखर्क हुदै पुगियो ईलामको चोक बजार । गाडी सिधै लाग्यो उकालो गढिथुम्का तिर । पुग्यौ होमस्टेमा । भेटभो गीतकार चुडामणि देवकोटा (अध्यक्ष, गीतकार संघ, नेपाल), गीतकार शुभमुकारूङ (महासचिव र वर्तमान उपाध्यक्ष), गीतकार वसन्त थाम्सुहाङ (कार्यक्रम संयोजक र बर्तमान सदस्य), गीतकार दिलेन्द्र मुकारूङ र गीत तथा गजलकार बैनी चन्द्रा चाम्लिङ (बर्तमान सदस्य) र अरू कवि, गीतकार र साहित्यकारहरूसंग । चियाखाजा खायौ । दिसापिसाब, नुहाई धुवाई गरेर फ्रेस भयौं ।

खाना खाएर झरियो सदरमुकाममा रहेको गौतम बुद्धसभा हलतिर । हल खचाखच भरिएको थियो । प्रदेश नं १ स्तरिय गीतकार स्रष्टाभेला, अन्तरकृया तथा गीत शिबिर कार्यक्रम गीतकार सङ्घ नेपालका अध्यक्ष चुडामणी देवकोटाको सभापतित्वमा निर्धारित समयमै शुरूभो । प्रमुख अतिथी पूर्व सभाप्रमुखमा सांसद सुवास चन्द्र नेम्वाङ हुनुहुन्थ्यो । कार्यक्रममा ईलाम नगरपालिकाका प्रमुख महेश बस्नेत, ईलाम स्थित सरकारी कार्यलयका प्रमुखहरू, काठमाडौबाट सहभागी हुन पुग्नु भएका बरिष्ट गीतकार, सर्जक, संगितकार, कबि, गायकहरू, बिद्यालयका भाईबैनीहरू, पत्रकार, संघ संस्थाका प्रमुख र प्रतिनिधीहरू र भारतबाट पाल्नु भएका आमन्त्रित पाहुनाहरूको उल्लेख्य सहभागिता रहेको थियो । उद्धाटन, स्वागत मन्तब्य, शुभकामना मन्तब्यहरू प्रकट भैसके पछि गीत र संगीत क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुर्याए बापत दार्जिलिंगका बरिष्ट सर्जक जस योन्जन प्यासीलाई गीतकार संघ, नेपालले सम्मान गर्यो । त्यसपछि ईलाम नगरपालिकाले मलाई सम्मान गर्यो ।

म त ठुलो आश्चार्यमा परें । उद्घोषकले सम्मान पत्रको बिबरण पढेर सबैलाई सुनाए ईलामे शहर चियाबारी राम्रो, त्यहि पर्यो घर हाम्रो । बोलको कालजयी गीत रचना गरेर ईलामलाई देश बिदेशसम्म चिनाउन महत्वपूर्ण सृजनात्मक कार्य गरेबापत तपाईलाई ईलाम बासीका तर्फबाट यो सम्मान प्रदान गरिएको छ भनि लेखिएको रहेछ । प्रमुख अतिथीज्यूले दोसल्ला ओढाएर सम्मान पत्र दिनुभो र नगरपालिका प्रमुखज्यूबाट मांयाको चिनो पाए । सबैको शुभकामना, बधाई र खादाले कांध ढाकियो । आफ्नै रफ्तारमा कार्यक्रमहरू अघि बढ्दै गयो । पहिलो चरणको कार्यक्रम उद्धाटन सत्र सकियो र खाजाखाने ब्रेकको समय

भएको जानकारी गराईयो । दोस्रो सत्रमा हामी गीतकार, साहित्यकार, बिद्वान, बुद्धिजिबी, पत्रकारहरू मात्र रह्यौ । बरिष्ट गीतकार रत्न शम्सेर थापाज्यूको आतिथ्यतामा सत्र सुरूभो । महेश पौडेलजीले गीत र गीतलेखन सम्बन्धमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नुभो । कार्य पत्र सम्बन्धमा बृहद छलफल चल्यो । यस समयमा म भने एकाग्र भएर बस्न पाइन, व्यस्त भैरहें । इलामका स्थानीय एफ.एम.रेडियो, पत्रपत्रिकाहरूका अनुरोधमा म हल भित्र र बाहिर गरिरहें । जब मलाई फुर्सद भै हलमा पस्दा डा.भक्त राईबाट कार्य पत्र माथी टिप्पणी भैरहेको थियो । सिक्किमबाट भक्ति शर्मा, दार्जिलिङबाट कमल रेग्मी र कमल खनालहरू सहभागी हुनुभै आ-आफ्ना महत्वपूर्ण धारणाहरू राख्नुभो ।

बेलुका स्थानिय कलाकारहरूको सांस्कृतिक तथा सांगितिक प्रस्तुतीको कार्यक्रम भएको जानकारी गराईएको थियो । अचानक पानी परेर ईलामलाई निथ्रुक्क मात्र पारेन चिसो पनि बढायो र भुईकुहिरो पनि उठन थालीसकेको थियो बाहिर । सांस्कृतिक तथा सांगितिक कार्यक्रममा स्थानिय कलाकारहरूको बेजोड प्रस्तुती पछि संगितकार महेश खड्का, गायक भिषण मुकारूङ र दार्जिलिङकी चर्चित गायीका भावना थापाका सुमधुर स्वरले दिनभरिको थकान हटाई दियो । आलस्य भगाई दियो । सबैमा एक प्रकारको रोमांचक वातावरण बन्यो । रत्नदाई, विश्वबल्लभ दाई, राजेन्द्र दाई लगायत सबै सबै नाच्न थाल्नु भो । गीत संगित र स्वास्थ्य मनोरंजनले उपस्थित सबैको त्यसमाथी पनि उमेर अलि बढि भएका गीतकारहरूको स्वास्थ्यमा राम्रो प्रभाव पारेको महसुस गरे मैले । किनभने मिठो गीत संगीत सुन्नु, दिल खोलेर हांस्नु र नाच्नु कांहा पाईन्छ र ? यो जमानामा । बडो हर्षउल्लासका साथ बेलुका ८ बजे तिर सकियो पहिलो दिनको कार्यक्रम ।

अब होमस्टे गढि थुम्का जाने र आराम गर्ने । भोली बिहान खाजा खाएर भालुढुंगा जाने, दृश्यावलोकन गर्ने, गीतकारहरूले ब्यक्तिगत श्रृजनाहरू बाचन गरे पश्चात कार्यक्रम समापन हुने र फेरि होमस्टेमा आई खाना खाएर बिदावारी भै आ-आफ्नो दर्घ दिशातर्फ लाग्ने कार्यक्रम रहेको जानकारी गराईयो सबैलाई । सभाहलबाट म र प्रिती पैदल नै हिडदै होमस्टे जाने योजना बनायौ । हातमा दोसल्ला, खादा र सम्मान-पत्रको झोला बोकेर गेटमा के निस्किएका मात्र थियौ, महासचिव शुभ मुकारूङले लु लु पानीपर्यो, गाडीमा जानु भने । हामी केही पनि नसोची चढेछौ गाडीमा । गीतकार सुवास संगम राईले मलाई दाजु अगाडी पाल्नुसन् भन्दै क्याबिनको सिट देखाए । म भने काठमाडौबाट आएकै सिंगल सिटमा बसें । बेलुका अध्यारोमा को को कति जना चढे गाडीमा थाहा भएन । गाडी उकालो अगाडी बढ्यो । घुम्ति पार गर्नासाथ चालकले गाडी जिल्ला प्रहरी कार्यालय भित्र छिराए । यता होईन होईन भनेर कराए पछि गाडी ब्याक गरेर सडकमा ल्याईयो । गाडी भित्रको प्याक्क बोल्यो 'गुरू यँहा ल्याउने बेला अलिक भाको छैन' । सबै गलल हांसे । गढिथुम्का र पिपलबोटे जाने नारायण थान माथिको दोबाटोबाट देब्रे मोडिए र गणेश राईको घरमा ठीनिक्कै उकालो चढेर फेरि दाईना मोडिई हाल्नुपर्ने अलिक अप्ठारो मोड र सडक थियो । ठुला र लोड गाडीलाई निक्कै कठिन नै हुन्छ त्यँहा । पहिला पनि त्यस उकालो मोडमा सैनिक ट्रकले कति हांस कुखुरा मारे, कति खसी बाखा मारे, कति पटक सडक छेउका घरका धुरि भाचिदिएका थिए । कति पटक सडकका भित्तामा, कति पटक माथी तिर हिडेको ट्रक तल तिर झरेर बाँसको झ्याङमा अड्किएका थियो हरियो ट्रक । यहि ठांउमा चालक भाईले सरर चढाए गाडी तर माथी पुगेपछि दाईना मोडेनन् हाम्रो गाडी गड्याङ गड्याङ गर्दै सिधै गयो भीरतिर तल । हुनुहुनामी पहिला जस्तो रहेनछ जमिन । पहिला मैले जान्दाकै जमिन थियो भने हाम्रो गाडी कर कार्यालयको भित्तामा रहेको साकेला थानमा पुगेर अड्किने थियो उत्तिसघारी भित्र ।

हामी कति जना मरिसकेका हुने थियौ होला ? कति जना घाईते बन्ने थियौ होला ? गाडी कुच्चिएर कुन स्वरूपमा हुने थियो होला ? तर हामी सबैको भाग्य, बाँच्न अझै लेखेको रहेछ र नै त्यो भीरमा कसैले नयाँ घर बनाई दिएको रहेछ र त्यहि घरको पर्खालमा गएर हाम्रो गाडी अड्कियो । हामी सकुसल बाँच्यौ । चालक पनि अत्तालिए । स्वभाविक हामी सबै अत्तालियौ । पछाडीको ढोका खुलेन, बाहिरबाट मात्र खुल्ने सिस्टम रहेछ । बिस्तारै अगाडीबाट निस्केर खोल्न लगायौ । धेरै हल चल नगर्न सबैलाई करायौ नकि कतै कमजोर ठाँउमा गाडी अड्किएको भए, हाम्रो हलचलले फेरि गाडी तल तिर बग्न सक्छ । वरिपरि गाउँ र टोलमा हल्ला फैलियो र मानिसहरू जम्मा हुन थाले । गाडी भित्रका हामी सबै बाहिर निस्कियौ र सुरूभो सबैको हल्ला खल्ला र आ-आफ्नै बयान । सेना, स-सस्त्र र नेपाल प्रहरीका रेपहरू आए । भिड पन्छाउदै म र प्रिती पैदलै भूमी ढुंगाना, माननिय अगम बान्तावाको आँगन हुदै होमस्टे आयौ । बिहान छोडेको सरसामान खोज्यौ र सुत्ने कोठामा राख्यौ । कवि प्रकाश थाम्सुहाङको जलपान टिममा सरिक भयौ । गाडी दुर्घटना बाहेक अरू गफ-गाफ भएन र पिउनका लागि राम्रो बहान पनि भो हामी धेरै जनाका लागि ।

अरूहरू घरबाहिर गफ गर्दै खाईपिई बसिरहेकै थिए । यत्रो कार्यक्रम सम्पन्न भएको, यत्रो दुर्घटनामा एक जनालाई चोट सम्म नलाग्नु खुशीयाली हामी सबै भित्र छदै थियो । रात अलि ढल्दै गएकोले म र रूमपार्टनर चाही लुसुक्क खाना खायौ र सुत्नगयौ । रूममा प्रितीले भन्यो हजुर बाल बाल बांचियो आज । मरेको भए यति बेला

रेडियो र टि.भी.ले फ्लास न्यूज अपडेट गरिरहने थियो । सबै गीतकारहरूको लाईनमा धरानका नयाँ गीतकार प्रितीमान राईको समेत नाम फलाकी रहने थियो होला । हामी जोड संग हास्यौ र गफ गर्दै सुत्यौ ।

असोज १२ गते बिहान ४ बजे तिर नजिकै जंगलमा रहेका चमेरो र चराहरूको आवाजले म ब्यूभिएए । भगवानको प्रार्थना गरें । मनमनै सम्भें सेनामा जस्तो मुभमेन्ट प्लान नहुदो रहेछ बाहिर । काठमाडौ देखि ईलामसम्मको दुरिर कि.मि. कति छ ? गाडीको कण्डिसन र म्याक्सिमम् स्पिड कति छ ? सडकको अवस्था कस्तो छ ? चालकको क्षमता कस्तो छ ? आदी कुरालाई दृष्टिगत गरि मुभमेन्टको समय योजना बनाउनु पर्छ कुनै पनि यात्रा गर्दा । प्रतिघण्टा कुनस्पिडमा गाडी चलाउने । काँहा कँहा चिया पिउने, काँहा दिसा-पिसाव गर्ने र कति समयमा ब्रेक दिने । काहा खाना खाने । अनि कति बजे पुगिन्छ गन्तब्य भन्ने योजना नै नहुने रहेछ बाहिरका मान्छेको यात्रामा ।

किन र कसरी हाम्रो गाडी दुर्घटना भयो भन्ने विषयमा पनि मेरो मन एक्लै घोत्लियो । गाडी खासै भन्ने होभने हिजो नै दुर्घटना हुनु पर्ने थियो । तर आज भयो सामान्य क्षति सहित । यती लामो दुरि एउटै चालकले हाँकेका छन् र चालक सडकसंग पनि अनभिज्ञ छन् । सडक र जमिन चिनेको मानिसलाई चालकको गाईड गर्न अगाडी बाँयातिर क्याबिनमा राख्नु पर्छ र उस्ले अब यस्तो सडक आँउछ भनि चालकलाई सु सुचित बनाई रहनु पर्ने हुन्छ । चालक निदाउन लागे ब्रेक वा रेष्टको बन्दो बस्त गरिदिनु पर्छ । यी सबै काम हाम्रो यात्रामा भएको थिएन । यदि इलामकै गाडी र चालक भए हामी समयमै बेलुका होमस्टे पुगिसक्ने थियौ । त्यो दिन दुर्घटना समेत हुँदैन थियो ।

सबै उठे । चिया खाजा खायौ र लस्कर लागेर भालुढुंगा तिर लाग्यौ । तस्बिर लियौ । ढुंगा र ओढार हेर्यौ आन्तरिक पर्यटक बनेर । गोलघर भनौकि प्रतिक्षालय रहेछ, त्यसकै डिलमा बसेर सानो छलफल भो र २ दिने हाम्रो गीतकारहरूको ऐतिहांसिक महत्वको कार्यक्रम समाप्त भएको घोषणा गरियो । नेपाली गीत रचनाको क्षेत्रमा निरन्तर लागीपरेका स्रस्टाहरूलाई राष्ट्रब्यापी रूपमा एउटै संस्थामा आबद्ध गराउने लक्ष्य सहित गीतकार सङ्घ, नेपालबि.स. २०६७ सालमा स्थापना भई हरेक वर्ष संघले स्थापना दिवस, साधारण सभा, भेटघाट तथा छलफल, स्वागत तथा बिदाई, बनभोज जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै आईरहेको छ । तर प्रदेश स्तरिय कार्यक्रम भने यो पहिलो पटक संचालन भएको थियो र संघले या कार्क्रमको प्रारम्भ प्रदेश नं १ को ईलामबाट गरेको थियो । यसबाट गीतकार संघ, नेपालले आफ्नो कार्य क्षेत्र बिस्तार गर्नुको साथै गीतकार स्रष्टाहरूलाई एक आपसमा चिना जानी, बिचार आदन प्रदान गरि थप गोलबन्द पार्ने काम समेत गरेको महसुस भो मलाई । तर अब क्रमिक रूपमा अन्य प्रदेशहरूमा पनि संघले यस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिनसकेन भने संघलाई अवगाल समेत पर्न सक्छ जस्तो लाग्यो ।

एउटा सानो टिमको सोंचबाट स्थापित गीतकार संघ, नेपालमा आज नेपाल भरिका लगभग ५०० जनाको हारा हारीमा साधारण सदस्यर १५० जनाको हारा हारीमा गीतकार आजीवन सदस्यहरू आबद्ध हुनुहुन्छ । दिन प्रतिदिन दुरुस्त र गतिमा संघ अघि बढिरहेको छ । यो हामी सबैलाई गौरवको बिषय पनि हो । होमस्टेमा आएर अरू पाहुनाहरूसंगै म र प्रितीले पनि खाना खायौ । किनकी हामी दुई भाई चांडै धरान भरेर अर्को काम पनि गर्नु थियो । बसाईका क्रममा होमस्टेले खुवाएको लोकल कुखुराको भोल, भात, तरकारी, अकबरे र ध्यू साथै हार्दिकताका साथ गरिएका स्वागत सत्कार मेरो मनभरि उनिएरै बसेको थियो । फेरि हामी हिड्ने बेलामा २ कन्याले गलामा पहिरिदिए गुराँसको फूलको माला र खादा । सबैलाई बिदा माग्दै हात मिलाउदै लाग्यौ पानी टेंकिडांडातिर ।

जतिनै हतारो भएपनि टावर तल तिरको डांडाबाट कलेजर टुडिखेलतिर हेरें आँखाको दृष्टि बढ्दै सुकिलुम्बा पुग्यो । त्यँहाबाट माई हुदै सोक्तिम, दानाबारी हुदै गरूवा शुक्रबारे चुलीचुली नाघेर पर क्षितिज सम्म पुग्यो । पुराना साथीहरू लाल बहादुर सुब्बा, अगम बान्तवा, गुरूङ सर, महेश बस्नेत, गणेश राई, हिमालय कर्मचार्य, गोबिन्द श्रेष्ठ, भिम बहादुर श्रेष्ठ, राजेन माईकल, सोमनाथ सुसेली, बिप्लव भट्टराई, स्व. आशिष राई, बिजय शेखर भट्टराई, सृजना अधिकारी, धिरेन चेम्जोङ, बुद्ध राई, बिनोद प्रधान, मुकेश दहाल, मनोज दहाल, रोशन गुरूङ, जित बहादुर राई आदी सबैको सम्भना चियाबारीमा रूमल्लिदै आफ्नै दुखी मन भित्र बस्यो । मेरो आँखामा अनायसै बादल परे जस्तो भो र प्रितीले नदेख्ने गरेर रूमाल भिकेर पुछें ।

ठाडो डिलबाट चियाबारीमा भर्ने बेलामा एक्कासी मेरो आँखा पुग्यो मलाई काठमाडौंबाट इलामको कार्यक्रममा ल्याउने हायस गाडीमा, जो हिजो बेलुकी देखि बडो कष्टका साथ भीरमा अड्किएर बसिरहेको थियो । अनेक उपाय गर्दा पनि मानिस मात्रको बलले त्यसलाई माथी निकाल्न सकिएको थिएन । यहि इलामको कालजायी गीत लेखेर रेकर्ड भएको ३५ बर्ष पछि इलाम जिल्लाले सम्मान गर्यो मलाई । यत्रो दुर्घटनाबाट सबै बाँचियो । मनमा खुशीको सिमा नै रहेन । हार्दिक धन्यबाद दिन चाहन्छु ईश्वरलाई अनि कार्यक्रम संयोजक तथा ईलाम नगरपालिकालाई । गीतकारहरूको यस्तो ऐतिहासिक कार्यक्रम सफलताका साथ सम्पन्न गर्न अहोरात्र खट्टिनु हुने संयोजक गीतकार बसन्त थाम्सुहाङलाई धन्यबाद बोलेर मात्र पुग्दैन । उहालाई सम्मान पूर्बक खुशी बनाएर हामीले छोड्नु पर्ने थियो इलाम । तर सकिएन । भन क्रेन खोजेर भिरबाट गाडी निकालेर काठमाडौं पठाउने कामको अरू थप तनाव छोडेर हिड्यौ हामी ।

यात्रा इलाम सम्मको

भक्ति शर्मा

नेपाली जगतका एक बरिस्ठ गीतकार श्री कमल रेग्मीज्युले फोन मार्फत सम्पर्क गरेर " गीतकार संघ नेपाल " ले चाँडै नै एउटा गीतकार एवं स्रष्टा भेला कार्यक्रम आयोजना गर्दै गरेको जानकारी का साथ मेरो जाने नजाने जानकारी पनि लिन चहानुभयो। न यताको न उताको मझधारमा अल्झेर ठाउँ ठाउँमा म गीतकार हुँ पनि भनिहाल्न असहज अनुभव गर्न परिरहेको अवस्थामा गीतकार कै भेला भन्दा मैले आफुलाई रोक्नसक्ने अवस्था भएन र जाने वचन दिएँ।

खर्साङ्गबाट बरिस्ठ गीतकार अति आदरणीय श्री जस यन्जन प्यासी ज्यु अस्वास्थको कारण जान असमर्थ रहेको जानकारी प्राप्त भएपछि हामी पनि जाने नजाने दोधारमा नै पर्यौं, सिक्किमबाट अर्का गीतकार श्री कमल दाहालज्युको पनि सठिक निर्णय नपाएपछि हामीलाई पनि निर्णय लिन गाऱ्हो भएता पनि निम्तोलाई सम्मान नदिनु उचित होइन भन्ने रेग्मीज्युको भनाइलाई शिरोपार गर्दै हामेव दुई , कमल रेग्मीज्यु र म मात्र भएपनी हिंड्ने निर्णय बलियो कस्यौं।

२६ सितम्बर २०१८ को बिहान म आफ्नो बासस्थान पाकिमबाट निस्कें , अलिक ढिलो भइहाल्यो, फेरि राजमार्गको जाम खाँदै खाँदै गान्तोक पुगेर गाडी चढ्दा लगभग एघार बजेको थियो। "गीतकार संघ नेपाल" का सचिव श्री शुभ मुकारुङ्गजी ले हिड्नु भयो भएनको जानकारी मेसेन्जर बकस मार्फत लिंदै हुनुहुन्थ्यो भने रेग्मीजीले पनि फोन मार्फत जानकारी लिइरहनु भयो। ट्याक्सी गाडी न. हो, नभरिए सम्म नहिंड्ने, बल्लबल्ल गाडी भरियो र गान्तोकबाट दार्जिलिङ तर्फ लागें अनि मेरो यात्रा आरम्भ भयो इलाम सम्मको....

कहिलेकाही कुनै बिषय बस्तु लिएर फोन मै मात्र सम्पर्क भएका एक अपरिचित नै भन्न मिल्ने गीतकार श्री कमल रेग्मी जी र म दार्जिलिङमा भेट भएर इलाम जाने बन्दोबस्तमा मैले वहाँलाई पर्खाए। म चढेको गाडी लप्चुमा धेरै लामो समयसम्म रोक्दा म हतासिएको थिएँ , अतालिएको थिएँ , मनभित्रको त्रासले मुटु जमेको थियो। सिधै पशुपति जाने गाडी त्यहींबाट पाइएला कि भनेर सोधपुछ गर्दा एउटा गाडी आइपुग्यो पशुपति जाने र म फेरि त्यो गाडीमा चढें अनि रेग्मीजीलाई गाडीको नम्बर सहित जानकारी दिएपछि वहाँ घुमसम्म आइपुग्नुभयो र गाडीमै भेट भएर हामी संगै यात्रा गर्यौं , त्यो यात्रा थियो गीतकारको नाताको यात्रा .... त्यो यात्रा थियो एउटा बिश्वासको यात्रा .... आत्माबिश्वासको यात्रा .... यात्रा इलाम सम्मको ....।

हामी पशुपति पुग्दा उज्यालोले घुम्टो ओड्दै थियो। त्यहींबाट एउटा ट्याक्सी लिएर फिक्कलसम्म लाग्यौं , फिक्कलबाट इलाम जाने गाडी प्रसस्त पाइन्छ भन्ने सुझाव अनुसार त्यसै गर्दै गयौं , बेला बेला चालकको फोनबाट आयोजकलाई सम्पर्क गर्दै लगभग नि:शब्द , नि:शब्द हामी इलाम बजार पुग्यौं। केही क्षण मै इलामका संयोजक तथा गीतकार श्री बसंत थामसुहाङ्ग जी गाडी लिएर आइपुग्नु भयो। आयोजकसंग भेट भएपछि घरमा सुचित गर्नुपर्ने हामी दुवैको अनिवार्यता भयो विशेष गरि मलाई नै , आखिर स्त्री जो हुँ। थामसुहाङ्गज्यु कै चालककोबाट सम्पर्क गर्न खोजें तर स्पष्ट भएन।

झमक्क साँझ परिसकेको बेला हामी इलाम बजार देखि उकालो लाग्यौं। कतिपल्ट साहित्यिक कार्यक्रममा घर छोडेर हिंड्नु पर्ने अवस्था आउँदा म कहिले त्यसरी नहिंडेको हुनाले धेरै मौका चुकाएको छु , अवसर गुमाएको छु र धेरै पछि छोडिएको पनि पक्कै छु , तर जब सन्दर्भ गीतको आयो , मैले आफुसंग जाने नारीहरु कोही नभएको जान्दा जान्दै पनि आफुभित्रको आत्माबिश्वासले हिंड्न सक्नु मेरो गीतप्रतिको गहिरो मोह नै ठान्दछु , तब त म गीतलाई धेरै माया पनि गर्छु।

बजार देखि निकै माथि एउटा होटलमा गाडी रोकियो , त्याहाँबाट चड्नुभयो गजलकार चन्द्रा चाम्लिङ जी , जसको चर्चा अघिल्लो दिन साहित्यकार अर्जुन यावाजीले गर्नुभएको थियो। अब मात्र म धेरै ढुक्क भएको थिएँ , एउटी नारी भेटाएकी थिएँ।

हामी फेरि उकालै लाग्यौं , धेरै माथि एउटा होमस्टेमा पुगेर आफ्ना बैग आफ्नो आफ्नो कोठामा थन्क्याएर खाना खान अलिक तल अर्को होमस्टेमा झर्यौं। गाउँ बस्ती मै जन्मी हुर्की गरेको भएता पनि उकाली ओराली धेरै बिरानो भएछन् जस्तो

लाग्यो, अँध्यारोले पनि हुनसक्छ , रेग्मीज्यु पर्खिंदै हिंड्नुभयो । परपुरुष र परस्त्रीको मर्यादाभित्र रहेर साथीको नाता निभाउनु एउटा अनौठो अनुभव पनि थियो मेरो लागि।

एउटा गाउँको परिवेश , आफ्नै गाउँ ठाउँ जस्तो , ठूलो आँगनमा वरिपरि ढकमक्क कुर्सीहरु सजाइएका , हामी साँच्चै एउटा रमाइलो ठाउँमा पुगेका थियौं भने त्यो अनभिज्ञ ठाउँ , अपरिचित मान्छेहरुको भीडमा आफुलाई एक्लो अनुभव नहुनु मलाई अचम्म लागिरहेको थियो। थकाइ मेटाउने केही सोमरसको ब्यवस्था पनि रहेछ पल्लोपट्टि , कोही कोही त्यता जाँदै हराउँदै थिए , रेग्मीजीलाई पनि अफर आयो , वहाँले नलिने इसारा गर्नुभयो । त्यतीखेर वहाँ मेरो नजरबाट एउटा अभिभावकको सिंढी चढ्दै गरेको देखें। खाना खाएर उकालो लाग्यौं आफ्नो विश्राम कक्षमा , त्यतिबेला चन्द्रा चामलिङ जीको फोनबाट घरमा स्पष्टता बात गरें अनि भोलिपल्टको कार्यक्रम बारे जान्न खोज्दा वहाँले भन्नुभयो "दुइटा गीत भन्नुपर्ला त्यही तयारी गर्नुहोस न " जो तयारी थियो नै।

भोलिपल्ट बिहानै उठेर चन्द्राजी तयारीको लागि हलतिर लाग्नुभयो , म पनि उठें , रेग्मी जी अघि उठिसक्नु भएको थियो, हामी केही फ्रेस भएर इलामको मीठो चिया पिएपछि बिहानीको शीतल हावा खाँदै केही परसम्म पुगेर फर्कियौं। एकैक्षणमा बसंत थामसुहाङ्ग जी र गायक भीषण मुकारुङ्ग जी आइपुग्नुभयो र हामीलाई लिएर बजारको एउटा होटलमा पुग्यौं जहाँ भेट भयो गीतका स्तम्भहरु , गीतका धरोहरहरु बरिस्ठ गीतकार अति आदरणीय रत्नशमशेर थापाज्यु र गीतकार संघ नेपालका अध्यक्ष एवं बरिस्ठ गीतकार आदरणीय श्री चुडामणि देवकोटाज्यु संग र समालोचक एवं गीतकार महेश पौडेल जी संग अनि फेरि आइपुग्नुभयो बरिस्ठ गीतकार आदरणीय एस पी कोइराला ज्यु। सबैसंग स्मरण स्वरूप केही तस्वीरहरु लिएपछि हामी खाना खान होमस्टे आयौं र लगभग दस बजी कार्यक्रम हलमा पुग्यौं । हामी लगायत सबै अतिथिहरुको भब्य स्वागत सहित मंचमा राखियो जुन मंचलाई मैले एउटा गीतमा मन्दिर भनेर उचारण गरेको छु भने ती गीतका धरोहरहरु माझ रत्नशमशेर थापा ज्यु, राजेन्द्र थापा ज्यु जस्ता गीत संगै फुलेका ब्याक्तित्वहरुलाई देउता को दर्जा दिएको छु।

लिम्बू जातिको संस्कृति तथा शुभ साइत मानिने च्याब्रुङ्ग नाँचबाट कार्यक्रम शुरु भयो भने सबैले आफ्नो आफ्नो भुमिका उत्कृष्ट ढंगले निर्वाह गर्नुभयो। सबैको बोल्ने शैली , भाषा र स्वरले मन्त्रमुग्ध भएँ भने महेश पौडेलजीको समिक्षा माथि टिप्पणीमा कमल रेग्मीजी को भनाइ " महेश पौडेलजीको गर्जन माथि मेरो म्याउ" भन्ने सारै स्वादिलो लाग्यो । अनि मन्तव्यको निम्ति मेरो नाम आउँदा म छक्क परें , त्यतिबेला थाहा पाएँ " सरप्राइज टेलेन्ट टेस्ट " पनि हुँदो रहेछ भनेर। तयारी भएर पनि सारै भाका नपुऱ्याउने म बिना तयारी के पो बोलें होला र ... टेस्टमा फेल भएको अनुभूति भने सबैलाई गराएँ । कार्यक्रमको अन्ततिर सिक्किमबाट अर्का गीतकार श्री कमल दाहाल जी पनि आइपुग्नु भयो , वहाँ आफ्नो ब्यस्तताले अघिल्लो दिन हामीसंग हिंड्न सक्नुभएन। प्रथम चरणको कार्यक्रम सकिएपछि एकडेढ घण्टाको ब्रेक भयो र पुनः सांगीतिक कार्यक्रममा भेला भयौं । मिठा मिठा गीतहरु प्रस्तुत भए , मलाई सारै मन पर्ने गीत जस यन्जनजीको शब्द रहेको "बोलाउँ भने तिमीलाई " , बिपिन किरणको शब्द र महेश खड्काको संगीतमा रहेको "न बिर्से तिमीलाई " ले मोहित भएँ , आवज पनि उस्तै मीठो थियो भीषण मुकारुङ्ग जी र संगीतकार महेश खड्काजीको। भावना थापाले पनि उस्तै सुरिलो कण्ठले सुमधुर गीत सुनाइन्।

सांगीतिक साँझ सकिएपछि फेरि केही तस्वीरहरु केमरामा कैद गरेर कमल दाहाल जी को गाडीमा लाग्यौं अतिथि गन्तव्यतिर। खाना खाएर फर्किंदा भीषण जी ले " घटनाको बिस्तृत जानकारी पाउनुभयो होला " भन्नुभयो । हामी छक्क पर्दै जान्न आतुर भयौं , दु:खद कुरो भएछ , हामी देखि अलिक पछाडि आउँदै गरेको एउटा गाडी तल झरेछ , तर भाग्यवस हाम्रा मान्छेहरुलाई कुनै आपत्तिजनक चोट लागेन रहेछ । हैट सातोपुत्लो उडेको थियो त्यतिबेला।

भोलिपल्ट २८/९/२०१८ का दिन इलामको भालेढुङ्गा पर्यटक स्थलमा छोटो मीठो बिदाइको कार्यक्रम पछि खाना खाएर हामी बिदा भयौं। हिंड्ने बेलामा इलामका संयोजक बसंत थामसुहाङ्गजीले भन्नुभयो " जुबिलेन्ट इलाइट एकाडेमीका भुषान्त सुब्बाजी तपाईंहरुलाई भेट्ने भन्नुहुँदैछ र स्टाफ पनि लिन पठाउनु भएको छ भेटेरै जानुहोस है" । ढिलो हुन्छ भनेर ननिस्किने मनसाय दाहालजी को बुझियो तर पनि निमन्त्रणालाई अनाधार गर्नु उचित होइन भन्ने रेग्मीज्युको बिचारलाई शिरोधार गरेर भुषान्त सुब्बाजीको स्कुल पुग्यौं।

दार्जिलिङका बासिन्दा , इलामलाई आफ्नो कार्यक्षेत्र बनाएर त्यहीँ स्कुल स्थापित गरेर बसोबास गर्नुभएका भुषान्त सुब्बा आफ्ना ठाउँका मान्छे भनेपछि हुरुक्क मरिमेट्ने एक अत्यन्त उद्दारभावी , आत्मीयता र महान ब्यक्ति रहेछन् , धन्न गइयो जस्तो लाग्यो। वहाँले मीठो चिया , इलामको मिठाइ इत्यादि खुवाउनका साथै उपहार सहित दिएर बिदा गर्नुभयो। गीतकार संघ नेपालको न्यानोपन , अतिथि सत्कार , प्रेमपूर्ण ब्यवहार , आत्मीयता मुटुभरि छयाप्प छापेर हामी श्री कमल रेग्मी जी , श्री कमल दाहाल जी र म भारत फर्क्यौं। जसको नाम मात्र लिंदा पनि जीवन धन्य भएको अनुभूति हुन्छ आफुलाई , जसले गीतलाई नै आफ्नो धर्म मानेर जीवन समर्पित गरे गीतैमा , यस्ता गीत आकाशका धुर्व ताराहरु अति आदरणीय रत्नशमशेर थापा , राजेन्द्र थापा , बिष्णु बल्लभ , गंगा मुकारुङ्ग , जस्ता थुप्रै गीतका महानायकहरुसंग "गीतकार संघ नेपाल " ले भेट गराउने सुनौलो अवसर प्रदान गरेर मर्नलागेका उर्जाहरु पुनः प्रवाहित गर्ने एउटा ठुलो काम गरेको छ मेरो लागि विशेषगरि , यसका लागि म , हामी " गीतकार संघ नेपाल " हृदयबाट आभार प्रकट गर्दै फेरि पनि यस्तै भेटको अपेक्षा राख्दछौं, त्यही स्नेहको आशा सदैव राख्दछौं। मैले यहाँ गीतकार कमल रेग्मी ज्यु लाई पनि आभार व्यक्त नगरी हुँदैन सम्भवता वहाँले सम्पर्क नगर्नुभएको भए त्यो सुनौलो मौकाबाट म बन्चित रहने थिएँ।

;Demgfdf Onfd sfof{qmd

सुशीला पौडेल

गीतकार सङ्घ नेपालले प्रदेश नं. १ स्तरीय कार्यक्रम इलाममा गर्ने निर्णय गरेदेखिनै मन फुरुङ थियो। एकातिर त्यस क्षेत्रका १४ जिल्लाका स्रष्टाहरुसँग भेट्न पाइने अर्कोतिर लेखमा र वर्णनमा मात्रै इलामको सुन्दरता महसुस गरेकोमा अब भने स्पर्श गर्न पाइने सर्जक मन गदगद नहुने कुरै भएन । सबै तयारी पुरा भएपछि कार्यक्रमका चाँजोपाँजो मिलाउन भनी महासचिव शुभ मुकारुङ, सदस्यज्युहरु चन्द्र चाम्लिङ र दिलेन्द्र मुकारुङ केही दिन अगाडिनै इलाम लाग्नुभयो। बाँकी हामी असोज १० गते हिंड्ने पक्का भयो । कार्यसमितिमा तीन जना महिला साथी र कार्यालय सचिव भए पनि एक जना पहिले नै गैसकेको र दुई जनाको अनुकूल नमिलेकाले म मात्र परेको थिएँ। मन त हो सबै पुरुष स्रष्टाहरु म एक्लै यात्रा कस्तो हुने हो सोच्दै थियो। कार्यसमितिका उपाध्यक्ष भरत बमजन, सचिव वसन्त वित्यासी थापा, सदस्यहरु गोविन्द गिरी, अमृतलाल सुनारसँगै हुने भएपछि केही राहत महसुस गरेँ। आखिर सबै हामी स्रष्टा र सर्जकनै हुन्छौ के फरक पर्ला र ? मन दह्रो पारे र इलाम जाने तयारी गरे।

असोज ९ गते संस्थामा जम्मा भयौं, अध्यक्षज्यूको निर्देशन अनुरुपका कामहरु गर्‍यौं । इलाम लानुपर्ने सामानहरु तल क्यान्टीनमा राखेर भोलिपल्ट अर्थात असोज १० गते लिन आउने भनेर भन्यौं । केही सामानहरु अध्यक्षज्यूको गाडीमा पनि राख्यौं । हुन त अध्यक्षज्यूले उहाँकै गाडीमा जाँउ भन्नु भएको थियो मलाइ तर बिर्तामोड पुगेपछि भोजराज घिमिरे सर र महेश पौडेल सर थपिएपछि अर्को गाडीमा सिफ्ट गर्नुपर्ने भएपछि किन यता र उता गरिरहनु बरु एउटै गाडीमा जाँदा हुन्छ भनेर म आफैंले भनें। असोज १० गते विहान अध्यक्षज्यूको गाडिमा अध्यक्षज्यू, एस्पी कोइराला दाइ र रत्न शमशेर थापा दाइ जाने तय भयो। अर्को गाडीमा विष्णु ओली दाइ, विश्व वल्लभ दाइ, राजेन्द्र थापा दाइ लगायतका स्रष्टाहरु हिड्ने कुरा भयो । त्यसै गरी सञ्चारकर्मी तथा गीतकार सञ्जय बरालको गाडीमा संगीतकार महेश खड्का, पारस मुकारुङ र गीतकार भाइ विपिन किरण आउने कुरा भयो। लगभग पूर्व जाने टोली तयार भयो।

असोज १० गते बिहानै करिव पौने चार बजे तिर उठेँ आफ्नो नृत्य कर्म सकेर चिया पिएँ। छोरा प्रसन्नले म पनि इलाम जान्छु भनेर ढिपी गर्दै थियो तर कलेज छुट्छ भनेर मैले नलाने भनें । बाबासँग छोरालाई फकाउन अनुरोध गरेँ ऊ मान्यो पनि । त्यसपछि सचिवज्युलाई सुकेधारासम्म आउनु म कपनबाट ट्याक्सी लिएर आउछु भने र घरवाट निस्कैं आकाशेधारा चोकसम्म श्रीमान (वसन्त वित्यासी थापा) पुर्‍याउन आउनु भयो। म ट्याक्सी चढेपछि श्रीमान फर्किनु भयो । यतिखेर ५:१५ जति भैसकेको थियो । सुकेधारा पुगेपछि ट्याक्सीमै सचिवज्यूलाई एकछिन पर्खिएँ उहाँ आएपछि हामी कोटेश्वर लाग्यौ । अमृतजीले गाडि लिएर आउदै हुनुहुन्थ्यो । म र सचिवज्यु गाडि कुर्दै थियौ। हाम्रा पाहुना डा. भक्त राई पनि आउनु भयो । सबै मिलेर चिया पियौं । बाटोमा खानका लागि केहि फलफुल पनि किन्यौं । गाडि लिएर अमृतजी आइपुग्नु भयो । गोविन्द गिरिजी पनि सँगै हुनुहुदो रहेछ। अब यात्रा सुरु भयो कोटेश्वर बाट।

भक्तपुरबाट इलामका स्रष्टा गंगाराज मुकारुङ लाई गाडीमा चढायौं । डा. भक्त राई अत्यन्त फरासिलो हुनुहुँदो रहेछ। उहाँ विभिन्न तरिकाले यात्रा रमाइलो पार्दै हुनुहुन्थ्यो। मलाई घरी घरी 'बजै' भनेर जिस्क्याउनु हुन्थ्यो। मैले यसलाई सहजताका साथ लिएकी थिएँ । सचिवज्यू बेलाबेलामा अध्यक्षज्यूसँग सम्पर्क गर्नुहुन्थ्यो । सल्लाह अनुरुप भकुण्डेबेँशीमा भेटघाट गरेर खाजा खाने निर्णय भयो। त्यहाँ हामी जम्मा भएर सामूहिक तस्विर खिच्यौं। खाजा खाइसकेपछि मैले केही चकलेट किनें । बाटोमा भमिट नआओस भनेर । भकुण्डेबेँशी र गफाडी पसल साहुनीलाइ छोड्दै हामी अगाडि बढ्यौं। बाटोमा गोबिन्द जी, भरत दाइ र अमृत जी लाइ भमिट आयो र गाह्रो भयो। उँहाहरुलाई पानि र चकलेट दिएँ अनि झ्यालतीर बस्न अनुरोध गरेँ। हाम्रो हाइसमा झ्याल कम नै थियो। अलिअलि असहज मैले पनि महसुस गरेकी थिएँ तर अरु साथिलाइ जति गाह्रो भएको थिएन । गंगाराज सरलाइ मान्नै पर्छ

उँहालाइ खासै असर परेको थिएन घुम्ती बाटोको। डा. भक्त राइ पनि ठिकठाकनै हुनुहुन्थ्यो। सिन्धुली झरेपछि गाह्रो हुने साथीहरुले राहत महसुस गर्नु भयो । हाम्रो रमाइलो सुरु भयो अन्ताक्षरीबाट। अमृत जी र गोविन्द जी अनि भक्त सर र म। गंगाराज सर भने दुबैतिर साथ दिने। भरत दाइ पनि गोबिन्द जी तिरै मिसिनु भयो । चालक प्रेम बमजन पनि रमाइलो मान्दै गाडी चलाउदै हुनुहुन्थ्यो । दिउँसो १ लालगढ पुगेर दिदी भिनाजु होटेलमा खाना खाने कुरा भयो। अध्यक्षज्यूको समूहले पनि त्यहिँ खाना खाएको भन्ने जानकारी आयो। सबैजानाले खाना खानु भयो। माछाको परिकार राम्रो थियो मन लाग्नेले खानुभयो।

मेरो भने सोह्रश्राद्ध परेकाले खाइनँ। भरत दाइले खाना खानु भएन। दही खान अनुरोध गरें तर त्यो पनि खान सक्नु भएन। लालगढबाट अगाडि बढेर मिर्चैयातिर पुगेपछि केही किलो स्याउ र केही दर्जन केरा किन्यौं विशेषतः भरत दाइका लागि पनि किनकि उहाँले केही खानुभएको थिएन। हामी पनि भरत दाइको साथी लागेर स्याउ टोक्दै थियौँ। यात्रा जारी थियो । सप्तकोशीको किनारमा केहि फोटो खिच्यौँ र अघिबढ्यौ।

साँझतिर इटहरी पुगेका थियौँ । त्यहाँबाट सङ्गीत शीला प्रतिष्ठानका महासचिव राजु के.सी अनि एक जना अर्को भाइ जो गंगासरको आफन्त हुनुहुन्थ्यो उहाँहरु चढ्नु भयो। राजु सर गाडीमा चढेपछि हल्लाले विशेष ठाउँ पायो। उहाँ पनि रमाइलो गर्न माहिर हुनुहुँदो रहेछ। यस्तै माहोल जम्दै गर्दा मलाई भने दाङ जाँदाका घटनाक्रमहरु याद आइरहेको थियो। विशेष गरी बसको रमाइलो अनि बहिनी शान्ती मोक्तानको याद आइरह्यो। राजु के.सी जीले बिर्तामोडमा अग्रज गीतकार शिव शङ्कर थापा हामीलाइ पर्खिरहनु भएको छ भन्नुभयो । अध्यक्षज्यूहरु पनि बिर्तामोडबाट भोजराज घिमिरे सर र महेश पौडेल सरलाई लिएर अघि बढेको जानकारी आयो। यो यत्रामा रत्न दाइका ओजिला मुक्तक सुन्ने मेरो लालचा अधुरै रह्यो। सम्झनाभने आइरह्यो। बिर्तामोडवाट शिव शङकर पनि आउनु भयो हाम्रो समूहमा।

खाजा खाने भन्ने सल्लाह गरेर हामी अघि बढ्यौ। त्यतिबेला सञ्जय बराल जीको समूह पनि भेट भयो। अब त्यहाँबाट इलाम जाने कि त्यहिं बस्ने छलफल सुरु भयो। हाम्रो चालकको इलाम यात्रा पहिलो थियो र बाटोको ज्ञान थिएन। त्यसैले त्यो रात बिर्तामोडमै बसेर इलाम जाऊँ भन्ने मत पनि निस्कियो। उता अध्यक्षज्यूले पनि बाटो अफठ्यारो छ तलै बस्नु भन्ने खबर पठाउनु भयो। केही छलफल पछि सञ्जयजीले म इलामको मान्छे मेरो पछि पछि आउनुस केही हुँदैन जाँउ भन्नुभयो। हामीले सहमति जनाएपछि हाम्रो बाटो बिस्तारै बिस्तारै अघि बढयो । अमृतजी भने अँध्यारोमा पनि भिडियो खिच्दै हुनुहुन्थ्यो।

त्यता घुम्तीलाई गोलाइ भनिंदो रहेछ विभिन्न गोलाइ पार गरेपछि केही फाँट परेको ठाँउमा गाडी रोकियो। बाहिरको मौसम तुषारो मिश्रित पानी परेजस्तो चिसो थियो। सबै जना गाडिबाट ओर्लिएर बाटो छेउको सम्म परेको थुम्कोमा रमाइलो गर्न लाग्नुभयो। विशेष गरी महेश खड्का सर, पारस मुकारुङ र विपिन भाइको मस्ती चल्दै थियो।म भने गाडि बाटै रमाइलो हेर्नमा व्यस्त थिएँ। महेश सरले "यस्तो प्रकृतीमा रमाउने मौका कहिले मिल्छ ?" बाहिर आउनुस्भनेर कर गर्न लागेपछि म बाहिर निस्किएँ। बाहिर चिसो तुषारो परेको र पानी सँगै हावा चलेको थियो करिब पाँच मिनेट जति बाहिर बस्दा जाडोले ठिउ ठिउ पारेको थियो। यस्तो जाडोमा पनि अमृत सर भिडियो खिच्नमा मस्त हुनुहुन्थ्यो। केही बेर जाडो खाएपछि फेरि यात्रा सुरु भयो। अँध्यारो रात हुस्सु लागेको बाटोमा इशारा दिने तरिका पनि हेर्न लायक कै थियो। उसै पनि राति त्यसमा पनि कहिले नहिडेको बाटो, बिचमा के के आयो केहीथाहा भएन बस् कुहिरो जस्तो धुम्म बाटो मात्रै देखिन्थ्यो अगाडि सञ्जयजीको गाडि पछाडि हाम्रो। चालक प्रेम बमजम होसियारी साथ गाडि चलाउँदै हुनुहुन्थ्यो अगाडि बसेर गोविन्दजी र अमृतजी गाइड गर्दै अघि बढ्दै थियौं। मलाइ भने छिटै इलाम आए हुने जस्तो लागिरहेको थियो। भने जस्तो भएन फिक्कल पुगेपछि सञ्जयजीले अब अगाडि जान सकिन्न यहीँ बसेर भोलि जाउँला भन्नुभयो। बाटो देखाउनेले नै हात उठाएपछि हाम्रो के लाग्थ्यो बस्नै पर्ने भो फिक्कलमा। इलाममा गाँस र बासको बेजो खेर जानेभयो भन्ने पिर एकातिर माथि (इलाम) पुगे चन्द्र चाम्लिङ साथी हुन्थिन् अब एक्लै बस्नुपर्ने भयो भन्ने पिर। मेरो चिन्तित अनुहार हेरेर हो या कसरी हो 'केही पिर गर्नु पर्दैन यो त मेरै गाउँ हो, म तपाईंलाई मेरो काकाको घरमा लग्छु त्यहीँ बस्नु हामी होटेलमा बस्छौं।'भन्नु भयो। भरत दाइले पनि 'जाउँ' भन्नु भयो। अनि अरु सबैले पनि। खाने पिउने योजना पनि बन्दै थियो केही साथीहरुको म भने सञ्जयजीको पछि लागेँ। लगभग साढे दश हुन लागेको थियो। त्यतिबेला, एउटाघरमा लगेर रुम देखाएर सञ्जयजी फर्किनु भयो। त्यो आधा रातमा कसैसँग गफ गर्न पनि मन लागेन। फेर्ने लुगाहरु पनि भएन, गाडिमा नै थियो ब्याग। बाथरुम छिरेर खुट्टा धोएँ अनि मलाइ भनेर देखाएको कोठाको ढोका बन्द गरेर बसेँ। त्यति बेला बत्ती पनि थिएन। कोठा भने निकै सुन्दर र आरामदायी थियो तर आँखामा निंद थिएन । दाङपछिको दोस्रो लामो यात्रा । एक्लै ओछ्यानमा टोलाइ रहदा कुन बेला निदाएछु पत्तो भएन। भोलिपल्ट छिटैं हिड्ने सल्लाह भएको थियो। त्यही भएर म चार बजेतिर उठें। फ्रेस भएर बसिरहें। बिहान बत्ती पनि थियो। बिहान करिब ५:३० बजे तिर चिया लिएर एकजना

महिला कोठामा प्रवेश गर्नु भयो । त्यसपछि कुराकानीको क्रममा थाहा भयो म बसेको घर त प्रसिद्ध गायक यम बरालको दाइ खड्ग बरालको रहेछ । अनि चिया लिएर आउने भाउजु मिरा बराल हुनुहुदो रहेछ । भाउजूको त्यो प्रेमप्रति कृतज्ञ भएँ । राति केही नबोली सुतेकोमा पछुताएँ पनि । आधा रातमा के बोल्नु भन्ने लागेर पनि बोलिन । खड्ग दाइ र मिरा भाउजूसँग फोटो खिचे अनि बिदा मागेँ । काठमाडौं आएको बेला भेटौंला भनें । फिक्कल बाट हिंड्दा नै सात बज्यो । बिहानको पारिलो घामसंगै यात्रा सुरु भयो इलामको । राति अबेर र राम्ररी ननिदाएको भएर होला गाडीमा घामको न्यानोसंगै म निदाएँछु । फिक्कल इलाम निदाएरै पुगे भन्दा फरक नपर्ला ।

इलाम पुग्दा खाना खाने समय भै सकेको थियो । काठमाडौंबाट हिंडेको टोली सबैको अघिल्लो दिन बाटोमा बास बसेको थियो । यस अर्थमा एउटै समय पारेर इलाम भित्रिने क्रम थियो । हामीलाई लिन दिलेन्द्र सर आउनु भयो । खाना तयार भएको रहेछ तर म मासु नखाने भएकाले स्कुसको मुन्टा पकाउन लगाएँ र खाना खाएँ । खाना खाएर कार्यक्रम स्थल अर्थात इलाम नगरपालिकाको हलतिर भ्यानमा बसेर गयौं यतिबेला भने चन्द्रा चाम्लिङ म सँगै थिइन । इलामका सर्जक र हाम्रा कार्यक्रम संयोजक वसन्त थाम्सुहाङ सरले धेरै सहयोग गर्नु हुँदै थियो । प्रमुख अतिथि पूर्व सभामुख सुवास चन्द्र नेवाङ् हुनुहुन्थ्यो । उहाँलाइ कुर्दै कार्यक्रम पनि सुरु गरियो । स्थानीय जनप्रतिनिधि लगाएत भारतको सिक्किम, दार्जलिङ बाट आउनु भएका पाहुनालाई मञ्चमा बोलाइयो । पूर्वेली संस्कृति विशेष गरी किराँत जातिमा प्रचलित बाजा र भेषभुषा सहितको झाँकी हेर्ने अवसर पनि जुट्यो । इलाम कार्यक्रमकै अवसर पारेर **इलामे सहर चियावारी राम्रो........** गीत लेख्नु हुने स्रष्टा गंगाराज मुकारुङलाई सम्मान गऱ्यो । गीतकार सङ्घ नेपालले स्रष्टा जस योन्जन लाइ पनि सम्मान गऱ्यो तर उहाको स्वास्थ्य अवस्था राम्रो नभएकाले सम्मान पत्र कमल रेग्मी मार्फत अर्पण गरियो । केहि शुभकामना र मन्तव्य पछि पहिलो चरणको कार्यक्रम सकियो । प्रमुख अतिथिलाई मायाको चिनो दिएर बिदा गरियो । यसबिच केही सामूहिक तस्बिर लिने काम पनि भयो ।

खाजा खाने काम सकिएपछि दोस्रो चरणको कार्यक्रम थियो कार्यपत्र प्रस्तुतिको । महेश पौडेलले 'नेपाली गीतमा आधुनिकता र बजारीकरण' शीर्षकको कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नु भयो ।त्यसको टिप्पणी डा.भक्त राईले गर्नुभयो । भक्त राईले पूर्ण रुपमा कार्यपत्रको टिप्पणी भन्दा पनि केही सिर्जनाका सैद्धान्तिक कुरा गर्नुभयो । हुन त चूडामणि सरको मन्तव्य अत्यन्तै राम्रो र प्रशंसा योग्य नै थियो । तेस्रो चरणमा गीत शिविर सञ्चालन गरियो । १४ जिल्लाका उपस्थित स्रष्टाले आ आफ्नो गीत वाचन गर्नु भयो । मैले र चन्द्राले त्यो सङ्कलन गरेर राख्यौ । एस्पी कोइरालाले गीत शिविरको समापन गर्नु भयो ।

साँझमा एकछिन चियापानपछि साङगीतिक कार्यक्रम थियो । दार्जलिङ बाटनै थुप्रै कलाकार साथीहरु आउनु भएको थियो भने स्थानीय वाध्यवादक र गायक गायिका पनि हुनुहुन्थ्यो । रत्न दाइले लेखेको **'हे कान्छा ठट्टैमा यो बैंस जान लाग्यो'** गीतमा रत्न दाइको सम्मान स्वरुप हामी नाच्यौँ पनि । अर्को गीत **'मलाइ सुनको तारा........'** मा डा भक्त राइले नाच्न कर गर्नुभयो र एकछिन नाचे । सबैको प्रस्तुति राम्रो थियो । साङगीतिक कार्यक्रमको ब्यबस्थापन तथा सञ्चालन वसन्त थाम्सुहाङले गर्नु भयो । राति म आदरणिय दाइ एस्पी कोइरालाको भाइ कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालयका प्रमुख रविन कोइरालाको कार्यालयसंगैको क्वाटरमा खाना खाने र बस्न जाने कुरा भयो । यसको चाँजो गीतकार भोजराज घिमिरे सर र एस्पी दाइले मिलाएको हुनु पर्छ । क्वाटरमा बस्ने सल्लाह भएपछि अध्यक्षज्यूको गाडी लिएर कृष्ण न्यौपाने सरसँग ब्याग लिन गएँ । नौलो ठाउँ नौलो बाटो उकालो ओरालो त्यसमा पनि सारी लगाएर निकै गाह्रोसँग ब्याग लिएर आयौँ । कृष्ण सरलेनै ब्याग बोक्नु भयो म भने पछि पछि हिँडेमात्र गाडि राखेको ठाउँसम्म । अरु पाहुनाको ब्यबस्थापन शुभ सर र बसन्त थाम्सुहाङले गरिरहनु भएको थियो । म रविन कोइराला सरकोमा पुग्दा एस्पी दाइ, भोजराज सर र अध्यक्षज्यू कुरा गर्दै हुँनुहुँदो रहेछ । हाम्रो हाइस कार्यक्रम सकेर होमस्टेँ फर्कने बेला बाटो तल झरेछ, यहि विषयमा कुरा हुदै रहेछ । सुनेर म झसङ्ग भएँ हेर्न जान पनि अञ्जान ठाउँ, राति बाटो कता कता सकिनँ । चूडामणि दाइले सबै साथी सकुशल हुनुहुन्छ भनेपछि मन केही शान्त भयो । मेरो फोन चार्ज सकिएर अफ भएको थियो । मोबाइल चार्जमा राखेर खाना खायौं रविन सर र उहाको श्रीमती कुशुमजीको आतिथ्यता स्विकार्दै खाना खाएर एस्पी दाइ भोजराज सर, रत्न दाइ, अध्यक्षज्यू अनि कृष्ण सर र रुपक भाइ होटेल तिर जानु भयो । म भने रविन सरकी आमा संगै बसेँ । यसो मोबाइल हेरेको ८ प्रतिशत चार्ज भएको रहेछ । एक पटक शुभ सरसँग गफ गरेर सबै कुरा बुझ्नु पऱ्यो भन्ने लाग्यो । त्यसपछि भरत दाइ र बसन्त बित्यासी लाइ फोन गर्ने सोच बनाएँ । शुभ सरलाइ फोन गर्ने बित्तिकै नराम्रोसँग रिसाउनु भयो । त्यति सुनिसकेपछि अरुलाइ फोन गर्ने जागर हरायो र गरिन पनि । फोन चार्जमानै राखेर आमासँग भोजपुर र कोइराला परिवारको गफ गरेर सुत्यौँ ।

भोलिपल्ट बिहानै फ्रेस भएर बसेँ । रुपक भाइ बोलाउन आए । अध्यक्षज्यू म बसेँको नजिकै कृष्णसरको

अफिसमा हुनुहुँदो रहेछ। त्यँहा गएर चिया पिएँ अनि गाडी झरेको स्थान हेर्न गयौँ। भाग्यवश ठूलो क्षति भएको रहेनछ। अलि मास्तिर गएपछि शुभ सरहरु बसेको होटलमा आयौँ त्यहाँ पनि चिया पिउने कामसंगै आन्तरिक छलफल भयो। राजेन्द्र दाइको समूह फर्किने तयारीमा लागेको थियो। हामी भने कार्यक्रम समापन स्थल भालुढुङ्गा तिर लाग्यौँ। त्यो दिनको कार्यक्रम शुभ सरको निर्देशनमा मैले नै सञ्चालन गरेकी थिएँ। रत्न दाइ, एस्पी दाइ, माननीय राजन राई, राजु के.सी, कमल दाहाल र वसन्त थाम्सुहाङले कार्यक्रमको समीक्षात्मक टिप्पणी गर्नुभयो। भक्ति शर्मा, कमल रेग्मी र कमल दाहाललाइ मायाको चिनो प्रदान गरियो भने सहयोगीलाई प्रशंसा पत्र। अध्यक्षज्यूको धन्यवाद ज्ञापन सँगै कार्यक्रम समापन भयो।

खाना खाने ठाउमा सबैजना जम्मा भयौँ। खानाखाने काम सकियो। आफ्नो जिम्माको काम अर्थात हिसाव हेरेर चेक नगद दिएँ।आधा साथीहरुले फिक्कल घुम्दै फर्किने प्रस्ताव राख्नु भयो। मैले पनि सहमति जनाएँ। वसन्त थाम्सुहाङको सहयोगमा अर्को गाडी तयार भयो। भरत दाइ र वसन्त वित्यासीले सबै साथीहरुलाइ लिएर जानुभयो। मेरो भने हिसाव हेर्दै चेक काट्नु परेकाले त्यो गाडिमा जान सकिनँ। शुभ सरले ‘उता फिक्कलमा भेट हुन्छ अहिले हामी हिड्नुस बाटोमा काम छ’ भन्नु भयो र म अध्यक्षज्यूकै गाडीमा फर्कने भएँ। बाटोमा भोमिट आउला जस्तो भएर गाह्रो भयो। हाम्रो गाडिमा भिषण मुकारुङ पनि हुनुहुन्थ्यो। उहाँले चिनेको गायक गायिकाको घरनेर गाडी रोकियो त्यहाँ झरेर भोमिट गरेँ। इलामको चिसो काको र नुन खाएपछि भने केही भएन बाटोभरि। फिक्कल आएपछि नगरपालीकाको कार्यालय गयौं त्यहा केही बिल छोडेर आयौँ। एस्पी दाइहरु प्लेन चढेको खबर आयो। उता भक्ति शर्माहरु पनि फर्किंदै हुनुहन्थ्यो। हामी पनि सञ्जय बरालजी सँग गफ गरेर र खर्च दिएर अघि बढ्यौ। फिक्कलको चिया बगानमा फोटो खिच्ने काम भयो। हाम्रा साथीहरु पनि पारि पट्टि डाँडामा हुँनुहुदो रहेछ। खुसी लाग्यो भेट भयो भनेर तर हामी फोटो खिचेर आउँदा उँहाहरु हिंडिसक्नु भएछ। समूहमा फोटो खिच्ने कुरा त्यसै भयो। त्यहाँ घोड सवारी गर्न पाइने रहेछ। म र रुपक भाइले घोड सवारी गऱ्यौं। बाटोमा अघिल्लो समूह भेट होला र पैसा दिउँला भन्ने थियो तर भेटै भएन। मन अमिलो भै रह्यो किनकि वसन्तजी सँग पैसा थिएन भन्ने मलाइ थाहा थियो। यही कुरा मैले बारम्बार भनेपछि अध्यक्षज्यूले अमृतजीलाई फोन गरेर म्यानेज गर्नु भन्नुभयो। यति भनेपछि मन अलिकति हलुको भयो। बाटोमा सानु पाथिभरा मन्दिर रहेछ।केही उकालो हिडेपछि त्यहाँ पुगियो। भीषणजीले खुर्सानी डल्ले राम्रो होस् भन्दै ढोग्नु भयो। त्यहाँ बाट तल आएर चिया खाजा खायौँ। अनि अघि बढ्यौ इटहरी बास बस्ने कुरा थियो तर बिचमा भएको खानपानले अबेर भएर उर्लाबारी नै बस्ने कुरा भयो। उर्लाबारीको होटेल सिङहममा बस्यौँ। गर्मी भएकाले राति नुहाएर सुतेँ।

बिहान त्यहाँबाट हिंडियो। रुपक भाइ रमाएरै गाडी चलाइ रहेथे। बेला बेला गफ लगाउन पनि भ्याउँथे। केही गीत गाउँदै, केही गफ गर्दै बाटो काट्दै थियौँ। आफ्नो आफ्नो घरमा फोन गरेर अपडेट हुँदै थियौ। इटहरी सङगीत साधना प्रतिष्ठान जाने कुरा थियो अघिल्लो दिन त्यो पनि पोस्टपोन्ड भयो। अरु सबै त जानु भएको थियो म मात्र थिएँ नगएको तर समय अभावले जान मिलेन। सप्तकोशी मा एकछिन झरेर केही दर्जन केरा किनेँ। बरमझियामा पेडा र खुवा किन्ने र खाने काम भयो। लहान आइपुगेर खाना खायौँ। बाटोमा पिउन हुन्छ भनेर जुस पनि लिएँ। शुभ सर, भीषणजी र अध्यक्षज्यू पनि हल्का फुल्का पिउनमा मस्त हुनुहुन्थ्यो। बर्दिवास बाट उत्तर लागेपछि बुवालाइ फोन गरेँ। माइती नजिकै पुग्दाको आभाषले मन फुरङ भयो। आँखामा लालबन्दी सजाउँदै काठमाडौं तिर मोडियौँ। अध्यक्षज्यूले माइत जाने ? भन्नु भयो। मैले जान्न दशैं नजिकै आउदै छ भनेँ।

उल्लेखनीय गफ केही थिएन बाटो काट्ने हिसाबका कुरा गर्दै खाजा चिया खाँदै फर्कियौँ। कोटेश्वरमा शुभ सर र भीषणजी झर्नु भयो। त्यस पछि रुपक भाइको डेरा सम्म पुग्यौं। भाइलाई त्यहाँ छोडेर आयौं। अध्यक्षज्यूले मलाई चाबहिल सम्म पुऱ्याइदिनु भयो। म त्यहाँबाट ट्याक्सी चढेर कपन आएँ। श्रीमानले मिठो खाना बनाएर राख्नु भएको रहेछ। आफुले ल्याएको पेडा, ललिपप र छुर्पि बाबु र उहाँलाइ दिएँ। उहाँले एउटा पेडामात्र खानु भयो र बाबुलाइ पनि भोलि खानु आज खाना तयार छ भन्नुभयो। कपडा फेरेर खाना खाएँ। आँखाभरि इलाम र फिक्कलको सुन्दरता सजाउँदै निदाउने कोसिस गरेँ। इलामको यात्राले केही साथीहरु थपिदिएको छ मलाई। भक्ति शर्मा, तारा पराजुली, तिला लेकाली, कमल रेग्मी, कमल दाहाल, कृष्ण न्यौपाने साथीको लहरमा आउनुभएको छ। कतैं पढेंकी थिएँ जिन्दगि एउटा गणित हो साथीहरु जोड्दै जानुस् दुःख हरु घटाउँदै जानुस् खुसीहरु गुणन गर्दै जानुस्, माया भाग लगाउदै जानुस् अनि जिन्दगी सुन्दर बन्छ। त्यस्तै होस् जीवन, मित्रहरु थपिने क्रम रहिरहोस् र यात्रा अनुभूति गर्ने क्रम पनि। फेरि यस्तै यात्रा गर्ने अवसर कहिले जुट्छ त्यो त थाहा छैन तर इलामको यात्रा भने मेरो मानसपटलमा सधैं ताजा रहने छ।

; Gbe{ 0{hfd sfo{qmd

शुभ मुकारुङ

प्रकरण-१ : ठ्याक्कै दिन र बारको सम्झना छैन मलाई ; भदौ महिनाको २३ गते झैं लाग्छ । इलाममा कार्यक्रम गर्ने मिति २०७५ असोज ११-१२ तय भएपछि पुर्व तयारीका निम्ती अध्यक्ष श्री चूडामणि देवकोटा, स्थानीय संयोजक श्री वसन्त थाम्सुहाङ र म दिनको १ बजेतिर अध्यक्ष ज्यूको गाडी लिएर इलामतिर हिड्यौं । चालक सीटमा, अध्यक्ष ज्यू उहाँ सँगैको सीटमा बसन्त थाम्सुहाङ र पछाडी सीटमा म । यसरी हामी तीनको यात्राले कोटेश्वर भक्तपुर बनेपा धुलिखेल हुँदै खुर्कोट पुगेर विश्राम लियौं ।

भोलिपल्ट बिहान सबेरै उठेर नित्यकर्म सकिवरी चिया पिएर लाग्यौं अगाडि सिन्धुली बर्दिबास हुँदै ढल्केवर पुगेर बिहानको भोजन ग्रहण गऱ्यौं जस्तो लाग्छ । यो बाटो मैले जीवनमा सबैभन्दा धेरै पटक हिंडिरहेको बाटो हो । कहिले बसबाट, कहिले माइक्रोबस बाट, कहिले जीपबाट, कहिले ट्रकबाट त कहिले कारबाट । यद्यपि बाटोको राम्रो सँग हेक्का हुन्न मलाई । जीवन हिंड्नु हो । हिडिदिन्छु । हिडिरहन्छु, बस यती मात्रै ।

हामी दिउँसोको खाजा खान कोशी व्यारेज पुगिसकेका थियौं । भण्टाबारी क्रस गरेपछि कोशी टप्पुतिर जाने बाटो छेउमा एउटा कटेज जस्तो विश्राम स्थलमा पस्यौं । यो रुटको विज्ञ बसन्त दाइ ; उहाँ इलाम काठमाडौं महिनै पिच्छे गरिरहने भएकोले हो । उसो त म भन्दा धेरै जानकार अध्यक्ष ज्यू पनि हुनुहुँदो रहेछ । कारण : उहाँको जागीरे जिवनमा पूर्वतिर पनि बस्नु भएछ र उहाँको स्मरण शक्ति एकदमै राम्रो भएकोले हो । हामीले त्यँहा आधा घण्टा समय सुस्ताएनौ मात्रै, कोशीको माछा पाएपछि एकएक बोटल गोर्खा स्ट्रोङले पनि चिसो भयौ, वसन्त दाइ र म । अध्यक्ष ज्यू ड्राइभिङ गरिरहनु भएकोले चिसिन मान्नु भएन । स्वभाविक पनि थियो ।

त्यहाँबाट हिडेपछि हामी बेलबारी न.पा. छिऱ्यौं । उपमेयर तारा पराजुलीको (उहाँ तीज कार्यक्रममा रहनु भएकोले) सल्लाह बमोजीम जे.वी थुलुङ बाटैमा कुरेर बस्नु भएको रहेछ । उहाले न.पा. लानुभयो । हाम्रो प्रस्ताव राख्यौं र बिदा भयौ ।

हामी ५ बजेतिर चारआली पुग्यौं । चारआलीमा केहीबेर विश्राम लिएपछि बसनदाई चालक सिटमा बसे । वसन दाइ र अध्यक्ष ज्यूको सिट साटासाट भयो । अनि लाग्यौं उकालो । हामी जति जति पहाडतर्फ उक्लदै गयौं मौसम चिसिदैं जानु स्वभाविकै थियो । तर जब झापा छोडेर इलाम छिऱ्यौं सीमसीम पानी पर्न थाल्यो । अध्यक्ष ज्यूले 'लौ राम्रो साइत पऱ्यो' भन्नु हुदैं गर्दा केही की.मी अगाडी उक्लिन साथ मुसलधारे वर्षा सुरु हुन थाल्यो । समय सम्झाझ छ । इलाम बजार हाम्रो नजिक हुँदै जादैछ, त्यो भन्दा नजिक रात आइरहेको छ । तैपनि मैले 'यस्तो झरीमा एकछिन गाडी साइट लगाएर बसौं', भन्दा वसन्त दाइले 'हैट जती सक्दो यो एरिया छिटो पार गर्नुपर्छ । झरी पर्दा एकदमै जोखिम युक्त क्षेत्र हो यो । यहाँको भौगोलिक बनावट ठिक छैन ।' भन्दै एक्सी लेटर दावेको दावै गर्दा आङ सिरिङ् भयो । हामी कन्याम पुग्दा झरी केही मथ्थर भएपनि अर्को विपद आइलागि सकेको थियो ; झरीसंगै हुस्सु ।

हामी झरी सँगै हुस्सुको सामना गर्दै विस्तारै अघि बढिरह्यौ । माइ खोलामा माछा खाने मेरो दाऊ खेर गयो यसपल्ट । निक्कै रात परिसकेकोले सरासर इलाम गयौं । इलामको भ्यू पोइन्ट गेष्ट हाउस पुग्दा रातको ९ बजी सकेको थियो । गेष्ट हाउसको एक तलामाथि पूर्व तिरको कोठा (जहा दुई वेड थिए) हाम्रा लागि बुक भएको रहेछ । होटलका कर्मचारीहरुले हाम्रा सामानहरु त्यता पुऱ्याए । हामी तीन भाइ रेष्टुरातिर छिऱ्यौं र थकान मेटाउने मेलोमा जुट्यौ । त्यसपछि खाना खाएर बसनदाई घरतिर लाग्नु भयो भने, हामी दुईभाई कोठातिर पस्यौ ।

भोलिपल्ट बिहान फोनबाट सबैसँग सम्पर्क गऱ्यौ र दिउँसो भेट्न पर्ने मानिसहरुलाई भेट्यौ । हामी इलाम पुगेपछि विशेष मिडियाकर्मीहरुको चासो बढेको महसुस मैले गरे । कारण हामीले औपचारिक प्रेस मिट नै गर्न पाएनौं । प्रेस मिट नगरी नै सबै साथीहरु सम्पर्कमा आएर इलाममा कार्यक्रम गर्नुपर्ने र गर्न लागिएको कार्यक्रममाथि उहाँहरुले आ-आफ्नो सञ्चार माध्यमबाट समाचार/सूचना सम्प्रेसण गरिदिएका थिए । अन्तरवार्ता दिन र सञ्चार कर्मीहरुको जिज्ञासा मेट्न अध्यक्षज्यूलाई

भ्याई नभ्याई भएपछि केही सञ्चार गृहहरुसँग मैले पनि फेस गर्नु परेको थियो।

त्यसको भोलिपल्ट हामी दार्जिलिङ, खर्स्याङ तिर लाग्यौ। कारण : थियो उताका गीतकार/स्रष्टाहरुलाई पनि कार्यक्रममा सहभागी गराउनु । दार्जिलिङका गीतकार कमल रेग्मी सँग भावेष भूमरीका माध्यमबाट अगाडी देखि नै म सम्पर्कमा थिएँ । कमल रेग्मीको माध्यमबाट सिक्किममा भक्ति शर्मा र कमल दाहालसँग पनि सम्पर्क भै रहेको थियो। त्यसैगरी खर्स्याङमा डा. जस योञ्जन प्यासी सँग सम्पर्क नम्बर प्राप्त भएरै पनि सम्पर्क हुन सकिरहेको थिएन। उक्त कार्यक्रममा डा. योञ्जनलाई विशेष सम्मान गर्ने तयारीमा हामी थियौं। यसर्थ डा. योञ्जनलाई भेट्नै पर्ने हाम्रो बाध्यता थियो।

हामी तीन जना पशुपति नगरमा रहेको भन्सार कार्यालयमा गाडी थन्काएर उता दार्जिलिङतिरको गाडी रिजर्भ गरेर सीमा पार गर्‍यौं। सीमावरी नै केही भारु पनि साट्यौ । यी सब कुराको बन्दोबस्त पशुपति नगर भन्सारका कर्मचारीले मिलाई दिए। कार्यालय प्रमुख रहेन रैछन। सम्बन्ध भन्ने कुरा कति कसिलो हुन्छ भन्ने अनुभव यो यात्राबाट थाहा पाएँ। कारण हाम्रो अध्यक्ष ज्यू पूर्व कर्मचारी नभएको भए, त्यो सहयोग अवश्य नै हामीले पाउदिन थियौं।

ड्राइभर भाइ एकदम योङ थिए । तर पर्फेक्ट ड्राइभिङ, रमाइला पनि रहेछन । मेरो लागि यो यात्रा विल्कुल नयाँ, म त्यसै रोमाञ्चीत भै रहें। त्यस माथि मौसम, प्रकृति र वातावरणले अझै रोमाञ्चक बनाई रहेको थियो । हामी सुखिया पोखरी भन्ने ठाउँतिर केही समय विश्राम लियौं। ट्वाइलेट गर्‍यौ, एकदम आदिम मानिस झैं । अग्ला अग्ला रुखको पट्यार जंगल, चिस्यान ठाउँ। जहा भित्र घामको किरण कहिल्यै नपर्ने। त्यसपछि अलिक अघि बढेर एउटा पेट्रोल पम्पमा तेल हाल्यो ड्राइभरले । अहो कस्तो अचम्म ! नेपालमा भन्दा उता पो पेट्रोल महङ्गो रहेछ। भारतमा सस्तो हुन्छ नेपालमा भन्दा भन्ने मेरो भ्रम टुट्यो।

हामी घुम पहाड पुग्यौ । सानैदेखि सुनेको 'घुम पहाड' लाहुरे लाग्ने केन्द्र। रेल चढ्न पाइने ठाउँ। आदि इत्यादि। नभन्दै सानो रेल कछुवा तालमा कुदेको पनि देखि हाल्यौ। घुम पहाडको नामबारे मलाई क्युरिसिटी भयो प्रश्न गरे। बसन दाईले भन्नु भयो 'यो बाटो हामी जताबाट आयौ र फेरि देब्रे घुम्यौ नि। यसरी पहाड घुम्नु पर्ने भएकोले घुम पहाड।' तथ्य कति हो, उहाँको उत्तरमा ? तर मैले स्विकारी दिएँ।

हामी ११ बजेतिर नर्थ पोइन्ट स्थित सेन्ट जोसेफ स्कुल पुग्यौं। बाहिरैबाट हेर्दा भव्य देखियो। म फोटोहरु खिच्न लालयित भएँ। मैले यो स्कुलको बारेमा पहिले नै सुनेको । राजपरिवारका सदस्यहरु र उच्च कुलीन परिवारका सदस्यहरु पढ्ने स्कुल भनेर । हामीले कमलजीलाई भेट्यौ स्कुल भित्रै। परिचयको आदान-प्रदान पछि औपचारिक निम्ता पत्र दियौं। कार्यक्रमको विषयमा छलफल गर्‍यौं। बाहिर रेष्टुरामा चिया पियौ र छुट्टियौ। कमल जी सँग छुट्टिएपछि अलि वर आएर खाना खायौं। दार्जिलिङेहरुको विशेषता : सानो ठाउँमा राम्ररी व्यवस्थापन गर्न सक्ने। यस्तै ठाउँमा खुब मिठो खाना खायौं, दार्जिलिङको खाना पहिलो चोटी भएर पनि मलाई मिठो लागेको हो कि ? नेपालको तुलनामा खानाको मूल्य निकै सस्तो लाग्यो।

म पहिलो पल्ट दार्जिलिङ पुगेको कारण त्यो शहरको एउटा फोटो खिच्ने उत्कट इच्छा थियो। हामी जादाजाँदै एक पटक राम्ररी खुलेको थियो। कुन तर्फको हो ? डाँडाको शहर सुन्दर देखिएको थियो, गाडीको झ्यालबाट ! कुदिरहेको गाडीलाई रोक भन्न मन लागेन। उता कमल जी लाई समयमा भेट्नु थियो। फर्कदा खिचौंला भन्ने सोचें। हामी फर्कदा हुस्सुले केही देखिएन । हामीले दार्जिलिङ छाड्यौ र लाग्यौ खर्स्याङतर्फ। खर्स्याङ सानो शहर रहेछ। माथितिर बाट देख्यौ तल बजार। केहिबेरमा बजार नै पुग्यौ । सागुरो सडक ! सडकमा एकापट्टि गाडीहरु पार्किङ गरिएका। यसोहुदा सडक निकै जाम हुदोरहेछ। हाम्रो समय निक्कै खाइदियो जामले। जस योञ्जन प्यासीको घर पनि हामीलाई थाहा थिएन। सोध्दै जानु थियो। सोध्दा कसैले चिन्दै चिनेनन् भने चिन्नेहरुले माथि माने छेऊ भनेर लोकेसन दिए। हामी उकालो चढ्यौ, चढ्दै गयौ। घरी हुस्सुले छोप्छ घरी सीमसीम पानी ! उकालो लाग्दा लाग्दै निक्कै माथि नै पुगेछौ। त्यहाँ एकजनालाई सोध्यौ, सही मानिस फेला परेछन्। उनले दिएको लोकेशन अनुसार फेरी ओरालो झर्‍यौ र पुग्यौ डा. योञ्जनको घर।

समय निक्कै घर्की सकेको थियो। सडकमा गाडी र ड्राइभर छोडेर हामी तीन खोलाको किनारै किनार झरेर डा. योञ्जनको घर पुग्यौ। उहाँको घर खोलाको किनारैमा रहेछ। खोला सानो, वर्षा याममा चाहि छङ छङ बग्छ होला त्यो खोला। परिचयको औपचारिक्ता सँगै चिया बिस्कुट खायौ। उहाँ सामान्यतया बिरामी नै हुनुहुदो रहेछ। 'ओपन हर्ट सर्जरी' भएको रहेछ। उहाँले आफ्नो अवस्था बताउनु भयो र हाम्रो निमन्त्रणालाई अनुकुल वातावरण भए कार्यक्रममा सहभागी जनाउने वचन व्यक्त गर्नुभयो। साथै उहाका कृतिहरु हामीलाई प्रदान गर्नुभयो । हामी बिदा मागेर उकालो लाग्यौ। जब हामी सडक छेउ निस्कयौ तब मात्रै देख्यौ माने। अघि पत्तो लाउन नसकेको माने को फोटो खिच्न लगाएँ बसन्त दाईलाई । हामी गाडीमा चढेर हुइकियौ।

हामी अघि जुन बाटो आएका थियौ, त्यही बाटो

फर्किरहेका थियौ । साँझ पर्न हतार गरिरहेकोले ड्राइभर पनि सकेसम्म गाडीको रफ्तार बढाइरहेका थिए । गाडी जति हतार गर्दै अगाडी बढ्छ उति नै हतार गर्दै साझले हामीलाई पछाई रहेछ। बढ्दै गरेको अध्यारो सीमसीम पानी र हल्का भुई कुहिरो सँग लुकामारी खेल्दै हामी सुखिया बजार आई पुग्यौ। केहीबेर विश्राम लियौ। सुखिया बजारमा विजुली बत्ती बलिसकेको थियो । हामीले केरा, विस्कुट सामान्य खालका खाजा सडक पेटीमै किन्यौ र सडक पेटीमै खायौ । बसन्त दाइले केही प्याकेट पाउरोटी किन्नु भयो । यहाँको पाउरोटी राम्रो हुन्छ रे।

सुखिया पोखरीबाट हामी पशुपति नगर आइपुग्दा समय त ८:१५ जति मात्र भएको थियो तर अँध्यारो भने अनुमान नै गर्न नसकिने। हाम्रो गन्तव्य स्थल फिक्कल हो। पशुपतिनगरमा आएर हाम्रो चालकलाई बिदा दियौ र हामीले आफ्नो गाडी निकाल्यौ। हुस्सु चौपट लागेको छ। त्यही हुस्सुले केही मात्रामा पानी पोखिरहेको छ । सडक किनारामा बिजुली बत्ती केही देखिदैन । त्यो बाटो बसन्त दाई धेरै हिंडिरहने भएकोले उहाँले नै गाडी ड्राइभ गर्नुभएको थियो । तर हामी एक किमी पनि अगाडि बढ्न सकेनौं । गाडी झन्नै खाल्टोतिर हुर्रियो । यस्तो अवस्था आइसकेपछि अघि नबढ्ने त्यतै बस्ने निधो गऱ्यौ । तर कहानेर छौ ? र कहाँनेर होटल छ ? पत्ता लाउन मुस्किल। तै बसन्त दाईले फोन मार्फत होटल खोजी गर्नु भयो । नजिकैबाट दुई भाई होटलका स्टाफ हामीलाई लिन आइपुगे । हामीले सन्तोषको सास फेऱ्यौ र होटल पुगेर हाम्रा थाकेको मन र ज्यानलाई आराम दियौं।

भोलि बिहान चिया पियौ र बढ्यौ अगाडि । सूर्योदय नगरपालिकाको मेयर आर. वी. राई घरमै हुनुहुँदो रहेछ र भेट्न सकिने खबर प्राप्त भएपछि उहाँको घर छिऱ्यौ । मेयर साप सँग कुरा राख्यौं । हाम्रो प्रपोजल थम्यायौ । उहाँको मिठो कुरा सँगै एक एक कप मीठो चिया पिएर बढो उत्साहित हुदै बिदा मागेर हामी फिक्कल आइपुग्यौं र बसन्त दाई सँग छुट्टियौं। उहाँ इलामतिर लाग्नु भयो। हामी कन्याम हुँदै झापा तर्फ झऱ्यौं।

हिजो बेलुकी सुखिया पोखरीबाट अध्यक्षज्यूको फोन अचानक विग्रिएपछि उहाँको सबैसँग सम्पर्क आउट भएको छ। हामी काँकडभिट्टा पनि जानु थियो। तर उहाँको फोन विग्रिएपछि उता जाने औचित्य रहेन। चारआलीबाट पश्चिम मोडियौं र विर्तामोडमा आएर फोन बनाउन दियौं। फोन बन्ने समयको सदुपयोग गर्दै खाना पनि खायौ।

डेड घण्टा जतिको पर्खाइमा अध्यक्ष ज्यूको फोनले काम गर्ने भयो। तर फोनमा भए जतिका सामाग्री कुनै सुरक्षित रहेनन् । अध्यक्ष ज्यू चुकचुकाउनु भयो । हिजो अस्ति खिचिएका तस्विरहरु, सेटमा रहेका मोबाइल नम्बरहरु सबै स्वाहा भएछन् । त्यहाँबाट हामी दुई अघि बढ्यौ, गर्मी खुब महसुस भएकै छ। गाडी भित्र एसी चल्छ, बाहिर त ओहो ! दुईओटा घाम लागे झैं। मावाखोलाको पुल तरेर केही किमी अघि आएपछि अध्यक्ष ज्यू एकदम अनइजी फिल गर्नुभयो। 'लौ म त सारै पऱ्यो। एकछिन बिसाउ है।' हुन्न भन्ने कुरै भएन । कि त मैले ड्राइभ गर्न पर्थ्यो, त्यो सम्भव थिएन । सडक किनारा अलि शितल ठाउँमा गाडी रोक्यौ र अध्यक्ष ज्यू आधा घण्टा ४५ मिनेट मज्जाले रेष्ट गर्नुभयो । उहाँ ब्यूझदा पसिनाले पछाडिको भाग निथ्रुक्क भिजेको थियो।

हामी विराटनगर पुगेर मुख्य मन्त्रीलाई भेट्नु थियो। समय एकिन नभए पनि साँझ भेट गर्ने खबर प्राप्त भएको थियो । अध्यक्ष ज्यू विश्राम पछि फ्रेस हुनु भयो र हाम्रो गाडी अघि बढ्यो । हामी इटहरीबाट दक्षिणतर्फ लागेपछि मुसलधारे वर्षा शुरु भयो । दिउँसोको चर्को घामको परिणाम हो यो । विस्तार हुँदै गरेको सडक फराकिलो भएपनि झरीले गर्दा २० को स्पीड भन्दा माथि गाडी चल्ने सम्भावना नै थिएन। हामी विराटनगर पुग्यौ र भन्सार कार्यालयको अतिथी गृहमा गाडी रोक्यौं । उक्त कार्यालय प्रमुख भएर केही वर्ष अघि अध्यक्ष ज्यू बस्नु भएको रहेछ। सोही नाताले हाम्रो त्यो रातको बास त्यहा भयो। यद्यपि कार्यालय प्रमुख काठमाडौं तिर जानु भएको रहेछ। तर हाम्रो वासको बन्दोबस्ती फोन मार्फत उहाँले नै मिलाएर अध्यक्ष ज्यूलाई उही गएर बस्ने आग्रह गर्नु भएको भन्ने मैले बुझें। हुन पनि हो उक्त कार्यालयका विल्डीङहरु अध्यक्ष ज्यू आफु कार्यरत रहदा नै बनाउन लाउनु भएको रहेछ र उहाँ भन्दा पछाडिका कार्यालय प्रमुखहरुले अध्यक्ष ज्यूलाई एकदम सम्मान गर्दा रहेछन्।

झोला तुम्बी बिसाएर नुहाई धुवाई गरी मुख्यमन्त्रीका दूतहरुसँग सम्पर्क गरे । लास्ट फ्लाइट भएकोले उहाँ आउनसाथ खबर गर्छु भने । मन्त्रीज्यू काठमाडौं भएको कुरा हामीलाई थाहा भएकै हो र आजै विराटनगर आउने पनि थाहा थियो। तर अहिले आएर लास्ट फ्लाइट भन्ने थाहा भयो। हामीलाई खान-पानको व्यवस्था कार्यलय प्रमुखको भान्सेले नै तयार पार्न थाले । अफिस बिदा भएपछि दुई शाखा अधिकृत सरहरु आएर हामीलाई साथ दिए। मन्त्री ज्यूको बाट खबर आयो, भोलि भेटौं। हामी खाना खायौ र सुत्यौ।

भोलिपल्ट बिहान चिया पियौं, एक चक्कर विराटनगर पैदल हिड्यौ। अध्यक्ष ज्यू यहाँको चोकचोक र गल्ली गल्ली सँग परिचित ! मेरा लागि विराटनगर आफ्नो पनि हैन बिरानो पनि हैन जस्तो। काम विशेष पर्दा सीधा विराटनगर गयो । काम सक्यो फर्कियो । त्यहीबाटो केही खेप जोगवनी गएँ, फर्के । धेरै पल्ट विराटनगर एयरपोर्ट प्रयोग गरे, तर विराटनगर मै बास बसेको यो मेरो पहिलो रात थियो।

११ बजे मुख्य मन्त्रीलाई भेट्ने समय थियो । हामीले बिहान भर यसरी नै समय काट्यौ र खाना खाएर आफ्ना सामानहरु गाडीमा राख्यौ । ११ बज्नै लाग्दा बासस्थान छाड्यौ । हामी गाडीमा बसेपछि ती भान्सेलाई केही सय रुपैया अध्यक्ष ज्यूले हातमा लाई दिनु भयो । मीठो पकाएर खुवाएकोमा धन्यवाद भन्यौं । उनी अलिक काम नसुन्ने रैछन् तै पनि खुशी भए । हाम्रो गाडी एक नम्बर प्रदेशका मुख्य मन्त्रीको कार्यालय भित्र छिऱ्यो, गाडीसँगै हामी छिऱ्यौ । व्यवस्थित भई नसकेको कार्यालयको एक तला माथि उक्लेर बायातर्फ मोडियो । मोडिन साथ मैले मुख्य मन्त्रीज्यूको स्वकीए सचिवलाई देखेँ । उसलाई देख्नासाथ मलाई झनक्क रिस उठ्यो । कारण उसले राम्ररी समन्वयन गर्न जान्दैन वा मान्दैन ? मैले पहिले देखि नै नोट गरी रहेको हुँ । तै आफुलाई काबुमा राखेर औपचारिकता निभाए ।

मन्त्री ज्यूको चेम्बरबाट ४/५ जनाका हुल निस्कीए र हामी भित्र छिऱ्यौं । अध्यक्ष ज्यूसँग मन्त्री ज्यूको औपचारिक चिनजान पछि हाम्रो कार्यक्रमको बारेमा उहाँले ब्रिफीङ गर्नुभयो । त्यसपछि मैले अनौपचारिक भएर आफ्ना तर्फबाट कुरा राखे । कार्यक्रमको निम्ति चीफ गेस्टको निम्तो दियौं र सम्भव भए प्रदेश सरकारको तर्फबाट समेत सहभागिता जनाउन आग्रह गऱ्यौ । मन्त्रीजीले आफ्नो डायरीमा नोट गरे, पीए लाई दिने सुझाव दिए । हामी बिदा भयौ । यो भेट र संवादबाट हामी उत्साहित भयौ ।

विराटनगरमा घाम चर्किएको थियो । हामीले मिसन पनि पुरा गऱ्यौ र फिऱ्यौ काठमाडौ तर्फ । त्यो साँझ बर्दिबास आएर बास बस्यौ र भोलिपल्ट हामी १२ बजे तिर धुलिखेल छिरिसकेका थियौ ।

०००

प्रकरण-२ः हामी अशोज ८ गते बिहानै बसन्त थाम्सुहाङ, भीषण मुकारुङ दिलेन्द्र मुकारुङ चन्द्रा चाम्लिङ र म गरी पाचजनाको टोली काठमाडौं इलाम चल्ने सुमो गाडीबाट इलाम तर्फ लाग्नु थियो । गाडी नारायण गोपालचोक, कलङ्की सातदोबाटो हुदैं ग्वार्खो बाट म चढेपछि जडिबुटिमा दिलेन सरलाई टिपेर अघि बढ्नु पर्ने थियो । जब म ५ः३० बजे ग्वार्खो बाट गाडी चढें, गाडीको आवाज फरक किसिमको लाग्यो । मैले यो कुरा भनेपछि सबैले गाडी देखाएर बनाएर जाने भन्न थाल्यौ र केही अगाडी बढेपछि बालकुमारीमा रहेको ग्यारेजमा गाडी हुले चालकले ग्यारेजमा मिस्त्रीहरु निन्द्रैमा रहेछन् हाहा हो हो गरेर मिस्त्रीहरुलाई उठाएर चालक गाडी मर्मत गर्न लागे भने हामी यही मौका छोपी ट्वाइलेट जाने, चिया खाजा खाने तर्फ लाग्यौं ।

६ बजे हामीले कोटेश्वर पार गरिसक्नु थियो, दिलेनजीको फोन तारान्तार आइरहन थाल्यो । केही मिनेट समय लाग्ला ठानेको, गाडी बन्न लाग्यो सवा दुई घण्टा बल्ल पौने आठ बजे गाडी तयार भयो र लाग्यौ कोटेश्वर हुँदै जडिबुटी तर्फ । जडीबुटिदेखी दिलेन सर चढ्नु भयो र हाम्रो टिम त पुरा भयौ । तर अझै भक्तपुरको जगातीबाट एक जना प्यासेन्जर चढ्नु रहेछ । उनी पनि चढिसकेपछि हाम्रो यात्रा निरन्तर अघि बढन् थाल्यो । गाडी कुदाउदै चालक भन्दै थिए 'आज १० बज्ने भयो इलाम पुग्न ।' हामीले भन्यौ, '१२ नै बजोस, बिस्तारै जाऊँ है गुरु !'

सेडुल अनुसार हामी दुई घण्टा ढिला भैसकेका कारण इलाम जाने गाडीहरु सँग बाटोमा अगाडी पछाडी हुँदै कुद्ने, सँगै खाना खाने जस्ता झन्जट बाट मुक्त भएका थियौँ । निक्कै अबेर गरिकन हामीले लालगढ पुगेर दिउँसो खाना खायौ र हुइकियौ पूर्व तर्फ । विर्तामोड पुगेपछि चन्द्रा चाम्लिङ झरिन, भोली बिहान आउँछु भनेर । हामी विर्तामोड पुग्दा साँझ परिसकेको थियो । एकक्षण विश्राम गऱ्यौ , हल्का खाजा खायौ र अघि बढ्यौ ।

विर्तामोड, चारआली, वर्ने हुदैं उकालो चढेपछि इलाम सीमाना तर्फ छिर्नसाथ कही नभएको वर्षा हुन थाल्यो । झापा र इलामको सीमाना कटेपछि इलामतर्फ स्वागत लेखीएको जोडी कलस छ, यो ठाउँको एकीन नाम मलाई थाहा छैन । तर कलश भनेरै म जस्ता धेरैले चिन्छौ चिन्ने गरेका छौं । उक्त स्थानमा सानो तिनो बजार नै छ सायद यही कलस निर्माण भएपछि बजार बस्न शुरु गरेको होला, भन्ने अनुमान छ मेरो । हामी उक्त स्थानमा पुग्दा रात पनि परेको र पानी पनी जोर जोरले परिरहेकोले केही बेर बिसायौं । खाजा खायौ । हामी खाजा खाएको दोकान सँगै टासीएको अर्को दोकानमा मकैका घोगा भन्दा ठुल्ठुला कोसा भएमा घुसुरे केराका काइयो झुन्डाइ रहेको देखे । हेर्दै लोभ लाग्दो, सोधेको ८० रुपैया दर्जन । पहाडको धुसुरे केरा । कम्ता सस्तो होइन । लिएँ दुई दर्जन र राखे गाडीमा । झरी मथ्थर हुँदै गयो । लगभग ४० मिनेट यहाँ विश्राम गरेपछि हाम्रो गाडी उकालो चढ्न शुरु गऱ्यो । घुम्ती, उकालो, तेर्सो, ओरालो, उकालो हुँदै हामी रातको १०-३० तिर मात्र इलाम छिऱ्यो । सबै भन्दा अन्तमा झर्ने यात्रु हामी भएकोले हाम्रो बासस्थान भ्यूपोइन्ट गेष्ट हाउस पुग्दा ११ बजीसकेको थियो भने खानपीन गरेर सुत्दा १२ बजीसकेको थियो ।

९ गते बिहान अबेर सम्म नै सुते म चाहि पहिलो पल्ट जादा अध्यक्ष ज्यू र म सुतेकै कोठा त्यही वेड थियो यस पल्ट पनि । फरक कति मात्रै भने अध्यक्ष ज्यू सुत्नु भएको वेडमा दिलेन जी हुनुहुन्थ्यो । भिषण ग्राउण्ड तलाकै रुममा सुतेको थियो भने बसन्त दाई आफ्नै घर जानु भएको थियो । वसन्त दाईको फोन आएपछि हतार हतार म उठेर

फ्रेस भइवरी तयारी भएँ । दिलेनसरलाई फोन गरें । केहीबेरमै बसन्त दाई गाडी लिएर आइपुग्नु भयो । अनि हामी पनि गाडीमा चढेर हिडिहाल्यौ । सुवास नेम्वाङलाई भेट्न । उहाँलाई औपचारिक निमन्त्रणा पत्र बुझाएकै थिएनौ । यस कार्यक्रमको प्रमुख अतिथि शुरुमा हामीले १ नं. प्रदेशका मुख्य मन्त्री शेरधन राईलाई आग्रह गरेका थियौ । उहाँले उत्सुकता पनि देखाउनु भएको हो । हामी ढुक्क थियौ, तर अन्त्यमा आएर नभ्याउने अप्रस्ट खबर प्राप्त भएपछि त्यतातिर ध्यानै दिन मन लागेन । संयोग वा हाम्रो सौभाग्य त्यही समय सुवास नेम्बाङ इलाम जाने भन्ने सुचना प्राप्त हुन साथ उहाँलाई प्रमुख अतिथि बनाउने तर्फ लागेका थियौ । यसको चाँजोबाँजो विजय सुब्बा दाइले मिलाइदिनु भएको थियो र उहाँलाई औपचारिक निम्तो र कार्यक्रम तालिका बुझाउन पुग्यौं ।

जि.वि.स. को पाहुना घरमा बस्नु भएका सुवास नेम्वाङ ज्यूलाई भेट्यौ, औपचारिक निम्तो पत्र र कार्यक्रम तालिका बुझाएर केही अनौपचारिक छलफल पछि हामी बिदा भयौ र होटलमा आई खाना खाएर दिउँसोको कार्य तालिका बनायौ र सोही अनुसार कार्य विभाजन गऱ्यौ ।

एक समूह होमस्टे हेर्ने, उनीहरुसँग सर्म्पकमा रहिरहने, एउटा समूह निम्तो र प्रचार प्रसारमा लागिरहने एउटा समूह स्टेज र त्यहा आवश्यक सामाग्रीको प्रवन्ध गर्ने, एउटा समुह साङगीतिक कार्यक्रमको तयारीमा लाग्ने आदि जस्ता कार्य विभाजन गऱ्यौं । ९ र १० गते इलाममा हाम्रो कार्यक्रमको प्रचार-प्रसार लाई तिव्र बनायौ ।

हामी पहिलो ग्रुपमा जानेहरु मध्ये चन्दा चाम्लिङ ९ गतेको १२ बजेतिर इलाम पुगेर काममा सहभागि भैसकेकी थिइन् । १० गते सिक्किम, दार्जिलिङ तिरका पाहुनाहरु आइपुग्नु भयो साथै एक नं. प्रदेशका प्राय जिल्लाहरुबाट आउने प्रतिनिधि स्रष्टाहरु पनि आइपुग्न थाले । कोही ११ गते बिहान आइपुग्दैछौ भन्ने सुचना प्रवाह गरिरहे । हामीले लगभग कार्यक्रमको तयारी अन्तिम अवस्थामा पुऱ्यायौं । तर काठमाडौं बाट आइपुग्न पर्ने हाम्रै अध्यक्ष ज्यू लगायतको टोली खराब मौसमको कारण आइ नपुग्ने जानकारी आयो । उहाँहरुको तीन टोली फिक्कल आएर बस्यो, त्यहा भन्दा अघि बढ्न नसक्ने सुचना प्राप्त भएपछि होम स्टेमा तयार भएका खानाहरु खेर गएको सम्झदै हामी पनि होम स्टेमै सुत्यौ रातको १२ बजेपछि ।

१० गते आइ नपुग्ने सहभागीहरु र अध्यक्ष ज्यूको समुह ११ गते आइपुग्न शुरु गरे । उता मिरीकतिरबाट वाध्यवादक एवं गायिकाहरु पनि आउने क्रम शुरु भयो । डा. जस योञ्जन प्यासी स्वास्थ्य खराब भएको कारण उपस्थित हुन नसक्ने खबर बोकेर हिजै कमल रेग्मी आइसक्नु भएको थियो । खानपीनको व्यवस्था भालुढुङगा स्थित होम स्टेमा भएकोले सबैलाई उतै सीधा लगेर खाना खुवाएर कार्यक्रम स्थल झार्ने व्यवस्था मिलाइएको थियो । यस कार्यका निम्ति विशेष : सन्तोष राज भक्त लगाएतका साथीहरु खटेका थिए ।

कार्यक्रमको दिन अर्थात ११ गते अध्यक्षज्यू सँग मेरो एकैचोटी कार्यक्रम स्थलमा मात्र भेट भयो । प्रोग्रामको सेडुल देखाए, थपघट गर्ने समय थिएन । दिलेन्द्र मुकारुङ स्थानीय भएकोले कार्यक्रम सञ्चालनको मुख्य भूमिका दिएको थिए । बिच बिचमा मैले दिलेनजीलाई सपोर्ट गर्ने र सांगीतिक प्रोगाम बसन्त दाईले संचालन गर्ने गरी कार्यक्रम तालिका बनाएको थिए । कार्यक्रम शुरु भएपछि क्रमशः तीन चरणका कार्यक्रम सफलतापूर्वक सकियो । साँझ सांगीतिक कार्यक्रममा भिषण मुकारुङ र भावना थापा (मिरिक) विशेष प्रस्तुती दिएका थिए । कार्यक्रम छोटो भएको श्रोता दर्शकहरुको गुनासो हुदैथियो । झरी पर्दै रहदै गरिरहेको थियो । लगभग ८:३० तिर हामीले सबैलाई बस्ने स्थानतिर पठायौ, र अन्तमा सानो भ्यान (जसलाई हामीले ९-१२ गते सम्मलाई भाडामा लिएका थियौ)मा हाम्रा अफिसियल सामानहरु राखेर म चन्द्रा लगायत केही सदस्यहरु होम स्टे तिर हिड्यौ । तर केही माथि उकालोमा 'गाडी दुर्घटना' भन्दै सडक अवरोध हुनेगरी मानिसहरु जम्मा भएका थिए । खै के को भयले हो, गाडी दुर्धटना भन्ने सुन्नासाथ म हतार भ्यानको ढोका खोलेर अघि बढें, घटनास्थल पुग्दा त ओहो ! हाम्रै टोलीको गाडी पो ! होस हवास उड्यो । तै सबै सुरक्षित भन्ने थाहा पाएपछि अध्यक्ष ज्यू र वसन्त दाइलाई फोन गरी जानकारी गराएँ । सुवास संगम र महेश पौड्यालहरु 'धन्न बाँचियो भन्दै थिए ।' मैले सूचना गरेको केहिबेरमै अध्यक्षज्यू र वसन्त दाइ आइपुग्नु भयो । प्रहरीहरु अघी नै आइसकेका थिए । गाडी निकाल्ने कुरै भएन । हाम्रा साथीहरु कोही हिडेरै होम स्टे पुगेछन् । कोहीलाई अन्य गाडीहरुबाट पुऱ्याउने व्यवस्था गऱ्यौ । वास्तवमा त्यो दुर्घटनाले त्यो साझको हाम्रा अन्य योजनाहरु छताछुल्ल भए ।

१२ गते बिहान अबेर भालुढुङगा गयौ, कार्यक्रमको समापन त्यहाँबाट गर्नु थियो । उक्त कार्यक्रम सञ्चालन गर्न कोषाध्यक्ष सुशीला पौडेललाई जिम्मेवारी दिएको थिए । अघिल्लो रातको आधा मात्र निन्द्रा र केही प्याक ब्ल्याक चिम्नीको असरले गर्दा म मा स्फूर्तीपन पटक्कै थिएन । त्यहाँ कार्यत्रम सक्यौ समापन गऱ्यौ र होमस्टे आएर खाना खाइवरी बिदा मागेर निस्कनै लाग्दा अविर लगाईदिएर र फूल दिएर बिदा दिए । अध्यक्ष ज्यू र म अध्यक्ष ज्यू को गाडीबाट बेलबारी, विर्तामोड तिर व्यवहार मिलाउँदै फिर्नु थियो । भने अरु साथीहरु जीपबाट फिर्ने योजना थियो । हाम्रा विशिष्ठ अतिथीहरु रत्न शम्शेर थापा, राजेन्द्र थापा, एस्पी कोइराला, डा. भोजराज घिमीरे, हरु चन्द्रगढी तिर लागि सक्नु भएको थियो भने विश्व बल्लभ दाई ससुराली दार्जिलिङ तर्फ ।

;ulLtsf]cgf}krf/Ls lzIff / o;sf]eljio

रमेशप्रसाद कोइराला

साहित्य/कला र संगीत कुनै पनि देशलाई चिनाउने गहनाहरु हुन् र यसै मार्फत प्रत्येक देश तथा जाति विशेषले आफ्नो पहिचान छोड्ने गर्छ । हाम्रो देशको गित संगीतमा पनी आफ्नै प्रकारको मौलिक विशेषता रही आएको छ । जसलाई युगौं युगान्तरसम्म वचाई राख्ने प्रत्येक नेपालीले आफ्नो कर्तव्य पनि हो । सरकारले पनी यसको जगेर्नाका खातिर ठोस पहलकदमी लिनु आजको आवश्यकता हो । यस क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी राष्ट्रिय स्तरका संगठित संघ संस्था हाम्रो सामु रेडियो प्रसार सेवा विकास समिति, रेडियो नेपाल, नाट्य तथा संगीत प्रतिष्ठान, राष्ट्रिय नाचघर, नेपाल टेलिभिजनआदि हुन् । व्यक्तिगत प्रयासबाट पनी यसको विकास, प्रवर्द्धन तथा अध्ययन अध्यापनका लागि धेरै संघ संस्थाहरु खुलेको पाईन्छ । जस्को सरकारी समन्वय कहीँ देखिँदैन । परम्परागतरुपमा समाजमा धेरै व्यक्तिहरु बस्दथे । जसको चाहाना असिमित थियो र एउटै व्यक्तिले त्यो पूरा गर्न नसक्ने भएबाट यहीं देखि श्रमको विभाजन भयो । समाजमा हरेक कार्यको लागि सम्बन्धित काममा अभिरुचि राख्ने व्यक्तिहरु कामका आधारमा बाँडिए र आ-आफ्ना समूहमा विभाजन हुन पुगे र कालान्तरमा यो परिपाटीले प्रथाको रुप लियो रश्रमका आधारमा जातको विभाजन हुन पुग्यो । ती जातिहरु आ-आफ्नो अस्तित्वको खोजीगर्न थाले यसै परिस्थितिमा ठूलो जात र सानो जात भन्ने गलत अवधारणाको जन्म भयो र कुप्रथा रहन गयो । समाजमा हरेक श्रमिकलाई समान तवरले सम्मान गर्ने परम्परा जबसम्म रहदैन त्यस अवस्थासम्म परिष्कृत रुपमा समाजले कुनै कुरा पाउन सक्दैन यो यथार्थता हो । सांगीतिक क्षेत्रलाई परम्परादेखि समाल्दै आएको हाम्रा जातिहरु भनेको गन्दर्भ, कुसुले र दमाईहरु आदि नै हुन् । कुनै कालमा यस क्षेत्र तर्फ लागेका जातिहरुलाई तल्लो जातिको रुपमा राखि हेला गरिन थालियो । परिणाम स्वरुप ती जातिहरुले पछिल्लो कालमा पेसागत सम्मान नपाउँदा र संगीत कलाको चाखसमेत नहुँदा आफ्ना परम्परालाई छोड्न थाले । कानुनी रुपमा २०२० सालको मुलुकी ऐनले जाति प्रथालाई हटाए पनि यसको तुस आजसम्म हाम्रो समाजमा अझै पनि पूर्ण रुपले हटेको छैन । यी जातिको कमी जब समाजमा खड्किन थाल्यो त्यसपछि व्यक्तिहरुले मनोरञ्जनको अर्को विकल्प खोज्न थाले यसपछि गीत, संगीत अन्य जातिहरुमा पनि विकसित हुन पुग्यो फलस्वरुप गीत, संगीतको नामाकरण हुन थाल्यो जस्तो बाहुन क्षेत्रीले बालन, भजन, लिम्बुले धाननाच, प्राय बाहुन क्षेत्री भित्रका महिलाले संगिनी, रत्यौली, राईले चण्डी, मगर एव्म गुरुङले रोधी, तामाङले सेलो, राजवंशीले बुलुसरी हुन भने क्षेत्रगत रुपमा पश्चिमेली नेपालीले देउडा, दोहोरी, पूर्वेली नेपालीले झ्याउरे जुहारी आदि हुन् ।यी गीत, संगीत कुनै खास जाति विषेशले गाउने, बजाउने नभै समाजमा रहेको जो कोहीले कुनै खास अवसरमा नाच्ने, गाउने, बजाउने गर्दछन् । यसरी नै कुनै पर्व विशेष, कुनै काम तथा योजना विशेष, भाषा धर्म विशेष पनी हाम्रा गित संगितको विविधता आफ्नै छ ।यी माथिका तथ्यहरुले के प्रष्ट पार्छ भने गीत, संगीत मानव समाजमा अपरिहार्य तत्व भै यस्ले आफ्नो पहिचान राख्नुको साथै जागर वढाउदछ।

सैद्धान्तिक तवरले संगीतको शिक्षा लिएका सबैले बाजा बजाउने जस्ता प्राविधिक कुरा जान्दछन् भन्ने छैन । संगीत गहन विषय भै कन पनि यस्मा चाख हुनेले परम्परागत रुपमा संगितको श्रृजना गरे पनि यो एउटा विशाल अध्ययनको विषय पनि हो । एउटा कविलाई औपचारिक शिक्षाले बाँध्न सकिदैन यही नियम गित तथा संगीतकारलाई पनि लागू हुन्छ तर शिक्षाले यस्लाई परिमार्जित हुने कुरामा कसैको दोमत रहन सक्दैन । नेपालमा गीत, संगीत कला परम्परागत रुपमा जे जस्तो भएपनि पछिल्लो कालमा यस क्षेत्रमा चाख राख्ने विभिन्न

जनजाति, पेशा व्यवसायका व्यक्तिहरु यसमा आउन थाले। संगीत भनेको व्यक्तिले देवत्वबाटै लिएर आएको हुनुपर्छ। अनि सो क्षेत्रमा व्यक्ति स्वयम् लाग्न प्रेरित हुने गर्दछ र व्यक्तिको यो गुणलाई अझै परिष्कृत पार्न, निखार ल्याउन व्यक्तिमा यसको शिक्षाको खाँचो पर्दछ र आधुनिक कालमा यसको शिक्षा दिने विभिन्न विद्यालय, विश्वविद्यालय खुलेका छन्। संगीत पढाउने विश्वका विभिन्न मुलुकमा आफ्नै विश्वविद्यालयहरु भए पनि नेपालमा त्रिभुवन विश्वविद्यालयले पछिल्लो कालमा आफ्नो मातहतको केही संस्थाहरुमा यसको पढाईको व्यवस्था गऱ्यो तर यो औपचारिक शिक्षा सैद्धान्तिक तवरले मात्र दिने गरिएको पाइन्छ र यो शिक्षा हालको अवस्थामा प्रर्याप्त मात्रामा नहुनुको साथै हाम्रा आवश्यकतालाई पनि धानेको छैन। यसका लागि विभिन्न संघ संस्थामा पढाउने शिक्षक शिक्षिका, नेपाल सरकारकोसंगठित संघ संस्थाका आफ्ना काम गर्ने आफ्ना कर्मचारी, वाद्य वादकहरुले अनौपचारीक शिक्षा अन्तर्गत नेपालबाट नजिकै पर्ने भारतका परम्परादेखि नाम चलेका **Bharatiya Vidya Bhawan, Bombay** बाट Natya Visharad (Certificate Level) र Nritya Praveen (Tall and Abjinaya) (M.Muse in Dance), **Bhatkhande Sangeet Mahavidyalaya Luckow, India** बाट Sangeet Mashyama (Certificate Level), Sangeet Visharad (Bachelor Level), Sangeet Nipun (M.level), **Gandharva Mahavidyalaya Mandal, Bombay** बाट Sangeet Visharad (Bachelor Level), र Sangeet Alankara (Master Level), **Prayag Sangeet Samitee, Allhabad** बाट Junior Diploma (S.L.C Level), Senior Diploma (Certificate Level), Sangeet Prabhakar (Bachelor Level), र Sangeet Pravin (M.Muse) जस्ता प्रमाण पत्र प्राप्त गरी आफ्नो अध्ययन पुरा गरी आएका पाइन्छ। यी संस्था भनेको संगीतमा प्राविधिक शिक्षा दिने संस्थाहरु हुन्। नेपालमा व्यक्तिगत रुपले खुलेका प्राय संगीत विद्यालयहरुले उपरोक्त संस्थाहरुसँग सम्बन्धन राखेर आफ्नो अध्ययन अध्यापन गर्ने गरेको पाइन्छ। नेपालको पुरानो संगीत विद्यालयहरुले **Prayag Sangeet Samitee, Allhabad** भारतसँग संम्बन्धन राखेका छन्। नेपालका संगीतको क्षेत्रमा जानेमानेका सम्पूर्ण संगीत हस्तीहरुले यसै अन्तर्गत आफ्नो अध्ययन पुरा गरेका छन् र नेपाल सरकारले आफ्ना संगीतको क्षेत्रको आवश्यकतालाई यिनै संस्थाबाट अध्ययन पुरा गरेका व्यक्तिलाई लिने गरी प्रयाग संगीत समिति ईलाहावादको पढाईलाई वि.सं.२००८/९/२७ गते एक पत्र पठाई मान्यता दिएको देखिन्छ यसपछि नेपाल सरकारले अन्य कुनै कुरा गरेको पाइदैन बरु मौन नै बसेको छ। त्यसैगरी रेडियो नेपाल, राष्ट्रिय नाचघर, राष्ट्रिय प्रज्ञा प्रतिष्ठानले पनि आफ्ना कर्मचारी प्रयाग संगीत समिति, ईलाहवाद समेतबाट अध्ययन गरेका व्यक्तिलाई नै नियुक्त गरेको तथ्य हामी संग भएवाट यी संस्थाले पनि यसलाई नै नैतिकरुपमा मान्यता दिएको देखिन्छ। त्यसैगरी उक्त क्षेत्रवाट अध्ययन गरेकाको हकमा २०४७ साल चैत भन्दा अगाडी आफ्नो मातहतका संस्थानमा अध्ययन अध्यापनको क्षेत्रमा लागेको शिक्षक शिक्षिका, कर्मचारीलाई मात्र त्रिभुवन विश्वविद्यालयले मान्यता दिएको देखिन्छ। यो भन्दा पछिको सवालमा भने त्रिभुवन विश्वविद्यालयसँग पनि यस विषयमा कुनै प्रष्ट नीति छैन तैं चुप मैं चुपको सिद्धान्त अवलम्बन गरी बसेको छ। त्रिभुवन विश्वविद्यालयको पाठ्यक्रम विकाश केन्द्रले निकालेको पछिल्लो मान्यता दिने नदिने भन्ने पुस्तकमा विश्वको कुनै संगीतको पढाईलाई मान्यता दिएको देखिदैन। नेपाल सरकारको आधिकारिक पाठयक्रम निर्धारण गर्ने लोक सेवा आयेग त यस विषयमा झनै अनविज्ञ बनेर बसेको छ। हालसम्म नेपाल सरकार यस बारेमा गम्भीर रही कुनै नीतिगत व्यवस्थाका लागि चासो नै लिएको पाइदैन। रेडियो नेपाल, राष्ट्रिष्य नाचघर, संगित तथा नाट्य प्रतिष्ठानसमेतमा यस बारेमा कुनै प्रष्ट नीति छैन। जसको कारण यसमा कार्यरत हजारौ स्वाभिमान संगीतकर्मी कर्मचारीमाथि अन्याय परिरहेको छ, फलस्वरुप पहुच पुग्ने व्यक्तिले कर्मचारी नियुक्ति वा बढुवा गर्दा आफ्ना भक्त, आसे-पासे व्यक्तिलाई मान्यता प्राप्त छ, छैन भन्ने नाममा स्वघोषणा गरी आफ्नो अनुकूलमा अध्ययन वापतको अंक दिई वा नदिई आफ्नो दुनो सोझ्याउने काम गरिरहेका छन् र पीडित कर्मचारीले आर्शीवाद लिनु परिरहेको छ। जुन कुरा हाम्रा समाचार माध्यममा हामीले नपढेका छैनौ र यसको उदाहरण भनेको रेडियो प्रसार सेवा विकास समितिको कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली २०५७ पनि एक हो जसमा यस बारेमा कुनै स्पष्टता छैन। जुन झिके पनि हुने गोजीको खुजुरा पैसा जस्तो छ। यसै सवालमा शुसिल विश्वकर्मा विरुद्ध रेडियो नेपाल भएको उप्रेषण समेतका मुद्धामा **Prayag Sangeet Samitee, Allhabad**को अनौपचारिक अध्ययनलाई अदालतसमेतले मान्यता नदिएको सन्दर्भमा अब प्रान्त विदेशमा रहेका जुनसुकै संगितको अनौपचारी शिक्षा दिने संस्थाका प्रविधिक अध्ययन तथा सोको सम्वन्धन गरी नेपालका संघसस्थामा हुने गरेको यसको पर्दाले कुनै औपचारिक मान्याता राख्न सक्दैन भन्ने कुरा तर्फ यी

तथ्यले संकेत गरेको कुरामा कुनै शंका छैन। यसरी विदेशमा रहेका कुनै पनि संघ संस्थावाट संगितको कुरामा नेपालका कुनै संघ सस्थाले मान्यता दिदैंन भने किन नेपालको लाखौ रुपैया सम्वन्धनको नाममा विदेशमा पठाउने ?आजकोटड्कारो प्रश्न हामीसंग छ । यसरी नेपालमा वर्तमान अवस्थामा अनौपचारीक शिक्षा दिने दुई प्रकारका संस्था हाल संञ्चालित छन् पहिलो विदेशी संस्था जस्तै Prayag Sangeet Samitee, Allhabad, Bharatiya Vidya Bhawan, Bombay, Bhatkhande Sangeet Mahavidyalaya Luckow, India, Gandharva Maha vidyalaya Mandal, Bombay आदि वाट सम्वन्धन राखी पढाउने अर्को आफै पढाउने र आफैं प्रमाण पत्र दिने । यी दुई प्रकारका संस्थाहरुवाट दिइने प्रमाण पत्रमा कानुनी रुपमा कुनै भिन्नता छैन । जवसम्म औपचारिक शिक्षाको अध्ययन गरिदैन तबसम्म त्यस्को कुनै मान्यता रहँदैन । यी पढाइ केवल तालिम मात्र हुन । यी पढाइको आजका मिति सम्म नेपाल सरकारको कुनै अनुमोदन लिनु पर्ने वाध्यता पनि छैन । यसर्थ नेपालमा अनौपचारिक संगीत शिक्षाको आधिकारिक कानुनी व्यवस्थापन नै छैन भन्दा कुनै अत्युक्ति नहोला । यस प्रकार सरसरती हेर्दा अरु क्षेत्रमा जस्तो अनौपचारिक शिक्षा लिएका व्यक्तिहरुलाई किन मान्यता दिने भन्ने कुरा सैद्धान्तिक रुपमा राम्रो पनि होला तर संगीतको शिक्षा अरु जस्तो होईन । साधना विना यो शिक्षाको गुणस्तर संम्भव छैन । यसको लागि फेरी साधना कै आवश्यकता छ । अतः अभ्यास र तालिम नै यसको मेरुदण्ड हो । संगीतको साधन गरेका व्यक्तिको उपेक्षा गर्ने हो भने हामीले अवको संसारमा गीत संगीतको क्षेत्रमा भने जस्तो प्रतिस्पर्धा गर्न सपनै देख्नु पर्ला । गीत संगीतको गुणस्तर शक्ती र सामर्थ्यको आडमा वढ्न सक्दैन, कहि चोरेर पनि हुदैन, साधना नै चाहीन्छ । यसर्थ संगीतको साधना गरेका तथा अनौपचारिक शिक्षा लिई पोख्त रहेका जो कोहीलाई सम्वन्धित ठाउँमा उनीहरुको प्रयोग तथा सम्मान गर्ने, सिकेको सिपको यथोचित ठाउँ दिने, अनौपचारिक शिक्षा लिई सिप सिकेका संगीत कर्मि, वाध्यवाधक समेतका व्यक्तिहरुको उचित कदर गर्ने कानुनको विकास तथा निर्माण अवका दिनमाअती जरुरी भै सकेको छ । होईन भने संगीतमा भएका होनाहार व्यक्तिहरु पलायन भएर जाने सम्भावन ज्यादा छ। यसो हुनु भनेको देशलाई नै घाटा हुनु हो।

नेपालमा संगीतको शिक्षाको वारेमा उपल्लो सोच, ठोस निति तथा ऐन कानुनको परीपाटी नभएकाले यसमा लागिपरेका हजारौं संगीतकर्मीको भविष्यमाथि खेलवाड भएको छ । पछिल्लो कालमा सरकारी तवरवाट यस क्षेत्रका व्यक्तित्वहरुलाई जानि नजानी केही वर्गिकरण गरी साधारण, वरिष्ठ तथा प्रतिष्ठीत भनेर केही चिन्न खोज्नु र सुरक्षा प्रदान गर्नु एउटा शुभकार्यको थालनी हो भन्न सकिन्छ । वर्तमान परीप्रेक्ष्यका गित संगीतले पनि भुईचालो ल्याउन सक्छ भन्ने चेतना हामीलाई नभएको होईन । यस्को उचित विकास र प्रवद्धनले देशमा आर्थिक आम्दानीको वाटो खोल्न सकिनुका साथै गित संगीतको सकारात्मक उपयोगले मानव जिवनलाई नैसकारात्मक सोच र सतमार्गमा हिडाउन सकिने कुरामा पनि दोमत छैन । मानव उर्जा पैदा गर्ने तथा राष्ट्रियता र सदभावलाई चट्टान झै वनाई राख्ने कुरामा पनि यसको ठुलो हात भन्ने कुरा पनि हामीले बिर्सिनु हुदैन । संगीतका औपचारिक शिक्षा लिएका भन्दा अनौपचारि शिक्षा साधना गरेका व्यक्ति नै यस्का प्रभावकारीमा अवल मानिन्छन् । अतः यस्को उचित विधि, व्यवस्थापन, मापदण्ड ल्याई यो क्षेत्रलाई अझै व्यवस्थित गर्दै लैजानु पर्ने आजको माग हो । यसको विकासमा गीत संगीतको पढाई हुने विद्यालय, यिनीहरुको गुणस्तर, भौतिक अवस्था, प्रदान गरीने प्रमाण पत्र, यस्का उत्पादित जनशक्ति आदिको वारेमा राज्य वेखवर भै मस्त निन्द्रमा सुतेको छ। विनाकाम लाखौ रुपैया संगीतको शिक्षा दिने भनी विद्यार्थीवाट असुल गरीन्छ र त्यो पैसा सम्वन्धका नाममा विदेश पठाईन्छ । वास्तवमा उक्त पैसाले हामी नेपालमा नै गुणस्तरको संगीत शिक्षा दिने वातावरण वनाउन सक्छौ । अवका दिनमा हामीसँग साधन श्रोत भए पनि हामीमा चेतनाको कमी छ । यस विषयमा रेडियो नेपालको कर्मचारी नियमावली हेर्ने हो भने रेडियो नेपालका कर्मचारीका विविध कुराका लागी उक्तनियमावलीमा कतै मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट अध्ययन गरेको हुनुपर्ने कुरा उल्लेख छ भने कतै यो कुरा उल्लेख गरिएको छैन । तर मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्था वा मान्यता प्राप्त शिक्षा भनेको के हो ? नियमावलीमा कुनै कुरा उल्लेख नभै स्वयम् नेपाल सरकारको प्रचलित नेपाल कानुनमा नै यसको आधिकारीक व्याख्या अन्योलमा छ । मान्यता प्राप्त भन्नु प्रचलित कानुन द्धारा घोषणा गर्नु हो । जस्तो नसिङ्गमा नसिङ्ग परीषद ऐन २०५२ को दफा २१, चाटर एकाउण्टको चाटर एकाउण्टन्स ऐन २०५३ को दफा २४ यसै गरी मेडिकल, फार्मेसी, स्वास्थ्य व्यवसायी, ईन्जीनियरीङ्गका सवालमा सोही कानुनमा मान्यता प्राप्तको वारेमा वोलेको छ तर गित संगितको वारेमा खोई काहा छ ? यो व्यवस्था अव संगीतकर्मीको क्षेत्रमा हुनु अति आवश्यक भै सकेको छ । तर यस पक्षमा सम्वन्धित सबैको कुनै ध्यान गएको छैन र यो गीत संगीतको क्षेत्रमा लागिपरेका व्यक्तिहरुको लागि दुर्भाग्य नै हो।

प्राय प्रयाग संगीत समिति इलाहाबादसमेत सँग

सम्बन्धन राखी नेपालमा संगीतको प्राविधिक शिक्षा विभिन्न संघ संस्थाहरुले दिदै आएका छन् । सरकार पिपलपाते रणनिति अपनाई यस्तो शिक्षाको मान्यता बारेमा मौन नै बस्ने हो भने हाल यसमा पढ्ने लाखौ विद्यार्थीको भविष्य के हुने ? विद्यार्थीले यसमा खर्चेको समय र लगानी भोलि कसले क्षतिपुर्ति भर्ने ? कानुन बमोजिम खुल्न दिएको यस्ता संस्थाहरु र तिनले दिइको शिक्षाको भूमिकाबारेमा के हुने ? यिनिहरुको आधिकारिकताको बारेमार लाखौँ रुपैया बाहिरिदा सम्बन्धित निकाय किन मौन छ ? अरु विषयको अध्ययन अध्यापनको प्रवृति भन्दा छुट्टै रहेको संगीत क्षेत्रको पेशागत प्रकृतिलाई हेरी यस क्षेत्रका व्यक्तिहरुको हकहितको संरक्षण गर्दै समाजप्रति बढी जिम्मेवार बनाउने कुरामा छुट्टै कानुनको व्यवस्था गर्नुको साथै आवश्यक कानुनको सुधार गरी संगीतकर्मीहरुको अन्यौलपूर्ण भविष्यको तुँवालो हटाइनु आजको जल्दोबल्दो आवश्यकता हो । यसले समाजमा परिस्कृत गीत संगीतकलाको स्थापना हुनुको साथै संख्यात्मक भन्दा गुणात्मक संगीतको विकास हुन्छ भन्ने कुरामा दुईमत हुन सक्दैन । अतः हालको संगीत प्रतिको औपचारिक र अनौपचारिक अध्ययनको खाडललाई पनि हामीले पुर्दै दुवै खाले शिक्षाको उचित सम्बोधन गर्नुछ । अनि मात्र गीत, संगीत तथा कलाकर्मीहरुको भविष्य अझै सुनौलो रहला भन्ने कुरामा कसैको दोमत नरहला । यसका लागी सबै कलाकर्मीहरु गोलबन्द हुने बेला आइसकेको छ । अस्तु

(लेखक : अधिवक्ता तथा वरिष्ट गीतकार हुनुहुन्छ)

गीतकार चूडामणि देवकोटाका प्रकाशित गीति सिर्जनाहरु

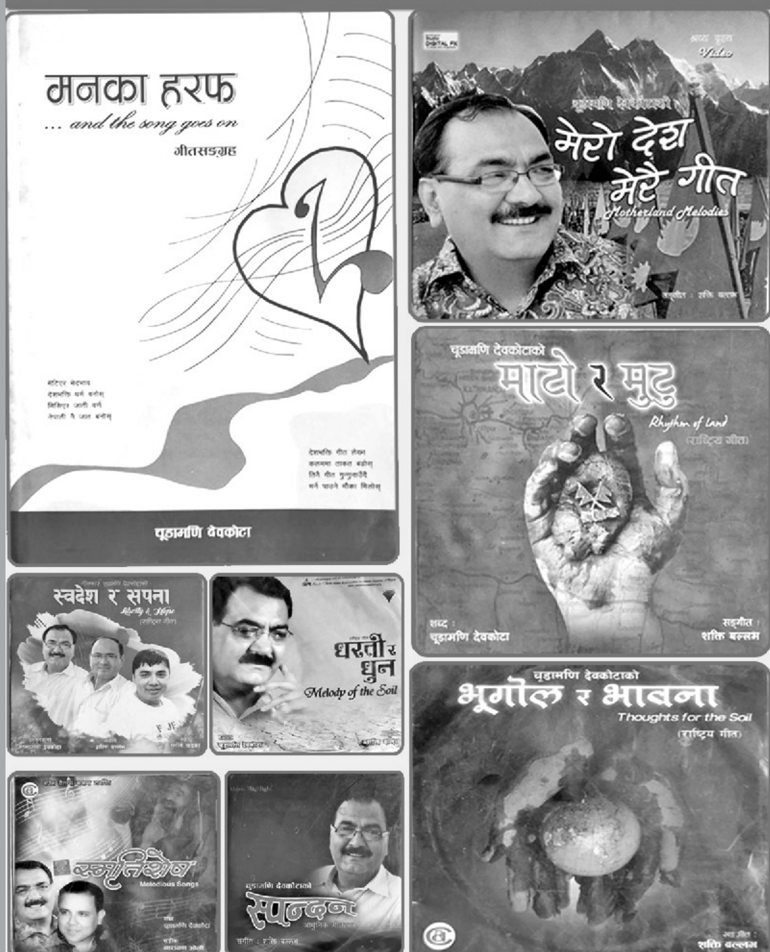

;Ëlt /f]oN6L ;+sng ;DaGwL k|:tfj

१. पृष्ठभूमि :

स्रष्टाहरुले गीत सङ्गीतको सिर्जना मार्फत समाजमा हर प्रकारका सन्देशहरु प्रवाहित गरिरहेका हुन्छन् । गीत सङ्गीत सिर्जनाको माध्यमवाट राष्ट्रियता एवं समग्र नेपाली भाषा साहित्य बचाँउदै राष्ट्रको अलग पहिचान समेत जोगाएका हुन्छन् । गीत, सङ्गीत, भाषा, साहित्य र संस्कृतिवेगरको राष्ट्रको सम्मृद्धि कलाहीन र कुरुप देखिन्छ। नेपाली मौलिक गीत संगीतको संरक्षण र विकासमा स्रष्टाहरुले स्वतन्त्ररुपमा पुऱ्याइरहेका योगदानको कदर गर्दै देशको परिचायकका रुपमा रहेकका स्रष्टा कलाकारहरुको अधिकार संरक्षण गर्दै उनीहरुलाई स्वाभिमानी र स्वाबलम्वी बनाउनु राज्यको दायित्व पनि हो।

२. रोयल्टी के हो ?

वौद्धिक सम्पत्ति प्रयोगका लागि प्रयोगकर्ताले स्रष्टालाई तिर्नुपर्ने क्षतिपूर्ति वापतको रकम नै सामान्य अर्थमा रोयल्टी हो। जव स्रष्टाको सिर्जना एफ.एम, रेडियो, टेलिभिजन, कन्सर्ट, होटल, रेष्टुँरा, वार, क्याफे, सार्वजनिक यातायात, वेभसाइट, रिङब्याकटोन आदि माध्यमवाट सार्वजनिक रुपमा प्रयोग हुन्छ अनि प्रयोगकर्ताले सो प्रयोग गरे वापत स्रष्टालाई रोयल्टी तिर्नुपर्छ।

हरेक सम्पत्तिको मुल्य हुन्छ। भौतिक सम्पतिको मुल्यलाई भाडा, मोल, आदिनामले चिनिन्छ भने बौद्धिक सम्पत्तिको मुल्यलाई रोयल्टी भनिन्छ । गीत सङ्गीत, कला बौद्धिक सम्पत्ति हुन । गीत सङ्गीत (बौद्धिक सम्पत्ति) का हकवाला स्रष्टा, कलाकारलाई तिर्ने कृतिश्व नै रोयल्टी हो ,रोयल्टी नतिरि गीत सङ्गीत(बौद्धिक सम्पत्ति) को प्रयोग गर्नु कानूनी अपराध पनि हो । जस्को लागि प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ मा दण्ड सजायको व्यवस्था गरिएको पनि छ।

३. रोयल्टी सम्बन्धमा संवैधानिक एंव कानूनी व्यवस्था :

नेपालको संविधान २०७२, भाग-३, मौलीक हक र कर्तव्य, धारा २५ सम्पतिको हक (१) मा "सम्पत्ति भन्नाले चल, अचल लगायत सवै प्रकारको सम्पत्ति सम्झनु पर्छ ,र सो शब्दले बौद्धिक सम्पत्तिलाई समेत जनाउछ ।" भन्ने उल्लेख छ । सो सम्बन्धमा संविधानको धारा ५७ (१) मा उल्लेखित अनुसूचि ५ को २४ नं मा बौद्धिक सम्पत्तिका सम्बन्धमा संघीय सरकारको कार्यक्षेत्र तोकिएको छ।

वौद्धिक सम्पत्ति नीति २०७३ : नेपालको वौद्धिक सम्पत्ति नीति नहुनाका कारण वौद्धिक सम्पत्ति अधिकारको दुरुपयोग हुने गरेको महसूस गर्दै नेपाल सरकारले अन्तरराष्ट्रिय स्तरमा नेपाली स्रष्टाहरुको अधिकार प्रचलनमा ल्याउन भनि वौद्धिक सम्पत्ति नीति २०७३ समेत जारि गरिसकेको अवस्था छ । उक्त नीतिले मूख्यतया वौद्धिक सम्पत्ति अधिकारको संरक्षण, प्रर्वदन र विकास, वौद्धिक सम्पत्तिका सर्जक तथा सामाजिक हित विचमा सन्तुलन, वौद्धिक सम्पत्तिवारे जनस्तरमा चेतनाको विकास, वौद्धिक सम्पत्तिको व्यवसायीकरण तथा वौद्धिक सम्पत्तिको अधिकार प्रचलनको लागि सशक्त कानूनी, संस्थागत तथा मानव श्रोत विकास गर्ने उद्देश्यहरु लिएको छ।

नेपाल प्रतिलिपि अधिकार ऐन २०५९ को दफा ६,७ र ८ मा गीत सङ्गीतका स्रष्टाहरुको आर्थिक तथा नैतीक अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ भने सोही ऐनको दफा ३९ मा गीत सङ्गीत सार्वजनिक रुपमा प्रयोग भए वापत रोयल्टी समाज स्थापना भई आवश्यक मापदण्ड निर्धारण गरि रोयल्टी संकलन तथा वितरण गर्न सक्ने प्रावधान रहेको छ।

४. प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय :

वौद्धिक सम्पत्तिको अधिकारको प्रभावकारी संरक्षण समेत गर्ने उद्देश्यवाट प्रतिलिपि अधिकार ऐन २०५९ को दफा ३० ले नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय पर्यटन तथा नागरिक उयन मन्त्रालय अर्न्तगत २०६१ बैशाखमा स्थापना भएको छ । उक्त कार्यालयले प्रतिलिपि अधिकार सम्बन्धि चेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने देखि सिर्जना, कला र प्रस्तुतिका क्षेत्रमा क्रियाशील स्रष्टाहरुको हितमा काम गर्ने र रोयल्टी संकलन गर्ने संस्थाहरुको अनुगमन र निरिक्षण समेत गर्दै आएको छ । तर रोयल्टी तिर्नुपर्ने प्रयोगकर्ताहरुलाई बाध्यकारी गराउन सक्ने कानूनी अधिकार भने रजिष्ट्रारलाई प्राप्त भएको देखिदैन।

५.संगीत रोयल्टी संकलन समाज :

प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९को दफा ३९ वमोजीम गीत सङ्गीतमा स्रष्टा कलाकार र उत्पादकहरुले

रोयल्टी निर्धारण गर्ने, संकलन गर्ने र वितरण गर्ने प्रयोजनका लागि सामुहिक व्यवस्थापन संस्थाहरु अयौभिअतष्खभ :बलबनभ्रभलत यचष्नष्लबतष्यलक ९ऋः:इ०गठन गर्ने प्रावधान अनुरुप संगीत रोयल्टी संकलन समाज नेपाल, प्रस्तोता समाज नेपाल र संगीत उत्पादक समाज गठन भएका छन् । यी संस्थालाई गीत संगीत सार्वजनिक प्रयोग कर्ताले तिर्नुपर्ने रोयल्टी मापदण्ड तोक्ने कानूनी अधिकार समेत उल्लेखित ऐनको दफा ३९ ले प्रदान गरेको अवस्था छ।

६. रोयल्टी क-कसले तिर्नु पर्छ ?

स्रष्टाहरुको बौद्धिक सम्पत्ति सार्वजनिक रुपमा प्रयोग गर्ने संस्था निकायहरु हाललाई निम्न बमोजिम पहिचान गरिएका छन् ।१) रेडियो २) टेलिभिजन ३) इन्टरनेट ४) लाइभ कन्सर्ट ५) होटल ६) प्रदर्शनी ७) यातायात ८) केवल नेटवर्क ९) दोहोरी, डान्स, गजल र सोही प्रकृतिका रेष्टुरा १०) डिजिटल मिडिया ११) वायुसेवा १२) विमानस्थल १३) मल्टीप्लेक्स, मल, आर्केड, सपिङ कम्प्लेक्स, पार्क , सोरुम आदि १४) फन पार्क १५) बोलीङ खेलाउने १६) बैंक १७) डिजिटल वा अन्य माध्यमवाट (सिडी, डिभिडि, भिसिडि, मेमोरी कार्ड) बिक्री, डाउनलोड, भाडामा दिने, स्ट्रिमिङ गर्ने१८) क्लव तथा सौन्दर्य क्लिनिकहरु १९) डिर्पाटमेन्ट स्टोर २०) म्युजिक कलेज, डान्स स्कुल २१) डिस्को, व्यवसायिक डान्सहल २२) महोत्सव २३) डाक्टरको क्लिनिक२४) वर्कसप, फ्याट्री २५) नर्सिङहोम तथा अस्पताल २६) ज्युकवक्स २७) कारावोकी तथा नाइटक्लव २८) चलचित्र हल २९) कारावोकी इन्टनेटमा ३०) कलसेन्टर तथा अफिसमा कल होल्डमा संगीत प्रयोग ३१) पार्टिप्यालेस ३२) भीडियो गेम पार्लर, व्युटी पार्लर, हेयेर ड्रेसर स्यालुन ३३) खेलकुद, सर्कस जादु एकोवेट प्रस्तुति ३४) सार्वजनिक हल ३५) निजि शैक्षीक संस्था ३६) फुटसल ३७) रियालिटि सो वा सोहि प्रकृतीका सङ्गीतका कार्यक्रम आदि ।

७. गीत सङ्गीत रोयल्टीको हालको स्थिति :

नेपाल २००६ जनवरी ११ का दिन देखि साहित्यिक,वैज्ञानीक तथा कलात्मक रचना सम्बन्धी बोन महासन्धिको पक्षहरु राष्ट्र भएको छ । उक्त महासन्धिको धारा ६ द्वारा प्रदत्त नैतिक अधिकार नेपालको प्रतिलिपि अधिकार ऐन २०५९ को दफा ८ मा र महासन्धिको धारा ८ देखि १२ सम्मका आर्थिक अधिकारलाई प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ को दफा ७ मा समावेश छन् । सोहि ऐन मातहत वनेका प्रतिलिपि अधिकार नियमावली २०६१ को नीयम ६ बमोजिम संगीत रोयल्टी संकलन समाज गठन भई नीयम १० अर्न्तगतका काम गर्न सक्दछ।

गीतकार तथा सङ्गीतकार हरुको बौद्धिक सम्पत्ति संरक्षण गर्दै रोयल्टी मापदण्ड, रोयल्टी संकलन, वितरण र लाईसेन्सीङ तथा अनुगमन गर्ने उद्देश्यवाट प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ को दफा ३९ बमोजिम गठित सङ्गीत रोयल्टी संकलन समाज नेपाल २०६४ सालमा गठन भए पनि हाल सम्म कानून बमोजिम उठाउन पाउँने र उठ्नु पर्ने रोयल्टी उठाउन सकेको छैन र स्रष्टाहरु आफ्नो हक हनन् भै रहेको टुलु टुलु हेरेर वस्नु पर्ने अवस्था छ। सोहि अवस्था प्रस्तोता तथा उत्पादकहरुको पनि छ।

विशेषतः रोयल्टी तिर्नु पर्ने निकायहरु मेचि देखि महाकाली सम्म छरिएर वसेका र सवै स्थानमा संकलन संयन्त्र स्थापना गर्ने साधन श्रोतको अभावमा सङ्गीत रोयल्टी संकलन समाज नेपालले स्रष्टाको रोयल्टी उठाउन सकेको छैन । नेपाल सरकारले कानून बनाएरै स्रष्टाको रोयल्टी सम्बन्धमा मापदण्ड बनाउन, संकलन गर्न र वितरण गर्ने कानूनी निकाय त बनायो तर सो कार्यान्वयन नभै रहेको अवस्था बिद्यमान छ।

८.हाल सम्मको प्रयास :

कलास्रष्टा (रचनाकार, संगीतकार, गायक र लेखक) हरुले पाउनु पर्ने रोयल्टी पाउने व्यवस्था गर्न भनि प्रतिनिधि सभा विकास समितिवाट सरोकारवाला मन्त्रालयहरु लाई समेत पटक पटक निर्देशन भएको छ । समितिको निर्देशन अनुसार "रोयल्टी सम्बन्धि निर्देशन तथा अनुगमन समिति" मिति २०७२/९/१४ मा गठन भै कार्य समेत प्रारम्भ गरी हालसिथिल अवस्थामा छ। संसदिय समितिको निर्देशन कार्यान्वयन गर्न भनि सूचना तथा संचार, संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उयन मन्त्रालय अर्न्तगत छुट्टा छुट्टै समिति गठन भएका पनि छन्।

त्यसै गरि संसदिय समितिको निर्देशन कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारका मुख्य सचिवको संयोजकत्वमा मिति २०७३/३/२१ मा बैठक वसि कार्यदल गठन गरि कार्ययोजना समेत वन्यो । गृह मन्त्रालयवाट प्रहरी प्रधान कार्यालय तथा ७५ वटै जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा मिति २०७३/७/०३ मा पत्राचार भयो । भौतिक पुर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय लाई संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उयन मन्त्रालय वाट सवारीसाधनमा रोयल्टी उठाउने सम्बन्धमा २०७४/०९/१७मा अनुरोध पत्र गएको पाइन्छ । संसदीय समिति देखि सरोकारवाला मन्त्रालयहरुको पर्याप्त प्रयासका वावजूद पनि स्रष्टाहरुको रोयल्टी उठ्न सकिरहेको अवस्था छैन।

९. नेपालको संविधान प्रदत्त स्रष्टाको बौद्धिक सम्पतिको हक अव प्रभावकारी प्रचलनमा ल्याउनेप्रस्ताव :

माथि प्रकरणहरुमा संक्षेपमा गरिएको विवेचनाले स्रष्टाको बौद्धिक सम्पत्ति सार्वजनिक रुपमा प्रयोग गर्दा प्रयोग कर्ताले प्रचलित कानून बमोजिम तिर्नु बुझाउनु पर्ने रोयल्टी नतिरेको अवस्था छ । अव यी स्रष्टाको हक

प्रचलनमा ल्याइदिने कर्तव्य सरकारको हो र सरकारको सानो प्रयासवाट पनि रोयल्टी उठ्न सक्छ। विगतमा पनि आर्थिक ऐनलाई माध्यम बनायर पर्यटन सेवा शुल्क,चलचित्र विकास शुल्क, जस्ता शुल्कहरु सरकारी निकायहरुले नै उठाइ दिएर केहि प्रतिशत प्रशासनिक खर्च वापत कट्टा गरि बाँकी पर्यटन वोर्ड र चलचित्र विकास वोर्डमा पठाइदिने गरेकै हो र सम्बन्धित निकाय समक्ष भएपछि स्वयम ब्यवस्थापन गर्न थालेको अनुभव पनि हामी सँग नभएको हैन।

स्रष्टाहरुको रोयल्टी सम्बन्धमा पनि रोयल्टी संकलन समाज नेपाल सक्षम नहुँदा सम्मका लागी खास खास क्षेत्रवाट उठ्नु पर्ने रोयल्टी आफु सँग सम्बन्धीत सेवाग्राही हरुवाट सरकारी निकायले उठाइदिने र सो वापत केहि प्रतिशत प्रशासनिक खर्च वापत लिन उचित हुन्छ। यसो गरेमा एकातर्फ सरकारको ढुकुटीमा प्रतक्ष्य योगदान पुग्नेछ भने अर्का तर्फ राष्ट्रका गहना मानिएका स्रष्टा कलाकारको बौद्धिक सम्पत्तिको हक प्रचलन भै रोयल्टी पाउन सक्ने देखिन्छ। प्रतिलिपि अधिकार ऐन २०५९ को दफा ३९ बमोजिम गठित संस्थाले निर्धारण गरेको रोयल्टी मापदण्ड बमोजिमको दरवाट आर्थिक ऐनमा ब्यवस्था गरि आर्थिक बर्षमा २०७६/०७७ वाट निम्न बमोजिम रोयल्टी उठाई दिई सरकारले स्रष्टाप्रति उदारभाव राख्नु प्रशंसनिय कार्य हुनेछ।

१०. आर्थिक ऐनमा गर्ने प्रावधान : (प्रस्तावित)

सङ्गीत रोयल्टी :

(१)गीत सङ्गीत सार्वजनिक रुपमा प्रयोग गर्ने प्रयोग कर्तावाट स्रष्टाहरुको बौद्धिक सम्पति प्रयोग गरे वापत आ.व २०७६/०७७ मा अनुसूचि............... बमोजिम सङ्गीत रोयल्टी असुल उपर गरिने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सङ्गीत रोयल्टी लगाउने प्रकृया, बुझाउने कार्यालय, बुझाउने कार्यविधि र जम्मा गरिने खातासम्बन्धी ब्यवस्था सोहि अनुसूचिमा तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(३) यसरी उठेको सङ्गीत रोयल्टी वापत संकलन भएको रकम मासिक रुपमा सङ्गीत रोयल्टी संकलन समाजको केन्द्रिय खातामा जम्मा गरिने छ।

(४) उपदफा ३ बमोजिम संकलित रकमको १० प्रतिशत रकम असूल गर्ने कार्यालयले प्रशासनिक खर्चका लागि कट्टा गर्ने छ।

अनुसूचि...................

सङ्गीत रोयल्टी

आ.व २०७६/०७७

(१) आ.व २०७६/०७७ का लागि सङ्गीत रोयल्टीको दर

क्र.स	प्रयोगकर्ताको प्रकार	प्रतिबर्ष/पटक	सङ्गीत रोयल्टी रकम/दर	बुझाउने समय	बुझाउने कार्यालय
१.	रेडियो,				
	५०० वाट माथि	बार्षिक	रु ८,०००	आषाढ मसान्त	आ.रा.का
	५०० वाट सम्म	बार्षिक	रु २,०००	"	"
२.	टेलिभिजन	३ किस्ता	बिज्ञापनको १ प्र.श.	पौष, चैत्र,आषाढ	"
३.	इन्टरनेट	बार्षिक	रु १,००,०००।	आषाढ मसान्त	"
४.	केवल नेटवर्क	बार्षिक	रु १०,०००।	"	"
५.	रिङब्याक टोन प्रदायक	३ किस्ता	डाउनलोड मुल्यको १५ प्र.श.	पौष, चैत्र,आषाढ	"
६.	होटल				
	तारे होटल तथा रिसोर्ट	बार्षिक	रु १,००,०००।	आषाढ मसान्त	"
	तारा विहिन होटेल	बार्षिक	रु ३०,०००।	"	"
	लज	बार्षिक	रु ५,०००।	"	"
७.	रेष्टुरा एण्ड वार				
	गजल दोहोरी रडान्स वार,क्यारोवकी,नाइटक्लब	बार्षिक	रु ५,०००।	"	"
	रेष्टुरा वार पव कफि सप क्याफे	बार्षिक	रु १,०००।	"	"

८.	क्यासिनो	बार्षिक	रु १,००,०००।	”	”
९.	यातायात			”	”
	३ पांग्रे (टेम्पु)	बार्षिक	रु ८००	सवारीसाधन कर तिरेका बखत	स्थानीय यातायात कार्यालय
	४ पांग्रे (ट्याक्सी, माइक्रोजिप)	बार्षिक	रु १,०००	”	”
	४ पांग्रे मिनिवस	बार्षिक	रु १,४००	”	”
	४ पांग्रे ठूलावस	बार्षिक	रु २,०००	”	”
	४ पांग्रे सवै पर्यटकिय यातायात	बार्षिक	रु २,०००	”	”
१०	वायुसेवा (हेलिकप्टर बाहेक)		रु १,००,०००।	आषाढ मसान्त	आ.रा.का
११	क्लव तथा मनोरञ्जन पार्क				
	फन पार्क	बार्षिक	रु १,००,०००	”	”
	हेल्थक्लव (जिम, स्पा, सौना आदि)	बार्षिक	रु १०,०००	”	”
	डिस्को, ब्यवसायिक डान्सहल	बार्षिक	रु २०,०००	”	”
	डान्स स्कूल, कलेज	बार्षिक	रु ५,०००	”	”
१२	पार्टि प्यालेस तथा ब्याङ्क्वेट	बार्षिक	रु १०,०००।	”	”
१३	फुटसल	बार्षिक	रु १,०००।	”	”
१४	चलचित्रहल				
	महानगर, उपमहानगरपालीका भित्र	बार्षिक	रु १,००,०००।		
	अन्य सबै	बार्षिक	रु ५०,०००।		
१५	डिर्पाटमेन्टल स्टोर तथा मल	बार्षिक	रु ५०,०००।	”	”
१६	रियालिटि सो	पटके	कूल बिज्ञापन को ५ प्र.श.	”	”
१७	महोत्सव	प्रति महोत्सव	रु १०,०००।	स्वीकृती लिएका बखत	स्वीकृती दिने निकाय
१८	मोबाइल सेट	पटके	रु १००	आयात गरे वापत	सम्बन्धीत भन्सार कार्यालय
१९	साउण्ड सिस्टम	पटके	प्रति सेट रु १००	”	”
२०	रेडियो सेट	पटके	प्रति सेटरु ५०	”	”
२१	पेन ड्राइभ	पटके	प्रति गोटारु १०	”	”
२२	मेमोरि चिप्स	पटके	प्रति गोटारु १०	”	”

(२) तोकिएको मितिमा तोकिएको खातामा रकम जम्मा गरि भौचर तोकीएको कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ।

(३) केन्द्रिय खातामा जम्मा भएकोसङ्गीत रोयल्टी वापतको रकम निर्धारण गरिएको मापदण्ड अनुरुप गीतकार, सङ्गीतकार, प्रस्तोता र सङ्गीत उत्पादक लाई रोयल्टी संकलन समाज नेपालले लाग्ने कर कट्टा गरि वितरण गर्ने छ

(४) सङ्गीत रोयल्टी संकलन सम्बन्धमा कुनै द्विविधा वा वाधा परेमा आन्तरीक राजस्व विभागले ब्याख्या गर्ने छ।

(५) संकलन देखि वितरण सम्मका सङ्गीत रोयल्टीको हिसाव किताव महालेखापरिक्षको कार्यालयवाट बार्षिक रुपमा लेखापरिक्षण हुने छ।

uLt lzlj/df kl t't kb] g+! sf >i6fx?sf

uLtx?

s[kL l3ld/]

सोधन त सोध्छौ खबर के छ भनी
बोल्नै नसक्ने म मुर्ति भएँछु
भन्न त भन्छौ म तिम्रै हुँ भनी
चिन्नै नसक्ने म स्वार्थी भएँछु....

सपनामा आउने उज्याला सहर छन्
सम्हाल्न त खोज्छु हर प्रहर भन्
भत्किएर जान्छन् एकाएक सबै
हराएर त्यसै बिलाएर अझै....
भन्न त भन्छौ म तिम्रै हुँ भनी
चिन्नै नसक्ने म स्वार्थी भएछु....

छेकिदैन बाटो रोकिदैन पाइला
हो जस्तै लाग्छ सम्झेर ल्याउदा
कसरी हिड्यो भाग्यले पनि....
भन्न त भन्छौ म तिम्रै हुँ भनि
चिन्नै नसक्ने म स्वार्थी भएछु....

बिझाएर आँखा भरि, तिम्रो लागि म बाँचदिन
दुखाएर छातीभरि, तिम्रो लागि म हाँस्दिन

भन बरु टाढा जाउ संधै मेरो ओझेल पर्नु
बिर्सिएर मलाई अब अर्कै संसार सजाउनु
बिझाएर आखाँभरि, तिम्रो लागि म बाँचदिन...

सहारा खोइ कोइ छैन जीवन भयो भताभुङ्ग
सकिएन संगै जिउन घरबार भो लथालिङ्ग
बिझाएर आँखाभरि, तिम्रो लागि म बाँच्दिन...

विराटचोक मोरङ

tf/f k/fhhL

भो चोटका कुरा कुरा नगर
अब बिछोडका केरा नगर
जिन्दगीमा भोगिएका कुनै मोडका कुरा नगर

कहीँ जानेर कहीँ नजानेर गल्ती हजार भो होला
एक अर्कालाई नमानेर गल्ती हजार भो होला
भो बहका कुरा नगर
भो चोट्का.......

एकानास रोएर मात्रै पनि फर्कन्न ती प्रीतहरु
गाएर पनि के अर्थ भो खोलाका यी गीतहरु
भो छायाका कुरा नगर
अब मायाका कुरा नगर
भो चोटका.....

कुन गीत गाऊँ ? कुन धुन बजाऊँ ?
तिमीलाई म कुन श्रृङ्गारले सजाऊँ ?

फूलको रङ्ग सादा हुन्छ तिम्रो अगाडि
जुनको ज्योति आधा हुन्छ तिम्रो अगाडि
यो हर्षले जितेको पल के उपाहार दिऊँ ?
तिम्रो प्रेम फुलाउन म कुन संसार दिऊँ ?

सधैं नौलो आभास बोकी तिमी आउँछौ
मीठो अनुपम सुवास बोकी तिमी आउँछौ
कुन फुल चढाउँ ? भन कुन धुप जलाउँ?
तिम्रै गीत गाएर कतिदिन जीवन चलाउँ?

कुन गीत गाउँ कुन धुन बजाऊँ ?
तिमीलाई म कुन श्रृङ्गारले सजाऊँ ?

वेलवारी, मोरङ

uLt

?dfgL sh'a

लाखौं मान्छेको भीडमा पनि
सधैंसधैं म एक्लो मान्छे
तिमीले खसाली दिए पनि
तिमीलाई कहिल्यै नभुल्ने मान्छे ।

पत्थर पनि त होइन यो मुटु
चोट लाग्दा नदुख्ने
अबुझ पनि त होइन यो मन
वेदना नै नबुझ्ने........
तिमीले मलाई रुवाएर पनि
सधैंसधैं म हाँस्ने मान्छे ॥

ऋतु पनि त होइन यो मन
सधैंसधैं फेरिने
भिक्षा पनि त होइन यो माया
ढोकाढोका मागिने..........
भाग्यले मलाई हराए पनि
सधैंसधैं म जित्ने मान्छे ॥।

बात लाउ बात सही लात देउ लात सही
तिम्रो भलो हुन्छ भने श्राप देउ श्राप सही !
को पराइ को आफ्नो आफू जस्तै ठान्ने मान्छे
मुटुभरि माया साँची माया बाँडी हिंड्ने मान्छे
माया गरे माया सही घृणा गरे घृणा सही
तिम्रो भलो हुन्छ भने श्राप देउ श्राप सही !!

माया गर्नु पाप भए सम्झ मैले पाप गरें
छुदा दाग लाग्छ भने सम्झ मैले घात गरें
पाप सम्झे पाप सही पुण्य सम्झे पुण्य सही
माया गरे माया सही घृणा गरे घृणा सही
तिम्रो भलो हुन्छ भने श्राप देउ श्राप सही !!!

उर्लावारी, मोरङ

u0fl{ nfdf

जन्मिएर खेले हुर्के यही माटो धुलो
संसारमा आमा अनि देश रैछ ठूलो

पराईको धपेडीमा, बाँच्नु छैन मलाई
खेर जाने बल बैंस, साँच्नु छैन मलाई
सबै मिली बालौ अब सिर्जनाको चुलो
संसारमा आमा अनि देश रैछ ठूलो

पुर्खाको गौरव गाथा, कहिल्यै ढल्ने छैन
नेपाली हो , स्वाभिमान, कहिल्यै गल्ने छैन
अनेकतामा एकताको बगिरहोस् कुलो
संसारमा आमा अनि देश रैछ ठूलो

मोरङ

h]la yh'a

जिन्दगी छ धरापमा साउदी अरबमा
कहिले तातो बालुवा कहिले बरफमा

जति हिंडे पनि पुग्ने ठाउँ भेटिन्न
जता हेरे पनि चिन्ने गाउँ देखिन्न
जिन्दगी छ हतारमा दुबई कतारमा
सुख किन्न पाईन्न कुनै बजारमा

जहाँ पुगे नि दुखको उस्तै भरिया
नपर्खिनु है आमा चोली फरिया
जिन्दगी छ दाउमा हङकङ मकाउमा
जहाँ भएनि बिक्ने हो सस्तै भाउमा।

मोरङ

ult

ltnf n]sfnL

एकादेशको कथा जस्तै भयो हाम्रो माया
कहिल्ये चलथ्यो आँधीहुरी कैले घामछाँया

भन्ने गर्थे तिम्रो म हुँ म हुँ तिम्रै लागि
लैजाउ अनि जाउँ भन्थ्यौ सधैं भागी भागी
अझै आउँछ्यौ निदरीमा आँखा दायाँ बायाँ
कहिले चल्थ्यो आँधीहुरी कैले घामछाँया

रुँदै हामी छुटेकाथ्यौं छोइ देउराली
बाँकिथ्यो अझै कटाउँन उकाली ओराली
गयौ तिमी टाढा टाढा कस्ती मेरी माया
कहिले चल्थ्यो आँधीहुरी कैले घामछाँया

म बेली चमेली बुकी फुलिदिन्छु
तिमी खेत हौ धान म झुलिदिन्छु

तिमी सम्म मैदान फुलै फुलेको
म मैदान उठेर शिर चुलिदिन्छु

तिमी वृक्ष बन्नु फलेर धरामा
चरी भै सबै पात म डुलिदिन्छु

तिमी सागर हौ यो धर्ती भिजाउने
म पानीमा चिनी सरी घुलिदिन्छु

म विश्व बिहारी बनी स्वच्छ वायु
संसारको खुसी बटुली दिन्छु

बेलबारी, मोरङ

/dz sfsL{

चोखो माया पापिनीलाई पच्दै पचेन
लाकि रैछे झुटो माया दिलमा बसेन

मुहार हेर्दा राम्रै लाग्थ्यो रैछे अलछीना
ज्योतिषि भन्या थिए बत्तीस लक्षिणा
फस्नु रैछ माया जालमा पाऱ्यौ रनभुल्ल
के गरेर बिताऊँ अब आधा यो जीवन

पहिले पहिले भन्ने गर्थी कोही छैन मेरो
त्यो मुटुमा डेरा लगाई सधैं बस्छु तिम्रो
तर आज बैगुनिले बैमान गरिछे
छल गरेर लाको माया चोखो भनिछे

मोरङ

sa]/ gkfnL

बिलाई सके ताराहरु निभिसके दीप
के खोजेर सल्काउँ अब
दिउँसै अन्ध्यारो प्रीत

सकिंदैन कहिल्यै बगेर पानी
न सकिन्छ कहिल्यै उडेर बतास
यस्तै निरन्तर लाएको माया
क्षणमै उडिगो मायाको सुवास

कसरी सक्छन् छोडेर जान
कस्तो रहर हो निष्ठुरी हुन
दिन हुन्छ सवैको मायामै घात
एक्लैछु एक्लै अनिंदो रात ।

मोरङ

ult

zfGtf uf}td

ए हे हे हा हा हरी हा हा...
असार पन्ध्र आइसक्यो रोपाई गर्ने बेला
तयार पर साइली माइली जानु पर्छ मेला

हे असारे पानीको भेलैभा
परेली खेल्नु सवैको मेलैमा

टाहारी खेतमा बेठी लाग्छ रोपार बाउसे मेला
हिलो धान रोप्छन्, गाउँका चेली चेला

हे हलगोरु साउने खेतैमा
रमाईलो गरौं असारे भेटैमा

छुपुछुपु धानरोपी माझमा भकारी
हाँसी हाँसी खाउँला है खाजा दोपरी

हे खेतैमा मुठी बीउ फिजाई
धान लाई रोपौं हिलोमा जीउ भिजाई

आज मलाई जवाफ चाहिएको छ ।
सित्तैमा देशको नुन खाईएको छ ।

संस्कार संस्कृति सवै लुकाएर
सुर न तालको गीत गाइएको छ
आफ्नो सृजना भन्दा अरुकै नक्कल
बिदेशिको सपनामा धाइएको छ,

त्यसैलेत हिजो आज किन हो कुन्नी
सनाइ र डम्फुको ताल हराइएको छ,

खरानी लाई ठोस्तै व्यथाहरुलाई
बल्झाउने कोसिस गराईएको छ ,

पाँचथर

kb]l cf]emf

वरै ढल्यो भरोसाको काँध हाल्दैमा के हुन्छ र ?
नहरै फुट्यो आँखाबाट बाध हाल्दैमा के हुन्छ र ?

मनमा प्रीत हुर्काएर डाँडै काट्यो बैगुनीले
संझी संझी बलेसीमा साँध हाल्दैमा के हुन्छ र ?

अर्को जुनी के कुर्नु र यो जुनीमा भेटै हुन्न ?
एक्लो रातमा सिरानीलाइ छाँद हाल्दैमा के हुन्छ र ?

जुन थियो रमाउनलाई तारा थिए खेलाउनलाई
आफ्नु भन्नु आकाशनै छैन चाँद हाल्दैमा के हुन्छ र ?

घुम्तीनेर छेलिएको बाटो पर्‍यौ तिमी
वल्झिरने घाउको एउटा खाटो बन्यौ तिमी

तिम्रै लागि मनका कुरा खोलिदिएँ मैले
तिम्रा कुरा सुन्नु भन्दा लाटो बन्यौ तिमी

एकैपल्ट लाग्दो रछ बद्नामीको रङ्ग
त्यहि रङको कुरुप एउटा टाटो बन्यौ तिमी

विश्वासले रोपिदिएँ प्रमको एउटा बीउ
वालुवाले छोपिदियको माटो बन्यौ तिमी

अनायासै चुडाइदियौ सम्बन्धका जुइनाहरु
आफन्तकै बिचमा यस्तो फाटो बन्यौ तिमी

पाँचथर

uLt

;/:jtL bdL

गीतमा राखेँ भावमा राखेँ, संगीतमा राखेछु
ख्याल ठट्टामै तिमीलाइ मैले मुटुमा राखेछु

मुटुमा राख्दा मायालु हुन्छौ अरुले देख्दैन
तिमी र म संग संगैं हुन्छौ कसैले चिन्दैन
पहिलो पल्ट तिमीलाई छुँदा डरैले कामेछु
ख्याल ठट्टामै तिमीलाई मैले मुटुमा राखेछु

तिम्रो बारेमा सवैले सोध्छ के छ हो खबर
म भनिदिन्छु ऊ बस्छ आजकल त्यो व्यस्त शहर
जाँ गए पनि जाँ बसेपनि सम्झना राखेछु
ख्याल ठट्टामै तिमिलाई मैले मुटुमा राखेछु

पीरको भारी बोकी एक्लै हिड्नुपर्छ साइँली
पुग्नु धेरै टाढा छ, चौतारी नखोज साइँली
पुग्नु धेरै टाढा छ, बिसाउन नखोज साइँली

अब तैले आफ्नो भाग्य आफैले बनाउनु पर्छ
अरुको आश गरिस् भने पछुताउनु पर्छ
जति बेला रात थिइस देख्ने कोही थिएन साइँली
अहिले तँ बैंसको घाम छस् न्यानो ताप्न आउँछन् साइँली

यो संसार कति स्वार्थी, निर्दयी कति रहेछ
आफै गरिखान्छु भन्दा बाधा अड्चन आउँदो रहेछ
निरिह भई बाँचिस् भने भाग्यमा केही हुदैन साइँली
साहसी भइ बाँचिस भने संसार तेरै हुन्छ साइँली

तेरो भाग्य बनाइदिन्छु भन्दै मौका छोप्न आउँछन्
आफ्नै सपना देखाउदै तेरो मनको दैलो चिहाउँछन
पराइ सपनाको तैले भर नपर साइँली
आफ्नै सपना आफ्नै जीवन तैले बाँच्नु पर्छ साइँली

पाँचथर

ls/0f l6 lnDa'

छोएर गयो पवनले मलाई सुगन्ध तिम्रै छ
मुटुको मेरो हर धड्कनमा सम्वन्ध तिम्रै छ

साँझमा जब न्याउली गाउँछिन बिरही भाकामा
सुन्दर तिम्रो तश्विर आउँछ झल्झली आँखामा
ढुकढुकी संगै अविरल याद हरपल तिम्रै छ
पलभरको मेरो मुस्कान भित्र झझल्को तिम्रै छ
छोएर गयो पवनले मलाई सुगन्ध तिम्रै छ

कति दिन सम्म यसरी बाँच्नु सम्झेर तिमीलाई
मरेर पनि बिर्सिन्न मैले निसदिन तिमीलाई
मनमन्दिर भित्र पुजेको मेरो आरती तिम्रै छ
हजारौं माझमा रोजेको मैले पिरती तिम्रै छ .

छोएर गयो पवनले मलाई सुगन्ध तिम्रै छ
लजालु फूल नियाली हेर्दा सौन्दर्य तिम्रै छ

यो आँखाले खोजेको तिमीलाई
यो मनले रोजेको तिमीलाई
यस्तो लाग्छ, तिमी भित्रै हराई रहुँ
पलपल, तिम्रै यादमा अटाई रहुँ

मन लाग्छ, हो
जुनेली रातमा पनि
मेरो आँखाको तारा बन
कल्पनामा टिप्न खोज्छु
तिमी मलाई आफ्नै भन
यो आँखाले खोजेको तिमीलाई

मन लाग्छ, हो
रातको हरेक पलमा
आँखाको सपना बन
दिनको हरेक पलमा
तिमी मेरो माया बन
यो आँखाले खोजेको तिमीलाई

प्रिये तिमी मेरो मनको गीत
तिमी मिठो भावना
जिन्दगीको चाहना
कस्तो मिठो तृसना
यो आँखाले खोजेको तिमीलाई .....

ताप्लेजुङ

/fhsdf/ clglZrt

त्यही शहर आँखामा छ, आँखामा छ घर
आँसु छेक्ने यी आँखाको कहाँ छर भर ?

पत्थर जस्तो मनलाई कठोर बनाउन सकिएन
आफ्नो भन्ने मुटु पनि, आँफु संगै राखिएन
सोध्न कहाँ सकुँला म तिमी भन्दा पर ?
त्यही शहर आँखामा.........

सलाईको काँटी जस्तै यो मन बली रह्यो
पाइलै पिच्छे मनमा आँधि हुरी चलि रह्यो
आँफैमाथि शंका लाग्छ लागि रहन्छ डर
आँशु छेक्ने यी आँखाको कहाँ छर भर ?

कहिले नमेटिने चोट छ, यही छाती भरि
कति लाउँछौ भगवान् खोट छ यही छाती भरि

मेरो संसार मेरो खुसी पलाएको मुना पनि
आफ्नै नजरबाट ओझेल पर्दै गयौ जुन बनी
आँखाभरि अल्झिएको सम्झना छ नाना थरी
कहिले नमेटिने चोट.................

एउटा फुल मात्रै चुँडे, पनि यो मन बुझ्ने थियो
जिन्दगीभर बाँकि जीवन आँसुमानै डुब्ने भयो
कति छिटो तिम्रो साथ, छुट्यो कसो गरी
कहिले नमेटिने चोट छ यहि छाती भरि
कति लाउँछौ, भगवान्..........

दमक, झापा

lj/f6 ls/fF

एकादेशको कथा जस्तै भयो हाम्रो माया
कहिले चल्थ्यो आँधिहुरी कैले घाम छायाँ

भन्ने गर्थेउ तिम्रो म हुँ– म हुँ तिम्रै लागि
लैजाउ अनि जाउ भन्थ्यौ सधैँ भागी–भागी
अझै आउँछयौ निदरीमा आखा दायाँ बायाँ
कहिले चल्थ्यो आँधिहुरी कैले घाम छायाँ

रुदै हामी छुटेकाथ्यौँ छोइ देउराली
बाँकीथ्यो अझै कटाउँन उकाली ओराली
गयौ तिमि टाढा टाढा कस्ती मेरी मायाँ
कहिले चल्थ्यो आँधिहुरी कैले घाम छायाँ ?

हीरा हिरै हुन्छ सोच्ने शिरै हुन्छ
बुझे पनि जिन्दगी, दुःख पिरै हुन्छ

को पाईएला दुनियाँमा, साथमा हाँसी साथमै मर्ने
पारिजात फुल जस्तै, रातमा फुली रातमै झर्ने
जालमा परेपछि माछा फिरै हुन्छ
बुझे पनि जिन्दगी, दुःख पिरै हुन्छ

अन्धकारको जिन्दगी पनि मर्नु न बाँच्नु हुन्छ
दोधारे माया पनि साँच्नु न भाँच्नु हुन्छ
टाल्दानी मन सधैँ चिरा–चिरै हुन्छ
बुझे पनि जिन्दगी दुःख पिरै हुन्छ

झापा

cfrfo{kbf

परदेशमा बाचिरहेछु मन दुखाइ ऐले
थोरै मुस्कान लुकाइरछु आँसु लुकाइ मैले

चाहानाको सीमा नाँघी सात समुन्द्र आँए
घरवासको मोह त्यागी आखिर के नै पाँए ?

नौलो ठाउँमा भुलिरैछु आफ्नै आँगन विर्सी
यो मनलाइ बुझाइरछु आफ्नो छाती थिची

रहरको आँधिबेरी चल्यो मनभरि नै
जोश जागर चल्बलायाथ्यो यो तनभरि नै

किन किन गोडाहरु उचालिन्थे जहिल्यै
बसमा मन राखिन कि प्रश्न सोध्छु अहिले

परदेशमा बाचिरहेछु...............

चन्द्रमा झै शीतल बनी बस्यौ तारामाझ
सपनाकी रानी बनी आयौ रातमा आज

मिठा मिठा स्पर्श गर्दै बतासको आभास दिन्छ्यौ
साउतीमा गुन्गुनाउदै बिलिन भई भागी दिन्छ्यौ

पारीजातझै सुवास छर्दै छायौ बाघ माझ
सुनकेशरी रानी झै आयौ सपनीमाझ

पाउजुको आवाज दिंदै यो दिललाई तड्पाई दिन्थ्यौ
सागरको थोपा बनी मेरो मनको घडा भरथ्यौ
चन्द्रमा झै शीतल बनी बस्यौ तारामाझ

दमक, झापा

lzj z\$/ yfkf

यो कस्तो सम्बन्ध हो
सपनामा मात्र देखिने
यो कस्तो यात्रा हो
एक अर्काको भेट नहुने

साँझ फुलेर रातमा झर्ने
मालती फूल जस्तो
बास खोज्ने परदेशीले
कतै बाँस नपाए जस्तो
यो कस्तो टुहुरो मन
साथ कसैको नपाउने

जुन पानामा लेखे मैले
त्यही पाना कतै खसेछ
फेरि केही लेख्न खोजेँ
अक्षरले बाटो भुलेछ

यो कस्तो प्रहर हो
उज्यालो कहिले नहुने

जति लेख्न पर्ने थियो
सारा कुरा लेख्न सकिनँ
जव बिरानो हुँदै गयौ
आफ्नो भन्न पनि सकिनँ

माटोले जरा छोडेपछि
म त सुक्दै सुक्दै गएछु
आउनेले बाटो विर्सेपछि
रित्तो गुँड जस्तो भएछु

यही बाटो भएर जाने
यात्रीलाई भुल्न सकिनँ

मान्छेको भिडमा पनि
सँधै जसो एक्लो हुन्छु म
तिम्रो यादको बाढी सँगै
बिचै बिच बग्दै छु म

किनारा छोएर बाटो पाउँथे
किनारा छुन पनि सकिनँ

विर्तामोड, झापा

;'jf; ;ªd /f0

भरियाको भूगोल बन्नु, पसिनाले सिञ्चिएको
जति भोग्यो उस्तै जीवन, दुःखले रचिएको

जिन्दगिको अर्थहरु, खोज्दा खोज्दै ढाकरमा
भेट्नै गाह्रो बरु जीवन, पुग्ला कहिँ किनारमा
जसो गर्यो मुस्कान त, अभावमै छ अल्झिएको
जति भोग्यो उस्तै जीवन, दुःखले रचिएको

थाप्लो माथि रहर बोक्दै, टेकुवाको साहारामा
हिँड्न खोज्यो बाटोहरु, रोकिन्छ जो पहारामा
भोग्नु कति रित्तो समय, घाउ उस्तै बल्झिएको
जति भोग्यो उस्तै जीवन, दुःखले रचिएको

म त जूनको आँसु पिएर, शीत सँगै बिलाई जान्छु
माफ रहोस जाँदाजाँदै, केही अभाव दिलाई जान्छु

केही पललाई अडिएको, अञ्जुलीको पानी जीवन
तुरिए पछि केवल स्मृतिको, महान निशानी जीवन
यहि स्मृति छोडि सँधैँलाई, कहिँ कतै बिलाई जान्छु
माफ रहोस जाँदाजाँदै, केही अभाव दिलाई जान्छु

सोचे जति हरेक यात्रामा, सहयात्री भईन्न कहिल्यै
आकाश जस्तै अमर बनेर, सधैंभरि रहिन्न कहिल्यै
रित्तिएको प्याला जसै, म घट्दै घट्दै बिलाई जान्छु
माफ रहोस जाँदाजाँदै, केही अभाव दिलाई जान्छु

सोलु

dx]bblk /f0{

म यस्तो मान्छे सहारा विनाको
घायल बाघ जसै आहारा विनाको

जता नि वतास कतै नठोकिने
सबै तिर समथर पहारा विनाको

सबै छिन्न भिन्न कसैको छैन साथ
लाग्छ यस्तो वृक्ष लहरा विनाको

रैछु अभागी ओत लागूँ कहाँ
महल त के कुरा टहरा विनाको

सत्य सानु तिमिलाई मन मन्दिरमा सम्झिएँ
लड्न लाग्दा जीवनको हर भीडमा सम्झिएँ

लक्ष्यतिर अगि बढ्छु पाइला त्यसै अडिदिन्छ
तिमी बिना जीवन मेरो शुन्यताले छाइदिन्छ
हतास निराश सह्य त्यो पिरमा सम्झिए
लड्न लाग्दा जिवनको हर भीडमा सम्झिए

उजाड अनि उराठ छ मरुभुमि यो जिन्दगी
प्यासी छु म लाग्छ तिमी नदी तिरैमा छौ कि ?
लक्ष्य हौ तिमी प्राप्ति पनि आखिरमा सम्झिए
लड्न लाग्दा जीवनको हर भीडमा सम्झिए

सोलु

e0f{n ' cNnf/]"

तुवाचुङको ओरालीमा ठूली हो कि माइली
हलेसीदेउ साक्षी राखी बनाउ कि वेहुली

रेजीहारि पुवाँलो माला शिरफूल लाएकी
थुन्सेबोकी किराँती भेषभर क्याराम्रो सुहाएको
रुपैराम्रो सुम्निमा भ्कैं लाउदा भ्कुम्के फूली
हलेसीदेउ-

विनायो र मुर्चङ्गा बाजा तुनामा वाधेकी
लिम्चीङवुङ भ्कै लर्के जोवन कस्लाई हो साचेकी
कहिले भ्कर्छिन उधौली त कहिले उभौली
हलेसीदेऊ-

के छ खवर ए प्रियसी मलाई चिठी लेख्नु
लेख्ने फूर्सद छैन भने सपनीमा मलाई भेटनु

वगाउँदैछु लाटुरमा पसिनाको धारा
काँधमा राइफल गोली वोकी हिंडछु डाँडाकाँडा

लडाईमा लडनु पर्छ जीवन के हुने हो
सम्भ्कना छ प्रिय तिम्रो भेट कहिले हुने हो

यस्तै छ ए प्रियसी पल्टनमा लाहुरेको
भ्याए लेख्छु चिठी भित्र जीन्दगीको कथा
वाँचे भने भेट होला मरे अस्तु आउला
याद आउँदा मन वुभ्काऊ फोटो पठाउँला

उदयपुर

pdI /fO{

एउटै दुःख सम्भ्की सम्भ्की बार बार दुःख्नु हुन्न
एउटै पीर सम्भ्की सम्भ्की बार बार टुट्नु हुन्न

हावा भन्छ उड्न सिक समयको धार सङ्गै
पानी भन्छ बग्न सिक समयकै सार सङ्गै
चलायमान जिन्दगीमा यात्राहरु रोक्नु हुन्न
लडे पनि हिड्दै जाँदा उठी हिंड्न छोड्नु हुन्न

अँगालो भर दुख होला अन्जुली भर खुसी
भोगाइ छ आफ्नो आफ्नो भाग्य निम्ठो भ्कुसी
कैले पनि जिन्दगीमा हार खाएँ भन्नु हुन्न
बाँचिन्जेल संसार आफ्नो एक्लो भएँ भन्नु हुन्न

भीर फूल हुँ म त साथी भीरमै फुल्ने गर्छु
सहि पिर अनेक अनेक पीरमै फुल्ने गर्छु

सहनु छ मैले यहाँ कयौं शीत तुसारो
आँधीहुरी सयौं सयौं अनेकौं लछारो
सयौं चोट स्वीकारेर नीरमै फुल्ने गर्छु
भीर फुल हुँ म त साथी भीरमै फुल्ने गर्छु

अक्करमै मुस्कुराउँदै जीवनको अर्थ खोज्छु
निर्जीव ठुट्टा चट्टानमै मिठो मिठो जीवन भेट्छु
पात्र अनुसार कैले पाउ कैले शिरमा फुल्ने गर्छु
भीर फूल हुँ म त साथी भीरमै फुल्ने गर्छु ।

अैंसेलुखर्क, खोटाङ

uLt

bLkgsdf/ >]7

दैव किन भईस् कठोर दुख माथी दुखै थप्ने
चर्याएको घाउमा अझ झन् धारिलो छुरा घोप्ने ।

दुई छाक जोड्न पहाड फोड्न परे पनि माया छैन
दसै नग्रा खियाई जीउदा कत्ती तलाई दया छैन
यै झुपडी माथी फेरि किन तेरो आँखा लाग्यो
पत्थरको नै रैछस् आखिर दिलैबाट आस्था भाग्यो ।

सहारा नि एउटै मेरो बाटो छेकी छेकी लुटिस
के नै तेरो बिगारे थे बज्रपात भै मै मा फुटिस
एकै पल्ट मार्दे बरु तड्पाई तड्पाई मार्नु भन्दा
बिन्ती गर्छु पाउ पर्छु लैजा एक्लै छाड्नु भन्दा ॥

कसरी सक्छौं हेरेर बस्न सगरमाथा ढलेको
जातियता र क्षेत्रको आगो भुसझैं बलेको ।

सक्दैनौ हामी छुट्येर बस्न हिमाल पहाड तराई
आफ्नै आगनमा आफ्नैलाई यहाँ संझेर पराई
सिधिन्छ शोभा थुतिन्दा पत्ता सुन्दर फुलबाट
रहन्न नेपाल निकाल्यौ भने भाईचारा दिलबाट ।

पुर्खाको रगत पसिनाको मुल्य सक्दैनौ चुकाउन
चन्द्र र सुर्य शान हो हाम्रो हुदैन झुकाउन
आऔं हामी जुटौ एक भै उठौ यो देश बनाउन
संसारकै सुन्दर धर्तीको स्वर्ग नेपाल सजाउन ।

खांदबारी, संखुवासभा

;]dfª

छोडि जाने यो धर्तीको कहिले कुनै भर हुन्न
दैबको नै लाग्छ आखाँ आखिर रहर हुन्न

राखि रहनु याद काल यस्तो घाति हुने छ
लिन आउदा यमराज केही खबर हुन्न

गरि दिनु माफ प्रिय कतै गल्ति भए देखि
गरे जस्तै प्रण हामी कति सफल सफर हुन्न

मनले मनलाई यसै भन्दै सम्हाल्नु पर्ने रै छ
सोचे जस्तो पुरा कहिल्यै अक्सर हुन्न

कस्तो नियम प्रकृतिको बुझ्नै कस्तो गार्हो
छेउमा मै बग्छ नदि तर तृप्त प्यासी बगर हुन्न

चिच्याहटमा खोजे कहिले, सुनसानमा खोजे
तिमीलाई नै हजारौं फुलहरूको बगानमा खोजे

बग्यौ तिमी छुट्टिएर नदि जस्तै भंगालोमा
हुन्छ मिलन भनि फेरि दोभानमा खोजे

कहाँ गयौं मनै मारि आउनै छोडौं हिजोआज
जहाँ हुन्थ्यो भेट पहिले त्यही देबिथानमा खोजे

कहाँ छौ कहाँ तिमी बेखबर भयौ आफ्नै छायाँ देखि
जिन्दगीको अक्कर भिर देखि पुरै मैदानमा खोजे

यि आकाश यि धर्ती यि सारा जगतमा खोजे
पाईन कतै तिमीलाई मन्द हावा तुफानमा खोजे

चिच्याहटमा खोजे कहिले सुनसानमा खोजे
तिमीलाई नै हजारौ फुलहरुको बगानमा खोजे

खादबारी, सखुवासभ

ult

k|sf; yfD;Xfª

हुरी चल्यो कि सोल्टी हजुर
मनको बगैंचामा
चाडैं आउनु पर्खेकी छु
मुटु फलैंचामा

चाहिएन शिरबन्दी जून खाली हात आए हुन्छ
हजुर भए सारा संसार आफ्नो लाग्छ
बाझो पर्‍यो कि सोल्टी हजुर मनको बगैचामा
चाडैं आउनु पर्खेकी छु मुटु फलैचामा

बाटो हेरे सधैंभरि हजुर आउने आसमा
निस्तो रह्यो जीवन मेरो एकान्त यो वारमा
बाढी आयो कि सोल्टी हजुर प्रेमको जङ्घारमा
चाडैं आउनु पर्खेकी छु मुटु फलैंचामा

सेवारो सेप्याङ, सेवारो
जव देख्छु सपना
आफु जन्मेको गाउँघर देख्छु

हुर्किए जसै लाग्यो खुट्टा
हिँडिदिन्छु यता उता
रहरको प्वाँख फैलाइ
उडिदिन्छु जता तता
तर जव सपना देख्छु
आफ्नै घरको आँगन टेक्छु
सेवारो सेप्याङ, सेवारो

हिउँसँग खेल्छु त कहिले
पहरामा हुन्छु
इन्द्रेणी भऱ्याङ चढी
मनले जून छुन्छु
तर जब सपना देख्छु
आफ्नै गाउँको माटो टेक्छु
सेवारो सेप्याङ, सेवारो

ईलाम

ljdn a\ff

माया चोखो हुँदोरहेछ दूरी टाढा हुँदाखेरी
बिटुलो भै जाँदोरहेछ माया छेउमै हुँदाखेरी ।

नहुनु रैछ जूनको नजिक बिचमै दाग देखिंदोरहेछ
घामको छेउ पुग्दा पनि उसकै तापले पोल्दोरहेछ
यति दूरी राख्न सक्दा माया चोखो हुँदोरहेछ ।

फूलको छेउ पुग्दा पनि शीतै खसी जाँदोरहेछ
काँडा छेउ हुँदाखेरी दुखाइ पनि भाग्दोरहेछ
यति कुरो बुझ्न सक्दा माया चोखो हुँदोरहेछ

ईलाम

klkf vgfn

मैले पुज्ने देव तिमी, मेरो भगवान्
तिमी थियौ मेरो हिजो, मेरो वर्तमान
अनायासै कुन मन्दिरमा, लुक्यौ आमा भन
रित्तो पारी मेरो संसार, छोडी गयौ किन ?
आमा........ आमा.......... आमा....
रित्तो पारी मेरो संसार, छोडी गयौ किन ?

मेरो हाँसो मेरो खुशी, तिमी भित्रै थियो
तिम्रो काखमा निदाउने, रहर बाँकी रह्यो
कुन निद्रामा सुत्यौ आमा, सकिन ब्युँझाउन
कुन दैवको शरण परौं, तिमीलाई पाउन ।
आमा........ आमा.......... आमा....
कुन दैवको शरण परौं, तिमीलाई पाउन ।

तिमी विना एक्लै एक्लै, कति बाँचुली म
परेलीमा आँशु रोकी, कति हाँसुली म
खै कसरी बसौँ आमा, तिम्रो साथ विना
तिमीसँगै जान्छु आमा, आऊ मलाई लिन ।
आमा........ आमा.......... आमा....
तिमीसँगै जान्छु आमा, आऊ मलाई लिन ।

ईलाम

;Gtf]f eQm

अलि अलि पिउने बानी भो तिम्रो साथ पाए पछि
छाडेर जान हृदयले मानेन तिम्रो हात समाए पछि

भेटघाटमा ठट्टा अनि हाँसखेल गर्ने बानी पर्यो नि
ख्यालख्यालैमा यो दिल त्यतै तिर बसाइ सर्यो नि
भएको सबै पीडा बिर्से मैले तिमीसंग रमाए पछि
अलि अलि पिउने बानी भो तिम्रो साथ पाए पछि

सम्हालेर राखी देउ मुटुको छेउमा अनमोल माया
बसिदेउ मेरी प्रियतमा भएर यसरी जहिले बायाँ
यसै खुशी छु तिम्रो शिर मेरो काँधमा थमाए पछि
अलि अलि पिउने बानी भो तिम्रो साथ पाए पछि
छाडेर जान हृदयले मानेन तिम्रो हात समाए पछि

पीडाको आँसुले भिज्यो मनको सिरानी
हुँदा म देखि तिमी सधैंको लागि बिरानी

राख्यौ मलाई त तिमीले दिलबाट बाहिर
माने धोका दिनलाई तिमी साँच्चै माहिर

हिंड्यौ निष्ठुरी बनेर तिमी फरक बाटोमा
राखी पराईलाई त्यो मुटुमा मेरो साटोमा

राजलवट, इलाम

aGbL ah/fF-cgk ;Aaf_

तिम्ले साथ छोडे पछि जुन हेर्दै कति रोएँ
दोबाटोमा अलमलिँदा फूललाई सोधी कति रोएँ
नदेखेर सपनीमा तिम्लाई सम्झी कति रोएँ
रातसंग बात मार्दै जिन्दगीमा धेरै रोएँ

समयले घात गऱ्यो यात तिमिले
पुऱ्याएनौ रीतहरु सायद हामीले
अतीतलाई सम्झिएर एक्लै कति रोएँ
भिडहरुमा म हराउँदा तिम्लाई सम्झी झनै रोएँ

जाउँ हिँड जूनताराको गाउँतीर
रमाऊ हामी शुन्यतामा कोहि नभाको ठाउँतीर

दुई मुटु एउटै पारी इन्द्रेणी झैं झुल्नुपर्छ
उल्कासरी उडि उडि तारासंगै खेल्नुपर्छ
बसौं हामी एकैछिन् तीनताराको तीन तिर
रमाऊ हामी शुन्यतामा कोहि नभाको ठाउँतीर

हराएछौ तिमी कतै जूनतारालाई सोध्छु
न भेटिए तिमी कतै मुटु भित्रै खोज्छु
जाँउ हिड एकैछिन जून रानीको शिर तिर
रमाऊ हामी शुन्यतामा कोहि नभाको ठाउँतीर

साँगुरगढी–३, इनामे, धनकुटा

uf]kfn ;Gr'L

सुनको छानो छापे भन्थ्यौ, तर पानी चुहिन थालेछ
जगै कतै हल्लियो क्यारे ,घरको धुरी नुहिन थालेछ

मगमगाउदो बास्ना छरी,हरपल फुल्छु भन्थ्यौ
खैकेको श्राप लाग्यो,त्यही फूल आज कुहिन थालेछ

जित्छु भन्थ्यौ संसार सबै,तर उदास मुहार किन
नढांट भो अझै मलाई , खुशी तिम्रो तुहिन थालेछ

उडी आकाश छुन्छु भन्थ्यौ, बेसाहारालाई छाडी
भाचीयो क्यारे पखेटा, भुइँको धुलो छुइन थालेछ
सुनको छानो ...

जे जे तिमीले भन्दै गयौ, त्यही मैले गर्दै गए
एकवारको जिन्दगीमा, पलपल अब मर्दै गए

गला रेटी बाँच भन्यौ, बाच्ने कोसिस गरिरहें
खुसी लुटी हाँस भन्यौ, हास्ने कोसिस गरिरहें
न त म बाँच्न सके न त म हास्न सकें
न त मैले चाहेर नै तिम्रो माया मास्न सके
जे जे तिमीले भन्दै गयौ, त्यही मैले गर्दै गए

आँखा फुटाइ हेर भन्यौ, हेर्ने प्रयास गरिरहें
जिउदै कात्रो वेर भन्यौ, वर्ने कोशिस गरिरहें
न त संसार हेर्न सकें, न त कात्रो वेर्न सकें
न त मैले चाहेर नै आफ्नो गला सेर्न सकें
जे जे तिमीले भन्दै गयौ, त्यही मैले गर्दै गएँ

ओखलढुंगा

kfkxl/ SofDkf /fO{

पोहोर सालको खडेरीले अनिकाल ल्यायो
यो बर्खाको असीनाले ऋिण थपिदियो
आफ्नो भयो हार हजुर प्रकृतिको जीत
कस्ले गाईदिने हजुर किसानको गीत ?

कुलो नहर पानी पालो साहुकै खेतमा पर्छ
आफूलाई त झरी पनि आँसु बनी झर्छ
सुख भागी जान्छ हजुर दुःख आफुसित ।

पसिनाको खेती गऱ्यो सधैं दिनरात
हुनेकैमा अन्न पात आफू खाली हात
कहाँ होला देवता हजुर गर्ने हाम्रो हित

आफ्नो त कर्मै खोटी रैछ हजुर
बालखमै भरिया भैयो हजुर

साथीभाइ स्कुल जान्छन आफू मधेस तिर
बुझिदिने कोही छैनन् कसलाई पोखु पीर
नुनको भारी साहुको बोक्छु ढाकर
बालखमै भरिया भैयो हजुर

जसो तसो दौरा फेऱ्यो फाटी जान्छ टोपी
दुखियाको जिन्दगानी यसै बित्ने होकि ?
दुःख सबै सहेको छु पेटको खातिर
बालखमै भरिया भैयो हजुर

ओखलढुङ्गा

ult

afns u?ª

चाहन्छु म तिमीलाई हर रात दिन
माया गर्दिनौ मोहनी लगायौ किन ?
बोलाउदा पनि तर्की तर्की जानेलाई
माया छ है माया छ है माया छ है ॥

त्यो रुप नजर, मेरै आफ्नो जस्तो लाग्छ
त्यो फूल रोजेको फूल, आजै पाए जस्तो लाग्छ ।
बेहोस भएँ म नशालु तिम्रो हेराईले
पागल भएँ म ओठ टोकी हेरी दिनाले ॥

त्यो नयनमा चञ्चल नयनमा, डुबूँ डुबूँ जस्तो लाग्छ
त्यो केशमा, रिसानी होसमा, हराऊ हराऊ जस्तो लाग्छ ।
बेहोस भएँ म नशालु तिम्रो हेराईले
पागल भएँ म ओठ टोकी हेरी दिनाले ॥

ऐ है निर्माया, धेरै धेरै सम्झना
बाडुली आई रहन्छ तिमीले सम्झ्यौ कि ?
झलझली याद आउँछ कुरा गर्‍यौ कि ?

सुसेलीमा गीत गाउँदै गोठोलो हामी गएथ्यौँ
सिमसिमे पानीमा गीत गाउँदै खेत पर्म लाएथ्यौँ
खेत पर्म गोठालो जाँदा कति रमाइलो
यो मनमा तिम्रो यादले साह्रै सतायो

गोठ बेसीँमा धुनि बाली पुसे जाडो खेदेथ्यौँ
दमाहा बजाई बिहे गर्ने कसम पनि लाएथ्यौँ
साथै छ कि मेरो माया कतैकेही भयो
तिमी विना एक्लै मलाई जिउन गाह्रो भयो ।

सुनसरी

ljgLtf bJfg /f0{

कहिले गाउँला दोहोरी, कहिले मारुनी नाचौला
आफ्नै खेत वारीको तीते फापर खाउँला

नछोड्न यो ज्यानलाई एक्लो बाच्न गाह्रो छ
रात काट्छु सिरानीमा दिन काट्न साह्रो छ
तिमीलाई केहि थाहा छैन तीखो नजर दुनियाँको
यौवनसँगै जीवन काट्न तिमी विना गाह्रो भो

विधाताले छेकेर चक्रब्यूहमा पुर्‍याउँछकी
मायाको महल बनाएँ, सिसाजस्तै टुक्रिन्छ कि
तिम्रो न्यानो काखमा शिर बिसाउन पाए हुन्थ्यो
तिमी सँगै बाँच्छु मर्छु सँगै लगी गए हुन्थ्यो

व्यथाहरु बल्झिदिन्छ छाती फाट्छ धर्तीसरि
झझल्कोमा आँखा खोल्दा निराशमा हुन्छ परी

खुशीहरु कस्ले खोस्यो थाहा भएन बेहोशमा
दु:खहरु सहँदा सहँदै आँए होला आवेशमा
आँखाभरी नीद थियो यतै कसले खोसिलग्यो
मुटुभरि माया थियो ताल्चा खोली चोरिलग्यो

गर्ने छैन माया अब पत्थर भयो मुटु मेरो
चोटहरु सहँदा सहँदा घायलझनै साह्रो
नचाहेको हैन मैले चाहेर नै माया दिएँ
नसम्झेको होइन मैले सम्झेर नै सधैँ रोएँ

सुनसरी

hf]L vqL

भोग्नु रैछ दुःख भोगी ल्याइयो जिन्दगीमा ....
असह्य पीडा पनि सहियो जिन्दगीमा .....

बाध्यता र विवशताले थिचिरहे अहिलेसम्म
अझै पनि थिचिराछन् अझै थिच्ने कहिलेसम्म
कष्टैकष्ट भोगी ल्याइयो अहिलेसम्म जिन्दगीमा ....
असह्य पीडा पनि सहियो जिन्दगीमा ....

भोग्नु सम्म भोगी ल्याइयो कष्ट अहिलेसम्म
अझै पनि भोग्नु परे भोग्नु कहिलेसम्म
झेल्नु रैछ दुखै दुःख झेली ल्याइयो जिन्दगीमा ....
असह्य पीडा पनि सहियो जिन्दगीमा ....

भोग्नु रैछ धेरै दुःख भोगी ल्याइयो जिन्दगीमा ....
असहीय पीडा पनि सहियो जिन्दगीमा ....

धेरैपछि आज फेरि तिम्रो याद आयो ....
हृदयको आकासमा कालो बादल छायो ....

बिर्सिएको अतीतलाई याद आई कोट्याइ दिन्छ
सम्हालेर राखेको मन फेरि चोइटाइ दिन्छ
वर्षौंपछि आजफेरि उही याद आयो ....
हृदयको आकासमा कालो बादल छायो ....

चोइटिएको मन भेलपारी राखेको छु
अन्तिम भेटमा दिउँला भनी साँच राखेको छु
अनायसै आजफेरि तिम्रो याद आयो ....
हृदयको आकासमा कालो बादल छायो ....

धेरैपछि आजफेरि तिम्रो याद आयो ....
हृदयको आकासमा कालो बादल छायो ....

सुनसरी

ljlkg ls/0f

बरु संसार बैरी बनोस,भगवान्ले जे नै गरोस
तिम्रो साथ पाऊँ यो जीवनमा तिमी मात्र बस्नु मनमा,
बरु यो मन सानो बनोस् ।

सकिएला जिन्दगी मुटुविना बाँच्न
सक्दिन म तिमिविना एकै पल नि काट्न
सुन त यो हृदयले भन्छ बार बार
तिमी हासे खुल्छ हजुर यो हाम्रो संसार
हाम्रो माया झनै गाढा बनोस बरु बैरी सारा बनोस
तिम्रो साथ पाऊँ यो जीवनमा तिमी मात्र बस्नु मनमा,
बरु यो मन सानो बनोस ।

सधै सधै मनमा माया बोकि आउनु
बिहानीमा आँखा खुल्दा तिमी मुस्कुराउनु
सोच्ने छैन कहिल्यै मैले अर्को संसार
तिमी बिना फिका हुन्छ मेरो मनको संघार
प्रीतिको यो कथा बनोस दुनियाले सबलाई भनोस
तिम्रो साथ पाऊँ यो जीवनमा तिमी मात्र बस्नु मनमा,
बरु यो मन सानो बनोस् ।

हरेक मान्छे खुसी हुन्छ हरेक मान्छे रुन्छ
आँसु नझरेको यहाँ भन मान्छे कुन् छ ?
कुनै पलमा आँसुको पर्नै पर्छ फेला
फरक यति हो कसैको आँसु छिट्टै झर्छ कसैको अबेला

हाँस्छ मान्छे मनभित्रको माया गाढ़ा हुँदा
रुन्छ फेरि त्यहीं माया धेरै टाढा हुंदा
सम्झानाले कसलाई पो छ र नसताउने
कोही मनमै राख्छन पीडां कोही चैं बताउने
रुने कुरा कस्ले सोच्छ खुसी भाको बेला
फरक यति हो कसैको आँसु छिट्टै झर्छ कसैको अबेला

चाहे कोही रुन्न भनोस पत्थर राखी दिलमा
दुख्दा मुटु हुन्छ आँसु परेलीको डिलमा
चाहना त गर्छ मान्छे हाँस्दै जीवन बाँचू
धनी गरिब ठूलो सानो भन्दैन यो आँसु
जिन्दगी यो हाँसो अनि आँसु कै हो खेला
सत्य यही हो कसैको आँसु छिट्टै झर्छ कसैको अबेला

सुनसरी

/fhg ;dlk

हजार धुजा फाटोस मुटु ,दुखोस मेरै जिन्दागानी
घाम लागोस तिम्रै आँतमा म सहुँला झरी पानी

ढाकीरहोस बादलुले मेरै गाउँ, मेरै बस्ती
भेलबाढी पसिरहोस मेरै आगान, मेरै बस्ती
मेरै आँसु बगोस, नरुझोस ती आँखाका नानी
हजार धुजा फाटोस मुटु दुखोस मेरै जिन्दागानी

हाँसी खुसी जिन्दागानी जिउनु तिमीले नै
विषै पिउँला म, अमृत जति पिउनु तिमीले नै
तिम्रै खुशी चाहाने म कति धेरै भाग्यमानी
हजार धुजा फाटोस मुटु ,दुखोस मेरै जिन्दागानी

पाउनु निम्ति गरिने त प्यारमा दलाली हो
निस्वार्थ माया गर्ने तिमी फूल म माली हो
गुमाई रहूँ मैले सधैं कहिल्यै नहोस तिम्रो हानि
हजार धुजा फाटोस मुटु ,दुखोस मेरै जिन्दागानी

केटा – बाटो हाम्रो अलग भएर के भो
केटी – भेट हाम्रो अहिले नभएर के भो
केटा – भेटिनलाई त हो यो चौवाटो पनि
केटी– यो संसार गोलो हाम्रै लागि त हो
बाटो हाम्रो अलग भएर के भो.............
केटा – बाँचेको भूगोल फरक भएर के भो
केटी – टेकेको धर्ती बेग्ला बेग्लै भएर के भो
केटा – हामीले ओडेको आकाश एउटै त हो
केटी – दुवैको पाउले टेकेको माटो नै त हो
बाटो हाम्रो अलग भएर के भो ....
केटा – .सिन्दुर र पोते अर्कैको भएर के भो
केटी – देवता सम्झिएर अर्कैलाई पुजेर के भो
धमनी भै मुटुमा धड्कीने त तिमी हौ
केटी – तिम्रो स्वास चलेको छ र त म बाँचेको हो
बाटो हाम्रो अलग भएर के भो

भोजपुर

Zofd tdf6

फूलसरी दिलै खोली हाँस्दैछौ फूलमाया
भन के भो तिमीलाई, भन के भो ?

परदेशबाट तिम्रो खसम घर फिर्‍यो कि
व्यवहारमा लागेको रिन सबै तिर्‍यो कि
टारीखेत , घरबारी आफ्नै पार्‍यो कि
जूनसरी मनै खोली हाँस्दैछौ फूलमाया
भन के भो तिमीलाई, भन के भो ?

आजैदेखि तिम्रो हातको पानी चल्यो कि
तिम्रो मनको मझेरीमा बत्ती बल्यो कि
तिमीलाई हेपी राख्ने रीति ढल्यो कि
घामछदैं काम छाडी हाँस्दैछौ फूलमाया
भन के भो तिमीलाई, भन के भो ?

परदेशमा मध्यराति दुख्नु मुटु दुख्यो
घर सम्झिएर दुख्यो, गाउँ सम्झिएर दुख्यो
परदेशमा मध्यराति दुख्नु मुटु दुख्यो ।

कतै आमा पखालाको मार्मा परिन् कि ?
कतै दिदी भारीसँगै भीरमा झरिन् कि ?
तुइनबाट चिप्लिएर भाइ बग्यो कि ?
कतै मेरो पाखा खेत बाँझै रह्यो कि ?

बोक्सी भन्दै आमैलाई कुट्नु कुटे होलान्
एक्लो पारी बैनीलाई लुछ्नु लुछे होलान्
छाउगोठ्बाटै मेरी उन्लाई घाट झारे कि ?
मेरो घर मेरो संसार रित्तो पारे कि ?

भोजपुर

ult

d'sf?ª ufl]jGb

महँगो भो कान्पिुरको सुन्धाराको पानी
छाडी आउँने सुनकोशीलाई मै अभागी ।

आकाशकै छानो प्यारो सुकुम्वासीलाई
सारङ्गीकै धुन मीठो गाउँनेहरुलाई
गल्ली डुल्दा हैरान भइयो पिउन देऊ न पानी
छाडी आउँने सुनकोशीलाई मै अभागी ।

महल देख्दा आशा लाग्छ भुइँचालोकै डर छ
भाग्य खोज्छु सडकभरि दुःख आइलाग्छ
आफ्नो भन्नु कोही छैन भोक तिर्खे लागे पनि
छाडी आउने सुनकोशीलाई मै अभागी ।

मलाई उज्यालो प्यारो लाग्छ
मलाई स्वतन्त्रता मनपर्छ ।

अँध्यारोको गोरेटो होइन
पिँजडाको पन्छी पनि होइन
खुल्ला आकाश प्यारो लाग्छ
मलाई स्वतन्त्रता मनपर्छ ।

हावाले आकार खोजेजस्तै
पानीले रङ्ग रोजेजस्तै
सारा ब्रह्माण्ड नै प्यारो लाग्छ
मलाई स्वतन्त्रता मनपर्छ ।

दिल्पा, अन्नपुर्ण, भोजपुर

ljho ;Aaf

हामी जहाँ उभिएका छौं त्यहाँ पराई शान किन ?
एकै स्वर गुन्जनुथ्यो भिन्न स्वदेश गान किन ?

वेशहुन्थ्यो देशप्रेम शब्द चिन्ने मान्छेहरू
सबैथोक बराबरी जिम्मा दिने भान्छेहरू

जे भो सो भो मेटौँ सारा अतीतको कालो दाग
कसम हो समानता सिङ्गो देश हाम्रो माग

ढुङ्गा माटो एक अर्काको भर भन्छन् बुढापाका
कोरौँ न त मिलीजुली सबै अँट्ने देशको खाका

मैले मेची भन्दा तिमी महाकाली भन
हिमालदेखि तराइको सम्हालेर मन

रहर हो उँच नीच नभएको देश
देख्नपाऊँ वरिपरि अरुभन्दा वेश
चारैतिर उर्लिएर जय नेपाल भन
हिमालदेखि तराइको सम्हालेर मन

आफ्नोमात्र कुरा गर्नु उच्च देश घात
कहाँ जुट्छ त्यसो गरे सप्तरङ्गी हात
पन्छाएर द्रोहीलाई जय नेपाल भन
हिमालदेखि तराइको सम्हालेर मन

तेह्रथुम

ult

elSt zdf{

त्यही तस्वीर हेरी हेरी एक्लै मातिदिउँ कि
आँखाभरि तिम्रो छाँया मनभरि माया
घरीघरी हराई रहन्छु तिम्रै सम्झनामा ।

सहज हुन्न पनि कति गाऱ्हो हुन्छ
मनको कुरा लुकाई राख्न सारै गाऱ्हो हुन्छ
नशा हो कि पिरतीको कसलाई सोधूँ म
भेटौं भेटौं लाग्न थाल्यो कहाँ खोजूँ म

दिलको ढोका.....
तिम्रो माया कतिन्जेल कि त युगयुगलाई
बैंस संगै ओइली जाने कि त्यो रुपलाई
भनिदेउ सबै कुरा मेरो सामु आज
यो नशीब हुन्छ हुन्न रमाइलो साँझ ॥

तिमीलाई धेरै धेरै धेरै माया गर्न थालें
एकक्षण भेट नहुँदा पल पल मर्न थालें,
बाधुँ कसरी मन बस्दैन क्षणभर म संग
पंक्षी सरी उडी जान्छ पछि पछि ऊ संग

सागर जस्तै निर्मल अनि चोखो मेरो माया
जहाँ जान्छु संगै हिँड्छु तिम्रै हुँ म छायाँ ,
नछुटोस् यो साथ हाम्रो जुनी जुनी सम्म
मागें मैले तिमीलाई नै अर्को जूनिसम्म
तिमीलाई धेरै धेरै........

एकक्षण बसौं संगै तिता मीठा कुरा गर्दै
जिन्दगीको के छ भर डुबी जाने घाम जस्तै,
नमेटिने तृष्णा हाम्रो मेटौं अर्को जन्म
मागें मैले तिमीलाई नै जुनी जुनी सम्म
तिमीलाई धेरै धेरै....

सिक्किम, भारत

sdn bxfn

चौतारीमा बसेको सम्झना
आज मन पिरोल्छ किन हो
स्मृतिको कुन्युहु पल्टाउँदै
यादको पराल छिरोल्छ किन हो
चौतारी नि त्यहीँ छैन आधा पाटो भत्किसक्यो
तोडपाड मिलाई लाको देवल
वर्षौ बित्यो मक्किसक्यो
गाउँमा सडक घुम्या छ फनफनी
पुरानो बाटो हिँड्दैन कोही पनि
सम्झनाले सतायो तै पनि
असारमा मंसिरमा बज्थो बेठी खले-धुन
सुनारे दाइले कमाइदेको मेरो कानको च्याप्टे सुन
ऐले खेतै बाँझियो जैइ पनि बेचियो रे
त्यै दाइको शीप पनि सम्झनाले सतायो
तै पनि हलो काट्ने बर्यो
बाट्ने गजरा र गुन्द्रीको शीप
न रहर रह्यो कठै कानमा लाउने मुन्द्रीको
चौबन्दीको तुना खै, बटम छ
सिलाइ दिने मान्छे नै अर्कै छ
सम्झनाले सतायो तै पनि !

नेपाली हौ पुर्खाले कतै छेकिएनौ
आमा एउटै होलिन तर सन्तान काहाँ छैनौ
विश्व शिखर हिमाल पैला चड्यो नेपालीले
यो युगको हरेक युद्ध लड्यो नेपालीले

जहाँ जन्म्यौ त्यहीं कै हौं तर बिर्सिदैनौं
पौरखीको चिनारी छ निर्भर कतै छैनौं
कतै किट झैं मरुभूमि पसिनाले सिच्यौं
जहाँ पुग्यौं त्यहीं एउटा इतिहास लेख्यौं

मुलुक बेग्ला बेग्लै होला तर बिर्सिदैनौं
बडा दशैं, भैलो/देउसी खेल्ने नेपाली हौं
होलान दुई चार कलम खाली, स्याई भर्न रह्यो
नेपालीका दुई चार रकेट मात्र उड्न रह्यो

नउडेको छैन मन बिसाउने छैनौं
अन्तरिक्ष पनि एक दिन नटेक्ने चैं होइनौं !

सिक्किम भारत

t:jL/df 0nfd sfo{qmd

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि लगायत अतिथिहरु राष्ट्रगान गाउदै

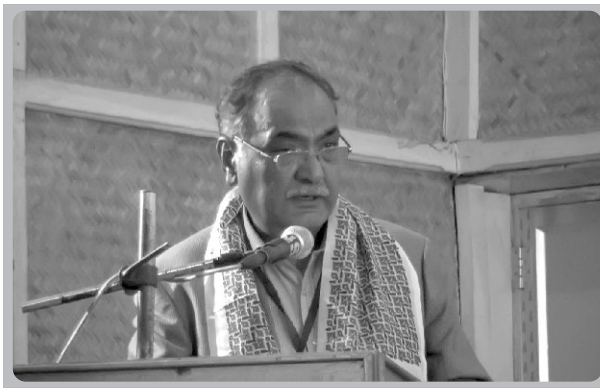

अध्यक्षज्यूद्वारा कार्यक्रममा सम्बोधन गरिदै

प्रमुख अतिथिज्यूद्वारा कार्यक्रममा सम्बोधन गरिदै

डा. जस योञ्जन प्यासीको सम्मान पत्र ग्रहन गर्दै कमल रेग्मी

इलाम नगरपालिकाद्वारा प्रदान गरीएको सम्मान ग्रहन गर्नुहुदै गंगाराज मुकारुङ राई

प्रमुख अतिथिलाई उपहार दिनुहुदै अध्यक्षज्यू

बायाँबाट राजेन्द्र थापा, रत्नसम्शेर थापा, प्रमुख अतिथि मा.सुवास नेम्वाङ, अध्यक्ष चूडामणि देवकोटा र पूर्व मन्त्रि शंकर प्रसाद कोइराला

बायाँबाट डा. भोजराज धिमिरे, राजेन्द्र थापा, रत्न शम्सेर थापा

इलाम नगरपालिकाका मेयर महेश बस्नेत र एस्पी कोइराला बायाँ

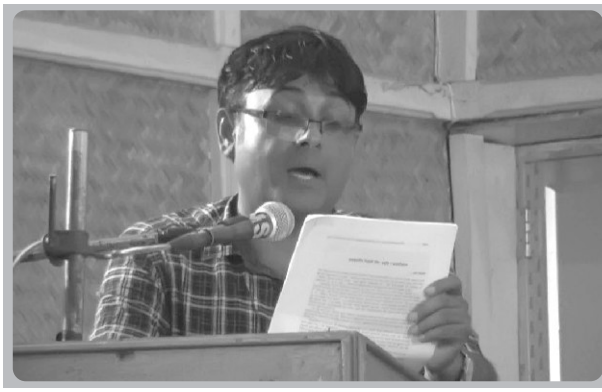

कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै डा. महेश पौडेल

कार्यपत्र माथि टिप्पनी गर्दै कमल रेग्मी (दार्जिलिङ)

कार्यपत्र माथि टिप्पनी गर्दै डा. भक्त राई

कार्यक्रममा आफ्नो भनाई राख्दै भक्ति शर्मा (सिक्कीम)

कार्यक्रममा गित प्रस्तुत गर्दै भिषण मुकारुङ्

कार्यक्रममा गित प्रस्तुत गर्दै भावना थापा (मिरिक)

कार्यक्रम समापन पस्चात सामुहिक तस्विर

गीतकार सङ्घ नेपालका सदस्यहरूको नामावली

क्र.स	नाम	जारी मिति	सम्पर्क नं	सदस्य	ठेगाना	बहाल रहनेमिति
१	श्री डा.कृष्ण हरि वराल		९८४१३५०९२५		काठमाण्डौं	
२	श्री योगेन्द्रमणि दाहाल		९८५१०५७०९३	आजीवन	काठमाण्डौं	
३	श्री विजय सिवाकोटी		९८४१२१९९६५		काठमाण्डौं	
४	श्री सञ्जय वराल		९८५१०७८९३७		ईलाम	
५	श्री विपिन किरण		९८५११०४३७३		सुनसरी	
६	श्री उत्तम भौकाजी		९८५१०३४४४१	आजीवन		
७	श्री राम भट्टराई		९८४१२७०६९५		झापा	
८	श्री राज कुमार वगर		९८४९२२४७७७			
९	श्री एक नारायण भण्डारी		९८४१४५५९७९			
१०	श्री ललिता कुवँर		९८४१५०४१६८			
११	श्री कुमार विवाहित		९८४९०४४१४३			
१२	श्री वि.वि. थापा		९८४१६९३९४९			
१३	श्री भुषण खरेल		९८५१०४८१६५			
१४	श्री नेत्र वन्धन के.सी.		९८४७८२२४८५			
१५	श्री राजेन्द्र थापा		९८५१०३९५०७	आजीवन		
१६	श्री जगतमर्दन थापा		९८४१३८९३०४	आजीवन		
१७	श्री शान्ता राणा(विष्ट)		९८४१६९८००१			
१८	श्री मघु गुरुङ्ग(रत्नदेवी गुरुङ्ग)		९८४१३३२८१२			
१९	श्री डा.कविराज वान्तवा		९८५१०३५९०९	आजीवन		
२०	श्री गीता त्रिपाठी		९८४१३८७४९९			
२१	श्री उज्जवल जि.सी.		९८४१२१७५८७			
२२	श्री डा.बम बहादुर थापा		९८४१४९१०८१			
२३	श्री तुलसी बस्नेत		९८४१३५२३७१			
२४	श्री मुकुन्दराज पथित वाग्ले		९८४१५१५६२१			
२५	श्री होमनाथ न्यौपाने		९८४१३३०८७१			
२६	श्री दिनेश सुवेदी		९८४११४९८५३			
२७	श्री निराजन उप्रेती		९८०२०७२०००			
२८	श्री भावेश भुमरी		९८५१०७००३२			
२९	श्री नवराज पाण्डेय		९८४१४०८५२५			
३०	श्री रमेश अघिकारी		९८४१३२४५८७			
३१	श्री शुसिला पौडेल		९८४९०४८७४८	आजीवन		
३२	श्री स्वागत नेपाल		९८४१२७७१३१			
३३	श्री मानस राज		९८४१६३७६३१			
३४	श्री कैलास गुरुङ्ग		९८०३८०७४६३			
३५	श्री शिव हमाल		९८४११८५४२६			
३६	श्री प्रहाल्द सुवेदी		९८४१५६९१७४			
३७	श्री श्रीकृष्णबम मल्ल		९८४१४२८७६०			
३८	श्री बसन्त थापा		९८४१३२९६५६			
३९	श्री प्रीतम खड्का		९८४१८८३३९९			
४०	श्री अनिल गुरुङ्ग		९८४१५७१६५६			
४१	श्री मदन खुनाल		९८५११२९३१४			
४२	श्री वि.पाण्डे		९८४१७८६५७८	आजीवन		
४३	श्री जानकी पन्थ		९८५११२६९१७			
४४	श्री प्रमिला थपलिया	२०६९/०५/१५	९८४१७९४२६			
४५	श्री उर्मिला थपलिया		९८५१०२४८१६			
४६	श्री करुणा थापा	२०६९/०५/१५	९८५१००१४६८			
४७	श्री कर्म चापागाई पुनर्जीवित		९८५११३०११४			
४८	श्री नेत्र एट्म		९८४१४३६९०९			
४९	श्री बिन्दु शर्मा		९७४११२१००६			
५०	श्री संज्ञा स्वीकृति		९८४१७३८०८२			
५१	श्री मिलन लामा		९८४१२८९६२२			
५२	श्री नगेन भण्डारी		९८५११२६७७८			

क्र.स	नाम	जारी मिति	सम्पर्क नं	सदस्य	ठेगाना	बहाल रहनेमिति
५३	श्री हिमाल गिरी		९८०३२९८१२३			
५४	श्री राम अविरल		९८४१४७००७३			
५५	श्री एस पी कोइराला	२०६८/०३/०६	९८५१०३९९५०	आजीवन	➢	➢
५६	श्री रोज मोक्तान	२०६८/०३/०८	९८४१२०१८२५			
५७	श्री उदय भट्टराई	२०६८/०३/१०	९८४१६११७७६			
५८	श्री सुनिल के.सी.		९८५१०६६११६			
५९	श्री प्रकाश के.सी		९८४७८२५३११			
६०	श्री सुरेश सुमन डाँगी		९८४७८३५३३६			
६१	श्री सन्तोष श्रेष्ठ		९८४१६२९२२६			
६२	श्री शशिशर्मा मजगैया		९८४१८६६३१०			
६३	श्री झलक संगीतम		९८४९१५५०९७			
६४	श्री कस्तुप पन्त		९८५१००३१०६			
६५	श्री तेजप्रसाद खराल		९८५१०१९५२८			
६६	श्री लोकराज अधिकारी	२०६९/१२/२६	९८४९३६१६७७			
६७	श्री गायत्री थापा		९८४१४१२२८०			
६८	श्री प्रतिमा श्रेष्ठ		९८४१२४२१८०			
६९	श्री पेम्बा क. गोले					
७०	श्री गोविन्द गौतम		९८४५२९५१०७			
७१	श्री हरिभक्त बुढाथोकी					
७२	श्री जेसिका चेमजोङ्ग		९८५१०४२६४६			
७३	श्री भरत शाक्य		९८५१०३६३४८			
७४	श्री राजन राई	२०६९/१२/१८	९८४२९०५०३६			
७५	श्री राजेन्द्र शलभ		९८५१०४००७१			
७६	श्री बसन्त सापकोटा		९८५११०१७२५			
७७	श्री बिष्णु व.सिंह		९८५१०२१८०९			
७८	श्री सुरेश अधिकारी	२०६९/०५/१३	९८५१०१९१७१			
७९	श्री महेश खड्का	२०६९/०५/१३	९८५१०९९०८०			
८०	श्री सुनिल उप्रेती	२०६९/०५/१५	९८४१२२४७९८			
८१	श्री सुवास चन्द्र ढुङ्गेल	२०६९/०५/१५	९८४१३००६५८			
८२	श्री खेमराज गुरुङ्ग स्व.	२०६९/०५/१५	९८४३२०९९७९			
८३	श्री शुभ मुकारुङ्ग		९८४१२३८१९५			
८४	श्री ज्ञानु विद्रोही	२०६९/०५/१५	९८४१८१७६१३५			
८५	श्री मिना सिङ्गक	२०६९/०५/१५	९८४१४३३१३५			
८६	श्री देवी नेपाल	२०६९/०५/१५	९८४१४४४१३५			
८७	श्री सुरेश सुवेदी		९८५१०३०२६४			
८८	श्री जय गौडेल		९८५११४४११४			
८९	श्री सञ्जीव थापा	२०६८/०३/१२	९८५१०९१०६१			
९०	श्री प्रतिमा विवश राई	२०६९/०५/१५	९८४९८०६९१३			
९१	श्री रोहन कार्की	२०७०/१२/०८	९८५२०२७२०८			
९२	श्री सुमन बैरागी	२०६९/०५/१५	९८४१७१०७५१			
९३	श्री रामेश्वर रावत मातृदास	२०६९/०५/१५	९८४१५३८०८०			
९४	श्री आनन्द श्रेष्ठ	२०६९/०५/१५	९८४१२३४५८७			
९५	श्री सि.पि. गौतम		९८४१३३५५७३			
९६	श्री मधु सुदन सुवेदी		९८४१४१५३९७			
९७	श्री तारानाथ सिवाकोटी					
९८	श्री हेमन्त खतिवडा		९८४९६६०८६७			
९९	श्री सिर्जना विरही थापा		९८५१०३९९४५			
१००	श्री उमा सुवेदी	२०६९/०५/१५	९८४३०५८७८७			
१०१	श्री धरा रानी	२०६९/०५/१३	९८४१९७९९५७			
१०२	श्री गोपीकृष्ण ढुङ्गाना पथिक		९८४१३७१४०६			

क्र.स	नाम	जारी मिति	सम्पर्क नं	सदस्य	ठेगाना	बहाल रहनेमिति
१०३	श्री वि.आर. मित्र		९८४९२१६४००			
१०४	श्री रत्न शमशेर थापा					
१०५	श्री सुकबहादुर गुरुङ्ग					
१०६	श्री सुवास राई क्याप्टेन		९८०४३२७७४०			
१०७	श्री कल्पना श्रेष्ठ	२०६९/०५/१३	९८४१५६७७४०			
१०८	श्री गोविन्द प्र.उपाध्याय		९८५१०५५२६५	आजीवन		
१०९	श्री हेमन्त शर्मा		९८५१०९३०३५			
११०	श्री सन्तोष खनाल		९८५१२९६६९५			
१११	श्री भानेन्द्र लिम्बु		९८५११७५८९२			
११२	श्री विश्व वल्लव	२०६९/०५/१५	९८४१०८५१०७			
११३	श्री रमेश पौडेल	२०६९/०५/१५	९८५१०५६३५५			
११४	श्री प्रनिता चाम्लिङ्ग	२०७०/१२/२३	९८४१७७३७९४			
११५	श्री शिव चौलागाई	२०६९/०५/१५		आजीवन	➤	➤
११६	श्री धनेन्द्र विमल	२०६९/०५/१५	९८५१०४५६१९			
११७	श्री सुरेन्द्र राना	२०६९/०५/१५	९८४१४८४३८४			
११८	श्री नरेश भट्टराई	२०६९/०५/१५	९८४१३७५५७५			
११९	श्री अमृत लाल सुनार देवकोटा	२०६९/०५/१५	९८५११२०३९	आजीवन	➤	➤
१२०	श्री बिना महत	२०६९/०५/१५	९८५१०१३३१४	आजीवन	➤	➤
१२१	श्री श्रवण मुकारुङ्ग		९८४१७४९५२७			
१२२	श्री विमल कोइराला		९८५१०१४३९७			
१२३	श्री केशव भट्टराई			आजीवन		
१२४	श्री चुडामणि देवकोटा		९८५१०२६१५४	आजीवन	➤	➤
१२५	श्री दिल रोकाया					
१२६	श्री विरेन्द्र राई		९८४१५०२७८९			
१२७	श्री टिका चाम्लिङ्ग		९८४१४६९७८८			
१२८	श्री रमण घिमिरे					
१२९	श्री भुवन पारुहाङ					
१३०	श्री तेज प्रसाद पाण्डे		९८४७०२१५४९			
१३१	श्री अरुण तिवारी		९८४१२३६७३०			
१३२	श्री कुमार भट्टराई		९८०१०२१३४५			
१३३	श्री कुसुम भट्टराई		९८४१४३६२१९			
१३४	श्री बालक गुरुङ्ग		९८५११३१२७८			
१३५	श्री सरोज शाह		९८०३७५४९७३			
१३६	श्री संगम पन्त		९८४१४०३६६१			
१३७	श्री गोविन्द गिरी		९८५१०६९५९८			
१३८	श्री प्रकाश थापा		९८५१०३५१३६			
१३९	श्री बसन्त वित्यासी थापा		९८४९६११२३९	आजीवन		
१४०	श्री बसन्तराज अज्ञात		९८४१३४४५७७			
१४१	श्री शितल कादम्बिनी		९८४११७१८०१			
१४२	श्री प्रमोद ढुङ्गाना		९८४१३६३१४८	आजीवन		
१४३	श्री क्षेत्रप्रताप अधिकारी(स्व)		स्व			
१४४	श्री दिनेश अधिकारी		९८४१०६७१३१			
१४५	श्री निर्मला गिरी					
१४६	श्री जि.पी. ढुङ्गेल					
१४७	श्री डा.सुनिल सापकोटा		९८५१११२०१५			
१४८	श्री रञ्जना राई					
१४९	श्री सुरेश थापा		९८०३९६९८८८	➤	➤	आजीवन
१५०	श्री राजन ठकुरी	२०६९/०६/२१	९८५१०१५६४५			
१५१	श्री डब्बु क्षेत्री	२०६९/०५/१५	९८४१२७५३०५			
१५२	श्री पुरुष ढकाल	२०६९/०५/१५	९८४१२५५६७७			
१५३	श्री रमेश कोइराला	२०६९/०५/१५				

क्र.स	नाम	जारी मिति	सम्पर्क नं	सदस्य	ठेगाना	बहाल रहनेमिति
१५४	श्री एलेन ठूले			आजीवन		आजीवन
१५५	श्री किरण के.सी(क्रोधी)	२०६९/०५/१५	९८५१०५११०४			आजीवन
१५६	श्री किरण खरेल	२०६९/०५/१५	९८४९५९४९५२			
१५७	श्री डा.भोला रिजाल	२०६९/०५/१५	४४८२६७७			आजीवन
१५८	श्री अनु शाह	२०६९/०६/१९				
१५९	श्री टेकबहादुर तामाङ्ग	२०६९/०६/१९	९८५१२८०३६०			
१६०	श्री नीलम आङ्गबुहाङ्ग	२०६९/०८/१०		➢	➢	आजीवन
१६१	श्री शम्भूजीत सापकोटा	२०६९/०८/१४	९८५१०८६९९९			
१६२	श्री सुदिप रेग्मी	२०६९/१२/१२	९८५१०७२५७५	➢	➢	आजीवन
१६३	श्री आनन्द अधिकारी		९८४१३४८८६७			
१६४	श्री दिप श्रेष्ठ		९८५१०३२५४२			
१६५	श्री महेश आचार्य	२०६९/०९/१९	९८५११२१३४५			
१६६	श्री डा रामविक्रम सिजापति	२०६९/०८/२२	९८४१२८३९१८			आजीवन
१६७	श्री माहाराज थापा	२०६९/१२/१२	९८०८०३८४११			
१६८	श्री पार्वती थापा मगर	२०६९/१२/१२	९८५१०३७३७७	➢	➢	आजीवन
१६९	श्री सुरेन श्रेष्ठ	२०६९/०९/१२	९८०३३८२४५६			
१७०	श्री मौलधन राई	२०६९/०८/१५	९८४३१८८०१९			
१७१	श्री डि बी तामाङ्ग	२०६९/०९/१२	९८४१४८४६७६			
१७२	श्री गंगाराज मुकारुङ्ग	२०६९/१२/२२	९८४१२५१७१२			आजीवन
१७३	श्री कृष्ण प्रसाद दाहाल	२०६९/०८/२२	९८५११३७७७५			
१७४	श्री सुभाष गौतम	२०६९/१२/२७	९८५८४२१७७०			
१७५	श्री युवराज निमुखा	२०६९/१२/१८	९८४१६५५४६६			
१७६	श्री भूपेन्द्र खड्का	२०६९/१२/१५	९८५१०३२४८६			
१७७	श्री देबेन्द्र गिरी	२०६९/१२/१४	९८५१०२४४३५			
१७८	श्री शिव सुवेदी	२०६९/१२/१८	९८५११३४३९५			आजीवन
१७९	श्री उषा किरण श्रेष्ठ		९८५१००५६६५	➢	➢	आजीवन
१८०	श्री विकास प्रहर	२०७०/०१/२६	९८४१२९९३५५			
१८१	श्री मुनाल शिशिर		९८४१०६२३७०			
१८२	श्री अनिल स्थापित		९८४१२८१७७१			
१८३	श्री बिष्णुबाबु देवकोटा	२०६९/१२/२९	९८५११०८५२७			
१८४	श्री शङ्कर अधिकारी "घायल"	२०६९/१२/२६	९८४३१०८८२६			
१८५	श्री प्रेम सागर पौडेल	२०७०/०१/२	९८४९३९३७९५			
१८६	श्री भद्र ओली	२०७०/०१/२६	९८५१२८२२९७			
१८७	श्री गोविन्द मधुर आचार्य	२०७०/०१/१	९८४९११४७२७			
१८८	श्री मुकेश राई	२०७०/०१/९		➢	➢	आजीवन
१८९	श्री डि.आर.राई	२०६९/१२/२६	९८५१०४१८२१			आजीवन
१९०	श्री आन्नद रत्न ब्रजाचार्य	२०७०/०१/१९	९८४१२६६१८३			
१९१	श्री बसन्ती शाही	२०७०/०२/०२	९८४१२९४३३८			
१९२	श्री प्रबल विष्ट	२०७०/०२/०२	९८०७४०२७५८			
१९३	श्री पुनम काफ्ले	२०७०/०१/३०	४४७१३४५			
१९४	श्री ज्योती पौडेल	२०७०/०१/३०				
१९५	श्री गीता खत्री	२०७०/०१/३०	५५२९४७७			
१९६	श्री चेतन सापकोटा		९८५१०९६४२२			
१९७	श्री किशोर थापा		९८४१७३२४८१			
१९८	श्री सागर उदास	२०७०/०२/१९	९८५६०६०४२४			
१९९	श्री राजु सिहं		९८५१०७७६७५			
२००	श्री सहदेव कोइराला	२०७०/०३/३१	९८५१०८६५६१			

क्र.स	नाम	जारी मिति	सम्पर्क नं	सदस्य	ठेगाना	बहाल रहनेमिति
२०१	श्री सन्तोष भक्त राजवलट	२०७०/०२/९	९८४२६२७१००			
२०२	श्री तारानाथ घिमिरे	२०७०/०२/१४	९८५१०९२५६९			
२०३	श्री राजेन्द्र बजगाई	२०७०/०३/११	९८०७१८७२४५			
२०४	श्री बिकास बिकी राना	२०७०/०३/११	९८४३३६०७८६			
२०५	श्री कुमार सुनाम	२०७०/०४/०२	९८४१८७६८०२			
२०६	श्री रोशन भट्टराई	२०७०/०४/१४	९८५१०८५९५३			
२०७	श्री सानु मोहरा	२०७०/०४/२०	९८०६०८४६२५			
२०८	श्री नवराज जंग थापा	२०७०/०४/२७	९८५१०८९१४०			
२०९	श्री केशव राज खनाल	२०७०/०४/३२	९८५११३५३००			
२१०	श्री राजेश थापा	२०७०/०४/११				
२११	श्री जाङ्बु शेर्पा	२०७०/०३/१७				
२१२	श्री रविन्द्र आशिष शैली	२०७०/०५/१४	९८५११६६७७५	➤	➤	आजीवन
२१३	श्री विरेन्द्र पाठक	२०७०/०/०४	९८५१०१४८५२			
२१४	श्री सुरेश शाही	२०७०/०४/०४	९८४१६६०४८५			
२१५	श्री दिपा लिम्बु	२०७०/०७/२८		➤	➤	आजीवन
२१६	श्री शान्ता गौतम	२०६९/०४/१५	९८५१००९९७७			
२१७	श्री सुबास संगम राई	२०७०/०७/१२	९८१३७६१९६३			
२१८	श्री कल्पना खरेल	२०७०/०७/१३				
२१९	श्री साइमन सहदेब रायमाझी	२०७०/०७/२०	९८५१०९३६२९			
२२०	श्री भद्र कला आङ्गबुहाङ्ग राई	२०७०/०७/२८				
२२१	श्री रमेश पाल्पाली	२०७०/०८/२३	९८०७५८५०८५			
२२२	श्री रेशम सापकोटा	२०७०/०८/२७	९८४१४५७१७५			
२२३	श्री ज्ञानेन्द्र गदाल	२०७०/०९/२२				
२२४	श्री निरा पि.जी.	२०७०/०९/२३				
२२५	श्री रविन गौतम	२०७०/०९/२३	९८४९८८३४२३			
२२६	श्री सरोज के.सी.	२०७०/०९/२६	९८४११९३४०१			
२२७	श्री डम्बर बिकेल	२०७०/०९/२८	९८४३१४८९९३			
२२८	श्री भरत बमजन	२०७०/०९/२९	९८४१२५६०७६			
२२९	श्री खगेन्द्र कुमार लिम्बु	२०७०/१०/१५	९८०३३७६८०५			
२३०	श्री दिपक सापकोटा	२०७०/१०/२३	९८४१२२२८८५			
२३१	श्री बिकास पुन	२०७०/११/२३	९८१३१३८८१५			
२३२	श्री शिव संगम राई	२०७०/११/२५	९८४१५०७५७२			
२३३	श्री पर्वत संजेल	२०७०/१२/०८	९८०२७९२४६६			
२३४	श्री पूजा पौडेल मारिया	२०७०/१२/०८	९८५२०५७१२२			आजीवन
२३५	श्री विद्या मिश्रा	२०७०/१२/०८	९८१९७५५४२४			
२३६	श्री गोपाल निरौला	२०७०/१२/०८	९८४२०३९१३५		❖	❖
२३७	श्री उमेश राई	२०७०/१२/०८	९८१८२६१३४५			
२३८	श्री किरण टी लिम्बु	२०७०/१२/०८	९८१८५५०१३५			आजीवन
२३९	श्री संतोष खरेल	२०७०/१२/०८	९८४२३४१९४३			
२४०	श्री भीम कुमार वान्तावा	२०७०/१२/०८	९८४३०६६१९९			
२४१	श्री ललिजन रावल	२०७०/१२/०८	९८४१४८१८४९			
२४२	श्री सुरेन्द्र महर्जन “अमर”	२०७०/१२/१०	९८४१२०७१७९			
२४३	श्री कविराज बराईली	२०७०/१२/०८	९८०४३८९४२१			
२४४	श्री अबिद	२०७०/११/२५	९८५११५२२५४			
२४५	श्री गणेश रसिक	२०७०/११/२५	९८५११०१९२४			
२४६	श्री डि.बी. पालुङ्वा	२०७१/११/२५				
२४७	श्री पवित्रा राई	२०७१/११/२५	९८०८३९८५४९			आजीवन

क.स	नाम	जारी मिति	सम्पर्क नं	सदस्य	ठेगाना	बहाल रहनेमिति
२४८	श्री दिलेन्द्र मुकारुङ राई	२०७१/०१/१९	९८५११००८०८			आजीवन
२४९	श्री संगीता बायुङ राई	२०७१/०१/२४				आजीवन
२५०	श्री अजुर्न ढुङ्मेन	२०७१/०१/२४	९८४९५९४७९१			
२५१	श्री डोलराज बारघरे	२०७१/०१/२६	९८१७५०५०७४			
२५२	श्री भैरवनाथ रिमाल कदम	२०७१/०१/२६	४४७१८२९			आजीवन
२५३	श्री अजुर्न मिलन	२०७१/०१/०९	९८४१३०८७६७			
२५४	श्री लक्ष्मी राई	२०७०/११/०६	९८४१६९९९३९	❖	❖	❖
२५५	श्री खिल प्रकाश श्रेष्ठ	२०७०/११/२५	९८४१९८५४८०			
२५६	श्री दयाराम पाण्डेय	२०७०/११/२५	९८५१०२२०९८			
२५७	श्री भुपेन्द्र महत	२०७०/११/२५				
२५८	श्री दृप चाम्लिङ	२०७०/११/२५	९८५१०२७१९७४	➢	➢	आजीवन
२५९	श्री बसन्त थाम्सुहाङ्ग	२०७१/०३/२२	९८५२६८१७८७	➢	➢	आजीवन
२६०	उत्तम प्रसाद सेढाई	२०७१/०३/१७	९८४९२७०३२५			
२६१	श्री रस्मी जिम्वा दोङ्ग	२०७१/०३/१०	९८११२६६३६८	❖	❖	❖
२६२	श्री राजकुमार कुँवर	२०७१/०३/२५	९८५१०१२४६३			
२६३	श्री प्रकाश चन्द्र घिमीरे	२०७१/०२/२७	९८५११२३३००			
२६४	श्री शंकर साङपाङ राई	२०७०/११/०६	९८५१०११९०४	❖	❖	❖
२६५	श्री बलराम दाहाल	२०७१/०४/१७	९८४१५६२७७२			
२६६	श्री नरेश खड्का	२०७१/११/२५	९८४२३४११०७			
२६७	श्री गम्बु शेर्पा	२०७१/०५/११				
२६८	श्री पुजन प्रधान	२०७१/०५/११	९८४२६३५६२७	❖	❖	❖
२६९	श्री धनबहादुर कार्की (विरही कार्की)	२०७१/०५/११	९८५११९६२४५			
२७०	श्री दिपक कौडिन्य	२०७१/०५/१५	९८४१२५६५९०			
२७१	श्री सुमी सिहं	२०७१/०५/२५	९८४२७२५०४६			
२७२	श्री नारायण कु. आचार्य	२०७१/०६/०३	९८५११७३३४५			
२७३	श्री इन्द्र नारायण चोङबोङ	२०७१/०६/०६	९८४२२३९६१५			
२७४	श्री गणेश न्यौपाने	२०७१/०५/०९	९८५१०३१६७४			
२७५	श्री जार श्री पुरुष	२०७१/०५/०८	९८४१६३२५८८			
२७६	श्री चन्द्र रानोहोंछा	२०७१/०५/११	९८४१५८३१२३			
२७७	श्री कल्याण सिहं	२०७१/०६/०२	९८४९१५८८९७			
२७८	श्री खेम रिजाल	२०७१/०१/१५		❖	❖	❖
२७९	श्री लिलु गुरुङ्ग	२०७१/०१/१५		❖	❖	❖
२८०	श्री रामचन्द्र क्षेत्री	२०७१/०१/१५		❖	❖	❖
२८१	श्री सुवास रेग्मी	२०७१/०१/१५	९८५१०३९१६९			
२८२	श्री मधु "साधु" ज्ञवाली	२०७१/०६/२५	९८४८०२३७१३			
२८३	श्री माधव निर्दोष	२०७१/०६/२५	९८५१०१८४६६			
२८४	श्री विवश गोदार	२०७१/०६/२८	९८४११५०५२५			
२८५	श्री डा.विष्णु राई	२०७१/०६/२८	९८४१३६७९३५			
२८६	श्री सुरेन्द्र खड्का	२०७१/०६/२५	९८५१०८६३७८	➢	➢	आजीवन
२८७	श्री बिसु कुमार के.सी	२०७१/०६/२५	९८४१२७७५२४			
२८९	श्री पुष्पा खनाल	२०७१/०६/२५				
२९०	श्री गोपाल सुचीकार	२०७१/०६/२५				
२९१	श्री राधा पाण्डे	२०७१/०८/१७	९८४१३९७४६२			
२९२	श्री रमेश क्षितिज	२०७१/०९/०२	९८४१४१५२२२			
२९३	श्री मनोज के.सी "समय"	२०७१/०९/०३	९८५१०९४४८८			
२९४	श्री नवराज लम्साल	२०७१/०९/०३	९८४१२७३८४७			

क्र.स	नाम	जारी मिति	सम्पर्क नं	सदस्य	ठेगाना	बहाल रहनेमिति
२९५	श्री तारा प्रसाद बस्ती	२०७१/०९/०३	९८४१४३९५९७			
२९६	श्री डी.पी. "परिश्रमी"	२०७१/०९/०७	९८५१०४६५९८			
२९७	श्री शंकर देव कंडेल	२०७१/१०/०४	९८४७०२७८५२			आजीवन
२९८	श्री निर्मला परिवेश राई	२०७१/१०/१२				आजीवन
२९९	श्री शरण छिनाम राई	२०७१/०९/०७	९८०४३१४४७५			
३००	श्री महेश पौड्याल	२०७१/०९/१७	९८४१०६७६०१			
३०१	श्री हेमन्त विवश	२०७१/०९/१७	९८४१२८७००५			
३०२	श्री भगवती रोका भूमिका'	२०७१/१०/२०	९८४१०६०५८३			
३०३	श्री विजयध्वज थापा	२०७१/११/१२	९८४१२४५६९३			आजीवन
३०४	श्री जेबी खत्री	२०७१/११/२०	९८४९९५६२१७			
३०५	श्री रमेश दाहाल	२०७१/०३/१३				आजीवन
३०६	श्री चन्द्रा चाम्लिङ	२०७२/०२/०५	९८४३५८०५००			
३०७	श्री हस्त ब.लामा (हार्दिक)	२०७२/०३/२९	९८४९५८५२५३			
३०८	श्री लक्ष्मी थापा (सृष्टि)	२०७२/०२/११	९८०८०६८९२२			
३०९	श्री जानुका राई	२०७२/०१/०४				
३१०	श्री प्रकाश दुमी राई	२०७२/०४/१९	९८५१०५१२०८			
३११	श्री यादव खरेल	२०७२/०५/११	९८५१०७८०८३			आजीवन
३१२	श्री राजकुमार मोक्तान	२०७२/०५/१९	९८५११९५५६९			आजीवन
३१३	श्री पशुपति शर्मा	२०७२/०४/२७	९८५११३६६४३			
३१४	श्री सागर विरही	२०७२/०५/०१	९८५११९४०८१			
३१५	श्री नारायण कँडेल	२०७२/०५/०३				आजीवन
३१६	श्री हेम कुमार लावती	२०७२/०५/२५				
३१७	श्री प्रमिला भण्डारी सेर्बु	२०७२/०७/२२	९८५१०७५२४१			आजीवन
३१८	श्री हरिशरण डोटेल	२०७२/०७/२३	९८४१६३४८४४	❖	❖	❖
३१९	श्री लक्ष्मीदास महर्जन मुस्कान	२०७२/०७/१५	९८०३३९१४५८			
३२०	श्री जया ओझा	२०७२/०७/१७	९८४१६८६६२३			
३२१	श्री सुरेन्द्र थपलिया	२०७२/०७/१९	९८५११६९६८४			
३२२	श्री प्रदिप सुवेदी	२०७२/०८/१०	९८४१०७९७६३			
३२३	श्री राजन ईशान	२०७२।०९।१९	९८५१००००४७			
३२४	श्री सुमन श्रापित	२०७२/०८/२२	९८४६०३३२२३			आजीवन
३२५	श्री जानुका ढकाल	२०७२/०८/१६	९८४१८५७४०८			आजीवन
३२६	श्री जीवन मुकारुङ	२०७२/०९/१				आजीवन
३२७	श्री शिव प्रधान	२०७२/०९/२६				
३२८	श्री जे.वी. समयोगी	२०७२/०८/१०	९८५१०२५४१०			
३२९	श्री तोरण गुरुङ (शशि वाङ्गदेल)	२०७१/१२/१५	९८४१५०२२१४			
३३०	श्री किरण माइकल	२०७२/०९/२६	९८०३१६३६१६			
३३१	श्री बज्र कुमार थुलुङ राई	२०७२/०८/२१				आजीवन
३३२	श्री दिलीप पिया	२०७२/११/०२	९८५५०५५०२६			आजीवन
३३३	श्री प्रदिपराज श्रेष्ठ	२०७२/११/२५	९८४७८६०८८१			
३३४	श्री राधिका अधिकारी	२०७२/११/१०	९८४९९१०३८१			
३३५	श्री डा.नवि अधिकारी टाकिन्द्र	२०७२/१२/१७	९८४१७४१०५३			आजीवन
३३६	श्री नुपध्वज खड्का	२०७२/११/२६	९८४१४१३८३८			आजीवन
३३७	श्री शिमुरा (शिखर राई)	२०७२/१२/१७				
३३८	श्री किरण बराल	२०७२/१२/१८	९८५५०६१५४८			
३३९	श्री प्रकाशचन्द्र घिमिरे	२०७२/१२/१९	९८५१२३३६६८			
३४०	श्री बि.बि. अनुरागी	२०७२/१२/२४	९८५१०७४४५			
३४१	श्री निलिमा श्रेष्ठ मास्के	२०७२/१२/२६	९८४९४८७२५६			

क्र.स	नाम	जारी मिति	सम्पर्क नं	सदस्य	ठेगाना	बहाल रहनेमिति
३४२	श्री लब कुमार बुढाथोकी	२०७२/११/१८				आजीवन
३४३	श्री लक्ष्मी अधिकारी पौडेल	२०७२/११/२३	९८४३३८४४९०			आजीवन
३४४	श्री राम कृष्ण वान्तवा	२०७२/०८/१०				
३४५	श्री प्रकाश सुवेदी	२०७३/०१/०६	९८५१०१०६६३			
३४६	श्री उत्तम भण्डारी	२०७३/०१/०५	९८६६९०८८९२			
३४७	श्री नेत्र बहादुर भुजेल बिबश	२०७२/०२/०४	९८४१३१०५९७			
३४८	श्री राम कुमार राई	२०७२/११/१०	९८६०२५२४२६			
३४९	श्री टङ्क भट्टराई	२०७३/०२/२८	९८५११९६१९०			
३५०	श्री प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ	२०७२/०३/२२	९८६१८६६७७९			
३५१	श्री ईश्वर मगिया	२०७२/०३/०९	९८०३०४३४९७			
३५२	श्री श्यामप्रकाश तमोट	२०७२/०४/०४	९८५२०२३८८६			
३५३	श्री मिन सागर लामा	२०७२/०५/१५	९८४१७८६८३२			
३५४	श्री नुतन भुषाल	२०७२/०५/१५				आजीवन
३५६	श्री सूर्य बहादुर तामाङ	२०७२/०५/१५	९८१८१०९८८७			
३५७	श्री युवराज राई साम्पाङ	२०७३।०५।१५				
३५८	श्री कादम्बरी दाना श्रेष्ठ	२०७३।०७।१०				आजीवन
३५९	श्री जिवन सुनार	२०७३।०५।१५	९८५६०३१४००			
३६०	श्री धन बहादुर लामा	२०७३।०५।१५				
३६१	श्री शिव शंकर थापा	२०७३।०५।१५	९८४२६२५९६५			
३६२	श्री गौरव गुरुङ	२०७३।०९।१०				आजीवन
३६३	श्री बिमला तुलाचन	२०७३।०९।१०				आजीवन
३६४	श्री हरि गोपाल प्रधान	२०७३।०९।१०	९८४१७७४९५५			
३६५	श्री राजु थापा	२०७३।०९।१०	९८०७६५६७८९			आजीवन
३६६	श्री लछुमान गुरुङ	२०७३।०९।१०				आजीवन
३६७	श्री राजेन्द्र सारा	२०७३।०९।१०				आजीवन
३६८	श्री जानु काम्बाङ लिङ्देन	२०७३।०९।१०				आजीवन
३६९	श्री अन्जन किराँती	२०७३।०९।१०				आजीवन
३७०	श्री नईन्द्र राई	२०७३।१०।१३	९८६१९४४३३७			
३७१	श्री महेश प्रसाई	२०७३।०९।१०	९८४१४१६७८८			
३७२	श्री तिब्बत बहादुर दर्लामी	२०७३।१०।१५	९८४१५९८९६३			
३७३	श्री कल्पना आङ्गबुहाङ्ग	२०७३।१०।०३				
३७४	श्री पूर्ण ब.साउद	२०७३।१०।११	९८४७९९९८५४			
३७५	श्री जीवन राई (जीवनजीत राई)	२०७३।१०।०३	९८४२६३०६०५			
३७६	श्री बाबुराम बोहोरा	२०७३।१०।०३	९८५१००७३२४			
३७७	श्री गगन विरही	२०७३।१०।०३	९८६००५०१६१			
३७८	श्री कल्पना प्रसाई (पाठक)	२०७३।१०।१८	९८१३१८१८८२			
३७९	श्री आर.बी. लामा	२०७३।११।०८	९८१८८३३७६९			
३८०	श्री पुष्प अधिकारी अञ्जली	२०७३।१२।०५	९८५५०६०३०९			
३८१	श्री देव दत्त भट्ट	२०७३।१२।०५	९८४१४४२९४२			
३८२	श्री हरी उप्रेती	२०७३।१२।२२				आजीवन
३८३	श्री गोविन्द गौतम	२०७३।१२।०५				आजीवनक
३८४	श्री केदार सुनुवार सङ्केत	२०७३।१२।०५				आजीवन
३८५	श्री रामहरि अर्याल	२०७३।१२।०५	९८५११२९७६६			आजीवन
३८६	श्री डा.भोजराज घिमिरे	२०७३।१२।०५	९७४१९६८७७			
३८७	श्री कुमार पौडेल	२०७३।१२।०५				आजीवन
३८८	श्री विष्णु प्रसाद ओली	२०७३।१२।२२	९८४१४४४३५८			आजीवन
३८९	श्री सुन्दर पन्त	२०७३।१२।२२	९८४१२२७७३३			
३९०	श्री धुव्र प्रसाद आचार्य (अम्गाई)	२०७३।१२।२२				आजीवन
३९१	श्री राज वान्तवा	२०७३।१२।२२	९८४१७९९८२२			
३९२	श्री सुमाया राई	२०७३।१२।२२				आजीवन

क्र.स	नाम	जारी मिति	सम्पर्क नं	सदस्य	ठेगाना	बहाल रहनेमिति
३९३	श्री प्रभा बर्तौला	२०७३।१२।२२	९८५५०५६९२६			
३९४	श्री गणेश श्रेष्ठ अपेक्षा	२०७४।०१।१६				आजीवन
३९५	श्री अम्बिका शर्मा लामिछाने	२०७४।०२।२८	९८५१०२३०३४			आजीवन
३९६	श्री टेक नारायण रेग्मी (टि.एन)	२०७४।०१।१६	९८४९७५८३०६			
३९७	श्री राखी गौचन	२०७४।०१।१६				आजीवन
३९८	श्री दिपेन्द्र खड्का	२०७४।०२।२८				आजीवन
३९९	श्री कुल रुङमाङ	२०७४।०४।२६				आजीवन
४००	श्री अमर बान्तु	२०७४।०४।२६				आजीवन
४०१	श्री आनन्द दोवाली राई	२०७४।०४।२६				आजीवन
४०२	श्री सुजन कोयी राई	२०७४।०४।२६				आजीवन
४०३	श्री कृष्ण रोका अलपत्र	२०७४।०४।२६				आजीवन
४०४	श्री कृष्ण प्रसाद देवकोटा	२०७४।०४।२६				
४०५	श्री भक्त वान्तवा “अनुरोध”	२०७४।०४।२६				
४०६	श्री सुन्दर श्रेष्ठ	२०७४।०४।२६				
४०७	श्री कृष्ण बहादुर थापा क्षेत्री	२०७४।०५।१०				आजीवन
४०८	श्री भरत गौतम	२०७४।०६।०६				
४०९	श्री अमर बहादुर श्रेष्ठ	२०७४।०६।०६				
४१०	श्री गोविन्द राज शिवाकोटी	२०७४।०६।०६				आजीवन
४११	श्री अम्बिका गुरुङ	२०७४।०६।०६				आजीवन
४१२	श्री शारदा प्रसाद पहाडी(पोखेल)	२०७४।०६।०६				
४१३	श्री नारायण खतिवडा	२०७४।०६।०६				
४१४	श्री डा.विजय सुब्बा	२०७४।०६।०६				
४१५	श्री पद्मा लिखां मगर	२०७४।०८।२९				आजीवन
४१६	श्री अर्जुन भट्टराई	२०७४।०८।२९				
४१७	श्री सुक बहादुर गुरुङ	२०७४।०८।२९				
४१८	श्री प्रेनिङ प्रायस राई	२०७४।०८।२९				
४१९	श्री सन्जीव राई “पारदर्शी“	२०७४।०९।२५				आजीवन
४२०	श्री शुष्मा राई	२०७४।०९।२५				आजीवन
४२१	श्री ईश्वर श्रेष्ठ	२०७४।०९।२५	९८४१४१४७४७			आजीवन
४२२	श्री कृष्ण कला कन्दङ्वा	२०७४।०९।२५				
४२३	श्री सञ्जु अमात्य	२०७४।०९।२५	९८४३०४९८३०			
४२४	श्री पारस प्रकाश नेपाल	२०७४।०९।२५	९८५१०७३३०४			
४२५	श्री हरिराम पौडेल	२०७४।११।०७	९८४१४२००६९			आजीवन
४२६	श्री घन बहादुर थापा मगर	२०७४।०९।२५				आजीवन
४२७	श्री एस.राजकुमार	२०७४।१२।०३				आजीवन
४२८	श्री सुदन प्रसाद डोटेल	२०७४।१२।१८	९८५१०८३९१०			आजीवन
४२९	श्री थानेश्वर गौतम	२०७४।१२।१८	९८५११२५८९७			
४३०	श्री एच.के.धिताल	२०७४।१२।२९	९८५१२०३५१०			
४३१	श्री सुनिल दिप्त राई	२०७४।१२।२९				आजीवन
४३२	श्री सुरेश वाग्ले	२०७५।०१।१५	अमेरिका			आजीवन
४३३	श्री नरप्रसाद धिताल	२०७५।०१।१५				
४३४	श्री जितेन्द्र रसिक	२०७५।०१।१५				
४३५	श्री बुद्धवीर लामा	२०७५/०१/१३				
४३६	श्री गणेश गुरुङ	२०७५/०२/१३				
४३७	श्री रामकुमार आचार्य	२०७५/०२/१३				
४३८	श्री याम क्षेत्री	२०७५/०२/१३				
४३९	श्री अर्जुन भिखारी	२०७५/०२/				आजीवन
४४०	श्री बिल पुर्जा मगर	२०७५/०२/				आजीवन
४४१	श्री कालीप्रसाद रिजाल	२०७५/०२/				आजीवन
४४२	श्री नवराज जंग थापा	२०७५				आजीवन
४४३	श्री मणिराज बस्नेत	२०७५				आजीवन
४४४	श्री हिक्मत बुढाथोकी ‘प्रेम’	२०७५				आजीवन
४४५	श्री बसन्त चौधरी	२०७५				आजीवन

cfhljg ;b:ox? ||

नीलम आङबुहाङ राई

पार्वती थापा मगर

मुकेश राई

शिव चौलागाई

अमृत सुनुवार

सरोज शाह

सुदिप रेग्मी

दिपा लिम्बु राई

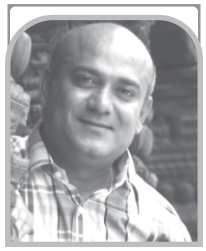
योगेन्द्रमणि दाहाल

वि. पाण्डे

चूडामणि देवकोटा

एस्पी कोईराला

दृप चाम्लिङ

डा.कविराज वान्तावा

डा.रामविक्रम सिजापति

रविन्द्र आशिष शैली

बसन्त थाम्सुहाङ्ग

उषाकिरण श्रेष्ठ

सुरेन्द्र खड्का

विना महत

सुरेश थापा

गायत्री थापा

एलेन ठूले

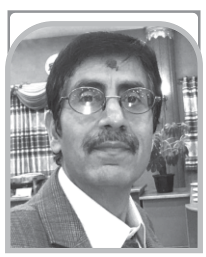
विरेन्द्र पाठक

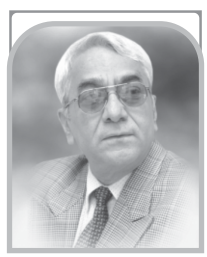
डा.भोला रिजाल

डी.आर

निर्मला परिवेश राई

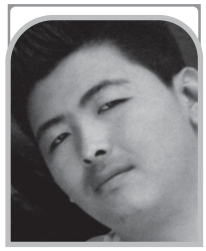
जाङ्बु शेर्पा

जानुका राई

भावेश भुमरी

शिव सुवेदी

नारायण कँडेल

राजकुमार मोक्तान

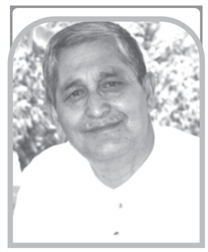
यादव खरेल

बिष्णु व.सिहं

प्रमिला भण्डारी सेर्बु

जानुका ढकाल

जीवनमुकारुङ

रामकृष्ण वान्तवा

बज्र कुमार थुलुङ्ग राई

सुनिल मास्के

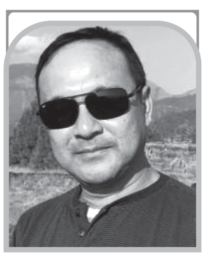
दिलिप पिया

लक्ष्मी अधिकारी पौडेल

लबकुमार बुढाथोकी

किशोर थापा

जगत मर्दन थापा

ज्ञानेन्द्र गदाल

पवित्रा राई

सुवास संगम राई

संगीता बायुहाङ राई

भैरवनाथ रिमाल कदम

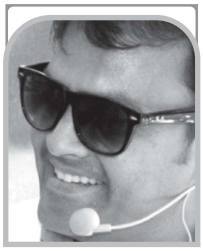
महेश आचार्य

अनु शाह

नुतन भुसाल

युवराज राई

किरण टी लिम्बु

कादम्बरी दाना श्रेष्ठ

गौरब गुरुङ

विमला तुलाचन

लछुमान गुरुङ

गंगाराज मुकारुङ

राजेन्द्र सारा

जानु काम्बाङ लिङ्देन

बालक गुरुङ

अन्जन किराँती

उत्तम भौकाजी

नईन्द्र राई

पूजा मारिया

प्रमोद ढुङ्गाना

शंकर देव कँडेल

बसन्ती शाही

हरी उप्रेती

केदार सुनुवार 'सङकेत'

सुमन श्रापीत

रामहरी अर्याल

डा. भोजराज घिमिरे

कुमार पौडेल

गोविन्द प्रसाद उपाध्याय

सुमाया राई

गोविन्द गौतम

विष्णु प्रसाद ओली

नृपध्वज खड्का

कैलाश गुरुङ

गणेश श्रेष्ठ'अपेक्षा'

केशव भट्टराई

राखी गौचन

अश्विका शर्मा लामिछाने

दिपेद्र खड्का

कुल रुङमाङ

अमर बान्तु

आनन्द दोवाली राई

सुजन कोयी राई

कृष्ण रोका 'अलपत्र'

भूषण खरेल

कृष्ण बहादुर थापा क्षेत्री

रमेश अधिकारी

राजु थापा

राजेन्द्र थापा

गोविन्द राज शिवाकोटी

अम्विका गुरुङ

cfhLjg ;b:ox? M

पद्मा लिंखा मगर

घन बहादुर थापा मगर

सी.पी गौतम

विजय ध्वज थापा

सन्जीव राई 'पारदर्शी'

शुष्मा रुपाबुङ् राई

उमेश राई

इश्वर श्रेष्ठ

बसन्त वित्यासी थापा

धरा रानी

गोवीन्द गिरी

दिलेन्द्र मुकारुङ

शुभ मुकारुङ

सुशीला पौडेल

किरण के.सी क्रोधी

हरिराम पौडेल

डा. राजुवावु श्रेष्ठ

गीता खत्री

एस. राज कुमार

डा. नविन अधिकारी 'टाकिन्द्र'

सुदन प्रसाद डोटेल

ध्रुव प्रसाद अमगाई

सुरेश वाग्ले

डा. विमल कोइराला

जे.वी समयोगी

अर्जुन रत्न भिकारी

बिलबहादुर पुर्जा

कालीप्रसाद रिजाल

नवराज जंग थापा

मणिराज बस्नेत

हिक्मत बुढाथोकी 'प्रेम'

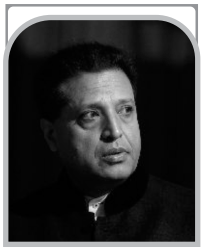
बसन्त चौधरी

डा. डि.आर. उपाध्याय

अमर बहादुर श्रेष्ठ

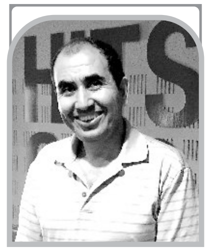
भुपेन्द्र महत

एच. के. धिताल

सुरेन्द्र थपलिया

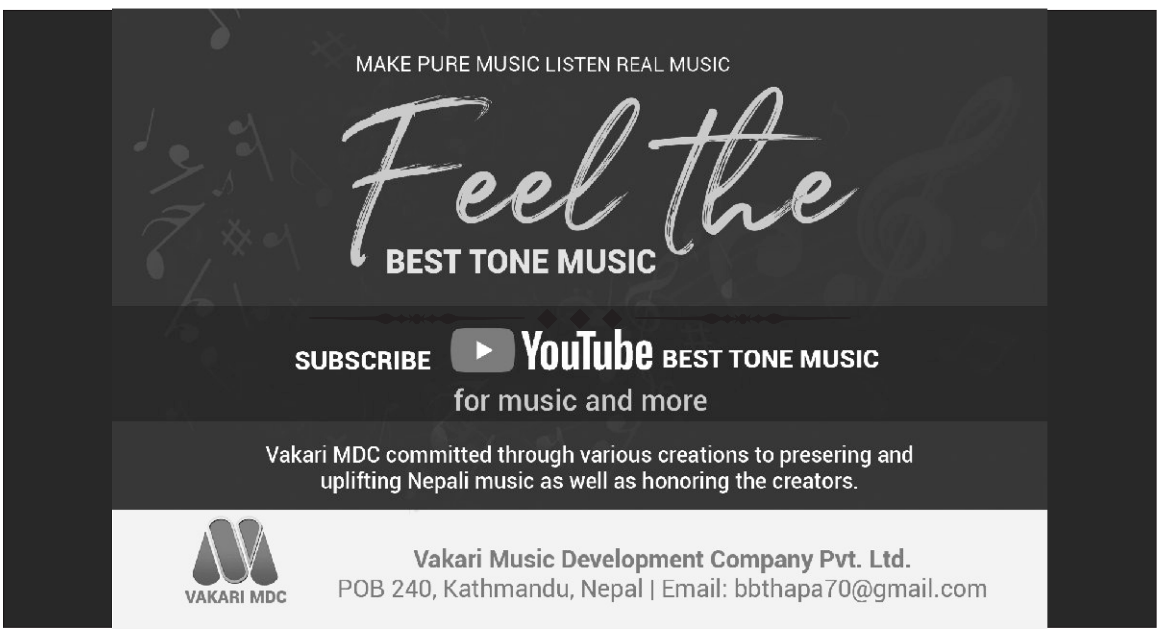

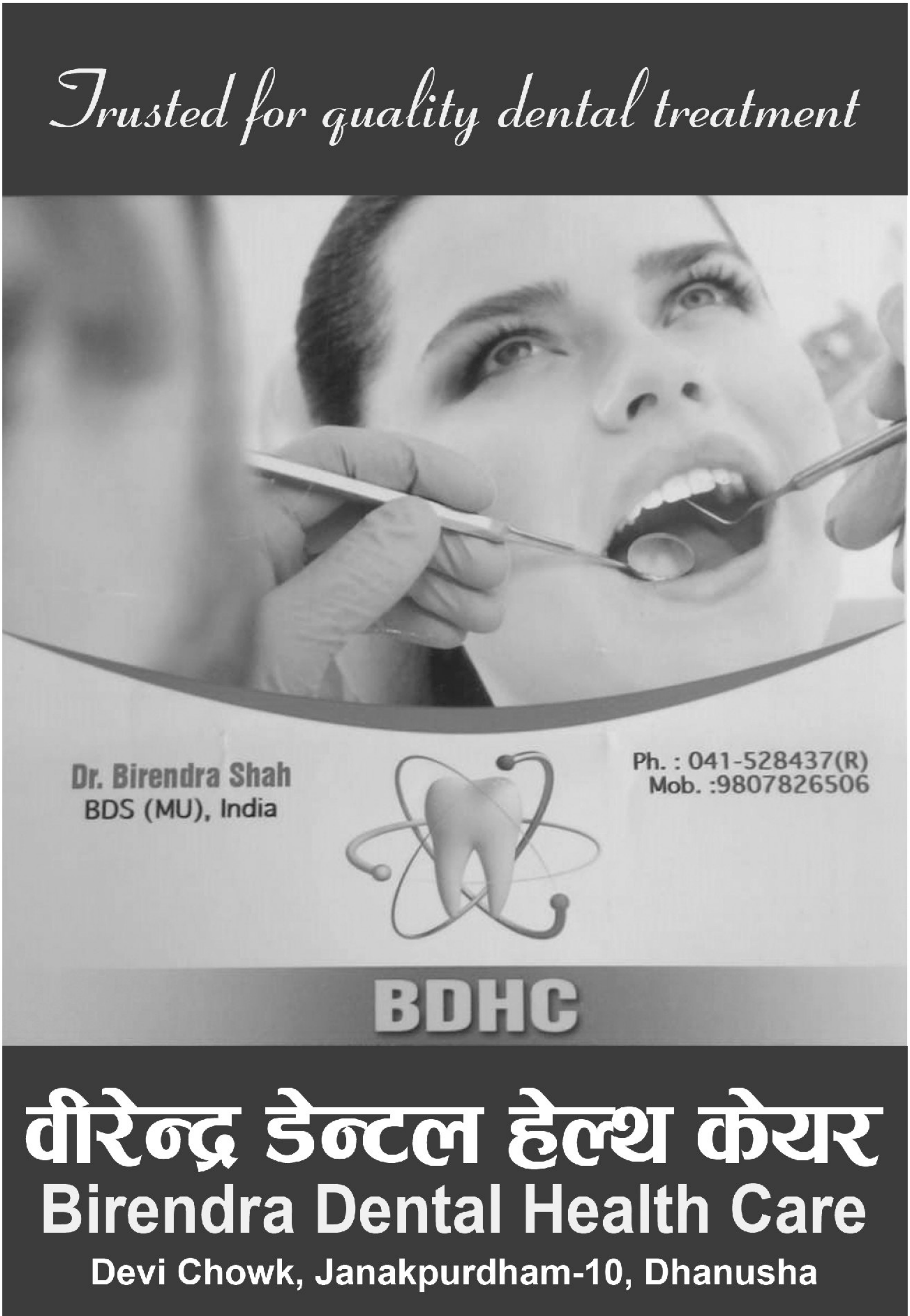
Trusted for quality dental treatment
Dr. Birendra Shah
BDS (MU), India
Ph. : 041-528437(R)
Mob. :9807826506
BDHC
वीरेन्द्र डेन्टल हेल्थ केयर
Birendra Dental Health Care
Devi Chowk, Janakpurdham-10, Dhanusha

गीतकार सङ्घ नेपालले आउँदा दिनहरूमा नेपाली गीत, सङ्गीतको विकासमा अझ बढी योगदान पुराउँदै राष्ट्रियता संवर्द्धन हेतु सटिक सन्देशहरू जमानसमा फैलाउँदै जाओस भन्ने कामना गर्दछौं ।

राष्ट्र उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

Rastra Uttan Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd.

साँगा, बनेपा -१३, काभ्रे

नेपाल ग्रामीण विकास संस्था,

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लि. र

प्रभु बैंक लि. समेतको संयुक्त उपक्रम

www.rulbsl.com.np